

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

ISSN 3027-7760 (Online) ISSN 3027-7752 (Print)

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม – มิถุนายน 2567)

Volume 19 Number 1 (January – June 2024)

อันเนื่องมาจากปกหน้า

พระสาทิสัญลักษณ์สมเด็จพระราชปิตุจนา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ในขณะเสด็จพระดำเนินไปยังงานวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ซึ่งเป็นงานประจำปี ราวปี พ.ศ. 2479 วาดโดยนายเจษฎา พัลวัน ศิษย์เก่าสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตันฉบับเป็นพระฉายาลักษณ์ขาวดำ โดยนายกฤษณ์ นันท์ ในจิต เป็นผู้ครอบครอง

วารสาร

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Humanities and Social Sciences
Valaya Alongkorn

ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2567

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

ISSN

ISSN 3027-7752 (Print)

3027-7760 (Online)

เจ้าของ โดย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ คชสิทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิกษิตี กัลยาณมิตร
อาจารย์วิไลลักษณ์ เรืองสม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์ อ่วมน้อย

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์
ศาสตราจารย์ ดร.สมจิตต์ สุพรรณทัศน์
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติพัฒนสิทธิ์
ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ วงศ์อินทร์
รองศาสตราจารย์อรรถพร ฤทธิเกิด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการ

จัดทำวารสาร

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ มาลา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ สอนภักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรศิริ นาควัชร
อาจารย์ ดร.ดาวราย ลิ้มสายหัว
อาจารย์สุคนธา พุสุพรรณ
อาจารย์ศิวานนท์ นิลพานิชย์
อาจารย์ฤทัย สำเนียงเสนาะ

รองศาสตราจารย์ศศิณันท์ เศรษฐวัฒน์บดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมลาศ เยวะนิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอก ศรีเชลียง
อาจารย์ ดร.ฤทัยทิพย์ จันทร์สระแก้ว
อาจารย์ศุภวิชัย พ่วงสุวรรณ
อาจารย์สุพรรณิณี เรืองสงค์
อาจารย์ณัฐพล สิทธิพรหมณ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.มนฤดี ช่างฉ่า
นายกฤตนันท์ ในจิต

นางสาวศิริลักษณ์ ประเจียด

สำนักงาน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ปณจ.ประตูน้ำพระอินทร์ จังหวัดปทุมธานี 13180
โทร 0 2529 3914 ต่อ 12 E-mail: huso_published@vru.ac.th

พิสูจน์อักษร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรศิริ นาควัชร
อาจารย์ศิวานนท์ นิลพานิชย์

นายกฤตนันท์ ในจิต

จำนวนพิมพ์

100 เล่ม

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การการผลิิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ปณจ. ประตูน้ำพระอินทร์ จังหวัดปทุมธานี 13180
โทร 0 2529 0674

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้รับการรับรองคุณภาพจาก TCI เป็นวารสารกลุ่มที่ 2

กองบรรณาธิการทรงไว้ซึ่งสิทธิในการพิจารณาและตัดสินใจตีพิมพ์สิ่งพิมพ์ลงในวารสาร ทศนะและความเห็นดังปรากฏในบทความต่าง ๆ
ภายในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กองบรรณาธิการ ไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ผู้ประสงคจะนำบทความหรือสิ่งอื่นใด
ที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้ จักต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการ และผู้เขียนบทความนั้น ๆ

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการร่วมเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อีกทั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และผลงานทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประสบการณ์ในการวิจัยระหว่างสถาบัน โดยการดำเนินงานด้านการจัดทำวารสารรับผิดชอบโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีกำหนดการออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) กำหนดระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน และกำหนดระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ในปี 2565 ถือเป็นความสำเร็จของวารสาร ในโอกาสที่ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย หรือ (TCI) ให้การรับรองคุณภาพอยู่ในกลุ่มวารสารที่ 2 (TCI Journal Classification Tier 2) ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567

ในปีที่ 19 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2567 นี้ เป็นช่วงที่วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เข้าสู่กระบวนการพิจารณาเพื่อก้าวเข้าสู่ TCI กลุ่มที่ 1 ตลอดทั้งการพัฒนางานในเชิงวิชาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่อันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนผู้สนใจต่อไป จึงได้มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน ตลอดทั้งมาตรฐานในการพิจารณาถ้อยแถลง และได้มีการประกาศจริยธรรมการตีพิมพ์บทความสำหรับกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้สนับสนุน เพื่อดำเนินงานภายใต้กรอบและมาตรฐานทางด้านวิชาการในรูปแบบเดียวกัน

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการทุกท่าน ตลอดทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการจัดทำวารสาร ที่ให้การสนับสนุนและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดียิ่ง อีกทั้งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากวารสารฉบับนี้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งสามารถนำไปต่อยอดในเชิงวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หทัยรัตน์ อ่วมน้อย

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

ก

สารบัญ

ข - ค

บทความวิชาการ

1. แบบจำลองของคุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล
การจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ
สำหรับโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย
ยาวรรวี ศรีศาลางค์ กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล 1 - 12
2. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี
สำนักงานศาลยุติธรรม
สุธาสินี มาภิรมย์ ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์ 13 - 24
3. THE ROLE OF METACOGNITIVE STRATEGIES IN L2
LISTENING INSTRUCTION 25 - 34
Tepmanop Likitwisedkul

บทความวิจัย

4. แนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการความร่วมมือ
ของชุมชนในลุ่มน้ำน่าน
ดวงกมล บางขวด อุบลวรรณ หงส์วิทยากร เพ็ญอรุณ ปริดีติลลภ ภัทร ยืนยง
และสุพรรณ แก้วม่วง 35 - 46
5. ปัญหาเงื่อนไขของกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อผู้พันโทในการทำงาน
ธนวัฒน์ พิธิฐจินดา ณัฐพล สิทธิพรหมณ์ ทัดตันทน์ คงลำธาร ณิช วงศ์ส่องจำ
และทศพล ชูโชติ 47 - 54
6. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับความผูกพันต่อองค์กร
ของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1
ปณิธาน บุญประสิทธิ์ วีรภัทร ภัทรกุล 55 - 64
7. การแก้ไขกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้พันโทได้ทำงานตามประสบการณ์
ฝีมือแรงงานที่ได้รับการอบรมจากราชทัณฑ์ ศึกษากรณีการยอมรับภาคเอกชน
ทศพล ชูโชติ ณัฐพล สิทธิพรหมณ์ ธนวัฒน์ พิธิฐจินดา ณิช วงศ์ส่องจำ
และทัดตันทน์ คงลำธาร 65 - 70
8. ศึกษาแนวคิดทางสังคมที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา
นุชิตา วิชาสิทธิ์ สุพัตรา ชูชื่น และพิชญานี เจริญศรี ไชยยะ 71 - 80

สารบัญ (ต่อ)

9. อิทธิพลตัวแปรคั่นกลางของความเข้มแข็งทางจิตใจในความสัมพันธ์ ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความสมดุลของชีวิตและการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา วิภาพร ตันทสวัสดิ์	81 - 94
10. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก กนกวรรณ ยิ้มย่อย อรนนท์ กลิ่นทพฺระ	95 - 106
11. การพัฒนาแม่พิมพ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด ชุมชนตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี กฤตยชญ์ คำมิ่ง ออมสิริ ปานดำรง ประภาศิต ประกอบผล และภัทรรณ จุงพันธ์	107 - 114
12. กลวิธีภาษากับการสื่อสารทางการเมืองของ “ศิธา ทิวารี”: กรณีศึกษาการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 อิสราภรณ์ บัวนาค อีระยุทธ สุริยะ	115 - 130
13. การกำหนดฐานความผิดทางอาญากับพระภิกษุตามประมวลกฎหมายอาญา ธนวุฒิ วงศ์อนันต์ รัตติกาล พานเงิน ชนัญชิดา ทองชุบ และวรรณนิษา แท่นดี	131 - 138
14. การศึกษาผลงานศิลปกรรมเทคนิคการดุนโลหะและศักยภาพ ในการนำเสนอศิลปะร่วมสมัย อมสิริ ปานดำรง กฤตยชญ์ คำมิ่ง และภัทรรณ จุงพันธ์	139 - 156

หลักเกณฑ์การส่งบทความ

แบบจำลองของคุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์
องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจสำหรับโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย

A MODEL OF SERVICE QUALITY, DIGITAL TRANSFORMATION, STRATEGY
MANAGEMENT, ORGANIZATIONAL INNOVATION, BUSINESS PERFORMANCE

ยวาร์วี ศรีศาลาวงค์¹ กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล²
Yavarave Seesalavong¹, Kanlayarat Teerathanachai²

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Doctor of Business Administration, Business Strategy Management, Sripatum University

E-mail: Veevasaprama@yahoo.com

² หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Doctor of Management, Human Resource Management, Sripatum University

E-mail: Kanyarat.ti@spu.ac.th

Received : November 28, 2023

Revised : May 20, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยเหตุและผลของการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย เพื่ออธิบายถึงความหมายและความเป็นมาองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ตัวแปรที่ได้รับความนิยมใช้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ องค์กรแห่งนวัตกรรม ผลการดำเนินงานทางธุรกิจของโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ คุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ รวมถึงความสัมพันธ์ที่สะท้อนจากการศึกษาเชิงประจักษ์ที่บ่งชี้การดำเนินงานที่ดีขึ้นจากการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมจะเกิดประสิทธิผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ว่าตัวเงินให้สูงขึ้นได้

คำสำคัญ

คุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม
ผลการดำเนินงานทางธุรกิจ

ABSTRACT

This article aims to present insights from a literature review on the factors and outcomes of being an innovative organization in the small hotel business sector in Thailand. It seeks to explain the meaning and components, as well as the relationships among related variables. From the literature review, it is evident that popular variables studied include service quality, organizational innovation, and business performance of small hotels in Thailand. Summarizing the literature, it can be concluded that being an innovative organization in the small hotel business sector in Thailand comprises five key components: service quality, digital transformation, strategic management, organizational innovation, and business performance, including the reflective relationships indicated by empirical studies. These findings suggest that implementing these aspects effectively leads to improved business operations, resulting in positive outcomes for business performance, both financially and non-financially.

Keywords

Service quality, Digital transformation, Strategy management, Organizational innovation, Business performance

บทนำ

ปัจจุบันการแข่งขันทางธุรกิจมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสินค้าและด้านบริการ ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะสามารถรักษาศักยภาพการแข่งขัน ผู้บริหารขององค์กรที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อนำความรู้และแนวคิดใหม่มาสร้างสรรค์และปรับใช้ในการพัฒนาสินค้าและบริการซึ่งนวัตกรรมไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการพัฒนาสินค้าใหม่ ๆ เท่านั้น แต่รวมไปถึงการให้บริการใหม่และกระบวนการขั้นตอนการบริหารจัดการ การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (วฤณดา เผ่าศิริ, 2561)

องค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นแนวคิดนวัตกรรมการบริหารจัดการองค์กรแนวใหม่ในการปรับ เปลี่ยน คุณลักษณะองค์กรหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยปรับเปลี่ยนมาก่อน เพื่อ ตอบสนองต่อสิ่ง ไร้ของบริบทโลกาภิวัตน์ที่มีความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยหลักในการเพิ่มคุณค่า พัฒนา ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า ความอยู่รอด และความสามารถเชิงการแข่งขันขององค์กรในตลาดการค้าโลกเสรี ทั้งนี้นวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่เปิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ ให้กับ องค์กร สินค้าและบริการที่มีนวัตกรรมย่อมสร้างจุดขายที่โดดเด่น เย้ายวน และเชิญชวนให้ผู้บริโภคสนใจมากกว่า สินค้าทั่วไป ขณะเดียวกันก็ดึงดูดให้พันธมิตรหรือคู่ค้าทางธุรกิจตกลงปลงใจที่ร่วมคบค้าสมาคมด้วยได้ง่ายกว่า บริษัทที่เร่งแน่นนวัตกรรม ไม่เพียงเท่านั้นนวัตกรรมยังช่วยทำให้ระบบหลังบ้านขับเคลื่อนไปได้อย่างไร้อุปสรรค และลดต้นทุนด้วยการเปลี่ยนแปลง หรือการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไปก็ถือเป็นนวัตกรรมได้ และควรทำอย่าง สม่ำเสมอ เพราะจะทำให้ธุรกิจเติบโตได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการสร้างนวัตกรรม คือ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งคน กระบวนการธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Digital Transformation) และการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategy Management) จากก้าวเล็ก ๆ ที่ละก้าวทุกเดือน ทุกปี แต่สม่ำเสมอจนกลายเป็นก้าวที่ยิ่งใหญ่ จนสามารถเปลี่ยนแปลงองค์กรให้เติบโตได้อย่างยั่งยืน และมีผลการ ดำเนินงานที่มั่นคง การพัฒนาองค์กรให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้นั้น ปัจจัยที่สร้างให้เกิดนวัตกรรม ก็คือ บุคลากร ทักษะ ความรู้และการสนับสนุนของผู้บริหารที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้เติบโตอย่างมั่นคง

จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่องค์กรจะต้องพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้เท่าทันเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการบ่มเพาะบุคลากรให้เข้าใจและมีความคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงนวัตกรรม (Creative thinking & Innovation Mindset) กล้าคิดอย่างสร้างสรรค์ กล้าทำอย่างมีเหตุและผล (from Fixed Mindset to Growth Mindset) เสริมสร้างความรู้ ทักษะ จนสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการทำงานกระบวนการทำงาน (Process Innovation) ให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการพัฒนาองค์กรสร้างนวัตกรรม สร้างบรรยากาศให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้ทุกคนในองค์กรได้คิดสร้างสรรค์ กล้าที่จะนำเสนอแนวความคิดดี ๆ เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรม (Innovation) หรือประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ กระบวนการหรือบริการใหม่ ๆ (Product, Process, Service Innovation) เป็นต้น ที่มีคุณค่า มีประโยชน์ (Value Creation) และสามารถนำมาส่งต่อหรือขยายได้ในเชิงพาณิชย์ (Commercial) ได้อย่างมั่นใจ จนสามารถต่อยอดเป็นการพัฒนานวัตกรรมรูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ (Business Model Innovation) ได้ในที่สุด (กัลยารัตน์ ชีระธนชัยกุล, 2564)

ดังนั้น องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ นั้นมีจุดประสงค์เพื่อให้ธุรกิจสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรม อีกทั้งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีการศึกษาถึงแบบจำลองของคุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจสำหรับโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทยเป็นจำนวนน้อย และผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะมีความสำคัญต่อธุรกิจโรงแรม รวมถึงคุณประโยชน์ด้านวิชาการ อาทิเช่น นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ที่สามารถนำผลจากการศึกษาเชิงประจักษ์ในครั้งนี้ไปพัฒนาบูรณาการ และการศึกษาต่อยอดทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจสำหรับโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย
2. เพื่อสร้างแบบจำลองของปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ ที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจสำหรับโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรมของตัวแปรทางด้าน ความหมายและองค์ประกอบของตัวแปร

1. ตัวแปรคุณภาพการให้บริการ (Service Quality)

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยของนักวิจัยและนักวิชาการหลายท่าน (Millet, 1954; Eric Gonu, 2022; Kondratenko, 2023; Simangunsong, 2023) สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการ มี 5 องค์ประกอบอธิบายได้ดังนี้

1.1 การบริการที่เท่าเทียมกัน หมายถึง ความยุติธรรมในการบริหารงานขององค์กรที่มีฐานของความเท่าเทียมกัน ดังนั้นทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในทุกแง่มุมของกฎหมายไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ทุกคนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน

1.2 การบริการตรงต่อเวลา หมายถึง ในการให้บริการตรงเวลา ผลการปฏิบัติงานขององค์กรจะถือว่าไม่มีประสิทธิภาพเลย ถ้าไม่มีการตรงเวลาซึ่งจะสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า

1.3 การบริการอย่างกว้างขวาง หมายถึง การให้บริการจะต้องมีลักษณะ ที่มีจำนวนการให้บริการและสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม เพียงพอ และยุติธรรมแก่ผู้รับบริการ

1.4 การบริการอย่างต่อเนื่อง หมายถึง การให้บริการที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณชนเป็นหลักไม่ใช่อึดตามความพอใจขององค์กรที่ให้บริการว่าจะให้บริการหรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

1.5 การบริการอย่างก้าวหน้า หมายถึง การให้บริการที่มีการปรับปรุง คุณภาพและผลการปฏิบัติงาน มีการเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะ ทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

2. ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล (Digital Transformation)

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยของนักวิจัยและนักวิชาการหลายท่าน (Loonam et.al., 2018; Crosman, 2021 & Garg, 2022 & Vysochan, 2023) สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล มี 4 องค์ประกอบอธิบายได้ดังนี้

2.1 ประสบการณ์ลูกค้า หมายถึง การทำความเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้าเพื่อที่องค์กรจะได้พัฒนา เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น โดยจุดมุ่งหมายสูงสุดคือให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างจากคู่แข่ง เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและกลับมา ใช้บริการองค์กรของเรา

2.2 รูปแบบธุรกิจ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทำธุรกิจเพื่อพัฒนาองค์กรให้ไปสู่การทำงานที่ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน และยังช่วยให้องค์กร สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีมากขึ้น

2.3 เทคโนโลยี หมายถึง การนำความรู้และระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เช่น เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยี การแพทย์ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

2.4 โครงสร้างองค์กรและกระบวนการ หมายถึง ระบบในการการติดต่อสื่อสาร และอำนาจบังคับบัญชาที่เชื่อมต่อกัน และกลุ่มคนเข้าด้วยกัน เพื่อทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายขององค์กร

3. ตัวแปรการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategy Management)

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยนักวิจัยและนักวิชาการหลายท่าน (Gordon Judith R. and associates, 1990, Renzl, 2021& Wheeler, 2022 & Bellini, 2023) สรุปได้ว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์ มี 5 องค์ประกอบอธิบายได้ดังนี้

3.1 การกำหนดภารกิจ หมายถึง การกำหนดพันธกิจขององค์กรจะเป็นการกำหนดสภาพแวดล้อมขององค์กร แสดงถึงความพยายามขององค์กรในภาพรวมว่าต้องการให้เกิดผลใดขึ้น พันธกิจขององค์กร สามารถพิจารณาได้จากพระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานในองค์การราชการ และวัตถุประสงค์ขององค์กร

3.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร หมายถึง การวิเคราะห์ดูสิ่งที่เป็นทรัพยากรของธุรกิจ โดยในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยภายนอกองค์กรและส่งผลกระทบต่อธุรกิจทั้งด้านดีและไม่ดี (2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยภายในองค์กรและ ส่งผลกระทบต่อธุรกิจทั้งด้านดีและไม่ดี

3.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนกลยุทธ์ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานขององค์กรที่สอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดขึ้นมีลักษณะสำคัญ คือ (1) มีความเฉพาะเจาะจงและมีความชัดเจน (2) สามารถวัดได้ (3) เป็นที่ยอมรับและเห็นพ้องต้องกันในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (4) สามารถปฏิบัติได้หรือเป็นจริงได้ (5) ระยะเวลาที่กำหนดไว้ หรือ SMART-GOAL (6) มีความท้าทาย แต่สามารถบรรลุได้ไม่ยาก หรือง่ายจนเกินไป และ (7) วัตถุประสงค์ควรมีการบันทึกหรือเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (documented, written)

3.4 การกำหนดกลยุทธ์องค์กร หมายถึง การกำหนดกลยุทธ์จากการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วยแผน 3 ระดับ คือ กลยุทธ์ในระดับองค์การโดยรวม กลยุทธ์ในระดับหน่วยงานย่อยหรือระดับหน่วยธุรกิจ หรือระดับ business-level และแผนระดับปฏิบัติการ หรือ operational-level โดยแผนกลยุทธ์แต่ละระดับจะต้องมีความสัมพันธ์ สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.5 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึง ขั้นตอนที่มีผลต่อความสำเร็จขององค์กรเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกระบวนการในการทำงานขององค์กร และเกี่ยวข้องกับการบริหารงานในมิติต่าง ๆ เช่น โครงสร้างขององค์กร ระบบการนำในองค์กร ระบบการติดต่อ สื่อสาร และการควบคุมในองค์กร

4. ตัวแปรองค์กรแห่งนวัตกรรม (Organizational Innovation)

จากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยของนักวิจัยและนักวิชาการหลายท่าน (Pawlowska, 2021; Chen, 2022; Jin and Kim, 2022; Naval Lawande 2023) สรุปได้ว่า องค์กรแห่งนวัตกรรม มี 3 องค์ประกอบ อธิบายได้ดังนี้

4.1 กลยุทธ์และวิสัยทัศน์ หมายถึง จุดมุ่งหวัง ความตั้งใจ ความมุ่งมั่น หรือสิ่งที่คิดว่าควรจะเป็นในอนาคต โดยผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายขององค์กรมองอนาคตร่วมกันจากการสำรวจสภาพที่แท้จริงทั้งภายในและภายนอกองค์กร แล้วนำมากำหนดเป็น กลยุทธ์ เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาให้องค์กร สอดคล้อง และเข้ากันได้ภายใต้เงื่อนไขใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์

4.2 โครงสร้างองค์กร หมายถึง การบริหารจัดการโครงสร้าง การดำเนินงานตามแบบแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งความสัมพันธ์ในเชิงบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ ขนาดของการควบคุม ระดับการบังคับบัญชา และระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความยืดหยุ่น ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.3 วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง พฤติกรรม บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ เป็นฐานคติที่มีแบบแผนซึ่งถูกประดิษฐ์หรือค้นพบจากการเรียนรู้โดยกลุ่มหรือองค์กร และถูกถ่ายทอดไปยังสมาชิกในองค์กร

5. ตัวแปรผลการดำเนินงานทางธุรกิจ (Business Performance)

จากการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องกับ ผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ที่พบว่า ผลการดำเนินงานทางธุรกิจ หมายถึง ตัวชี้วัดขั้นสุดท้ายด้านความมั่นคงทางธุรกิจว่าการดำเนินงานประสบผลสำเร็จ หรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ขององค์กรที่สามารถวัดได้ (Al Sawalqa, 2011; Mutuku, 2022; Kotane, 2022; Tourani, 2022) ใน 2 องค์ประกอบ อธิบายได้ดังนี้

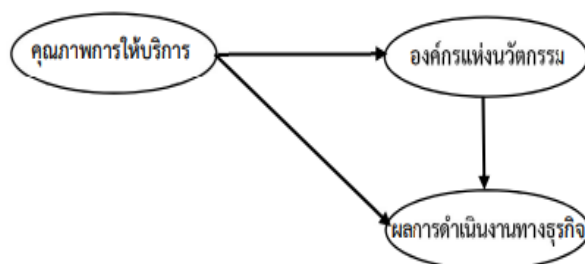
5.1 ผลการดำเนินงานด้านการเงิน หมายถึง ผลการดำเนินงานส่วนที่เกี่ยวข้องกับด้านการเงิน ใน 4 ด้าน คือ ความยั่งยืนทางการเงินในระยะสั้นและยาว, ความยั่งยืนทางงบประมาณ, และความเพียงพอของการให้บริการ

5.2 ผลการดำเนินงานไม่ใช้การเงิน หมายถึง ผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ใน 2 มุมมอง คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านกระบวนการ เช่น การตัดสินใจทางด้านผลิตภัณฑ์ และการใช้กระบวนการใหม่ ๆ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

1. ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการ, องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ

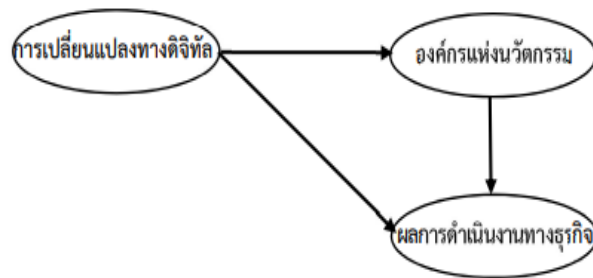
ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ เช่น การศึกษาของ Bakator (2018) Yanga (2020) Phan (2022) และ Lawande (2023) สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการ มีความสัมพันธ์กับองค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ สามารถแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของ คุณภาพการให้บริการ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ
ที่มา: การทบทวนวรรณกรรม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ

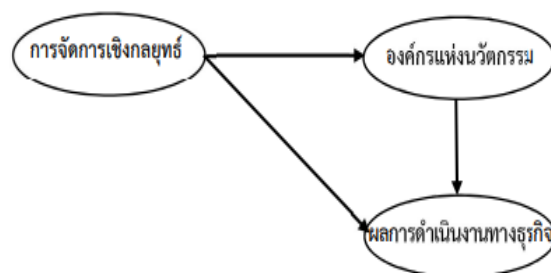
ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ เช่น การศึกษาของ GEORGESCU (2022) Mičić (2022) Pollocka (2023) และ Edward (2023) ที่สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล มีความสัมพันธ์กับองค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ สามารถแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ
ที่มา: การทบทวนวรรณกรรม

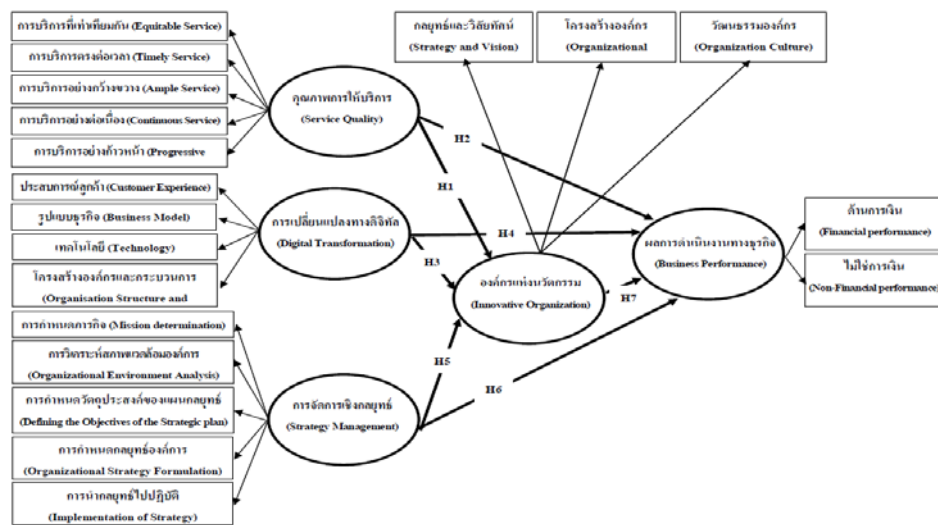
3. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมเชิงประจักษ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ (Business Performance) เช่น การศึกษาของ Renzl (2021) Chu (2022) Syariati (2023) และ Panigrahi (2023) ที่สรุปได้ว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์กับองค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ สามารถแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของ การจัดการเชิงกลยุทธ์, องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ
ที่มา: การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ คุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ และองค์กรแห่งนวัตกรรม รวมถึงความสัมพันธ์ที่สะท้อนจากการศึกษาเชิงประจักษ์ที่บ่งชี้การดำเนินงานที่ดียิ่งขึ้นจากการนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมจะเกิดประสิทธิผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินให้สูงขึ้นได้ ดังนั้นหากต้องการขับเคลื่อนผลการดำเนินงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล จึงควรพิจารณาถึงการบริหารจัดการปัจจัยดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลสำเร็จได้เช่นกัน และสามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิด โดยมีตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดโดยมีตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้
ที่มา: การทบทวนวรรณกรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การออกแบบงานวิจัย

การทบทวนตัวแปรและองค์ประกอบได้ดำเนินการทบทวนและพิจารณา วิเคราะห์ข้อความคำถามของตัวแปรและองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดร่างแบบสอบถามเบื้องต้นที่จะใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยพิจารณาระดับการวัดข้อมูล และข้อความที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาได้อย่างเหมาะสม แนวทางการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาข้อคำถามหรือเครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบสอบถามและยืนยันกรอบแนวคิดและปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาศึกษาในงานวิจัย ผลการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำมาใช้ในการร่างแบบสอบถามเครื่องมือการศึกษาโดยนำประเด็นค้นพบมาจัดกลุ่มและคิดแยกตามรายละเอียดที่สอดคล้องและครอบคลุมในประเด็นตัวแปรและองค์ประกอบต่างๆ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การจัดสรรขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละประเภทธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กแบบสัดส่วน (Proportional Allocation) เนื่องจากจำนวนของธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในแต่ละกลุ่มไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) อย่างเป็นสัดส่วน กรณีวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคสถิติโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling) จากกรอบแนวคิดในการวิจัยมีตัวแปรแฝง (Latent Variables)

จำนวน 5 ตัวแปร และมีตัวแปรสังเกตได้ (Observed Variables) จำนวน 19 ตัวแปร เนื่องด้วยนักสถิติแนะนำว่า ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีขนาดตั้งแต่ 15 ถึง 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ (Hair, et al., 2006) จึงจะถือว่าเป็นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ตัวแปรพหุ ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและเพียงพอควรมีจำนวนตั้งแต่ $15 \times 19 = 285$ ถึง $20 \times 19 = 380$

3. เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) โดยได้จัดเตรียมข้อคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบหรือตัวแปรระดับหนึ่ง และหากพบว่าการสัมภาษณ์มีประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจจะดำเนินการสัมภาษณ์หรือสอบถามในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม และผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นเนื้อหา หรือข้อค้นพบเป็นรายชื่อสำหรับการนำมาพิจารณาในการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเก็บแบบสอบถามออนไลน์จากธุรกิจโรงแรมขนาดเล็ก ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2567 ถึงกรกฎาคม 2567

5. สถิติที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดสถิติเชิงพรรณนาเพื่อใช้ในการบรรยายข้อมูลหรือผลลัพธ์จากการรวบรวมแบบสอบถามหรือการสำรวจ โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นอกจากนี้ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, SD) ในการวัดระดับข้อมูลตัวแปรได้แก่ คุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม ผลการดำเนินงานทางธุรกิจ

2) สถิติเชิงอนุมาน

สถิติเชิงอนุมานได้นำมาใช้เพื่อตอบสมมติฐานการศึกษาเรื่องแบบจำลองของคุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจสำหรับโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย

สถิติการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ดำเนินการวิเคราะห์หาค่าสถิติ Pearson Correlation เพื่อหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 19 องค์ประกอบ เพื่อยืนยันว่าองค์ประกอบต่างๆ มีความสัมพันธ์กันในระดับหนึ่งเพื่อให้สามารถวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ในลำดับต่อไปได้อย่างเหมาะสม

สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์หาค่า KMO และ Bartlett's Test เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแปรและองค์ประกอบก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยค่า KMO ต้องมากกว่า 0.5 และ Bartlett's Test ต้องมากกว่า 0.05 ถึงจะสามารถดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อยืนยันว่าองค์ประกอบต่างๆ ที่ค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรม และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับและสามารถวัดผลตัวแปร (Latent Variable) ได้อย่างเหมาะสม

สถิติสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) การศึกษาครั้งนี้ได้ออกแบบการศึกษาด้วย กระบวนวิเคราะห์สมการโครงสร้างเพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของแบบจำลองหรือตัวแบบที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Assessment of Model Fit)

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ผู้วิจัยเห็นว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะมีความสำคัญต่อธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย รวมถึงคุณประโยชน์ด้านวิชาการ อาทิเช่น นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ที่สามารถนำผลจากการศึกษาเชิงประจักษ์ในครั้งนี้ไปพัฒนาบูรณาการ และการศึกษาต่อยอดทางวิชาการต่อไป ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ องค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจ และอธิบายในลักษณะที่องค์กรแห่งนวัตกรรมส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จของโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยนำผลการศึกษามาทำการสรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้โดยง่ายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ และทำการอภิปรายผลเพื่อแสดงถึงความสอดคล้องของผลการศึกษากับการทบทวนวรรณกรรม ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะต่อผู้นำไปใช้เพื่อเพิ่มผลการดำเนินงานทางธุรกิจ รวมทั้งคำแนะนำในการวิจัยครั้งต่อไป โดยพิจารณาถึงคุณภาพการให้บริการ การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล การจัดการเชิงกลยุทธ์ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งนวัตกรรม และผลการดำเนินงานทางธุรกิจสำหรับโรงแรมขนาดเล็กในประเทศไทย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่องค์กรจะต้องพัฒนาและเตรียมความพร้อมให้เท่าทันเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้มีความเหมาะสม และพร้อม เป็นเครื่องมือในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจโรงแรมขนาดเล็กของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Al Sawalqa. (2011). *Balanced Scorecard implementation in Jordan: An initial analysis*. International Journal of Electronic Business Management, 9(3), 196.
- Bakator, M. (2018). *Developing a model for improving business and competitiveness of domestic enterprises*. Journal of Engineering Management and Competitiveness (JEMC), 9(2), 87-96.
- Bellini, N. (2023). *Reluctant innovators: Dynamic capabilities and digital transformation of Italian opera houses in the pandemic crisis*. Administrative Sciences, 13(3), 83.
- Chen, L. (2022). *Perception of organizational politics and innovative behavior in the workplace: The roles of knowledge-sharing hostility and mindfulness*. Journal of Business Research, 145, 268-276.
- Chu, J. C. (2023). *A study on how workforce diversity affects business management strategies*. International Journal of Organizational Innovation (Online), 15(3), 100-108.
- Crosman, P. (2018). *How artificial intelligence is reshaping jobs in banking*. American Banker, 183(88), 1.
- Edward, E. (2023). *Open source corporate governance in the era of digital transformation*. Research Handbook on Digital Strategy, 309.

- Eric Gonu, E. M. (2023). *Customer orientation, service quality and customer satisfaction interplay in the banking sector: An emerging market perspective*. Cogent Business & Management, 10(1), 2163797.
- Garg, J. (2023). *The use of digital healthcare systems to predict diseases*. Asia Pacific Journal of Health Management, 18(1), 267-274.
- Georgescu, A. (2022). *Associative and non-associative business structures: A literature review for the identification of business development opportunities for SME in the digital age*. In Marketing and Smart Technologies: Proceedings of ICMarTech 2021(2), 337-348.
- Gordon, J. R., & Associates. (1990). *Soviet military doctrine and strategy shifts: Principal dynamics and implications for conventional warfare (Volumes I-III)*. The Ohio State University.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., Anderson, R. and Tatham, R. (2006) *Multivariate data analysis*. 6th Edition, Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Jin, M., & Kim, B. (2022). *The effects of ESG activity recognition of corporate employees on job performance: The case of South Korea*. Journal of Risk and Financial Management, 15(7), 316.
- Kondratenko, N. (2023). *Theoretical and analytical substantiation of the factors affecting the level of service quality management of railway transport enterprises*. Financial & Credit Activity: Problems of Theory & Practice, 2(49).
- Kotane, I. (2022). *Business performance evaluation practice in manufacturing sector in Latvia*. Ekonomika, 101(1), 20-36.
- Lawande, N. (2023). *'Build the golf course first'—An organisational and strategic management perspective on UK defence reviews*. Defence Studies, 1-21.
- Loonam, J., Eaves, S., Kumar, V., & Parry, G. (2018). *Towards digital transformation: Lessons learned from traditional organizations*. Strategic Change, 27(2), 101-109.
- Mićić, L. (2022). *Digital transformation and its influence on GDP*. Economics-Innovative and Economics Research Journal, 5(2), 135-147.
- Millet, J. D. (1954). *Management in the Public Service: The Quest for Effective Performance*. McGraw-Hill.
- Mutuku, A. K. (2022). *Effect of entrepreneurial skills on organizational performance of small and medium enterprises in Nakuru City-Kenya*. International Journal of Economics & Business Administration (IJEBA), 10(3), 156-173.
- Panigrahi, S. (2023). *Lean manufacturing practices for operational and business performance: A PLS-SEM modeling analysis*. International Journal of Engineering Business Management, 15, 18479790221147864.
- Pawlowska, E. (2021). *Corporate social responsibility of water and sanitation company in the Czech Republic-Case study*. Energies, 14(13), 3981.
- Phan, D. T. (2022). *Impact of income diversification on the business performance of Vietnamese commercial banks*.
- Pollock, N. L. (2023). *The valorising pitch: How digital start-ups leverage intermediary coverage*. Journal of Management Studies, 60(2), 346-371.
- Renzl, B. (2021). *Organizational agility: Current challenges and future opportunities*. Journal of Competences, Strategy & Management, 11, 1-10.

- Simangunsong, E. (2023). *Analysis of exhibition service quality dimensions: A case in Indonesia*. Jurnal Aplikasi Bisnis dan Manajemen (JABM), 9(1), 70-70.
- Syariati, A. (2023). *Innovation norms during COVID-19 and Indonesian hotel performance: Innovative energy use as a mediating variable*. Cogent Business & Management, 10(1), 2194119.
- Tourani, N. (2022). *Thriving in a shifting landscape: Role of social media in support of business strategy*. Asia Pacific Management Review, 27(4), 276-281.
- Vysochan, O. (2023). *Trendy raportowania zrównoważonego rozwoju: Systematyczna analiza sieciowa literatury*. Comparative Economic Research, 26(2), 7.
- Wheeler, A. (2022). *Exploring China's Digital Silk Road*. In The Digital Transformation of Logistics: Demystifying Impacts of the Fourth Industrial Revolution (pp. 185-196).
- Yang, C. C. (2020). *The effectiveness analysis of the practices in five quality management stages for SMEs*. Total Quality Management & Business Excellence, 31(9-10), 955-977.

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี
สำนักงานศาลยุติธรรม

A STUDY OF FACTORS INFLUENCING THE EFFICIENCY OF FINANCIAL
AND ACCOUNTING PRACTITIONERS IN THE OFFICE OF THE JUDICIARY

สุธาสินี มาภิรมย์¹ ณัฐสพน์ เผ่าพันธุ์²
Suthasinee Mapirom¹, Natsapun Paopun²

- ¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต วิชาบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Doctor of Business Administration Program, Doctor of Business Administration, Sripatum University
E-mail: Suthasinee_ma@hotmail.com
- ² หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม
Master of Business Administration Program, Master of Business Administration, Sripatum University
E-mail: Natsapun.pa@spu.ac.th

Received : December 1, 2023

Revised : March 25, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อนำเสนอ ความหมายองค์ประกอบ ของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานศาลยุติธรรม โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 120 เรื่อง ผลจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานศาลยุติธรรม ประกอบด้วย แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน วัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร และปัจจัยในการทำงาน โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี วัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร และปัจจัยในการทำงาน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ผ่านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ

วัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี ปัจจัยในการทำงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
ประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

ABSTRACT

The purpose of this academic article is to present knowledge from a literature review on the factors that influence the efficiency of financial and accounting practitioners within the Office of the Judiciary. This study aims to define and elaborate on the variables affecting the efficiency of these practitioners, based on an analysis of 120 related research studies. The review identifies key factors influencing efficiency: work motivation, organizational culture specific to finance and accounting, organizational infrastructure, and work related factors. The findings reveal that work motivation has a direct influence on the efficiency of these practitioners, while organizational culture specific to finance, organizational infrastructure, and work related factors have an indirect influence mediated through their impact on work motivation.

Keywords

Organizational Culture of Finance and Accounting, Factors in Work, Work Motivation, Operational Efficiency

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับบุคลากรภายในองค์กร เพราะบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำงานที่ส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ แม้ว่าหน่วยงานราชการจะไม่ได้เป็นองค์กรที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง แต่ผู้บริหารจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับบุคลากรภายในองค์กร เพื่อให้มีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ดี ผู้บริหารควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น ด้านความสำเร็จในงาน ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงาน และด้านความก้าวหน้าในงาน เพราะเมื่อบุคลากรได้รับการตอบสนองความต้องการของตนจะนำไปสู่การเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (กิตติกานต์ นิลรัตน์, 2563)

วิชาชีพบัญชี เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อองค์กร ทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน เนื่องจากงานบัญชีมีหน้าที่ในการจดบันทึกทุกอย่างเกี่ยวกับการเงิน และจัดทำรายงานทางการเงินที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้บริหารใช้ประกอบการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานได้ นักบัญชีเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจและการดำเนินงานต่าง ๆ และวิชาชีพบัญชียังหมายถึง วิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษาและบริการเกี่ยวกับการบัญชีด้านอื่นตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้แก่ คณะกรรมการจรรยาบรรณ คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการสอบบัญชี คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการทำบัญชี คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการวางระบบบัญชี คณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการบัญชีภาษีอากร และคณะกรรมการวิชาชีพบัญชีด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี ข้อมูลทางการเงินที่ถูกต้องโปร่งใสส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ของนักบัญชี หรือนักวิชาชีพบัญชี เนื่องจากนักบัญชีต้องเป็นผู้จัดทำงบการเงินของหน่วยงาน เพื่อแสดงถึงการใช้จ่ายเงิน การใช้จ่ายงบประมาณ การดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลา การบริหารการเงินและบัญชีเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ก็ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีดีตามไปด้วย (สภาวิชาชีพบัญชี, 2547) ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความสามารถและทักษะของบุคคล ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ โอกาสในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารสามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานของบุคคล โดยการมอบหมายงานที่ชัดเจนและจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เพื่อการได้มาของข้อมูลตัวเลขที่ดี มีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ ความครบถ้วน

สมบูรณ์ของข้อมูล จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำรายงานผลการดำเนินการจากนักบัญชี ทำให้นักบัญชีจะต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถในการทุก ๆ ด้านของตัวเองให้มีความสามารถมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะด้านภาษา ความรู้ทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบัญชี ทักษะด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาปรับใช้ในการปฏิบัติงานในหน่วยงานของตัวเองให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด (รังสิยา พิทักษ์ศรี, 2563)

แรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เนื่องจากแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น เพราะแรงจูงใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคลากรสามารถที่จะปฏิบัติงานภายใต้วัฒนธรรมองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่ดีและเหมาะสมก็จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มใจทำงานให้กับองค์กรต่อไป นอกจากนี้แรงจูงใจจะส่งผลดีต่อการทำงานแล้ว ยังมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดผลเสียได้หากบุคลากรได้รับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่พอใจในการปฏิบัติงาน มีความท้อแท้ขาดกำลังใจ รู้สึกเบื่อหน่ายในสิ่งที่ทำ ทั้งนี้ การขาดประสิทธิภาพในการทำงานก่อให้เกิดช่องว่างในการแสวงหารายได้โดยมิชอบหรือเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อกอบโกยผลประโยชน์ส่วนตัว ส่งผลเสียอันร้ายแรงแก่องค์กร ดังนั้น หากบุคลากรได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่เหมาะสม บุคลากรก็จะทุ่มเทกำลังและสติปัญญา เสียสละกำลังกาย อุทิศเวลาให้กับการทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานขององค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วรรณ อารณ, 2557)

สำนักงานศาลยุติธรรม (Office of the Court of Justice) เป็นหน่วยงานราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา เพื่อสนับสนุนงานตุลาการอันเป็นภารกิจหลักของศาลยุติธรรมให้ดำเนินไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพและเป็นเลิศในการอำนวยความยุติธรรม โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานธุรการของศาลยุติธรรม อาทิ การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การบริหารการเงิน การพัสดุ การวางแผนเกี่ยวกับบุคลากรการบริหารจัดการงาน อาคารสถานที่ งานทางวิชาการ และงานส่งเสริมงานตุลาการ

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยใช้ทฤษฎีสองปัจจัยของ (Herzberg) (1959) ปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงาน ปัจจัยค้ำจุนทำหน้าที่เป็นตัวป้องกันมิให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน และช่วยสร้างความพร้อมในการทำงาน การศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี คือ 1. ด้านคุณภาพของงาน 2. ด้านปริมาณงาน 3. ด้านเวลา 4. ด้านค่าใช้จ่าย 5. ด้านหลักนิติธรรม 6. ด้านคุณธรรม 7. ด้านหลักความโปร่งใส 8. ด้านหลักการมีส่วนร่วม 9. ด้านหลักความรับผิดชอบ 10. ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาประกอบการพิจารณาปรับปรุง และพัฒนากระบวนการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานศาลยุติธรรม ต่อไป

การทบทวนวรรณกรรมของตัวแปรทางด้าน ความหมายและองค์ประกอบของตัวแปร

ตัวแปรประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ ความสามารถในการบรรลุจุดหมายโดยใช้ทรัพยากรต่ำสุด การใช้วิธีการ (Mean) ให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่สิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยมีเป้าหมาย (Goal) คือ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน (Efficiency) หมายถึงความสามารถในการปฏิบัติงาน (Performance) เมื่อมีผลการปฏิบัติงานที่ดี ถือว่ามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูง แต่ถ้ามีผลการปฏิบัติงานไม่ดี ถือว่าประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่ำ

นักวิชาการในประเทศไทยและในต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนี้

จตุพล พัฒนกิจเจริญการ (2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คือ การปฏิบัติงานหรือการทำให้กิจกรรมใด ๆ ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ สามารถปฏิบัติตามที่วางแผนการใช้ทรัพยากรที่กำหนด ทันเวลา ได้คุณภาพ ผลงานเท่ากับหรือเพิ่มขึ้นกว่าปัจจัยนำเข้า

พิมพ์พิศา วรณวิจิตร และ ปวีณา กองจันทร์ (2560) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ทำบัญชีโดยตรง ได้แก่ ความรู้ ความสามารถทางด้านบัญชี ประสบการณ์ การฝึกอบรม ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำบัญชี และปัจจัยภายนอกจากการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

Peterson and Plowan (1953) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านธุรกิจ หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต และรวมถึงคุณภาพ (Quality) ของการมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) และความสามารถในการผลิต (Competence and Capacity) การดำเนินงานทางด้านธุรกิจถือว่าประสิทธิภาพสูงที่สุด นั้น เพื่อสามารถผลิตสินค้าหรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสมและต้นทุนน้อยที่สุด เมื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่ ดังนั้น ประสิทธิภาพทางด้านธุรกิจมีองค์ประกอบ 5 อย่าง คือ ต้นทุน คุณภาพ ปริมาณ เวลา และวิธีการในการผลิต

Peterson, E & Plowman, E.G. (1989) พบว่าการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ ที่องค์กรได้วางไว้ เกิดการทำงานที่เหมาะสม โดยมีการประสานงานให้เกิดความร่วมมือ ความสามัคคี สร้างความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ปริมาณงาน คุณภาพของงาน เวลา และค่าใช้จ่าย

Ryan & Smith (1954) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพของบุคคล เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้กับงานซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้น มองจากแง่ของการทำงานของ แต่ละบุคคล โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ให้กับงาน เช่น ความพยายาม กำลังงานกับผลลัพธ์ที่ได้รับจากงานนั้นๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า จากงานวิจัยของ (จตุพล พัฒนกิจเจริญการ, 2552; พิมพ์พิศา วรณวิจิตร และ ปวีณา กองจันทร์, 2560; Peterson and Plowan, 1953; Peterson, E & Plowman, E.G., 1989; Ryan & Smith, 1954) แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของแต่ละบุคคล เกิดจากภูมิหลังของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน สภาพร่างกาย จิตใจ การศึกษาหาความรู้ความสามารถ ความถนัดต่าง ๆ โดยมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดความแตกต่างจากการประเมินของผู้บังคับบัญชา การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ได้ ตรงตามเป้าหมายขององค์กร มีองค์ประกอบของประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนี้

1. คุณภาพของงาน คือ จะต้องมีความสูงคือผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์คุ้มค่าและมีความพึงพอใจในงาน
2. ปริมาณงาน คือ ปริมาณของงานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงาน
3. เวลาที่ใช้ในงาน คือ เวลาที่ใช้ในการดำเนินงานจะต้องเหมาะสมกับงานจะต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้องตามหลักการเหมาะสมกับงานและทันสมัย
4. ค่าใช้จ่าย คือ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งหมดจะต้องเหมาะสมกับงานและวิธีการ คือ จะต้องลงทุนน้อยและได้กำไรมากที่สุด

ตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

แรงจูงใจ (Motivation) คือ วิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้พนักงานเกิดแรงจูงใจทำงาน ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ผู้บริหารหรือองค์กรต้องการ ซึ่งแรงจูงใจนี้เป็นเรื่องความต้องการความปรารถนาที่อยู่ในใจของบุคคล ซึ่งจะผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งมีนักวิชาการและนักวิจัยเสนอแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้

Beach (1965) ได้ให้ความหมายไว้ว่าแรงจูงใจ หมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้พลัง เพื่อให้ประสบความสำเร็จในเป้าหมาย (Goal) หรือเพื่อให้ได้รับรางวัล (Reward) เป็นสิ่งสำคัญของการกระทำของมนุษย์และเป็นสิ่งยั่วยุคนให้ไปถึง ซึ่งวัตถุประสงค์ที่มีสัญญาณเกี่ยวกับรางวัลที่ได้รับ

Berry and Gordon (2002) พบว่าแรงจูงใจในการทำงานจะเกิดขึ้นต่อเมื่องานทำให้การคาดหวังของผู้ที่ทำงานสมบูรณ์หรือประสบผลสำเร็จและได้มาตรฐาน ส่วนความไม่พึงพอใจในการทำงานจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ที่ทำงานรู้สึกว่าการงานนั้นไปขัดขวางความสำเร็จของแต่ละบุคคล

Domjan (1996) พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการทำงาน กิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคล โดยบุคคลตั้งใจที่จะกระทำการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่บุคคลนั้นต้องการ

Lovell (1980) ได้ให้ความหมายไว้ว่าแรงจูงใจว่า “เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความพยายาม เพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ”

ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1959) ศึกษาวิจัยเรื่องเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของมนุษย์ ซึ่งพบว่าปัจจัยเรื่อง แรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมของการทำงานของมนุษย์มี 2 ปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) เป็นปัจจัยภายนอก ที่กระตุ้นทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรง ปัจจัยจูงใจ ได้แก่ 1. ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล (Achievement) 2. การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) 3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work Content) 4. ความรับผิดชอบ (Responsibility) 5. ความก้าวหน้า (Advancement)

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยภายใน ถ้าไม่มีปัจจัยนี้จะกระตุ้นให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของงานในการช่วยส่งเสริมให้แรงจูงใจในการทำงานของแต่ละบุคคลยังคงอยู่ตลอดเวลา ปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ 1. เงินเดือน และสวัสดิการ 2. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา, ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน 3. สถานะของอาชีพ 4. นโยบายและการบริหารงาน 5. สภาพการทำงาน 6. ความเป็นอยู่ส่วนตัว 7. ความมั่นคงในงาน 8. วิธีการปกครองบังคับบัญชา

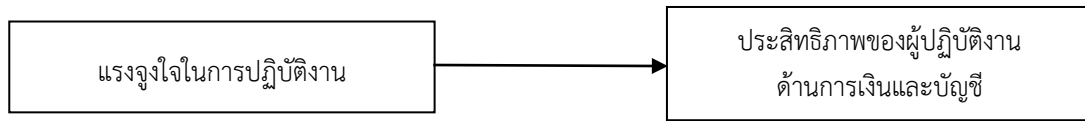
ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1970) มนุษย์มีความต้องการทั้งหมด 5 ชั้น มีการเรียงลำดับขั้นต่ำสุดไปหาขั้นสูงสุด ดังนี้ ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคง ความต้องการทางสังคม ความต้องการการยกย่องและยอมรับนับถือ และความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จ

ทฤษฎีการจูงใจของ McGregor (1960) หรือทฤษฎี X และทฤษฎี Y สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ โดยลักษณะการทำงานจะแตกต่างกันตามทัศนะของฝ่ายจัดการ คือ ทฤษฎี X เหมาะกับองค์การที่ต้องการจะควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างเข้มงวดและใช้ปัจจัยพื้นฐานทางวัตถุ เช่น เงินค่าจ้าง เพื่อจูงใจพนักงาน ส่วนทฤษฎี Y เหมาะกับองค์การที่ต้องการให้อิสระแก่พนักงานในการทำงาน ให้ความไว้วางใจให้พนักงาน ผลักดันให้พนักงานรู้สึกว่าเขาสามารถปฏิบัติงานได้โดยใช้ความสามารถของตนได้เต็มที่โดยไม่ถูกควบคุมบังคับบัญชาอย่างเข้มงวด เป็นการใช้ปัจจัยทางด้านจิตใจเป็นสิ่งจูงใจพนักงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ตามทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factors Theory) ของเฟรดริก เฮอร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) เนื่องจากทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรดริก เฮอร์ซเบิร์ก มีการแบ่งปัจจัยและมีรายละเอียดแต่ละด้านที่ครอบคลุม ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยนี้มากที่สุด การศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานศาลยุติธรรม ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงาน 5 ด้าน ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า จากงานวิจัยของ (Mulyana et al., 2021; Mahdy and Alhadi, 2021; Mamun and Khan, 2020; Rizwan, Tariq, Hassan, and Sultan, 2014; Vermeeren, 2017; Liao, C. J., 2005; Wright and Kehoe, 2007) แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ด้านคุณภาพ ด้านปริมาณ ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย

ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

ที่มา : (Mulyana et al., 2021; Mahdy and Alhadi, 2021; Mamun and Khan, 2020; Rizwan, Tariq, Hassan, and Sultan, 2014; Vermeeren, 2017; Liao, C. J., 2005; Wright and Kehoe, 2007)

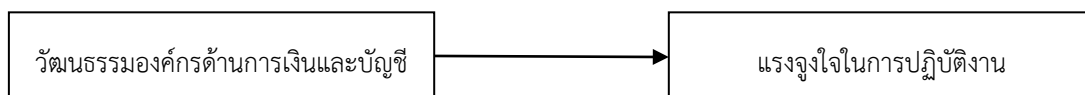
ตัวแปรวัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี

วัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี (Deal, Terence E. and Kennedy Allan A, 1982; Patterson, Purkery and Parker, 1988; Calori, R. and P. Sarnin, 1991; Anderson, J.A., 2000; Robbins, 2002) หมายถึง วัฒนธรรมองค์กรด้านบัญชี เป็นค่านิยม ความเชื่อ ความเข้าใจ พฤติกรรม รูปแบบของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีที่การยึดถือหรือมีวิธีการปฏิบัติ และถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไป โดยการเรียนรู้ และรับเอามาเป็นแนวปฏิบัติ ประกอบด้วย

1. ด้านความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส เป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้ สามารถที่จะวัดผลได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ
2. ด้านความมีคุณภาพ หมายถึง การปฏิบัติงานขององค์กรจะต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ครบถ้วนละเอียดและรอบคอบ ไม่มีความผิดพลาด ตามมาตรฐานของงานที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่าบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านการตัดสินใจ หมายถึง การสรรหาแนวทางในการปฏิบัติงานที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาหรือใช้วิธีการที่ดีที่สุดในการสรรหาวิธีการปฏิบัติงานใหม่
4. ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร หมายถึง การที่บริษัทให้ความสำคัญกับการติดต่อสอบถามกับผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ว่าผู้ปฏิบัติงานต้องการสิ่งใด เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานหรือให้ผู้ปฏิบัติงานแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ หรือกิจกรรมภายในบริษัท

ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า วัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความมีคุณภาพ ด้านการตัดสินใจ และด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า

ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ที่มา: (Mulyana et al., 2021; Mahdy and Alhadi, 2021; Mamun and Khan, 2020; Rizwan, Tariq, Hassan, and Sultan, 2014; Vermeeren, 2017; Liao, C. J., 2005; Wright and Kehoe, 2007)

ตัวแปรปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร

โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร (Fink, 1983; Gerloff, 1985; Mullins, 1985; Gordon, 1999; Daft, 2013) การประเมินองค์กร (McKinsey 7s Framework) เป็นกรอบแนวคิดที่พูดถึงการวิเคราะห์ปัจจัยขององค์กร 7 ประการที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน โดยทั้ง 7 ประการ ต่างมีความสำคัญและความเชื่อมโยงกัน สามารถแบ่งย่อยดังนี้

1. กลยุทธ์ (Strategy) คือ แผนการหรือวิธีการที่องค์กรมีการกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่มีการกำหนดร่วมกัน และเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร โดยกลยุทธ์จะต้องมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กรที่ได้กำหนดไว้

2. โครงสร้าง (Structure) คือ การแสดงลำดับหรือสายการบังคับบัญชาภายในหน่วยงานรวมถึงแสดงความเชื่อมโยงของหน้าที่งาน ขอบเขตงานของแต่ละตำแหน่งงานและแต่ละหน่วยงาน โดยโครงสร้างส่วนใหญ่จะอ้างอิงจากกลยุทธ์ขององค์กรที่มีการกำหนดขึ้นเพื่อให้สามารถสนับสนุนการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ให้ประสบความสำเร็จ

3. ระบบ (System) คือ กระบวนการ วิธีการ รายละเอียดการปฏิบัติงานภายในองค์กรที่ส่งผลถึงอำนาจ ขอบเขต และระยะเวลาในการตัดสินใจของแต่ละตำแหน่งงาน

4. รูปแบบ (Style) คือ รูปแบบหรือวิธีการที่ผู้บริหารหรือฝ่ายบริหารใช้ในการบริหารจัดการผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งหมายความรวมถึงรูปแบบและวิธีการในการตัดสินใจสำหรับเรื่องต่าง ๆ ภายในองค์กร

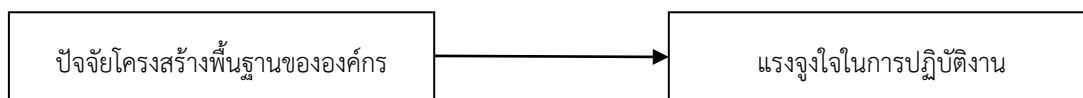
5. การจัดการบุคลากร (Staff) คือ การบริหารจัดการพนักงานภายในองค์กร ซึ่งเริ่มตั้งแต่การรับเข้าเป็นพนักงาน การดูแลรักษาและการพัฒนาพนักงาน

6. ทักษะ (Skill) คือ ความเชี่ยวชาญ ความสามารถ และศักยภาพของพนักงานที่มีผลต่อการปฏิบัติงานภายในองค์กร

7. ค่านิยมร่วม (Shared value) คือ มาตรฐานวิธีปฏิบัติหรือวัฒนธรรมที่พนักงาน รวมถึงผู้บริหารภายในองค์กรให้การยอมรับและยึดถือปฏิบัติร่วมกันจนเกิดเป็นพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานภายในองค์กร

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

จากการทบทวนวรรณกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร กลยุทธ์ ระบบบุคลากร แบบการบริหาร ทักษะ และค่านิยมร่วม มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า

ความสัมพันธ์ของปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

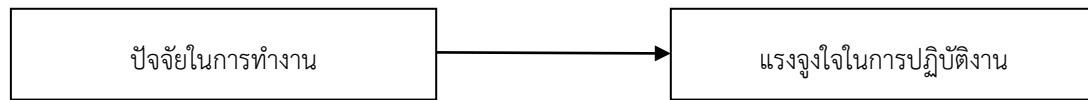
ที่มา : (Fink, 1983; Gerloff, 1985; Mullins, 1985; Gordon, 1999; Daft, 2013)

ตัวแปรปัจจัยในการทำงาน

ปัจจัยในการทำงาน (Vroom, 1964; Porter and Lawler, 1968; Clay, 1988) สรุปรูปความหมายหรือคำจำกัดความปัจจัยในการปฏิบัติงาน หมายถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในการทำงาน ของบุคคล และสภาพแวดล้อมในการทำงานของบุคลากรที่ได้รับการตอบสนองความต้องการ หรือความคาดหวังจากการทำงาน และเกิดความพึงพอใจในงาน มีความสุขในการทำงานโดยสามารถบ่งชี้คุณภาพชีวิตการทำงาน ดังนี้ 1. ผลตอบแทน 2. ขวัญกำลังใจในการทำงาน 3. ความสัมพันธ์กับบุคลากรในหน่วยงาน และ 4. ความรู้และเข้าใจในระบบงานที่ทำ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการทำงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

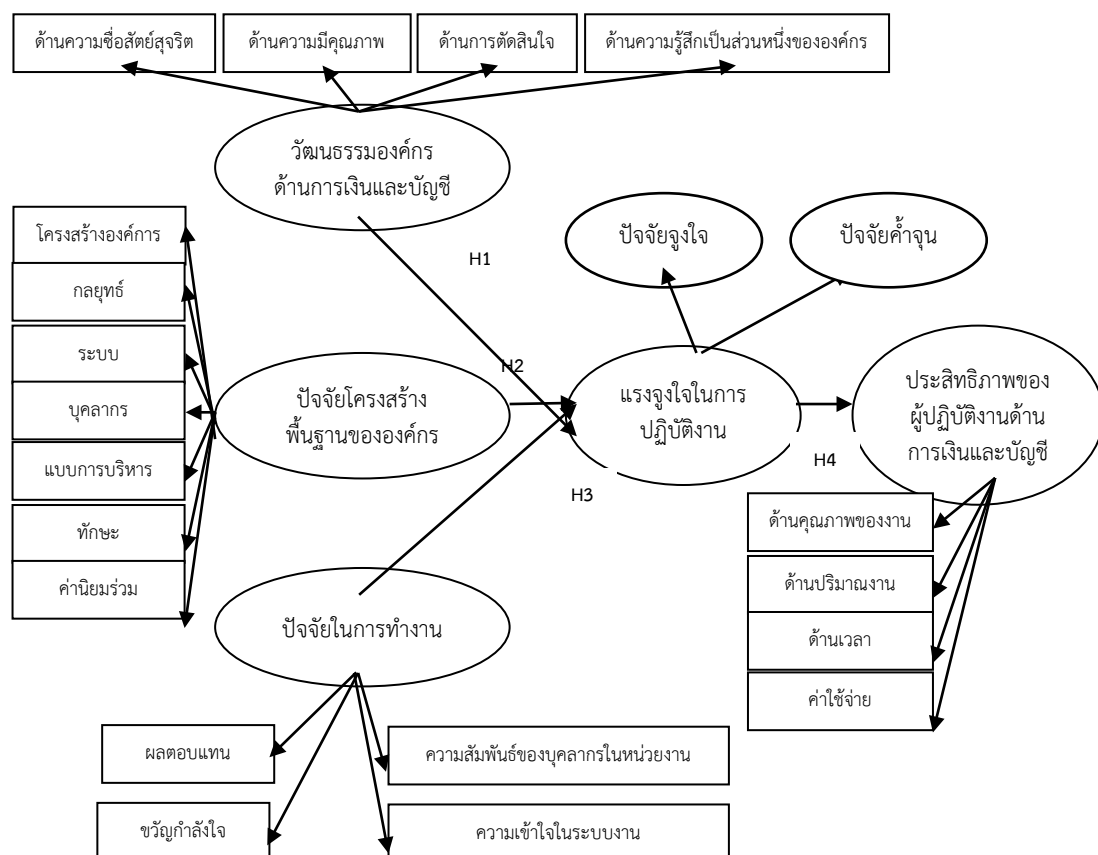
จากการทบทวนวรรณกรรม (Valez, 1972; Baccus, 1979; Clements, 1983; Binnie, 1985; Ogomaka, 1986; Mendel, 1988; Wilcox, 1993) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการทำงาน ด้านผลตอบแทน ขวัญกำลังใจในการทำงาน ความสัมพันธ์ของบุคลากรในหน่วยงาน และความรู้ความเข้าใจในระบบงาน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า

ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการทำงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ที่มา: (Valez, 1972; Baccus, 1979; Clements, 1983; Binnie, 1985; Ogomaka, 1986; Mendel, 1988; Wilcox, 1993)

จากการทบทวนวรรณกรรม สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานศาลยุติธรรม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กรด้านการเงินและบัญชี ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร ปัจจัยในการทำงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สำนักงานศาลยุติธรรม รวมถึงความสัมพันธ์ที่สะท้อนจากการศึกษาเชิงประจักษ์ที่บ่งชี้ถึงผู้ทำบัญชี ซึ่งถือเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะทาง อาศัยประสบการณ์โดยตรงจากการทำงานจนมีประสบการณ์มากเพียงพอและรับผิดชอบในงานที่ตัวเองทำ เพราะข้อมูลจากผู้ทำบัญชานั้นเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและบุคคลภายนอกนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ หากข้อมูลผิดพลาดหรือไม่ทันต่อการตัดสินใจอาจส่งผลกระทบต่อองค์กรได้ ปัจจัยที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความสามารถขององค์กรในการสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อเป็นแรงจูงใจให้คนในองค์กรมีความกระตือรือร้นต่อการพัฒนางานที่ได้รับมอบหมาย ถ้าผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีมีแรงจูงใจในการทำงานสูงก็จะส่งผลให้งานที่ปฏิบัติมีประสิทธิภาพสูงตามไปด้วย สามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิด โดยมีตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ ดังภาพ

กรอบแนวคิดโดยมีตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้

สรุป

บุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการทำงาน ที่ส่งผลให้องค์การประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ทฤษฎีสองปัจจัยของ (Herzberg) ปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน ช่วยเพิ่ม ความพึงพอใจในงาน ปัจจัยค้ำจุนทำหน้าที่เป็นตัวป้องกันมิให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน และช่วยสร้างความพร้อมใน การทำงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของบุคคล คือ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ความสามารถและทักษะของ บุคคล ความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ โอกาสในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารสามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานของ บุคคล โดยการมอบหมายงานที่ชัดเจนและจัดสิ่งแวดล้อมให้อื้อต่อการปฏิบัติงาน เพื่อการได้มาของข้อมูลตัวเลขที่ดี มีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำรายงานผลการ ดำเนินการจากนักบัญชี ทำให้นักบัญชีจะต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถในทุก ๆ ด้านของตัวองให้มีความสามารถ มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะด้านภาษา ความรู้ทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ บัญชี ทักษะด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาปรับใช้ในการปฏิบัติงานในหน่วยงานของตัวองให้เกิดประสิทธิผล สูงสุด แรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร เนื่องจากแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญ ในการขับเคลื่อนประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น เพราะแรงจูงใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคลากรสามารถที่จะ ปฏิบัติงานภายใต้วัฒนธรรมองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่ดีและเหมาะสมก็จะ เป็นสิ่งกระตุ้นให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มใจทำงานให้กับองค์กรต่อไป

บรรณานุกรม

- กิตติกานต์ นิลรัตน์. (2563). *การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เอ็นไอ (ประเทศไทยจำกัด)*. [สารนิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์]. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพมหานคร.
- จตุพล พัฒนกิจเจริญการ. (2552). *ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ พนักงานบริษัท อาควา นิธิฮาร่า คอร์ปอเรชั่น จำกัด*. [การค้นคว้าอิสระ ไม้ได้ตีพิมพ์]. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พิมพ์พิศา วรณวิจิตร และ ปวีณา กองจันทร์. (2560). *ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*.
- รังสิยา พิทักษ์ศรี. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านการบัญชีของกรมการเงินกลาโหม*. บัญชีมหาบัณฑิต คณะบัญชี. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- วรรณา อารณ. (2557). *แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการรัฐสภา ระดับปฏิบัติงาน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร*. [สารนิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์]. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2547). *พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547*. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2567. จาก เว็บไซต์: <http://www.tf.ac.or.th/Article/Detail/66888>
- สมยศ แยมเผื่อน. (2551). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานปฏิบัติการ บริษัท เอเชียนมารีน เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)*. [สารนิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Anderson, J.A. (2000). *Explanatory Roles of Mission and Culture : Organizational Effectiveness in Tennessee's Community Colleges*. Dissertation, Ed.D. (Higher and Adult Education). Memphis : The University of Memphis. Photocopied.

- Baccus, R. E. (1979). *The relationship between achievement motivation and organization climate in a selected sample of university deans and department heads*. Dissertation Abstracts International, 19(1), 144-146.
- Beach, D. S. (1965). *Personnel Management People at Work*. New York: The Macmillan.
- Berry, M. J. A., & Gordon, L. (2002). *Data Mining Techniques : For Marketing, Sales and Customer Relationship Management*. Indianapolis : Wiley.
- Binnie, V. I. (1985). *Macpherson LM. A randomized controlled trial of a smoking cessation intervention delivered by dental hygienists: A feasibility study*. BMC Oral Health. 7(10), 1-9.
- Calori, R. and P. Sarnin. (1991). *Corporate Culture and Economic Performance : A French Study*. Organization Studies.
- Clay, R. (1988). *Chambers English Dictionary*. Great Britain : bunay Suffolk.
- Clements, E. (1983). *A study of the relationship between intrinsic and extrinsic variables and job satisfaction among student personal workers in community Colleges*. Dissertation Abstracts International, 43(8), 2567.
- Daft, R.L. (2013). *Understanding the Theory & Design of Organization. 11th editions*. Canada: South-Western Cengage Learning.
- Deal, Terence E. and Kennedy Allan A. (1982). *Corporate Culture: the Rites and Rituals of Corporate Life*. Reading, Mass: Addison- Wesley.
- Domjan, M. (1996). *The Principles of Learning and Behavior Belmont*. California: Thomson Wadsworth.
- Fink, S. L., Jenk, S. R., & Willit, R.D. (1983). *Designing and managing organizations*. Illinois: Richard D. Irwin Inc.
- Gerloff, E. A. (1985). *Organizational theory and design: A strategic approach for management*. New York: McGraw-Hill.
- Gordon, J.R. (1999). *Organizational behavior: A diagnostic approach (6th ed.)*. Saddle River. NJ: Prentice Hall International.
- Herzberg, F (1959). *Federick; Mausner, Bernard; and Synderman, Block the Motivation to Work*. John Willey.
- Lovell, R. B. (1980). *Adult learning/ VOCEDplus, the international tertiary education and research database*.
- Liau, C. J. (2005). *A modal logic framework for multi-agent belief fusion*. ACM Transactions on Computational Logic (TOCL), 6(1), 124-174.
- Mamun, M. Z. A., & Khan, M. Y. H. (2020). *A theoretical study on factors influencing employees performance, rewards and motivation within organisation*. Socio Economic Challenges (SEC), 4(3), 113-124.
- Mulyana, Y., Chaeroni, N., Erlangga, H., Solahudin, M., Nurjaya, Sunarsi, D., Anggraeni, N., Jamalus, M., I., Yuangga, K. D., & Purwanto, A. (2021). *The influence of motivation, ability, organizational culture, work environment on teachers performance*. Turkish Journal of Computer and Mathematics Education, 12(4), 99-108.

- Maslow, A. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harpers & Row.
- Mcgregor, D. (1960). *The Human Side of Enterprise*. New York : McGraw-Hill.
- Mendel, P. C. (1988). *An investigation of factors that influence teacher moral and satisfaction with work condition*. Dissertation Abstracts International, 48, 25-27.
- Mullins, L. J. (1985). *Management and organization behavior*. London: Pitman.
- Ogomaka, U. J. (1986). *The factors which motivate California credentials teacher to teach in Los Angeles Archdiocesan high school*. Dissertation Abstracts International, 46(12), 41-45.
- Patterson, Jerry, Stuart Purkey and Jackson Parker. (1988). "Guiding belief of our school district." In *Productive school systems for a national world*. Pp.107-109.
- Peterson, E. & Plowman, G. E. (1953). *Business Organization and Management*. (3rd ed.). Ill:Irwin.
- Peterson, E., & Plowman, E.G. (1989). *Business organization and management*. Homewood, ILL: Richard D. Irwin.
- Porter, L.W. and Lawler III, E.E. (1968). *Managerial Attitudes and Performance*. Homewood, IL; Irwin – Dorsey.
- Rizwan, M., Tariq, M., Hassan, R., & Sultan, A. (2014). *A comparative analysis of the factors effecting the employee motivation and employee performance in Pakistan*. International Journal of Human Resource Studies, 4(3), 35-49.
- Ryan, T.A. and Smith, P.C. (1954). *Principle of Industrial Psychology*. New York: The Mc Donald Press Company.
- Valez, G. V. (1972). *A Study of Faculty Satisfaction Dissatisfaction with the Intrinsic and Extrinsic Job Factors in Columbia University*. Dissertation Abstracts International, 33(3), 997-A.
- Vermeeren, B. (2017). *Influencing public sector performance: Studying the impact of amoenhancing hr practices on various performance outcomes in the public sector*. International Review of Administrative Sciences. doi:10.1177/0020852315591642
- Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley.
- Robbins, Stephen P & Coulter, Mary. (2002). *Management*. USA: Prentice Hall.
- Wilcox, H. D. (1993). *The relationship between the teachers, perception of the high school principle's leadership style and the correlates job satisfaction and moral*. n.p.
- Wright, P. M., & Kehoe, R. R. (2007). *Human resource services and organizational commitment: A deeper examination*. Retrieved from <https://bit.ly/33idsdg>

บทบาทของกลยุทธ์อภิปัญญาต่อการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟังภาษาที่สอง

THE ROLE OF METACOGNITIVE STRATEGIES IN L2 LISTENING INSTRUCTION

เทพมานพ ลิขิตวิเศษกุล*
Tepmanop Likitwisedkul

* ศูนย์ภาษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Language Center, Walaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage
E-mail address: tepmanop@vru.ac.th

Received : December 27, 2023

Revised : June 4, 2024

Accepted : June 22, 2024

บทคัดย่อ

ทักษะการฟังเป็นหนึ่งในทักษะการรับรู้ที่มีความสำคัญและเป็นทักษะที่ถูกศึกษาค้นคว้ามาอย่างยาวนานในการเรียนรู้ภาษาที่สอง กรอบแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการฟังและการเรียนรู้ทักษะการฟังภาษาที่สองได้ปรากฏออกมาในหลายๆลักษณะ ถึงแม้ว่าสื่อการสอนที่ใช้สำหรับการเรียนรู้ทักษะการฟังภาษาที่สองในอดีตจะเน้นภาษาที่ใช้ในการเขียน หลังจากการปรากฏขึ้นของแนวคิดการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) สื่อการสอนที่ใช้ในการเรียนรู้ภาษาได้มุ่งเน้นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารด้วยวาจามากขึ้น บทความนี้อธิบายกรอบวิธีคิดต่างๆเกี่ยวกับกระบวนการฟัง อย่างเช่น กระบวนการฟังการจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบน (top-down and bottom-up) รูปแบบการฟังสามระยะ (the three-phase listening model) และขั้นตอนกระบวนการฟังห้าขั้นตอน (the five stages of listening process) เนื่องจากกลยุทธ์อภิปัญญาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษา บทความนี้จึงพิจารณาการนำแบบสอบถามความตระหนักรู้ กลยุทธ์อภิปัญญาสำหรับทักษะการฟัง (Metacognitive Awareness Listening Questionnaire) มาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ทักษะการฟังภาษาที่สอง เพื่อหาความสัมพันธ์ของความตระหนักรู้และการใช้กลยุทธ์อภิปัญญาสำหรับทักษะการฟังต่อการพัฒนาทักษะการฟังของผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

คำสำคัญ

อภิปัญญา กลยุทธ์อภิปัญญาต่อทักษะการฟัง การจัดการเรียนรู้ทักษะการฟัง

ABSTRACT

Listening skill is one of the essential receptive skills that has long been studied in language learning. The fundamental framework regarding listening process and listening instruction has emerged in many aspects. Although listening instruction was tremendously influenced by the materials emphasizing written language in the past, the focus has shifted onto more communicative approach since the occurrence of Communicative Language Teaching methodology. This article describes the most common cognitive frameworks about the process of listening, such as top-down and bottom-up, the three-phase listening model and five stages

of listening process. Moreover, since the role of metacognitive strategy training has been recently emphasized in language learning, the application of metacognitive listening strategies in listening instruction are investigated. The potential uses of the Metacognitive Awareness Listening Questionnaire (MALQ) based on the research study are examined to see how second language listeners' metacognitive awareness and perceived uses of strategies during listening tasks enhance the students' listening competences both inside and outside the classroom.

Keywords

Metacognition, Metacognitive listening strategies, Listening instruction

Introduction

Listening is a skill that plays an important role in every aspect of our lives. We normally spend 40-50% of our time listening during communication (Mendelsohn, 1994). To be an effective listener, we need not only hear the words our interlocutor talks to us, but also comprehend, interpret, or interact with the information. Although listening is the skill that we can acquire naturally since our childhood, this receptive skill requires to be practiced. Initially, materials used in listening instruction were emphasized on written language. However, since listening is the skill required for constructing and communicating meaning, listening instruction has been shifted to concentrate more on authentic materials and spoken language. The process of listening has also been investigated to find out the effective approaches to enhance students' listening comprehension. Recently, metacognitive instruction has played a critical role in language learning, especially for receptive skills. Oxford (2002) states that the strategies the language learners use during cognitive activities related to language learning are associated with the improvement of their language proficiency and communicative competence. The metacognitive approaches that can be used to facilitate language learners' listening comprehension are outlined and proposed by scholars such as Chamot (1995), Vandergrift (2004) and Goh (2008).

The article content

Listening is currently considered to be the active process since listeners need to interpret the meaning or interact with the information given by the speaker. The common listening processes are broadly separated between bottom-up and top-down processing. Bottom-up approach is the decoding process that relies on the segmentation of the sound stream into the small units of individual words or sounds. Based on this approach, the listeners' comprehension can be built up by firstly perceiving the small units of the individual sounds to the larger units of individual words. This decoding process can be useful when someone listens to directions to a friend's house and needs to receive specific information such as the name of a street. However, this listening approach alone may not be sufficient to promote the listeners' comprehension. Top-down listening approach is another type of listening process that requires listeners to draw on their background knowledge about the topic to enhance their understanding. In authentic situations, listeners tend to apply both top-down and bottom-up

processes to their listening comprehension. In some situations, one type of listening process may be used more than the other depending on the purpose of listening. For example, an apprentice cook who listens to a food radio program and needs to identify each step of the recipe may operate more bottom-up process than top-down process. However, the cook still needs to use his prior knowledge or top-down process regarding cooking method to facilitate his understanding.

Anderson's three-phase listening model

Anderson (1995) provided another classic listening model that differentiates listening comprehension into three interactive phrases consisting of perception, parsing and utilization. These three phrases have iterative interaction with one another during the listening process. The perception phrase is the initial stage which listeners recognize and encode the sound units and the vocabularies of the spoken inputs and hold them in the working memory. The second phrase of Anderson's listening model is parsing. In this second phrase, the spoken inputs are transformed into the meaningful representatives of their intended meanings. This process occurs when an utterance is segmented based on its semantic, syntactic, or phonological cue and those segmented constituents are combined again to create the meaningful representative. Utilization is the last phrase of Anderson's listening model. The L2 listener uses background knowledge related to the language, including pragmatic knowledge, to promote the understanding of the intended meaning of the utterance.

Joseph DeVito's five stages of listening process

Another cognitive framework regarding the process of listening is Author Joseph DeVito's (2000) listening model which he divided the listening process into five stages. The first stage is the receiving process. This state can be divided into 2 elements, which are hearing and attending. Hearing is the physiological process that listeners physically hear the sound produced by the auditory stimuli. The other element of the receiving stage is attending. This process is concerned with the identification and interpretation of the sound we hear as meaningful words. The second stage of listening is the understanding stage. Listeners have to decode the speaker's message and determine its context. The comprehension of the message will occur when the listeners can match the meanings of the words and their context with the speaker's message. The third stage is the evaluation stage. After listeners fully understand the speaker's message, the next stage is to evaluate the information they received and respond to the message accordingly. The next stage is the remembering stage. This process will occur during and after the listeners' receptiveness of the speaker's message. The information listeners receive from the speaker will be categorized and retained for future access. The last stage of the listening process based on DeVito's notion is the responding stage. Listeners provide either verbal or non-verbal reactions to the speaker's message. Gestures such as making eye contact or nodding can be used as a nonverbal reaction. Verbal reaction might involve requesting additional information, asking questions or providing comments.

Metacognitive processes on listening comprehension

One of the cognitive factors that can tremendously influence the success of L2 listening comprehension is metacognitive knowledge. Metacognitive knowledge is the ability to reflect our own learning process as well as how we can make our learning process more efficient. This knowledge allows us to consider what we are doing, why we are doing it and if we are doing it appropriately or if we need to do something to improve it. Metacognitive processes comprise of planning, monitoring, and evaluating. Regarding the metacognitive processes on listening comprehension, these metacognitive processes can occur during the listening comprehension when the listeners plan how and what to listen, monitor or check their listening comprehension evaluate their comprehension after listening. Metacognitive knowledge facilitates L2 listeners' comprehension via helping them examine how they process their linguistic inputs and seek more effective ways to manage these cognitive processes to fulfil their communication and learning goals (Goh, 2008). When L2 listeners develop their metacognitive knowledge related to listening, their listening performance and attitude toward the language tends to be improved (Zeng, 2014).

The L2 listening instruction has evolved since the occurrence of Communicative Language Teaching methodology. The pre-listening activity is included in the process of teaching method to activate the students' background knowledge to facilitate their listening comprehension. Communicative Language Teaching methodology also concentrates on the core listening skills consisting of listening selectively, listening for gist, listening for details, predicting, and making inferences. However, the achievement of the students' listening comprehension is probably dependable upon the results of listening lessons or the listening tests. If the students receive negative feedback from the teacher or feel that they have not done well enough in their listening lessons or tests, they may feel anxious and probably do not know how to improve their L2 listening comprehension. Therefore, teachers are advised to provide the students with strategies or metacognitive knowledge that can be used to improve their listening comprehension. When the students encounter some difficulty during the listening lesson or are not satisfied with the result, they can use the metacognitive knowledge to reflect, monitor, take control of their learning and discover the better way to enhance their listening comprehension. Metacognitive knowledge can help the students realize their limitations and raise their awareness about listening processes. If the students are provided with metacognitive knowledge about listening, they may come up with more effective ways to improve their listening comprehension instead of only trying to listen harder. Metacognitive knowledge can be acquired either implicitly through interaction with experts or explicitly through scaffolding intervention in the classroom (Veenman et al. 2006).

Goh (2008) proposed the principles of metacognitive instruction framework that combined two critical components of metacognition: metacognition knowledge and metacognitive strategies.

Flavell's model of metacognition

Metacognitive knowledge presented by Flavell (1979) are separated into three dimensions focusing on declarative knowledge that L2 listeners should develop. The first dimension is person knowledge. This person category can be divided into three subcategories. The first one is intraindividual differences related to the individuals' beliefs about how they learn things. For example, an English language learner who would rather listen to English podcast than read something in English to practice his receptive skills may think that he can learn the language better by listening than reading. The second subcategory is interindividual differences which are related to the variations between individuals regarding their behaviors, characteristics, attitude, and so on. The last subcategory of the person knowledge dimension is universal properties of cognition. This last subcategory is in connection with the beliefs or comprehension of the individual concerning the learning process. For example, the children could learn that there are several degrees and kinds of understanding, such as attending, communicating, remembering, problem solving and so on. They could also realize that something they understand in the present may not be a precise predictor of how well they will understand it in the future.

The second dimension of Flavell's metacognitive knowledge is task category. This subcategory deals with the information available for a person to manage or achieve the proposed tasks. The task information could encompass various aspects. It could be sufficient or insufficient, effective or ineffective organized, familiar or unfamiliar, trustworthy or untrustworthy, and so on. The variety of the metacognitive cognitive knowledge in this task category can imply how the cognitive enterprise should be best utilized and how likely the expected goal can be achieved.

The last metacognitive knowledge proposed by Flavell is strategy category. This kind of metacognitive knowledge concerns what strategies can be effectively used to achieve the expected goals. For example, the language learner may come to believe that the effective way to remember L2 vocabularies is to use them at least 10 times before they remember them.

Metacognitive listening strategies

Metacognitive strategies mentioned by Goh are considered useful for developing listening and self-regulation during listening. The first strategy is planning. This strategy can be used to determine own learning or listening goals and decide what methods can be utilized to achieve the objectives. The examples of planning strategy are previewing the main ideas or identifying the essential information of the input to be attended. The second categorization of the metacognitive strategy is monitoring. The learners can use this strategy to check the progress and the accuracy of their own understanding through drawing upon the appropriate sources of knowledge. The last metacognitive strategy is evaluating. This strategy is used to determine the success of the learners' comprehension after finishing a task and investigate more efficient approach to fulfil the task which consistently lead to their capacity development.

The research that investigated the language learners' metacognitive knowledge regarding listening in a systematic manner has been recently advocated. Goh (2000) administered a questionnaire that can be used to elicit the learners' metacognitive knowledge

about listening and she found that the listeners who were more proficient in English demonstrated higher degree of listening strategy awareness. Vandergrift (2005) further explored the relationships among the language learners' metacognitive knowledge awareness, motivation and listening proficiency. The first instrument Vandergrift applied in his research was the motivation questionnaire, which 57 learners of French responded to three orientations of motivation questionnaire: intrinsic, extrinsic and amotivation. The other instrument was the metacognitive awareness questionnaire used to elicit the language learners' metacognitive strategies they applied during the listening task. The learners' responses to both instruments concerning their levels of motivation and use of cognitive and metacognitive listening strategies were correlated with the learners' listening proficiency test scores. The study result reported the correlations between the higher motivational intensity and frequent use of metacognitive strategies. However, there were a number of shortcomings regarding the previous questionnaires developed to assess the language learners' metacognitive awareness. It has been found that some questionnaire items in the previous metacognitive awareness questionnaire were either too long or quite difficult to be comprehended (e.g., Goh; Vandergrift).

The Metacognitive Awareness Listening Questionnaire (MALQ) was designed and developed by Vandergrift et al. (2006) to investigate L2 listeners' metacognitive awareness about listening and their uses of listening strategies when listening to oral text. The questionnaire was purposefully designed to be more concise and sufficiently comprehensive to be able to validly assess the awareness of the students regarding listening process (e.g. their perceptions of the requirements of the listening tasks and the listening strategies they use to finish the tasks). Moreover, the developed questionnaire can be used to improve the learners' awareness of the listening comprehension process and diagnose their metacognitive awareness as well as self-regulatory abilities, thereby facilitating the L2 learners to overcome their listening comprehension difficulties (Vandergrift et al. 2006).

The Metacognitive Awareness Listening Questionnaire (MALQ) was designed based on the investigation of literature on learning strategies, metacognition, self-regulation, and listening comprehension and its format was designed using Likert scale ranging from "strongly agree" to "strongly disagree" in order to track the learners' development of metacognitive awareness for purposes of self-assessment and research. The Metacognitive Awareness Listening Questionnaire consists of twenty-one items categorized into five factors: problem-solving, planning and evaluation, mental translation, person knowledge, and directed attention.

The problem-solving factor comprises six items referred to the metacognitive listening strategies used by L2 listener to deduce the meaning of unknown words by using either the overall ideas of a text or the context clues. The listening strategy classified in the first factor is also regarded the interpretation of the text through using listeners' experience and background knowledge as well as adjusting the interpretation to reach higher degree of accuracy. The strategies included in this factor can demonstrate the problem-solving processes, the knowledge retrieval processes, and the monitoring processes.

The second factor is planning and evaluation. There are five listening strategies categorized in this factor consisting of coming up with a plan for listening, thinking of the similar texts before listening, settling a goal in mind while listening, recalling the listening process the

listeners apply during the listening and how they might do differently next time, and checking if they are satisfied with the level of their listening comprehension. These strategies can facilitate the L2 listeners to prepare themselves before listening and estimate their listening comprehension after their listening effort.

The third metacognitive listening factor is mental translation representing the ineffective listening strategies related to translation while listening that the beginning-level L2 listeners must learn to avoid. The mental translation strategies mentioned in the MALQ refer to the listeners' translation of either the meaning or the key words while listening. If the L2 listeners always implement these three mental translation strategies during listening, the process of their listening comprehension may always be interrupted, leading to the limitation or failure of their listening comprehension.

Person knowledge is the fourth factor classified in the metacognitive awareness listening questionnaire. This factor concerns the listeners' perception of the challenge with which they come across and their self-efficacy in L2 listening. The strategies in this factor represent the listeners' perceived difficulty of listening compared to speaking, reading, and writing skills and the confidence of the listeners in their listening competence.

The last factor in the MALQ is directed attention. This fifth factor deals with the strategies that can be used by the listener to maintain concentration on the listening task such as focusing harder on the text when they have difficulty understanding, recovering concentration when their mind wanders, trying to get back on track when they lose concentration, and not giving up or stop listening when they have trouble understanding. Rost (2002) stated that skilled listeners always deploy these strategies to maintain their attention and focus on incoming information and the concentration strategies play a very important role in the process of the listeners' listening comprehension.

Metacognitive awareness listening questionnaire has been applied as metacognitive instruction in the classroom as well as the instrument in the studies focusing on raising the students' metacognitive knowledge about listening to improve their listening comprehension and several study results demonstrated a crucial relationship between metacognitive instruction and significant improvement of the students' listening performance. (Fathi and Hamidzadeh 2019; Vandergrift 2007). Goh (2008) argues for the positive impact of metacognitive knowledge about listening on the cognitive enterprises of the L2 learners. The learners who equip with essential metacognitive knowledge about listening may know how to consider the best approach, plan, monitor, evaluate, and revise what they do before, during and after the listening tasks compared to those who deal with the listening tasks in an incidental manner. Moreover, language learners who realize the benefits of listening strategies may utilize these strategies to develop their listening comprehension during communication and those who are aware of their own listening difficulties tend to be motivated to seek ways of addressing them (Zhang and Goh 2006). Khiewsood (2017) investigated metacognitive listening strategies used by 50 high school students to promote their listening comprehension while completing listening activity in Thailand. The Metacognitive Awareness Listening Questionnaire (MALQ) was used as a research instrument in this study. The result demonstrated that all students utilized metacognitive listening strategies to facilitate their listening comprehension. The strategies used the most by

the students are using their background knowledge to enhance their listening comprehension and guessing the meaning of the word and recalling everything they have heard to see if their guesses make sense. Piamsai (2014) studied how proficient and non-proficient third-year Chulalongkorn University students used metacognitive listening strategies to complete a listening task. The proficient students reported more use of listening strategies than non-proficient group. However, the research conducted on the use of metacognitive listening strategies related to the students' language proficiency should be more investigated to find out which strategies can be preferably used in term of their effectiveness. Most of the studies, especially in Thailand, has been tremendously only focused on observing the amount of the strategies used by the students while completing listening task. Moreover, the metacognitive strategies the students used when processing the listening input are less investigated compared to the strategies used in performing a reading task. Although listening is one of the receptive skills that is quite easy and convenient to develop, there are still a lot of students who encounter difficulty improving this skill. There are students who do not know how to listen or what to focus on when they listen to someone talking to them in the foreign language or do the listening tasks their teacher assigns. Therefore, there is more need to be done to investigate effective ways to improve the students' listening skills.

Conclusion

Language learners who must learn to listen in a language with which they are not familiar require hard work and effort. They need to be guided or provided with effective ways to facilitate their effort to achieve success in language learning. Obviously, listening instruction has long been modified in many aspects since the time when the learners had to complete comprehension exercises after listening to written text read aloud slowly by the teacher, there still more needs to be done. Metacognitive instruction can be one of the potential approaches that can help students achieve their goals in language learning. The students who are equipped with metacognitive knowledge will not only be able to promote their language practice in the classroom, but they also know how to learn or improve their language competence outside the classroom, leading to lifelong learning. However, the students should also be taught how to choose the appropriate strategy. For example, the strategy related to translation process should be carefully employed by the students since word-for-word translation can cause interruption of the flow of the listening process. Furthermore, the students' listening comprehension can be promoted if they are provided with background knowledge via exposing them to a variety of topics and vocabularies before fulfilling the listening tasks. Last but not least, since listening to lectures always involves many aspects of listening strategies such as listening for main ideas and listening for details, the students' listening comprehension can also be enhanced if they have the opportunity to practice these skills in class (Piamsai, 2014).

REFERENCES

- Anderson, J. R. (1995). *Cognitive psychology and its implications* (4th Ed.). New York: W.H. Freeman.
- Chamot, A. U. (1995). Learning Strategies and Listening Comprehension. In D. Mendelsohn, & J. Rubin (Eds.), *A Guide for the Teaching of Second Language Listening* (pp. 13-30). San Diego: Dominie Press.
- DeVito, J. A. (2000). *The elements of public speaking* (7th ed.). Boston: Addison-Wesley.
- Fathi, J., & Hamidzadeh, R. (2019). The Contribution of listening strategy instruction to improving second language listening comprehension: A case of Iranian EFL learners. *International Journal of Instruction*, 12(2), 17-32.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive development enquiry. *American Psychologist*, 34(10), 906-911.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.34.10.906>
- Goh, C. (2000). A cognitive perspective on language learners' listening comprehension problems. *System*, 28(1), 55-75. [http://dx.doi.org/10.1016/S0346-251X\(99\)00060-3](http://dx.doi.org/10.1016/S0346-251X(99)00060-3)
- Goh, C. (2008). Metacognitive instruction for second language listening development. *REL C Journal*, 39(2), 188-213. <https://doi.org/10.1177/0033688208092184>
- Khiewsood, P. (2017). *Metacognitive listening strategies used by high school students in Bangkok*. (Master's Thesis). Thammasat University.
- Mendelsohn, D. (1994). *Learning to listen: A Strategy-based Approach for the Second-Language Learners*. San Diego, CA: Dominie Press.
- Oxford, R. (2002). Language learning strategies. In R. Carter, & D. Nunan (Eds.) *The Cambridge guide to teaching English to speakers of other languages* (pp. 166-172). Cambridge University Press.
- Piamsai, C. (2014). An Investigation of the Use of Listening Strategies and Listening Performance of Proficiency and Non-proficiency Language Learners. *PASAA*, 47, 147-181.
- Rost, M. (2002). *Teaching and researching listening* (2nd ed.). Edinburgh: Pearson Education Limited.
- Vandergrift, L. (2004). Listening to learn or learning to listen. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 3-25.
- Vandergrift, L. (2005). Relationships among motivation orientations, metacognitive awareness and proficiency in L2 listening. *Applied Linguistics*, 26(1), 70-89.
- Vandergrift, L., Goh, C., Mare, C. J., & Tafaghodtari, M. H. (2006). The metacognitive awareness listening questionnaire: Development and validation. *Language learning*, 56(3), 431-462.
- Vandergrift, L. (2007). Recent developments in second and foreign language listening comprehension research. *Language Teaching*, 40(3). 191-210.

- Veenman, M.V.J., Van Hout-Wolters, B.H.A.M., & Afflerbach, P. (2006). Metacognition and learning: Conceptual and methodological considerations. *Metacognition and Learning*, 1(1), 3-14.
- Zeng, Y. (2014). Investigating the effects of metacognitive instruction on Chinese EFL learners' listening performance. *International Journal of Innovation in English Language Teaching and Research*, 3(2), 139-158.
- Zhang, D. & Goh, C. (2006). Strategy knowledge and perceived strategy use: Singaporean students' awareness of listening and speaking strategies. *Language Awareness*, 15(3) 199-217.

แนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการความร่วมมือของชุมชนในลุ่มน้ำน่าน

GUIDELINE FOR SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT BY COMMUNITY COOPERATION PROCESS OF NAN RIVER BASIN

ดวงกมล บางขวด¹ อุบลวรรณ หงส์วิทยากร² เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก³ ภัทร ยืนยง⁴ และสุพรรณ แก้วม่วง⁵
Doungkamol Bangchud¹ Ubonwan Hongwityakorn² Fuangarun Preededilok³
Phathara Yuenyong⁴ and Supornrana Kaewmoung⁵

¹⁻³ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Faculty of Education, Chulalongkorn University
E-mail: jaydougkamol@gmail.com

⁴ นักวิชาการอิสระ
Independent academic

⁵ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Faculty of Education, Chulalongkorn University

Received : December 5, 2023

Revised : May 1, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาความร่วมมือของท้องถิ่นลุ่มน้ำน่านที่ร่วมพัฒนากับเขื่อนสิริกิติ์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการความร่วมมือของชุมชนในลุ่มน้ำน่าน เก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์กลุ่มผู้แทนชุมชนจากลุ่มน้ำน่าน 5 จังหวัดคือน่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก พิจิตร และนครสวรรค์

ผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือของท้องถิ่นและเขื่อนสิริกิติ์มี 3 ประการคือ 1) การริเริ่มของเขื่อนสิริกิติ์จัดการเสวนาด้านน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตั้งแต่ในปี 2557 ในภาวะที่มีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการน้ำ มีเป้าหมายเพื่อเปิดเวทีให้ทุกชุมชนสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันเพื่อลดความขัดแย้งผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลและวางแผนเรื่องการบริหารจัดการน้ำร่วมกันผ่านระบบออนไลน์ 2) เขื่อนสิริกิติ์สนับสนุนงบประมาณและหาผู้สนับสนุนการดำเนินโครงการต่างๆ และ 3) ชุมชนริเริ่มก่อตั้งวิสาหกิจพึ่งตนเอง เช่นกลุ่มการปลูกมะม่วงหิมพานต์ กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีเขื่อนสิริกิติ์สนับสนุนด้านการให้ความรู้และการตลาด ส่งผลให้หลายชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้การร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทั้งที่เขื่อนสิริกิติ์มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม มีปัจจัยความสำเร็จของกระบวนการที่สำคัญคือ 1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของชุมชน เอกชน และภาครัฐในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มุ่งแก้ไขปัญหาโดยการริเริ่มของชุมชน 2) การติดต่อสื่อสารผ่านระบบออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกจากหลายชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการบริหารจัดการน้ำ การสร้างรายได้จากการเกษตร นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนหลายประการ อาทิ การขจัดความยากจน การจัดการน้ำอย่างยั่งยืนพร้อมใช้งานสำหรับทุกคน การสร้างงานที่มีคุณค่าเศรษฐกิจที่เติบโต รวมถึงการสร้างรูปแบบการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน

คำสำคัญ

เขื่อนสิริกิติ์ ลุ่มน้ำน่าน การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ความร่วมมือ

ABSTRACT

The objective of this research is to 1) study the community cooperation of Nan River Basin and Sirikit dam 2) study guidelines of community sustainable development by cooperation process of Nan River Basin. The research collected data from 5 provinces ; Nan, Uttaradit, Phichit, Phitsanulok and Nakhon Sawan.

The result found that community and Sirikit Dam cooperate in 3 ways; 1) Sirikit dam initiated annual meetings of community from upstream, midstream, and downstream since 2014 during the water management crisis. The objective of the meeting was to reduce conflict between the communities and planned to manage water together via online communication 2) Sirikit dam supported budget and contacted and coordinate the private sector to sponsor the community activities and 3) the community enterprises were founded as cashew nut farming group and ecotourism group by Sirikit Dam supported the knowledge and marketing. Along with the cooperation, the learning process of the community occurred to solve the problem. The success factors were 1) the process to initiate cooperative network to solve their problem by the community with private and local public sectors and 2) online communication procedure including many communities to share information about water management, agriculture goods trading that led to Sustainable Development Goals as No Poverty, Clean Water and Sanitation, Decent Work and Economic Growth and Responsible Consumption and Production.

Keywords

Sirikit Dam, Nan River Basin, Community Sustainable Development, Cooperation

ความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development คือแนวคิดการพัฒนาที่สมดุลเกื้อกูลกันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง และวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบันโดยไม่ลดทอนการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านั้นของคนในอนาคต ดังนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นคนทุกกลุ่ม ทุกคนที่อยู่ร่วมกัน ในสังคมนั้น ๆ สหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่จะต้องบรรลุผลในปี พ.ศ.2573 จำนวน 17 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อมีความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่สามารถแยกจากกันได้เพราะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีหลายระดับทั้งระดับบุคคล ชุมชน และสังคมส่วนรวมเพราะต้องทำงานร่วมกัน

หน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องแผนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยคือ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งมีบทบาทในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตตั้งแต่การสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ มาแต่อดีต หนึ่งในสาธารณูปโภคที่สำคัญคือไฟฟ้า ประเทศไทยมีโรงไฟฟ้าหลายแห่งตั้งแต่หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 และถูกทำลายลงในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลจึงมอบหมายให้กรมชลประทานสำรวจแหล่งทรัพยากรทางน้ำ และกรมทรัพยากรธรณีสำรวจถ่านลิกไนต์ เพื่อเป็นหน่วยงานรับผิดชอบการผลิตไฟฟ้า ในขณะนั้น เขื่อนดินขนาดใหญ่แห่งแรกของไทยคือ เขื่อนสิริกิติ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2511 ปิดกั้นลำน้ำน่าน บริเวณเขาผาซ่อม ตำบลผาเสียด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ การสร้างเขื่อนดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผู้คนตลอดลำน้ำน่าน สร้างการเปลี่ยนแปลงต่อการดำรงชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องการดำเนินชีวิต การทำมาหากิน ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ต้นน้ำคือ จังหวัดน่าน

และพื้นที่ปลายน้ำคือจังหวัดพิษณุโลก พิจิตร และนครสวรรค์ ซึ่งสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดคือวิถีชีวิต วิธีการเกษตร และการประกอบอาชีพในพื้นที่ที่อยู่ใกล้แม่น้ำ เช่นการเพาะปลูกพืชบางชนิด การประมง บนแหล่งน้ำธรรมชาติ ก็ไม่สามารถทำได้เพราะทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายลงไป (อวิช นันตะเงิน, 2557)

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา พื้นที่ลุ่มน้ำน่านได้รับการพัฒนาหลากหลายมิติ เช่นโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริพื้นที่ที่ 1-10 กลุ่มน้ำตวง (บ้านน้ำตวง, บ้านน้ำกิ้ว, บ้านสว่าง) ตำบลน้ำพาง อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2547) แก้ปัญหา ด้านความมั่นคงและการทำมาหากินเป็นหลักแหล่ง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการมีงานทำ มีรายได้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือโครงการศึกษา การศึกษาด้านแหล่งน้ำเพื่อการจัดการน้ำของลุ่มน้ำน่านเชิงกลยุทธ์ของหน่วยปฏิบัติการวิจัยระบบการจัดการแหล่งน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553) ที่เห็นว่า การบริหารจัดการแหล่งน้ำประกอบด้วย การศึกษาการไหลของน้ำลงเขื่อนสิริกิติ์ทั้งอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตเพื่อเห็นการเปลี่ยนแปลงบนเงื่อนไขที่ทันต่อสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สัดส่วนการจัดสรรน้ำและการใช้น้ำในกิจกรรมภายในและภายนอกลุ่มน้ำ รวมถึงการจัดการรักษาความสมดุลของอุปสงค์และอุปทานน้ำในอนาคตเพื่อเป้าหมายของการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ดี ตลอดระยะเวลาที่เขื่อนสิริกิติ์เปิดใช้งาน เขื่อนสิริกิติ์ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายการสร้างความร่วมมือการทำงานร่วมกันของเขื่อนสิริกิติ์และชุมชนตลอดลุ่มน้ำน่านไว้ในแผนปฏิบัติการอยู่เสมอ ในแผนปฏิบัติการเขื่อนสิริกิติ์ พ.ศ.2564 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ผลิตไฟฟ้าเพื่อความมั่นคง ยั่งยืนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Smart Energy for Sustainability)” เกิดเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองชุมชนมากมาย อาทิ 1. การดูแลผู้อพยพที่ได้รับผลจากการก่อสร้างเขื่อนทั้งด้านการอุปโภค บริโภค การศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิต (จังหวัดอุดรธานี) 2. การช่วยเหลือชุมชนต้นน้ำ (จังหวัดน่าน) ในด้านการปลูกและรักษาป่าต้นน้ำ 3. ช่วยเหลือชุมชนท้ายน้ำ (จังหวัดพิษณุโลก พิจิตร และนครสวรรค์) โดยไม่ระบายน้ำให้เกิดความเสียหายแก่ชุมชน ส่งเสริม การเลี้ยงปลาในกระชัง และ 4. ดูแลชุมชนบริเวณรอบเขื่อนในเรื่องการพัฒนาอาชีพและผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน การทำงานดังกล่าวต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ช่วงการก่อสร้างเขื่อนในปี พ.ศ.2511 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งด้วยการทำงาน อย่างเข้มแข็งทำให้เขื่อนสิริกิติ์ได้รับรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ (Thailand Quality Class: TQC) ในปี พ.ศ. 2564 เป็นรางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานที่ดำเนินงานแบบมุ่งเน้นความเป็นเอกภาพของหน่วยงาน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี และปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ได้รับความพึงพอใจอย่างมากต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การดำเนินงานดังกล่าวถือเป็นแบบอย่างการสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชน โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ เพื่อให้ชุมชนลุ่มน้ำมีงานทำและพึ่งตนเองได้ ซึ่งกลวิธีการจัดการเพื่อสร้างร่วมมือกันนั้นมีหลากหลายและจากรางวัลที่ได้รับแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานที่ผ่านมเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่ควรได้รับการเผยแพร่ให้ได้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ เพราะได้ผ่านการลองผิดลองถูก มีกระบวนการการเปิดพื้นที่ให้ได้แลกเปลี่ยนความรู้ เป็นการสร้างความเข้าใจและช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ การพบปะพูดคุย บอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นมาก่อนระหว่างผู้คนตลอดลุ่มน้ำเพื่อสร้างการรับรู้ สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป เพราะเกิดจากสำนึกร่วมของผู้คน และยังเป็นภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนที่จะยืนหยัดต่อสู้กับสังคมและเศรษฐกิจภายนอกด้วยเรียนรู้การใช้ภูมิปัญญาของตนในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี (แถมสุข นุ่นนนท์, 2544, ธงชัย วินิจจะกูล, อ้างถึงในชูศักดิ์ วิทยากัด และคณะ, 2546 และอรรถ นันทจักร อ้างถึงในสุนทรชัย ขอบยศ, 2562)

งานวิจัยนี้ จึงได้ศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่เขื่อนสิริกิติ์ซึ่งได้รับรางวัลระดับชาติได้ริเริ่มดำเนินการร่วมกับชุมชนมาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ นำเสนอเป็นแนวทางกระบวนการสร้างความร่วมมือที่ชุมชนริเริ่มต่อเติมขึ้นเองจากประสบการณ์ที่ได้ดำเนินงานโครงการอื่นร่วมกับเขื่อนสิริกิติ์ แล้วนำมาปรับเปลี่ยนไปตามแนวทางของตนเอง ถือได้ว่าเป็นวิถีแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการที่คนในชุมชนต้องมองเห็นปัญหา มีความกระตือรือร้นในการที่จะแก้ไข มองเห็นโอกาสและวิธีการที่จะพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน การดำเนินงานที่ผ่านมา มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

(Sustainable Development Goals) หลายประการ สมดังความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติที่ว่า การพัฒนาที่คำนึงถึงโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกันผู้คนในอนาคตภายใต้ความร่วมมือทำงานร่วมกัน อันเป็นพลังที่เข้มแข็งต่อไปสำหรับลูกหลานในอนาคตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความร่วมมือของท้องถิ่นของกลุ่มน่านน้ำที่ร่วมพัฒนากับเขื่อนสิริกิติ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการความร่วมมือของชุมชนในกลุ่มน่านน้ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) วิธีที่ใช้ในการวิจัยคือ การศึกษาเอกสาร (Documentary research) การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เครื่องมือของการวิจัยทั้งหมดได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ การพัฒนาชุมชน และการบริหารจัดการน้ำ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน (IRB) ตามระเบียบของการขอจริยธรรมการวิจัยในคน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ ในรูปแบบของการพิจารณาแบบเต็มขั้นตอน (Full board review) เลขที่ 116/2565 เนื่องจากงานวิจัยฉบับสมบูรณ์มีวัตถุประสงค์มากกว่าที่เขียนในบทความนี้ โดยมีกระบวนการที่เยาวชนในพื้นที่อำเภอท่าปลาเข้าร่วมด้วย อย่างไรก็ตาม การดำเนินการวิจัยตามที่ได้นำเสนอในบทความนี้แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) เพื่อให้เข้าใจบริบทของพื้นที่ เอกสารที่นำมาวิเคราะห์จะนำมาจากหน่วยงานของรัฐ อาทิ รายงานประจำปีของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย รายงานประจำปีของเขื่อนสิริกิติ์ แผนปฏิบัติงานเขื่อนสิริกิติ์ และเอกสารจากชุมชนที่เป็นกรณีศึกษา ซึ่งมีแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้นำแต่ละชุมชนจาก 5 จังหวัด จำนวน 5 คน โดยเป็นคณะกรรมการลุ่มน้ำของสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) มีประสบการณ์การทำงานร่วมกับเขื่อนสิริกิติ์มากกว่า 10 ปี และได้รับการคัดเลือกจากชุมชนให้เป็นผู้ประสานงานการทำงานกับเขื่อนสิริกิติ์ในปัจจุบัน ข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบถึงการบริหารจัดการลุ่มน้ำที่เกิดขึ้น ผลที่ได้และแนวทางการบริหารงานต่อไปจากความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน ประชาชน ผู้นำทั้ง 5 จังหวัดนั้นมาจากชุมชนอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ชุมชนอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร และอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) ชุมชนลุ่มน่านน้ำที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานของเขื่อนสิริกิติ์ทั้งในจังหวัดน่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก พิจิตร และนครสวรรค์ แต่ด้วยสถานการณ์โรคระบาดโควิด - 19 จึงเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มผ่านระบบออนไลน์ผู้ใช้น้ำทั้ง 5 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 37 คน แยกกันครั้งละจังหวัดในประเด็นการสำรวจข้อมูลที่เป็นปัจจุบันทั้งจำนวนประชากร กิจกรรม ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนที่เขื่อนสิริกิติ์มีส่วนร่วม สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ได้รับความช่วยเหลือจากเขื่อนสิริกิติ์ การประกอบอาชีพของคนในชุมชน ผลกระทบของการดำเนินงานโดยเขื่อนสิริกิติ์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม คุณภาพความเป็นอยู่ การส่งเสริมอาชีพ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์สภาพ ปัจจัย เงื่อนไขและประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมพัฒนาพื้นที่ลุ่มน่านน้ำและเขื่อนสิริกิติ์จากอดีตถึงปัจจุบัน นำไปสู่แนวทางการรักษาสายสัมพันธ์ระหว่างกันไว้เพื่อนำมาวิเคราะห์และแสวงหาแนวทางการพัฒนาการทำงานร่วมกันต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ประกอบด้วย 2 ครั้งคือ ครั้งที่ 1 เพื่อค้นข้อมูลที่ได้ไปให้กับชุมชนลุ่มน่านน้ำเพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการทำงานร่วมกัน รวมทั้งสิ้น 15 คน จากนั้นผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการทำงานร่วมกันของเขื่อน

สิริกิติ์ ชาวอำเภอท่าปลา ชุมชนตลอดลำน้ำน่านให้มีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้นในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 จำนวน 8 คน ประกอบด้วยผู้บริหารของเขื่อนและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น และร่วมกันนำเสนอแนวทางการทำงานร่วมกันของคนในลุ่มน้ำน่านเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม อย่างสมดุลต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาจัดจำแนกประเด็นอย่างเป็นระบบตามกรอบการวิจัยทั้งในด้านทุนของชุมชน และคุณูปการที่เขื่อนสิริกิติ์มีต่อชุมชน เพื่อให้แนวทางการพัฒนาการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยความร่วมมือของชุมชน นำเสนอเป็นผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) ผลการศึกษาความร่วมมือของชุมชนในลุ่มน้ำน่านที่เกิดจากการร่วมพัฒนากับเขื่อนสิริกิติ์โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมต้นแบบหรือโมเดลการทำงานของกลุ่มและเครือข่าย ศูนย์การเรียนรู้และโรงเรียนในพื้นที่การบริหารจัดการน้ำ พื้นที่การท่องเที่ยว พื้นที่การบริหารและส่งเสริมการจัดการป่าไม้ และพื้นที่การเกษตร และ 2) การนำเสนอผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการความร่วมมือของชุมชนในลุ่มน้ำน่าน มีรายละเอียดดังนี้

ในส่วนแรกกล่าวถึงความร่วมมือที่เกิดขึ้นของแต่ละชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนจากเขื่อนสิริกิติ์ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำ (น่าน) กลางน้ำ (อุตรดิตถ์) และปลายน้ำ (พิจิตร พิษณุโลก และนครสวรรค์) ที่เขื่อนสิริกิติ์ให้การร่วมพัฒนาแตกต่างกัน กล่าวคือ พื้นที่ต้นน้ำ ซึ่งหากเมื่อพูดถึงจังหวัดน่าน ปัญหาใหญ่ในปัจจุบันคือเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวโดยไม่มีความเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจากส่วนมากเป็นผู้อพยพย้ายถิ่นเข้ามา ส่งผลให้เกิดน้ำแล้งและน้ำท่วมในแต่ละฤดูกาลที่รุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ หลายชุมชนพยายามร่วมมือกันแก้ไขปัญหาโดยจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อร่วมกันบริหารจัดการน้ำที่มีจำนวนกลุ่มมากที่สุดในประเทศไทยคือกว่า 400 กลุ่ม (สัมภาษณ์ เมษายน, 2565) อาทิ กลุ่มคนรักขัณฑ์น้ำป่านานที่รวมชุมชนริมลำน้ำน่านในจังหวัดน่าน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2554 และก่อตั้งเป็นชมรมในปี พ.ศ.2560 ภายใต้กรอบแนวคิดตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมราชนปิตุ ที่ว่า “ให้รักษาน้ำไว้กับดิน เก็บดินไว้กับน้ำ” ชมรมทำหน้าที่เป็น “โซ่ข้อกลาง” การทำงานระหว่างชุมชนและส่วนงานของรัฐ และชุมชนอื่น ๆ เพื่อต้องการให้การทำงานเรื่องการแก้สถานการณ์การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และเปลี่ยนทัศนคติของคนน่านโดยเฉพาะกลุ่มที่บุกรุกทำลายป่า ปัจจุบัน ชมรมได้ประสานงานกับจังหวัดอื่น ๆ และได้คิดวิธีบริหารจัดการน้ำโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เรียกว่า “ห้วยวังฝายต้น” อันเป็นวิธีที่ชุมชนดำเนินการเองได้ ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวเป็นผลจากการจัดเสวนาต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ของเขื่อนสิริกิติ์ ที่ได้ให้ความรู้เทคนิคการบริหารจัดการน้ำที่หลากหลาย และเป็นพื้นที่ที่หลายชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน โดยกลุ่มคนรักขัณฑ์น้ำป่านาน เป็นตัวแทนของกลุ่มคนต้นน้ำทำงานร่วมกับเขื่อนสิริกิติ์โดยเฉพาะงบประมาณการสร้างฝายซึ่งจะใช้งบประมาณของเขื่อน และประสานกับหน่วยงานเอกชนอื่นๆ ในพื้นที่เพื่อทำฝายกั้นถาวรและทำอ่างเก็บน้ำไว้ใช้ในยามหน้าแล้งที่อำเภอแมริม ส่วนที่อำเภอสันติสุข เขื่อนสิริกิติ์ได้เข้ามาร่วมฟื้นฟูป่า ส่งเสริมการปลูกยางและพืชสมุนไพร และส่งเสริมชุมชนให้มีความพร้อมกับการเปิดบริการท่องเที่ยวซึ่งในอนาคต จังหวัดน่านเป็นเมืองรองที่มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ชุมชนยังริเริ่มการทำธนาคารน้ำใต้ดินตั้งแต่ปี พ.ศ.2565 พร้อมกับอบรมให้ความรู้กับชาวบ้านในเรื่องผลกระทบจากไร่เลื่อนลอย และนำเสนอแนวทางปลูกพืชอินทรีย์สร้างรายได้ และร่วมกับอำเภอบ่อเกลือริเริ่มนวัตกรรม “คอกหูกปลูกป่า” เพื่อสอนให้ชาวบ้านทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อยอดด้วย และยังส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการสร้างฝายร่วมกับโรงเรียนการทดลองทำฝายและธนาคารน้ำใต้ดิน อันเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนจังหวัดน่าน

พื้นที่กลางน้ำ คือ **จังหวัดอุตรดิตถ์** มีพื้นที่ที่สำคัญคืออำเภอบ้านปูลา ที่ตั้งของเขื่อนสิริกิติ์ซึ่งสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2511 ส่งผลให้ชุมชนท่าปลาได้รับผลกระทบเพราะต้องย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ลุ่มน้ำไปยังพื้นที่ด้านบนที่แห้งแล้ง ไม่สามารถทำการเกษตรและประมงดั้งเดิมได้และยังทำให้สถานที่ทางวัฒนธรรมของชุมชนเลือนหายไป ด้วย ทั้งนี้ เขื่อนสิริกิติ์ได้ร่วมมือกับชุมชนพัฒนาใน 2 มิติที่สำคัญคือ 1) การร่วมรักษาประเพณีวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะของชุมชน และ 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่โดยการสร้างงานสร้างอาชีพ สำหรับมิติเรื่องการร่วมรักษาประเพณีวัฒนธรรมนั้น ชุมชนคนท่าปลายังคงมีกิจกรรมที่มีความเฉพาะถิ่นเช่น การเล่นผีตลก การทำบุญตามประเพณี หากแต่ลดลงความสำคัญลงเรื่อย ๆ เนื่องจากเยาวชนส่วนมากย้ายไปอยู่ถิ่นอื่นเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้มากนัก ชุมชนจึงเห็นว่าควรมีการส่งเสริมให้เกิดรายได้ที่จะเป็นการดึงดูดให้เยาวชนยังอยู่ในพื้นที่เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น จึงได้ริเริ่มแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 และการเกษตรรูปแบบใหม่ที่สร้างรายได้มากขึ้น หากแต่ยังมีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่ จึงมีการรวมตัวของวิสาหกิจชุมชนเรื่องการเกษตร การรวมตัวดังกล่าวเกี่ยวกับการทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลัก มีการรวมกลุ่มเพื่อซื้อเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย การสีข้าว อบข้าว ตลอดจนการขาย การบริหารจัดการน้ำร่วมกันจึงมีความสำคัญ หลายชุมชนดำเนินการบริหารจัดการน้ำด้วยตนเอง มิได้เข้าเป็นคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำหากแต่ได้รับข่าวสารจากเขื่อนสิริกิติ์เป็นข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการตัดสินใจทำการเกษตร นอกจากนี้ ชุมชนยังริเริ่มปลูกมะม่วงหิมพานต์เพราะได้รับความรู้ว่าเป็นพืชที่ทนแล้งได้ และมีราคาสูง ในช่วงแรกนั้นเขื่อนสิริกิติ์ให้การสนับสนุนทั้งความรู้และเทคนิคส่งเสริมการตลาด ในปี พ.ศ. 2565 พบว่ามีพื้นที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์จำนวน 18,006.76 ไร่ ส่งขายทั้งในและต่างประเทศ ทั้งแบบผลดิบและแปรรูปในราคาสูงเพราะเป็นมะม่วงคุณภาพดี ปัจจุบันมีวิสาหกิจชุมชนที่ปลูกมะม่วงหิมพานต์หลายแห่งที่เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ซึ่งในขณะนั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนหนึ่ง เขื่อนสิริกิติ์จึงให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่สามารถรวมตัวกันได้และมีเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นงบประมาณ 100,000 บาท เพื่อตั้งต้นเป็นกองทุนหมุนเวียนที่กลุ่มวิสาหกิจจะนำมาใช้จ่าย เช่นการซื้อเครื่องจักร และต้องรายงานผลการดำเนินงานทุกปี พบว่า ทุกกลุ่มวิสาหกิจมีรายได้ดีและแบ่งปันกำไรให้กับสมาชิกเป็นประจำทุกปี การดำเนินงานดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่ดีของการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองในการสร้างรายได้และยึดโยงให้เยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนายังคงอยู่ในท้องถิ่นอีกด้วย

สำหรับพื้นที่ปลายน้ำ ประกอบด้วย 3 จังหวัดคือ จังหวัดพิษณุโลก พิจิตร และนครสวรรค์ สำหรับ **จังหวัดพิษณุโลก**หรือเมืองสองแคว เป็นพื้นที่ที่สำคัญทางการค้าของกลุ่มน้ำน่าน มีกลุ่มเกษตรกรที่บริหารการจัดการน้ำด้วยตนเองโดยเริ่มจากกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทานวัดพริกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ช่วงแรกประชาชนไม่มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการเงินทำให้เงินหมุนเวียนไม่เพียงพอ ต้องกู้ยืมจากแหล่งเงินอื่น ต่อมาหลังจากการมีการเสวนากลุ่มน้ำน่านตั้งแต่ปี พ.ศ.2557 พบว่าเขื่อนสิริกิติ์และชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ถึงวิธีการแก้ไข ปัญหา สิ่งสำคัญคือต้องมีการบริหารจัดการการเงินที่โปร่งใส และมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน นำมาใช้ได้จริงเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับหน่วยงานที่จะเข้ามาช่วยเหลือ เขื่อนสิริกิติ์ได้ชักนำหน่วยงานอื่นเข้ามาร่วมให้ความรู้และเอื้อประโยชน์ต่างๆ ได้แก่ การประสานครหลวงเพื่อนำเงินไประดมทุนและคืนกำไรให้กับสมาชิก จนในปัจจุบันมีผู้ใช้น้ำในจังหวัดพิษณุโลกเพิ่มอีก 9 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีผู้นำที่ให้ความสำคัญกับการให้ความรู้กับประชาชนที่จะเข้าใจเรื่องการใช้ร่วมกันและการนำข้อมูลที่เชื่อถือได้มาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการจัดการน้ำของพื้นที่ แต่ละกลุ่มเกษตรกรย่อยและการรวมกลุ่มใหญ่จะมีการจัดพื้นที่การตกลงพูดคุยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อมองปัญหาและแก้ไข ปัญหาบนฐานข้อมูลที่เขื่อนสิริกิติ์จะเผยแพร่ทาง Application Line และ Website เป็นประจำทุกวัน เพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลที่เป็นจริงและทันต่อเหตุการณ์เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่า จะวางแผนการใช้น้ำอย่างไร หรือเมื่อคาดการณ์ว่าหากไม่มีน้ำจะอย่างไรที่ทุกคนจะมีน้ำอุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอตลอดฤดูแล้ง ประชาชนเรียนรู้เรื่องการทำประปาโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ การขยายการใช้ไปยังทุ่งนาโดยรอบ การทำเกษตรลักษณะอื่นที่สร้างรายได้มากขึ้นในบางฤดูกาล เช่นการปลูกผัก อีกทั้ง ยังมีการช่วยเหลือคนพิการให้มีความสามารถ เมื่อทำความเข้าใจร่วมกันแล้วจึงเกิดเป็นกิจกรรมที่ชัดเจน 3 ประการ ซึ่งได้ริเริ่มไปแล้วคือ 1) การสร้างความตระหนักถึงการรักษาดินน้ำ โดยชักชวนหลายชุมชนตลอดลุ่มน้ำปลูกป่าอย่างมีประสิทธิภาพและได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่องในจังหวัด

น่านอันเป็นพื้นที่ต้นน้ำ 2) การทำบ่อบาดาลที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ และ 3) การทำธนาคารน้ำใต้ดินที่บูรณาการการทำงานกับท้องถิ่นด้วย และวางแผนไว้ว่า ในอนาคตจะนำความรู้นี้เข้าไปยังสถานศึกษาตั้งแต่ชั้นในจังหวัดน่าน

จังหวัดพิจิตร ได้ชื่อว่าเป็นเมืองงามที่มีความงดงามของกลุ่มน้ำทั้งลุ่มน่าน และลำน้ำยมไหลผ่าน และยังกระจายเป็นห้วย หนอง คลอง บึงอีกมากมาย ผู้คนจึงเข้ามาจับจองที่ดินทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก จุดเด่นของการบริหารจัดการน้ำของชุมชนคือการรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำของจังหวัดแต่ยังไม่มีการรวมกลุ่มจัดตั้งอย่างเป็นทางการ เช่นเดียวกับจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีด้วยกัน 3 รูปแบบคือ 1. เทศบาลเมืองพิจิตรเป็นผู้บริหารจัดการน้ำร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลตะพานหิน 2. เกษตรกรจัดตั้งกันเองโดยไม่มีส่วนราชการสนับสนุน และ 3. การบริหารจัดการน้ำแบบสหกรณ์ โดยทำงานกับเขื่อนสิริกิติ์คือของอำเภอตะพานหินจะมี 2 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์ต้นชุมแสง และสหกรณ์ไทยโรจน แต่แต่ละแห่งจะมีการบริหารจัดการน้ำแตกต่างกัน จะพิจารณาจำนวนของน้ำและวันโดยคณะกรรมการ แบ่งกันดูแลและควบคุมกันเองตามแต่ตกลงกัน จะมีการประชุมพูดคุยกันหลายครั้งในแต่ละเดือน มีการตั้งกฎเกณฑ์ของกลุ่ม สหกรณ์จดทะเบียนอย่างโปร่งใส เขื่อนสิริกิติ์จะเป็นผู้ให้ความเห็น คำปรึกษาและข้อมูลต่างๆ ตามที่ชุมชนต้องการ

จังหวัดนครสวรรค์ เมืองที่สำคัญคือเมืองชุมแสงที่ต่อลงมาจากลุ่มน่าน และมีองค์ความรู้ในการทำอาวุธสำหรับต่อสู้จึงได้มีค่ายสำหรับกองทัพในการปราบก๊กต่างๆ และตั้งชื่อค่ายว่า คลังแสง ภายหลังเพี้ยนเป็นชุมแสง ซึ่งได้เปลี่ยนมาเป็นชุมชนค้าขายของชาวจีน เป็นศูนย์กลางการค้าข้าวเปลือกตั้งแต่ปากน้ำโพธิ์ พิจิตร พิษณุโลก เรื่องลงมาถึงชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง จนถึงกรุงเทพมหานคร ภายหลังมีการสร้างสถานีรถไฟทำให้ผู้คนย้ายเข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาของนครสวรรค์คือจะเป็นที่รับน้ำในช่วงฤดูฝน ทำให้น้ำท่วมบ่อยครั้ง จึงต้องทำงานร่วมกับพื้นที่ต้นน้ำและกลางน้ำ โดยมีเขื่อนสิริกิติ์เป็นแกนกลางประสานงาน ชุมชนที่ศึกษาในครั้งนี้คือชุมชนคลองจระเข้เผือกซึ่งเป็นพื้นที่รับน้ำทำการเกษตร มีกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลมาประมาณ 20 ปี ทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ มีกองทุนของตนเอง ปัจจุบันมีเงินทุนหมุนเวียนราว 4 ล้านบาท มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจของเกษตรกร นครสวรรค์ไม่มีปัญหาขาดแคลนน้ำเหมือนจังหวัดอื่น แต่สังเกตว่าระยะหลังมีน้ำลดลงอาจส่งผลในอนาคต การเข้าร่วมเสวนาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับจังหวัดอื่นๆ ตลอดลุ่มน้ำ จึงได้เห็นต้นเหตุของปัญหาคือจากการตัดป่าที่ต้นน้ำ จึงเริ่มเข้าร่วมกับจังหวัดอื่นเพื่อดูแลรักษาป่า และปรับแนวทางการเกษตรและการประมงของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่นการกำหนดแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา การห้ามจับสัตว์น้ำ การกำหนดพื้นที่การทำประมงและการเกษตร

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า ทุกชุมชนริเริ่มสร้างความร่วมมือกันในเรื่องการทำเกษตร ประมง และวิสาหกิจชุมชนหลากหลายรูปแบบด้วยตนเองและต่างเริ่มเห็นปัญหาเรื่องการบริหารจัดการน้ำ แต่ยังขาดการมีมุมมองร่วมกันถึงสาเหตุของปัญหาทางธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือที่จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาประสบความสำเร็จนั้น ต้องเป็นความร่วมมือของคนในชุมชนเองที่จะมองเห็นปัญหา และมีความกระตือรือร้นที่จะแก้ไข ซึ่งปัญหาต่างๆ จะไม่ได้รับการแก้ไขอย่างยั่งยืนหากไปกระทบกับพื้นที่อื่นหรือในอนาคตของพื้นที่ตนเอง ดังนั้น การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่ถูกต้อง รวดเร็ว และมีวิธีการแก้ไขได้เหมาะสมจึงเป็นเรื่องสำคัญ จากการเก็บข้อมูลจะเห็นได้ว่า การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ความรู้ วิธีการทำงานและการร่วมกำหนดเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการน้ำ ผ่านการลงพื้นที่เพื่อรับฟังข้อคิดเห็น สร้างความเข้าใจ และยังจัดเวทีให้พูดคุยกัน เขื่อนสิริกิติ์ที่มีส่วนร่วมการพัฒนาชุมชนตลอดลุ่มน้ำตั้งแต่ก่อสร้างเขื่อนในปี พ.ศ.2511 ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงริเริ่มลงพูดคุยกับแต่ละชุมชนและจัดพื้นที่ให้ความรู้ รับฟังความคิดเห็นและร่วมแก้ไขปัญหา โดยมีหลักการที่สำคัญคือ การให้ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนเชื่อมประสานให้เกิดความร่วมมืออันส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือการศึกษาแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นคือ 1) การบริหารจัดการน้ำ และ 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิต จากการวิจัยพบว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การที่เขื่อนสิริกิติ์จัด “การเสวนาด้านน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ” เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ซึ่งในช่วงแรกจะเป็นไปเพื่อแก้ปัญหาความไม่เข้าใจเพราะต้นน้ำเห็นว่าตนเองต้องทนกับน้ำแล้ง และน้ำหลาก ทางท้ายน้ำกลับมีน้ำใช้อย่าง

พอติดตลอด ส่วนทางท้ายน้ำเห็นว่าในช่วงหลังเกิดปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากต้นน้ำทำลายป่ามาก การเสวนาดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมประมาณ 200 คนจากทุกชุมชนและหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากจังหวัดพิษณุโลกให้คำสัมภาษณ์ไว้ว่า (เกษตรกรจังหวัดพิษณุโลก, การสื่อสารสวนบุคคล, 6 ธันวาคม 2565) “...ตอนแรกก็คุยกันไม่รู้เรื่องนะ ระหว่างคนข้างล่าง (พื้นที่กลางน้ำและปลายน้ำ) กับคนข้างบน (พื้นที่ต้นน้ำ) เพราะคิดว่าคนข้างบนโค่นป่า ป่าก็เลยหมด คนข้างบนก็คิดว่าเราใช้น้ำอย่างเดียว ไม่ได้ดูว่าป่าไม่มีแล้ว 2 ปีแรกคุยกันไม่รู้เรื่อง ลูกหนีไปบ้าง ว่าใส่กันแรงๆ พอปีที่ 3 ค่อยตกลงกันได้ คุยกันนะ ที่นี้เราก็ก็นึกใจนะว่าคนเหนือเขาไม่เคยมีไฉนด เขาก็ต้องรูกป่า ทำไร่ข้าวโพดไปเรื่อย ตอนหลังป่าหมด... ก็คุยกันให้รู้เรื่องเพราะได้เชื่อมสรีกิตีเป็นแกนกลาง ผนึกให้พวกเรา 5 จังหวัดเนี่ยรวมกัน...”

กิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการร่วมมือของชุมชน โดยมีส่วนงานอื่นให้การสนับสนุนคือ การร่วมสร้างป่าที่จังหวัดน่าน เริ่มจากกลุ่มผู้ใช้น้ำจังหวัดนครสวรรค์ ประมาณ 200 คน ร่วมกับชุมชนอื่นตลอดลุ่มน้ำ เป็นการปลูกป่าที่อำเภอบ่อเกลือ อำเภอนาหมื่น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน โดยหลายชุมชนจากทั้ง 5 จังหวัดตลอดลุ่มน้ำ ตกลงกันว่าขอให้สมาชิกจ่ายเงินคนละ 1 บาทต่อไร่ที่ตนเป็นเจ้าของ การจัดเสวนาดังกล่าวส่งผลให้ผู้คนเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดความตระหนักรู้เพราะแลกเปลี่ยนข้อมูล การสร้างกฎกติการ่วมกัน เชื่อมสรีกิตีให้เกียรติผู้คนในลุ่มน้ำในการทำงานร่วมกันอีกทั้งยังส่งเสริมให้เยาวชนในพื้นที่เกิดการเรียนรู้ร่วมด้วย ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ดี ดังที่ผู้ให้ข้อมูลจากเชื่อมสรีกิตีได้กล่าวไว้ว่า “...โครงการเสวนาคือการให้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้วเราก็มีการร่วมมือกันจัดตั้งกองทุนพัฒนาลุ่มน้ำน่าน กองทุนตรงนี้สำคัญมากนะครับเพราะจะได้ช่วยเราดูแลตลอดไป กองทุนมาจากผู้ใช้น้ำ และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตก็เข้าไปร่วมอย่างในปีก็สร้างฝายระบายน้ำ มีการปลูกมะม่วงหิมพานต์แทนข้าวโพด การแจกกล้า แจกยางนาต่างๆ สนับสนุนการป้องกันแนวไฟฟ้า มองเครื่องเป่าลม และโครงการปลูกต้นไม้ในในเด็กๆ แล้วก็การสื่อสารระหว่างกันเรื่องปริมาณน้ำที่จะใช้นะครับ...” (เกษตรกรจังหวัดนครสวรรค์, การสื่อสารสวนบุคคล, 4 มีนาคม 2565)

แนวทางการพัฒนาเรื่องการบริหารจัดการน้ำที่กล่าวมานี้ เป็นการบริหารจัดการน้ำร่วมกันของตลอดลุ่มน้ำโดยได้มีการแบ่งเป็นพื้นที่จังหวัด ด้วยทุกชุมชนเห็นปัญหาร่วมกันว่า หากขาดน้ำจากต้นน้ำ ส่วนกลางน้ำก็อยู่ไม่ได้เพราะไม่มีน้ำใช้ ส่วนปลายน้ำ แม้ว่าจะมีพื้นที่รับน้ำฝนแต่ก็ไม่เพียงพอ จำเป็นต้องได้รับน้ำจากเชื่อมสรีกิตีด้วย และแต่ละชุมชนยังมีการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โดยเฉพาะการตั้งกฎเกณฑ์การเปิดประตูน้ำ การกำหนดวันสูบน้ำ และมีระเบียบว่าหากใครฝ่าฝืนจะมีคณะกรรมการของชุมชนเป็นเสมือนผู้คุมกฎและลงโทษ เช่นการให้ออกจากกลุ่ม หรือการไม่ให้เข้าร่วมการขายสินค้าทางการเกษตร

อีกแนวทางการพัฒนาที่จะสร้างความยั่งยืนคือการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะการมีรายได้ที่มากขึ้นจะเห็นได้ว่า ทุกชุมชนมีการประกอบอาชีพและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เชื่อมสรีกิตีมีส่วนร่วมโดยเฉพาะการหาแหล่งข้อมูลจากหน่วยงานทางการเกษตรของรัฐเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ การหาตลาด การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ การผลิตและแปรรูปมะม่วงหิมพานต์ การทำน้ำพริก กาแฟ กล้วย การทอผ้า รวมถึงการบริการเช่นการท่องเที่ยวชุมชน ภายใต้วิธีการสนับสนุนที่มีหลักการว่า ชุมชนจะต้องอยู่ได้ด้วยตนเอง และพึ่งตนเองได้ในที่สุดคือ เชื่อมสรีกิตีเป็นผู้เริ่มลงทุนให้โดยไม่รับเงินคืนคืนจนกว่าชุมชนจะสามารถดูแลตนเองได้ ชุมชนที่ต้องการเริ่มต้นจะเข้ามารับการสนับสนุนความรู้ งบประมาณ และช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ และให้ชุมชนจะเป็นผู้บริหารเอง ถ้าไรที่ได้จะใช้จ่ายหรือปันผลในชุมชน และต้องรายงานเชื่อมปีละ 2 ครั้ง โครงการดังกล่าวเริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2564 โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี และได้มีส่วนงานอื่นเช่น นักพัฒนาชุมชนมามีส่วนร่วมด้วย อีกความร่วมมือของเชื่อมกับชุมชนที่ชัดเจนคือการสร้างแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะในอำเภอนาตาล ซึ่งเป็นที่ตั้งของเขื่อน สิ่งที่กำลังจะเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2566 คือ 1. การให้ชุมชนค้นหาอัตลักษณ์ของตนเองที่ชุมชนเห็นคุณค่าร่วมกัน 2. การทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ชุมชนได้นำทุนมนุษย์ คือความรู้จากผู้คนทั้งหลายแสดงออกเป็นทุนทางวัฒนธรรม ส่งต่อไปยังคนรอบข้างและลูกหลาน เป็นทุนทางสังคมและเสริมความเข้มแข็งด้วยทุนทางเศรษฐกิจ ผลานการสนับสนุนการพัฒนาจากเชื่อมสรีกิตีในด้านทุนความรู้ทางวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนสินค้าและบริการชุมชนต่อไป

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา เชื้อนสิริกิติ์มีความมุ่งมั่นจะพัฒนาความร่วมมือเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเห็นได้จากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งเพื่อนำมาปรับปรุงแผนปฏิบัติงานอยู่เสมอ โดยในปี พ.ศ. 2564 ได้วิเคราะห์ตนเองไว้ว่า จุดแข็ง เชื้อนสิริกิติ์มีโครงการ CSR ที่โดดเด่นและต่อเนื่อง ด้วยมีทรัพยากรพร้อมให้การสนับสนุน อาทิ มีการสื่อสารเชิงรุกเรื่องการบริหารจัดการน้ำ จุดอ่อน ยังต้องการการบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ ในเขื่อน เช่นการพูดเรื่องน้ำ พลังงานและการกิจเขื่อน โอกาส การนำโครงการดอยตุงโมเดลมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่เขื่อน (เริ่มต้นที่เขื่อนสิรินธร) โดยมีกองทุนพัฒนาไฟฟ้าตามนโยบายของรัฐเพื่อสนับสนุนงาน CSR และอุปสรรค ได้แก่ภัยธรรมชาติที่ควบคุมไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว น้ำท่วม วาตภัยภัยแล้ว ไฟ รวมถึงความต้องการใช้น้ำของผู้ใช้น้ำไม่สอดคล้องกัน จากการวิเคราะห์ดังกล่าว เชื้อนสิริกิติ์ เห็นว่าควรแนวทางการพัฒนาไว้หลายเรื่อง เช่นการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสู่สังคมดิจิทัล 4.0 การเพิ่มการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย เรื่องการรับมือภัยพิบัติ การสร้างการสื่อสารเชิงรุกให้มากขึ้นโดยเฉพาะข้อมูลสารสนเทศเขื่อนน้ำ ท้ายน้ำ ทรัพยากรด้าน CSR และการยอมรับจากชุมชนรอบเขื่อน รวมถึง NGO ด้วย

ผลจากความร่วมมือที่เกิดขึ้นนี้ เกิดจากการพัฒนาที่คำนึงถึง “ทุน” ที่ชุมชนตลอดลุ่มน้ำน่านมีอยู่ ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากเชื้อนสิริกิติ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นทุนมนุษย์ นั่นคือความรู้จากการลองผิดลองถูก ทดลองและปฏิบัติจริง มีความเข้าใจกันของคนในสังคมทั้งภายในชุมชนและระหว่างชุมชนจากกระบวนการที่ร่วมกันสร้างขึ้นภายใต้วัฒนธรรมการฟัง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เทคนิควิธีการบริหารจัดการน้ำและการประกอบอาชีพ มีทุนทางเศรษฐกิจคือมีทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้อต่อการทำการเกษตรที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ การเรียนรู้การปลูกพืชชนิดใหม่ ไม่ว่าจะเป็นมะม่วงหิมพานต์ หรือทุเรียน ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้น ซึ่งทุกฝ่ายเห็นตรงกันว่า สิ่งสำคัญคือการที่ธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ให้เกิดการพัฒนาคนในพื้นที่ และเป็นสิ่งที่คนทุกช่วงวัยจะอยู่ร่วมกันได้ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ได้นำมาอภิปราย 4 ประเด็นด้วยกันคือ

1. ความร่วมมือ การพัฒนาที่ยั่งยืนมีความหมายโดยรวมว่า การใช้ทรัพยากรของคนในรุ่นปัจจุบันโดยไม่ลดทอนโอกาสของคนในอนาคตให้ได้เข้าถึงทรัพยากร เป็นสิ่งที่งานวิจัยนี้พบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนที่ดีคือการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกับการประสานงานจากภาคส่วนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐ เอกชน หรือวิชาการ ในลักษณะของ จตุรภาคี (Quadruple helix) ที่เน้นการสร้างความร่วมมือ (Cluster) การเชื่อมโยง (Connectivity) และการร่วมสร้างสรรค์ (Innovation Eco-system) (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2561) โดยมีเชื้อนสิริกิติ์เป็นผู้ร่วมดำเนินการหลักในฐานะของภาครัฐ อีกทั้งยังชักนำภาครัฐอื่นๆ ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคเข้าร่วม และยังได้ชักนำหน่วยงานทางวิชาการเช่น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เข้ามาร่วมทำวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้า ในส่วนภาคเอกชนนั้น ทั้งเชื้อนสิริกิติ์และชุมชนต่างประสานงานให้เข้ามามีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงประโยชน์ในอนาคต เช่นการขอสนับสนุนปูนซีเมนต์ให้นักเรียนในโรงเรียนจังหวัดน่านหัดทำห้วย วัง ฝ่าย ดูน ในโรงเรียน การดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการเริ่มต้นโดยชุมชนเองเพื่อต้องการพัฒนาชุมชนให้ลูกหลานของตนเองมีงานทำ ไม่ย้ายถิ่นฐานบ้านเกิด

2. ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) หลายประการ กล่าวคือ เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนจากการนำองค์ความรู้ที่เหมาะสมมาจัดทำเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มเกษตรกรแม่ข่ายสร้างเป็นรายได้ที่มั่นคง เป้าหมายที่ 2 ขจัดความยากจนและสร้างความมั่นคงทางอาหาร ปัจจุบันมีการวางแผนการเกษตรและการประมงทั้งระยะสั้นและระยะยาวในชุมชน เป้าหมายที่ 3 ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคน ด้วยบรรยากาศการทำงานร่วมกันทำให้ชุมชนมีความสุขสมบูรณ์ทั้งกายและใจที่ได้อยู่กับผู้คนที่คุณเคยและพึ่งพิงกันได้ เป้าหมายที่ 4 ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ เชื้อนสิริกิติ์ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก ได้มีกิจกรรมการสอนพิเศษ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ และโครงการการเรียนรู้เรื่องต่างๆ ในโรงเรียนเช่นการอนุรักษ์พลังงาน การรักษาสิงแวดล้อม และส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพ

เป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำอย่างยั่งยืนพร้อมใช้งานสำหรับทุกคน โดยทุกชุมชนมีวิธีการบริหารจัดการน้ำของตนเอง โดยอาศัยข้อมูลที่แม่นยำจากหน่วยงานราชการในการตัดสินใจการจัดการเกษตรของตนเอง **เป้าหมายที่ 7** ให้ทุกคนเข้าถึงพลังงานที่ยั่งยืนตามกำลังของตน โดยมีการให้ความรู้เรื่อง การใช้พลังงานสะอาดทั้งในและนอกโรงเรียน **เป้าหมายที่ 8** ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน กิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการจ้างงานและปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ การวางแผนร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตและพัฒนาสินค้า รวมถึงการให้เงินทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ **เป้าหมายที่ 12** สร้างรูปแบบการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ลดการใช้พลังงานสิ้นเปลืองและส่งเสริมการใช้ศิลปพลังงานดังที่ได้สนับสนุนในโรงเรียนต่างๆ **เป้าหมายที่ 16** ส่งเสริมสันติภาพและการเข้าถึงทรัพยากรอย่างยุติธรรม คือให้ชุมชนสร้างกฎระเบียบการใช้น้ำร่วมกัน กิจกรรมการร่วมกันปลูกป่าที่จังหวัดน่าน ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน และ**เป้าหมายที่ 17** สร้างความร่วมมือระดับสากลที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการยกระดับการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองรวมถึงให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรมของชุมชนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ทำหน้าที่ประสานงานร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมในการสร้างประสบการณ์และกลยุทธ์ความร่วมมือการบริหารจัดการทรัพยากร

จากคำสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวไว้ว่า การที่จะทำงานได้สำเร็จต้องมี 3 ประการคือ Economic, Ecology และ Equity นั่นคือ การทำงานบนฐานผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของชุมชน เพื่อชักจูงให้คนร่วมดำเนินงาน ซึ่งอยู่บนฐานของการรักษาสังแวดล้อมเพราะลำน้ำน่านจะดำเนินงานอย่างต่อเนื่องหากการบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างเหมาะสมทุกคนมีส่วนร่วม และต้องมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม คือต้องมีสิทธิในการให้ความคิดเห็นและร่วมดำเนินงานได้ ทั้งนี้ การทำงานควรทำร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยรัฐมีหน้าที่สร้างความเข้าใจ เชื่อมโยงทุกภาคส่วนให้ทำงานร่วมกัน ภาคเอกชนมีหน้าที่สนับสนุนตามความเหมาะสม ส่วนภาคประชาชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาต่างๆ ยั่งยืนหรือไม่ ซึ่งทุกคนต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีความมุ่งมั่นและควรมีส่วนสำคัญในการคิดริเริ่มและดำเนินงาน เพราะเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่ เห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและมีโอกาสในการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันทั่วทั้งที่ แนวทางการดำเนินงานดังกล่าว สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่ระบุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศที่ว่า **“ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”** (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

3. หลักการคิดการพัฒนา กิจกรรมเพื่อสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าการทำงานเพื่อสังคมของเขื่อนสิริกิติ์ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเมื่อปี พ.ศ.2562 กล่าวคือจะไม่เป็นการมอบสิ่งของหรือก่อสร้างให้แบบ CSR หรือ Corporate Social Responsibility ที่มีแนวคิดเพื่อให้ความช่วยเหลือตามความประสงค์อย่างไม่ต่อเนื่อง แต่ในการให้ความช่วยเหลือในระยะหลังนี้ จะเริ่มจากการสอบถามความต้องการของชุมชน โดยชุมชนต้องแสดงถึงการให้ความร่วมมือกับการพัฒนาด้วย เช่นชุมชนคิดริเริ่มกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ หรือมีเป้าหมายและแผนการดำเนินการพัฒนาชุมชนของตนเองอย่างชัดเจน เช่น ต้องการสร้างฝายขนาดเล็กในพื้นที่เอกชนในจังหวัดน่าน ชุมชนจะต้องนำเสนอข้อมูลของการสร้างฝาย ตั้งแต่ผลดี ผลเสีย ผลกระทบ และได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ จากนั้น เขื่อนสิริกิติ์จะสนับสนุนเงินทุนและขอรับบริจาคปูนจากภาคเอกชนให้โดยประชาชนเป็นผู้ดำเนินการหรือการเปิดกองทุนสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนน้ำพริกของอำเภอท่าปลาโดยไม่ได้รับเงินคืน แต่ให้ชุมชนบริหารเอง รายงานกลับมาที่เขื่อนปีละ 2 ครั้ง การร่วมทำงานระหว่างชุมชนที่เป็นผู้ริเริ่ม ภาครัฐและเอกชนเป็นผู้สนับสนุนนั้น ดังกล่าวตรงกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ว่า **“ระเบิดจากข้างใน การปลูกป่าในใจคน และการพึ่งตนเอง”** (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2559)

ความร่วมมือของการพัฒนาลุ่มน้ำน่านนี้จำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่อง **สม่ำเสมอ** โดยแท้จริงแล้วแต่ละชุมชนได้ดำเนินงานมาก่อนหลายปี เช่นที่จังหวัดนครสวรรค์ซึ่งดำเนินงานด้วยชุมชนเองมากกว่า 20 ปี แต่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะพื้นที่ ทำให้ส่งผลถึงพื้นที่อื่น ทั้งนี้ เพราะมิได้มีการวางแผนร่วมกันทั้งในเรื่องการบริหารจัดการน้ำมาก่อน เมื่อมีปัญหาได้มีการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุประกอบกับไม่มีพื้นที่และผู้ประสานงานให้ได้พูดคุยกัน

เชื่อนสิริกิติ์เป็นเสมือนตัวกลางให้ชุมชนจากหลายพื้นที่ได้พูดคุยกัน ในแต่ละปีจะมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้จากหน่วยงานบริหารจัดการน้ำต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และออกเยี่ยมเยียนชุมชนเพื่อรับฟังปัญหาโดยตลอด อีกแนวทางหนึ่งที่โดดเด่นคือ การส่งเสริมให้ชุมชนริเริ่มสร้างงานสร้างอาชีพด้วยตนเอง เห็นว่าการทำการเกษตรแบบเดิมนั้นไม่เพียงพอ จึงแสวงหาแนวทางการเพิ่มรายได้ ด้วยการเพิ่มเติมความรู้เรื่องการแปรรูปอาหาร หรือการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรมที่เริ่มดำเนินงานโดยคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ พบว่าได้นำความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการหาความรู้และการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดกิจกรรมสร้างรายได้ให้กับชุมชน

อีกปัจจัยที่สำคัญคือ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน และระหว่างชุมชนเอง ในช่วงโรคระบาด COVID-19 เป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านที่ชุมชนได้สื่อสารกันมากขึ้นทั้งภายในชุมชนลุ่มน้ำน่านและนอกกลุ่มน้ำ รวมถึงการรับข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบเรื่องการบริหารจัดการน้ำแบบ Real Time ถือเป็นการเปลี่ยนผ่านการดำเนินชีวิตที่สำคัญ การที่ชุมชนพยายามพัฒนาด้วยตนเองที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสังคมโลกที่เปลี่ยนไปอย่างเหมาะสม มีเครือข่ายความร่วมมือที่ขับเคลื่อนร่วมกันอย่างเข้มแข็งโดยคำนึงถึงผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมนี้ ถือได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ หน่วยงานรัฐที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อร่วมพัฒนา ควรมีส่วนงานที่รับผิดชอบกิจกรรมเพื่อสังคมโดยเฉพาะเพื่อต่อเนื่อง มีกระบวนการเชิงวิชาการที่ชัดเจนและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทั้งกับชุมชนที่ร่วมดำเนินงานและเป็นตัวอย่างให้กับชุมชนอื่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยกระบวนการมีส่วนร่วมเฉพาะเรื่องเช่นการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการน้ำ การสร้างการรับรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติในเชิงลึก เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgements)

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และขอขอบคุณที่ปรึกษาโครงการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2557). *โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ 1-10 กลุ่มน้ำตวง (บ้านน้ำตวง, บ้านน้ำก้ว, บ้านสว่าง) ตำบลน้ำพาง อำเภอมะจันท์ จังหวัดน่าน*. <https://www.dnp.go.th>
- เชื่อนสิริกิติ์. (2564). *แผนปฏิบัติการเชื่อนสิริกิติ์ ประจำปี 2564*. คณะทำงานวิชาการและวางแผนเชื่อนสิริกิติ์.
- ชูศักดิ์ วิทยากัด และคณะ. (2546). *โครงการวิจัยประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่อการเข้าถึงทรัพยากรของคนเมืองน่าน : รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธวัช นันตะเงิน. (2557). *ประวัติศาสตร์ท่าปลา*. เทศบาลตำบลท่าปลา.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2559). *หลักการทรงงาน*.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2561). *สร้างเครือข่ายนวัตกรรม*. <https://www.nia.or.th>

- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 -2580 (ฉบับย่อ)*.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุนทรชัย ขอบยศ. (2562). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น : ว่าด้วยแนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์เพื่อการพัฒนา
ท้องถิ่นที่ยั่งยืน*. โครงการผลิตและเผยแพร่ตำราและผลงานวิชาการ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หน่วยปฏิบัติการวิจัยระบบการจัดการแหล่งน้ำ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553) *โครงการศึกษาการศึกษา
ด้านแหล่งน้ำเพื่อการจัดการน้ำของกลุ่มน้ำน่านเชิงกลยุทธ์*. <http://project-wre.eng.chula.ac.th>

ปัญหาเงื่อนไขของกฎหมายที่ส่งผลต่อผู้พ้นโทษในการทำงาน

PROBLEMS OF LEGAL CONDITIONS THAT AFFECT THOSE WHO HAVE BEEN RELEASED FROM PRISON WHILE WORKING

ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา¹ ณัฐพล สิทธิพราหมณ์² ทัตตนันท์ คงลำธาร³ นิช วงศ์ส่องจำ⁴ และทศพล ชูโชติ⁵
Tanawat Pisitchinda¹ Natthaphon Sitthiphram² Tattanan Konglamtham³
Nich Wongsongja⁴ and Thodsapol Chuchoti⁵

¹วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: tanawat.pi@ssru.ac.th

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail : natthaphon@vru.ac.th

³วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: tattanan.kh@ssru.ac.th

⁴คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of science and technology Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail : nich.wo@ssru.ac.th

⁵คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of science and technology Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail : thodsapol Chuchoti@ssru.ac.th

Received : March 10, 2023

Revised : November 18, 2023

Accepted : June 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำงานของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ และ 2) เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของผู้ต้องขังที่พ้นโทษโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยวิจัยเอกสาร (Documentary research) และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเขียนในรูปแบบพรรณนา วิเคราะห์และเชื่อมโยงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แล้วเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ 3 กรณี 1. ไม่เคยต้องโทษจำคุก 2. เคยต้องโทษจำคุกแต่พ้นโทษแล้ว 3. เคยต้องโทษจำคุกแต่ลักษณะคดีเหมาะสม วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ทั้งนี้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขกฎหมายจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพควรกำหนดเงื่อนไขที่ชัดเจนและเหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะของอาชีพและลักษณะของความผิดที่จำคุกควรมีมาตรการติดตามและประเมินผล โดยคำนึงถึงหลักการสำคัญในการแก้ไขกฎหมาย ได้แก่ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หลักการเสมอภาค และหลักการความยุติธรรม

คำสำคัญ

เงื่อนไขของกฎหมาย ผู้พ้นโทษ การทำงาน

ABSTRACT

The objectives of this research are 1) to study and analyze the legal conditions regarding the work of prisoners who have been released from prison, and 2) to recommend improving the law regarding the work of prisoners who have been released from prison by mean of qualitative research methods (Documentary research) and apply the results from data analysis to write in descriptive form, analyze and link them to comply with the objectives and enter the data analysis process respectively.

The research results found that Thailand has laws to restrict freedom of occupation in 3 cases: 1. Never been imprisoned; 2. Have been imprisoned but have been released from prison; 3. Have been imprisoned but the nature of the case is appropriate.

Suggestions for amending laws limiting freedom of occupation are that clear and appropriate conditions should be specified in consideration of the nature of the occupation and the nature of the offense imprisoned. There should be monitoring, and evaluation measures based on important principles in amending the law, namely the principle of right and freedom protection, equality and justice.

Keywords

Terms of the law, Exoneration, Work

ความสำคัญของปัญหา

ตามสถิติจากกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการฝึกวิชาชีพผู้ต้องขังพบว่าในปีพ.ศ.2563 มีผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกวิชาชีพจำนวน 120,536 คน ปีพ.ศ.2562 จำนวน 199,184 คน ปีพ.ศ.2561 จำนวน 156,638 คน ปีพ.ศ.2560 จำนวน 6,556 คน ปีพ.ศ. 2559 จำนวน 781 คน นอกจากนี้ ยังมีสถิติจำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกวิชาชีพงานบริการตามที่ได้มีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มงานพัฒนาระบบการพัฒนาพฤตินิสัย กระทรวงยุติธรรมพบว่างานฝึกวิชาชีพมีผู้สำเร็จการอบรมในปีพ.ศ.2560 การทอผ้าไหมไทย จำนวน 1,034 คน การเสริมสวยจำนวน 683 คน คาร์แคร์จำนวน 378 คน กาแฟและเครื่องดื่มจำนวน 342 คน การประกอบอาหารจำนวน 343 คน ปี พ.ศ.2559 การทอผ้าไหมไทย จำนวน 1,270 คน การเสริมสวยจำนวน 1,000 คน คาร์แคร์จำนวน 330 คน กาแฟและเครื่องดื่มจำนวน 497 คน การประกอบอาหารจำนวน 336 คน ปีพ.ศ.2558 การทอผ้าไหมไทย จำนวน 947 คน การเสริมสวยจำนวน 653 คน คาร์แคร์จำนวน 296 คน กาแฟและเครื่องดื่มจำนวน 195 คน การประกอบอาหารจำนวน 640 คน จากค่าสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีผู้ต้องขังที่ได้รับการอบรมฝึกวิชาชีพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตัวเลขสถิติดังกล่าวเป็นข้อบ่งชี้ให้ทราบว่า แม้จำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพจะมีจำนวนมากขึ้นก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาในการทำงานเกี่ยวกับวิชาชีพบางประเภท กฎหมายกำหนดให้ต้องขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเสียก่อน จึงจะเข้าสู่งานประกอบอาชีพประเภทนั้น ๆ ได้ ซึ่งลักษณะต้องห้ามในการเป็นสมาชิกที่มักถูกกำหนดไว้ เช่น พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 “มาตรา 12 สมาชิกสภาการแพทย์แผนไทย ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม (4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด ในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ..” หรือกรณีที่กฎหมายกำหนดข้อห้ามเกี่ยวกับการขอใบอนุญาต เช่น พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 มาตรา 34 “ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยรับอนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ข. ลักษณะต้องห้าม (3) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกสำหรับความผิดเกี่ยวกับชีวิต

และร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน หรือความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันขอรับใบอนุญาตและมีใช้ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา...” ด้วยเหตุนี้ แม้ผู้พ้นโทษมีเงินทุนและความรู้ในการประกอบธุรกิจเป็นของตนเองก็ไม่อาจดำเนินการได้ จึงมีปัญหาคำคัญว่า 1) กฎหมายกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้พ้นโทษในการเข้าทำงานไว้หรือไม่อย่างไร และ 2) กฎหมายกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนหรือวิธีการต่าง ๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายในการทำงานที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้พ้นโทษหรือไม่ อย่างไร

ความสำคัญของปัญหาข้างต้นจะเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยตระหนักว่า แม้ผู้ต้องขังจะได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพจากภายในเรือนจำจนเกิดทักษะต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาชีพทั้งด้านการประกอบธุรกิจ แต่เมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้วก็ไม่อาจประกอบอาชีพได้ จึงอาจเป็นความเหลื่อมล้ำและความไม่สมดุลของการพัฒนาประเทศ มีลักษณะสังคมที่เลือกปฏิบัติและไม่มีความเสมอภาคและความเท่าเทียมเป็นอุปสรรคในการทำให้เศรษฐกิจเติบโตซึ่งนำมาสู่การวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำงานของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ
2. เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ

ความหมายเกี่ยวกับการพ้นโทษ

ตามที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 มาตรา 4 บัญญัติว่า “ผู้ต้องขัง” หมายความว่า ความรวมถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก” และ “นักโทษเด็ดขาด” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด และให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย” ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 75 บัญญัติว่า “เมื่อผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกถูกจำคุกกำหนดแล้ว หรือได้รับพระราชทานอภัยโทษให้ปล่อย หรือมีคำวินิจฉัยให้ปล่อยตัวไปโดยมีเงื่อนไขหรือมีกฎหมายยกเว้นโทษหรือโทษจำคุกนั้นหมดไปโดยเหตุอื่น ให้ศาลออกหมายปล่อยผู้นั้นไป” ทำให้ทราบว่าการพ้นโทษของผู้กระทำความผิดนั้น ผู้กระทำความผิดจะต้องเป็นผู้ต้องขังและนักโทษเด็ดขาดมาก่อน หลังจากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการพ้นจากเรือนจำ (เพียว ศรีแสงทอง, 2555) เช่นเมื่อนักโทษเด็ดขาดรับโทษจำคุกครบจำนวนแล้วก็จะได้รับการปล่อยตัว ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 75 ให้ศาลออกหมายปล่อย (อรรถพล ใหญ่สว่าง, 2560) ทั้งนี้ เมื่อพ้นโทษแล้วย่อมไม่อาจมีการบังคับโทษทางอาญาใด ๆ แก่ผู้พ้นโทษดังกล่าวได้อีก

ลักษณะของอาชีพและวิชาชีพ

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 คำว่า “อาชีพ” หมายความว่า “งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ” ส่วนคำว่า “วิชาชีพ” หมายความว่า “วิชาที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น วิชาแพทย์ วิชาช่างไม้ วิชาช่างยนต์” ดังนั้น วิชาชีพจึงมีลักษณะของการประกอบอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ที่มีการพัฒนาทักษะขึ้นมา ผู้ประกอบวิชาชีพจึงต้องผ่านกระบวนการอบรมความรู้เสียก่อน ซึ่งจะต้องมีการกำหนดแบบแผนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนในรูปแบบของหลักสูตรการอบรม (จิรนิติ หะวานนท์, 2542) ส่วนการประกอบอาชีพที่มีลักษณะเป็นวิชาชีพด้วยก็จะมีสภาวิชาชีพทำหน้าที่ควบคุมดูแลเกี่ยวกับความรู้ การปฏิบัติตัวของผู้ประกอบวิชาชีพ รวมถึงจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพด้วย โดยมีกฎหมายควบคุมการประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ

สำหรับการฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในระหว่างรับโทษ เช่น การฝึกอาชีพปักผ้ารับปัก การฝึกชงกาแฟ (กรณีการ
แสวงหา, 2563) ส่วนการฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขังในระหว่างรับโทษ เช่น การฝึกทักษะการนวดไทย เป็นต้น

หลักความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ

หลักความเสมอภาคในการประกอบอาชีพดังกล่าวนี้มีการรับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 40 วรรคหนึ่ง “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ”
วรรคสอง “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่
ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือจัดการกีดกัน
หรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภคการจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพิงเท่าที่จำเป็น หรือเพื่อประโยชน์
สาธารณะอย่างอื่น” และวรรคสาม “การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพตามวรรคสอง ต้องไม่มี
ลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติหรือกีดกันการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา” ทั้งนี้ การจำกัดสิทธิตาม
ข้อยกเว้นของบทบัญญัติดังกล่าวถือว่าเป็นเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ (สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท, 2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการวิจัยเอกสาร(Documentary
research) ในการตอบวัตถุประสงค์ “เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำงานของ
ผู้ต้องขังที่พ้นโทษ” และ “เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของ
ผู้ต้องขังที่พ้นโทษ” โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ที่เป็นเอกสารด้วยตนเองโดยมีแหล่งจัดเก็บ
ข้อมูล ดังนี้

แหล่งข้อมูลที่เป็นสถานที่ ได้แก่ ศูนย์วิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หอสมุดแห่งชาติ

แหล่งข้อมูลในรูปแบบเอกสารออนไลน์ ได้แก่ เว็บไซต์คั่นพระราชกิจจานุเบกษา ซึ่งเป็นแหล่งเก็บเอกสาร
ทางกฎหมายทุกประเภทของประเทศไทย เช่น ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด
พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ ฯลฯ เว็บไซต์ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital “วช.”
ซึ่งเป็นแหล่งเก็บเอกสารทางกฎหมายทุกประเภทของประเทศไทย เช่น วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย
บทความ หนังสือทั่วไป เว็บไซต์ห้องสมุดสถาบันศึกษาต่าง ๆ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ฐานข้อมูลออนไลน์ สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยอ่านเอกสารและแบ่งประเภทเนื้อหาเอกสารออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เอกสารที่เป็นบทบัญญัติกฎหมาย ได้แก่ ประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด
พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ

กลุ่มที่ 2 เอกสารที่เป็นงานทางวิชาการมีการเรียบเรียงขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการอธิบายบทบัญญัติ
กฎหมาย ได้แก่ ตำรา หนังสือ รวมถึงงานเขียนทางวิชาการซึ่งมีการกำหนดประเด็นการอธิบายบทบัญญัติกฎหมาย
โดยมีการสำรวจวรรณกรรมเพื่อสนับสนุนจนสามารถสรุปผลในการวิเคราะห์ประเด็นนั้นได้ ได้แก่ บทความวิชาการ

กลุ่มที่ 3 เอกสารที่เป็นผลงานวิจัยที่เป็นงานศึกษาหรือค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยวิธีวิทยาการวิจัย ได้แก่
รายงานการวิจัย บทความวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลดิบ (raw data) จากขั้นตอนการเก็บข้อมูลมาดำเนินการจัดระเบียบของข้อมูล (organizing data) ให้เป็นหมวดหมู่โดยผู้วิจัยทำการอ่านข้อมูล (reading through all data) เพื่อทำความเข้าใจและตรวจสอบข้อมูลที่ได้นำมาเพื่อให้รหัสข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยให้รหัสข้อมูล (coding the data) เพื่อลดทอนข้อมูลโดยเลือกหน่วยที่มีความหมายตรงกับประเด็นที่ต้องการมาวิเคราะห์มาให้ชื่อ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยอ่านเอกสารข้อมูลเพื่อหาประเด็นหลัก (themes) ด้วยการจัดกลุ่มของรหัสข้อมูลที่มีลักษณะร่วมกันหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และบรรยายรายละเอียด (description) เกี่ยวกับเงื่อนไขของกฎหมายที่ส่งผลต่อผู้พ้นโทษในการทำงาน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยอ่านเอกสารข้อมูลตามที่แบ่งไว้เพื่อหาคุณลักษณะ (character) เกี่ยวกับเงื่อนไขของกฎหมายที่ส่งผลต่อผู้พ้นโทษในการทำงาน

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยอ่านเอกสารข้อมูลตามที่แบ่งไว้เพื่อหาแนวคิด (concepts) จากกลุ่มคำที่สัมพันธ์กับกลุ่มความคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขของกฎหมายที่ส่งผลต่อผู้พ้นโทษในการทำงาน

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยอ่านเอกสารข้อมูลตามที่แบ่งไว้เพื่อหาความหมายทางภาษา (semantic) จากจำนวนคำ ชนิดของคำเกี่ยวกับเงื่อนไขของกฎหมายที่ส่งผลต่อผู้พ้นโทษในการทำงาน

ขั้นตอนที่ 7 ผู้วิจัยอธิบายข้อค้นพบที่ได้จากเอกสารที่รวบรวมไว้และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเงื่อนไขของกฎหมายที่ส่งผลต่อผู้พ้นโทษในการทำงาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเทศไทยมีกฎหมายจำนวนหลายฉบับที่จำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพด้วยการตรากฎหมายโดยใช้วิธีการกำหนดคุณสมบัติ โดยอาจแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี ดังนี้

กรณี 1 กำหนดคุณสมบัติว่าไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด กล่าวคือ กฎหมายในลักษณะนี้กำหนดให้ผู้มีความประสงค์ในการประกอบวิชาชีพและอาชีพต้องไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดมาก่อน โดยกฎหมายจะกำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาถึงลักษณะแห่งคดีประกอบด้วย เช่น พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. 2528 มาตรา 35 พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 มาตรา 32 พระราชบัญญัติวิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. 2556 มาตรา 12

กรณี 2 กำหนดคุณสมบัติว่าเคยต้องโทษจำคุกแต่มีกำหนดระยะเวลาพ้นโทษระบุไว้

กฎหมายในลักษณะนี้กำหนดให้ผู้มีความประสงค์ในการประกอบวิชาชีพ แม้เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่มีสิทธิขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพได้โดยต้องครบเงื่อนไขที่กฎหมายระบุไว้ก่อน เช่น พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 มาตรา 69 พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. 2558 มาตรา 34

กรณี 3 กำหนดคุณสมบัติว่าเคยต้องโทษจำคุกแต่มีกำหนดลักษณะคดี

กฎหมายในลักษณะนี้กำหนดให้ผู้มีความประสงค์ในการประกอบอาชีพ แม้เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่มีสิทธิขอรับใบอนุญาตประกอบอาชีพได้ โดยต้องครบเงื่อนไขที่กฎหมายระบุไว้ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานครและบุคลากรกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2554 มาตรา 43

2) ในบางอาชีพที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคเอกชน หากสังคมยอมรับการมีชื่อเสียง แม้ไม่เคยผ่านการฝึกทักษะทางด้านนั้น ๆ มาก่อนในระหว่างรับโทษ แต่เนื่องจากเป็นอาชีพที่ทำอยู่ก่อนรับโทษก็อาจกลับเข้าสู่อาชีพเดิมของตนได้ซึ่งกฎหมายมิได้มีบทบัญญัติจำกัดคุณสมบัติข้อห้ามเกี่ยวกับการไม่เคยหรือเคยรับโทษทางอาญาไว้ เช่น อาชีพผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่อง การอบรมและทดสอบเพื่อรับบัตรผู้ประกาศในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2556 การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันหรือจัดการผูกขาดหรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน การรักษาศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้พ้นโทษในการเข้าทำงาน

ผู้วิจัยเห็นว่าหากพิจารณาในแง่ข้อจำกัดทางกฎหมายจะพบว่า การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ กล่าวคือ เป็นการจำกัดโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน ผู้ที่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายอาจไม่สามารถประกอบอาชีพที่ต้องการได้ แม้จะมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เพียงพอก็ตาม ตัวอย่าง เช่น ผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกอาจไม่สามารถประกอบอาชีพครูหรือแพทย์ได้ แม้ว่าจะผ่านการอบรมหรือสอบผ่านการทดสอบมาตรฐานแล้วก็ตาม และอาจเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน สิทธิในการประกอบอาชีพเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรมี รัฐจึงควรจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพเท่าที่จำเป็นและเท่าเทียมกัน ไม่ควรจำกัดสิทธิโดยไม่มีเหตุผลหรือโดยเลือกปฏิบัติ นอกจากนี้ อาจสร้างปัญหาทางเศรษฐกิจ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ อาจทำให้ขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การจำกัดผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกไม่ให้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับงานช่างอาจทำให้ขาดแคลนช่างในบางพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อห้ามและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น ข้อห้ามที่จำกัดเฉพาะลักษณะคดี เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับเพศ อาจไม่ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการประกอบอาชีพมากนัก เนื่องจากเป็นความผิดที่ร้ายแรงและอาจกระทบต่อความปลอดภัยของประชาชน อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามที่จำกัดแบบกว้าง เช่น เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด อาจส่งผลกระทบต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชนมากกว่า เนื่องจากอาจรวมถึงความผิดที่ไม่ร้ายแรงหรือความผิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ต้องการประกอบ อย่างไรก็ตาม รัฐก็มีความจำเป็นที่จะต้องจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพในบางกรณี เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การป้องกันหรือจัดการผูกขาดหรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน การรักษาศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น รัฐจึงควรพิจารณาจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพเท่าที่จำเป็นและเท่าเทียมกัน ไม่ควรจำกัดสิทธิโดยไม่มีเหตุผลหรือโดยเลือกปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่มาตรฐานทางวิชาชีพการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพก็เป็น การคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพอาจกระทำเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การป้องกันหรือจัดการผูกขาดหรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน การรักษาศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น เป็นการคุ้มครองผู้บริโภค การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพอาจกระทำเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เช่น การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพของผู้ประกอบอาชีพบางประเภท เช่น แพทย์ หนายความ เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับการที่มีคุณภาพและปลอดภัย เป็นการคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพอาจกระทำเพื่อคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพบางประเภท เช่น การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพของผู้ประกอบอาชีพบางประเภท เช่น ครู อาจารย์ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ประกอบอาชีพสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ตัวอย่างข้อดีของการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เช่น การจำกัดผู้ที่เคยต้องโทษจำคุกไม่ให้ประกอบอาชีพครูหรือแพทย์ อาจเป็นการคุ้มครองนักเรียนและผู้ป่วยจากการกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยและสุขภาพ การจำกัดผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไม่ให้กระทำการอันเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน อาจเป็นการคุ้มครองสังคมจากการ

กระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อศีลธรรมและวัฒนธรรม การจำกัดผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีไม่ให้เกิดการอันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ อาจเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของสังคมจากความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐควรพิจารณาจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพเท่าที่จำเป็นและเท่าเทียมกัน ไม่ควรจำกัดสิทธิโดยไม่มีเหตุผลหรือโดยเลือกปฏิบัติ

ปัญหากฎหมายกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนหรือวิธีการต่างๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายในการทำงานที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้นำ

ผู้วิจัยเห็นว่าจากเงื่อนไขเกี่ยวกับขั้นตอนหรือวิธีการต่างๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายในการทำงานที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้นำจะพบว่าเป็นเงื่อนไขในการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามกฎหมายของประเทศไทย กล่าวคือ เงื่อนไขด้านอายุ จะต้องมีความครบตามที่กำหนด เช่น มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ เงื่อนไขด้านสัญชาติ ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย เงื่อนไขด้านการศึกษา ต้องมีวุฒิการศึกษาตามที่กำหนด เช่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป เงื่อนไขด้านคุณสมบัติทางวิชาชีพ ต้องมีทักษะหรือความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ประกาศ เงื่อนไขด้านประวัติอาชญากรรม ต้องไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หรือเคยต้องโทษจำคุกแต่พ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าระยะเวลาที่กำหนด เช่น ต้องพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีก่อนวันยื่นคำขอรับใบอนุญาต เงื่อนไขในการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การป้องกันหรือจัดการผูกขาดหรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน การรักษาศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นต้น ในบางกรณี กฎหมายอาจกำหนดเงื่อนไขในการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพที่เข้มงวดกว่าปกติ เช่น กำหนดให้ผู้เคยต้องโทษจำคุกบางประเภทไม่สามารถประกอบอาชีพบางประเภทได้ เช่น กำหนดให้ผู้เคยต้องโทษจำคุกเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายไม่สามารถประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยได้ การกำหนดเงื่อนไขที่เข้มงวดเช่นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะในระดับที่สูงขึ้น เช่น เพื่อป้องกันอันตรายต่อความปลอดภัยของประชาชน อย่างไรก็ตาม รัฐควรพิจารณากำหนดเงื่อนไขในการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพเท่าที่จำเป็นและเท่าเทียมกัน ไม่ควรจำกัดสิทธิโดยไม่มีเหตุผลหรือโดยเลือกปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพควรคำนึงถึงหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ ได้แก่ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยกฎหมายต้องไม่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินความจำเป็นและเกินขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ หลักการเสมอภาค โดยกฎหมายต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หลักการความยุติธรรม โดยกฎหมายต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและประโยชน์ส่วนตนอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การพิจารณาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพควรดำเนินการโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรพิจารณากำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติและข้อห้าม โดยคำนึงถึงลักษณะของอาชีพและลักษณะของความผิดที่จำคุก เช่น อาชีพที่ไม่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชน ควรกำหนดเงื่อนไขให้ยืดหยุ่นกว่าอาชีพอื่น ๆ เป็นต้น

2. ควรกำหนดระยะเวลาพ้นโทษที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความรุนแรงของความผิดและโอกาสที่บุคคลจะกลับตัวเป็นคนดี เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ควรกำหนดระยะเวลาพ้นโทษให้นานกว่าความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นต้น

3. ควรมีมาตรการติดตามและประเมินผล เพื่อตรวจสอบว่าการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวมีความเหมาะสมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ แสงทอง. (2563). โรงเรียนฝึกผู้ต้องขังเป็นบาร์ISTA. *วารสารกำลังใจ*, 8(3)น. 17-22.
- จิรนิติ หะวานนท์. (2542). *หลักวิชาชีพนักกฎหมาย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพียว ศรีแสงทอง. (2555). *การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำผิด*. บริษัท จามจุรีโปรดักส์ จำกัด.
- สุริยา ปานแป้น และอนุวัฒน์ บุญนันท์. (2560). *คู่มือสอบกฎหมายรัฐธรรมนูญ*. วิญญูชน.
- อรรถพล ไญ่สว่าง. (2560). *คำอธิบายวิชาสัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. สำนักอบรมศึกษากฎหมาย
แห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CREATIVE LEADERSHIP WITH THE
ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF PRIVATE SCHOOL TEACHER UNDER THE
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1 IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA

ปณิธาน บุญประสิทธิ์¹ วีรภัทร ภัทรกุล²
Panithan Boomprasit¹, Weeraphat Phattarakul²

¹ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Master of Education in Educational Administration Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
E-mail panitandekdee@gmail.com

² ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Master of Education in Educational Administration Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
E-mail p_weeraphat@hotmail.com

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2566

Received : September 28, 2023

Revised : October 31, 2023

Accepted : June 21, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 2) เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 348 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.952 โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ความผูกพันต่อองค์กรของครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้สึกลึกซึ้ง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความต่อเนื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันของครู อยู่ในระดับสูง ($r = 0.695$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คู่ที่มีระดับของความสัมพันธ์สูงที่สุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีมกับด้านความรู้สึกลึกซึ้งซึ่งมีระดับความสัมพันธ์ระดับสูง ในขณะที่คู่ที่มีระดับของความสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวกับด้านความต่อเนื่องซึ่งมีระดับความสัมพันธ์น้อย

คำสำคัญ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ความผูกพันต่อองค์กร โรงเรียนเอกชน

ABSTRACT

The objective were study 1) to study creative leadership of school administrators 2) to study organizational commitment of teacher and 3) the relationship between creative leadership of school administrators and organizational commitment of private teacher under the primary educational service area office 1 in Pranakhon Si Ayutthaya. In this study, the sample were 348 teachers. The research instrument employed in questionnaire with a reliability level of 0.937 The statistical tools used for data analysis were mean, standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The result according purpose found that 1) overall creative leadership of school administrators was at a high level. The highest mean score aspect of the creative leadership was found on vision and the lowest was on creativity. overall organizational commitment of teacher was at high level. The highest mean score aspect of the creative leadership was found on affective and the lowest was on continuance. The creative leadership of the school administrators showed positive relationship with the organizational commitment of the teacher of private schools in a high level at a statistically significant level of .01. the highest relationship was found between teamwork and the affective. And the lowest relationship was found between flexibility of the administrators and the school continuance.

Keywords

Creative leadership, Organizational commitment, Private schools

ความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาหรือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในระดับโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ซึ่งในปัจจุบันนี้การบริหารโรงเรียน หรือองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องเป็นคนที่พัฒนาหรือปรับปรุงวิธีการดำเนินการบริหารเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารมีความจำเป็นเพราะเป็นผู้ที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรให้บุคลากรได้มากขึ้น ผู้บริหารยังมีส่วนที่ทำให้องค์กรสามารถปรับตัวกับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสมด้วย (กฤษฎา เขียววัฒนสุข, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา รวมถึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินงานในสถานศึกษา และเป็นผู้ที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีความรู้เหมาะสมที่จะนำไปต่อยอดในการเรียนระดับสูงขึ้นในอนาคตได้ นอกจากนี้ ผู้บริหารเชิงสร้างสรรค์ คือ ผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การปฏิบัติงานของครู และบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเป็นผู้บริหารเชิงสร้างสรรค์ เช่น มีความมุ่งมั่น เป็นคนที่ตัดสินใจเด็ดขาดหรือสามารถมอบอำนาจในการตัดสินใจให้ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สามารถเป็นที่ไว้วางใจของผู้ร่วมงาน มีการบริหารที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ มีจิตใจที่โอบอ้อมอารี ซื่อสัตย์สุจริต เข้าใจถึงความหลากหลายของบุคลากรรวมทั้งยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีความเป็นธรรม มีวิสัยทัศน์ในการบริหาร มีจินตนาการ มีความยืดหยุ่นในการทำงานเพื่อหาแนวทางใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ มีอิสระในความคิดและสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ เสมอ ให้ความหวังให้ความรู้ มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทให้งาน มุ่งหวังประสบความสำเร็จ เหล่านี้ล้วนเป็นคุณสมบัติของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (เสาวลักษณ์ พิมพ์สายทอง, 2562)

บริบทของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 กับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีภารกิจในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาครอบคลุมตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้มีความสอดคล้องและสนองรับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการบริการ ทางการศึกษาอย่างทั่วถึง

ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ บุคลากรครู ซึ่งผู้บริหารที่ดีจะต้องสร้างความผูกพันกับองค์กรสถานศึกษาให้กับบุคลากรครู เนื่องจากครูที่มีความผูกพันต่อองค์กรย่อมทำงานได้มีประสิทธิภาพมากกว่าเพราะมีความรักและพึงพอใจต่องานและองค์กร ทำให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ดีและยินดีที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยินดี ทำให้องค์กรสามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ด้วยดี นอกจากนั้นความผูกพันต่อองค์กรยังเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพขององค์กรได้อีกด้วย (สุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย, 2561) ซึ่งปัญหาหลักในปัจจุบัน คือ การที่โรงเรียนเอกชนกำลังประสบปัญหาเรื่องการลาออกของครูและบุคลากร เพราะครูขาดความผูกพันกับองค์กรและผู้บริหาร การขาดแคลนครูของโรงเรียนเอกชนมีผลกระทบมากกว่าธุรกิจทั่วไป เพราะการลาออกของครูเป็นการสูญเสียบุคลากรเฉพาะทางที่มีความชำนาญในวิชาชีพ ไม่สามารถหาบุคลากรอื่นมาทดแทนได้โดยทันที

ปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยคาดหวังว่าผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์กับเหล่าผู้บริหารโรงเรียน และสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้เป็นแนวทางการบริหารแก้ไขปรับปรุงในการสร้างความผูกพันระหว่างครูและสถาบันการศึกษา เพื่อให้บุคลากรคงอยู่กับโรงเรียน รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้บุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
- 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูเอกชน ในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 จำนวน 2,654 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1, 2564)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูเอกชน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 จำนวน 348 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane , 1973) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ stratified sampling โดยนำ

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จำนวน 348 คน มาแบ่งสัดส่วน โดยจำแนกตามพื้นที่รับผิดชอบของสพป.อย. 1 จำนวน 4 อำเภอ แล้วจึงใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายโดยวิธีการจับฉลาก (Lottery method)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นและพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความผูกพันของครูเอกชน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ครูเอกชน โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการจำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ,อายุ , ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า rating scale ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า rating scale ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้สึกรัก 2) ด้านความต่อเนื่อง 3) ด้านพฤติกรรม 4) ด้านทัศนคติ

สำหรับเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีเกณฑ์ดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์ในการประเมินระดับของภาวะผู้นำและความผูกพันต่อองค์กรจะพิจารณาจากค่าเฉลี่ยโดยเกณฑ์ในการแปลความหมาย มีเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ยดังนี้

- 4.51 -5.00 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ใน ระดับมากที่สุด
- 3.51 -4.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ใน ระดับมาก
- 2.51 -3.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ใน ระดับปานกลาง
- 1.51 -2.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ใน ระดับน้อย
- 1.00 -1.50 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ/ครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ได้ตรวจสอบ โดยมีคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป(ทางการศึกษา) หรือมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี เพื่อตรวจสอบความตรงของเครื่องมือและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.785

2. นำแบบสอบถามไปปรับปรุงตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ และนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วจึงนำจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.937

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ เพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามผ่านตัวแทนของโรงเรียน และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์ และแบบสอบถามบางส่วนผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกชุดหลังเก็บรวบรวมข้อมูล
4. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยกำหนดเกณฑ์ ดังต่อไปนี้
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.81 ถึง 1.00 หมายถึงมีความสัมพันธ์อยู่ใน ระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.61 ถึง 0.80 หมายถึงมีความสัมพันธ์อยู่ใน ระดับค่อนข้างสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.41 ถึง 0.60 หมายถึงมีความสัมพันธ์อยู่ใน ระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.21 ถึง 0.40 หมายถึงมีความสัมพันธ์อยู่ใน ระดับค่อนข้างต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = 0.01 ถึง 0.20 หมายถึงมีความสัมพันธ์อยู่ใน ระดับต่ำ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 348 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 280 คน (ร้อยละ 80.5) ช่วงอายุของผู้ที่ตอบแบบสอบถามคือ 30-40 ปี จำนวน 131 คน (ร้อยละ 37.6) มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 236 คน (ร้อยละ 67.8) ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่จะน้อยกว่า 10 ปี จำนวน 128 คน (ร้อยละ 36.8)

2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การมีวิสัยทัศน์ (Vision)	4.44	0.63	มาก
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individual)	4.37	0.65	มาก
3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (Flexibility)	4.42	0.61	มาก
4. การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)	4.34	0.61	มาก
5. การทำงานเป็นทีม (Teamwork)	4.42	0.62	มาก
ภาพรวม	4.40	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 ภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านไม่แตกต่างกันมากซึ่งสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มีค่ามากไปน้อยดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 4.44) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (ค่าเฉลี่ย 4.42) ด้านการทำงานเป็นทีม (ค่าเฉลี่ย 4.42) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.37) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (ค่าเฉลี่ย 4.37) ตามลำดับ

3. ความผูกพันต่อองค์กรของครู

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ภาพรวม

ความผูกพันต่อองค์กรของครู	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านความรู้สึก (Affective)	4.42	0.60	มาก
2. ด้านความต่อเนื่อง (Continuance)	4.01	0.88	มาก
3. ด้านพฤติกรรม (Behavioral)	4.10	0.75	มาก
4. ด้านทัศนคติ (Attitude)	4.26	0.71	มาก
ภาพรวม	4.20	0.74	มาก

จากตารางที่ 2 ภาพรวมของความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (S.D = 0.50) และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านไม่แตกต่างกันมากดังนี้ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านความรู้สึก (Affective) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 (S.D.=0.46) ด้านทัศนคติ (Attitude) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 (S.D.=0.50) ด้านพฤติกรรม (Behavioral) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (S.D= 0.50) และด้านความต่อเนื่อง (Continuance) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D=0.54) ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับความผูกพันของครู

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และค่าสัมประสิทธิ์ของการกำหนด

ความสัมพันธ์ระหว่าง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy})	ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (r^2)
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1	.695	.483

จากตารางที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีระดับของความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และมีความสัมพันธ์สูง ($r=0.695$, $\text{sig} = .000$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับความผูกพันของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 โดยด้านการมีวิสัยทัศน์ที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญฤทัย ภูสาระ (2562) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรุฒ สุขสอน (2564) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณณัฐ ช่วยงาน (2565) ทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก

2. ความผูกพันต่อการจัดการของครูโรงเรียนเอกชน พบว่า ภาพรวมของความผูกพันต่อการจัดการของครูในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ความผูกพันต่อการจัดการของครูทั้ง 4 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้สึกระดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา เขียววัฒนสุข (2561) ที่ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ รูปแบบภาวะผู้ตาม กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ที่พบว่าพนักงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมและด้านความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะดำรงเป็นสมาชิกขององค์กร ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารงานขององค์กรต่างๆในประเทศไทยจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือเป็นรูปแบบสมาชิกในครอบครัวทำให้ความสัมพันธ์และความผูกพันต่อองค์กรมีค่อนข้างมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิชฌาย์ ล้อมตระกูลไทย (2561) ที่ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งที่พบว่าระดับของความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับความผูกพันของครูโรงเรียนเอกชน ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันต่อการจัดการของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีระดับของความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และมีความสัมพันธ์สูง ($r=0.695$, $sig=.000$) สอดคล้องกับงานวิจัยของดุชนันท์ แก้วอินทร์ (2562) ที่ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความผูกพันต่อการจัดการของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความผูกพันต่อการจัดการของครูมีความสัมพันธ์ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นและสนับสนุนให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อหาแนวทางวิธีการใหม่ ๆ ในการบริหารและมีการสื่อสารภายในองค์กร มีความรู้ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านระดับนโยบายสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนา ศักยภาพภาวะผู้นำตามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน รวมถึงการจัดทำแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การสร้าง ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร

1.2 ด้านระดับปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษา ผู้บริหารควรหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน โรงเรียนโดยให้มีครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามาช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร และนักเรียนในสถานศึกษา

2. ผู้บริหารโรงเรียนควรตระหนัก และมีการประเมินผลปฏิบัติงาน และกระบวนการในการดำเนินงาน ต่าง ๆ ของโรงเรียนให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โปร่งใส ตรวจสอบได้ควรดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับการทำงานของ ครู เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพึงพอใจและมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลให้ ประสิทธิภาพของโรงเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ชัดเจนในทุก ๆ ด้านเพื่อให้ความผูกพันต่อองค์กรของครู ในโรงเรียนเอกชนเพิ่มขึ้นเนื่องจากทั้งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์กันในเชิง บวกหรือเป็นทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ประสิทธิภาพการทำงาน และปัญหาหรือ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานและการดำเนินการภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การเสนอวิธีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนารูปแบบของการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำ ความผูกพันต่อองค์กร จากประเด็นและแง่มุมต่างๆ การเพิ่มกลุ่มของตัวอย่างที่มีความหลากหลายของปัจจัยส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นการศึกษาของปัจจัยส่วนบุคคลว่ามีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรหรือไม่อย่างไร

บรรณานุกรม

- กฤษดา เขียววัฒนสุข. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบภาวะผู้นำ รูปแบบภาวะผู้ตามกับความผูกพันต่อ องค์กรของพนักงาน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย:ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 7 (1). 25-34.
- ขวัญฤทัย ภู่อาระ (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. [วิทยานิพนธ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- ดุขวิวัฒน์ แก้วอินทร์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความผูกพันต่อ องค์กรของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. *วารสารการ บริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร* ปี 2562. 68-77.
- ณัฐ ช่วยงาน. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. [วิทยานิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- วรุฒ สุขสอน. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [วิทยานิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์]. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุพิชฌาย์ ลิ้มตระกูลไทย. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง. Verdian E-Journal, Silpakorn University ฉบับไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม –เมษายน 2561: 2437-2449.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1. (2564, 10 มิถุนายน). ข้อมูลจำนวนบุคลากรในพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. <https://aya1.go.th/groups.php?id=5>
- เสาวลักษณ์ พิมพ์สายทอง. (2562). แนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. [วิทยานิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์]. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ศุภวรรณ หล้าผาสุก. (2550). การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของครูโรงเรียนในเครือสารสาสน์เขตพื้นที่การศึกษา 1. [วิทยานิพนธ์ ไม้ได้ตีพิมพ์]. การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper& Row.

การแก้ไขกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้ทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงาน
ที่ได้รับการอบรมจากราชทัณฑ์ ศึกษากรณีการยอมรับภาคเอกชน

AMENDING THE LAW TO ENCOURAGE THOSE WHO HAVE BEEN RELEASED
FROM PRISON TO WORK ACCORDING TO THE LABOR EXPERIENCE
THEY RECEIVED FROM THE CORRECTIONAL SERVICE. STUDY THE CASE
OF ACCEPTING THE PRIVATE SECTOR

ทศพล ชูโชติ¹ ณัฐพล สิทธิพราหมณ์² ธนวัฒน์ พิสิฐจินดา³ นิช วงศ์ส่องจำ⁴ และทัตตันันท์ คงลำธาร⁵
Thodsapol Chuchoti¹ Natthaphon Sitthiphram² Tanawat Pisitchinda³
Nich Wongsongja⁴ and Tattanan Konglamtham⁵

¹ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of science and technology Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: thodsapol.Chuchoti@ssru.ac.th

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail : natthaphon@vru.ac.th

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: tanawat.pi@ssru.ac.th

⁴ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Faculty of science and technology Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail : nich.wo@ssru.ac.th

⁵ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: tattanan.kh@ssru.ac.th

Received : March 10, 2023

Revised : November 18, 2023

Accepted : June 21, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยผู้บริหารภาคเอกชนกับการยอมรับให้แก้ไขกฎหมายในการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้ทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงานที่ได้รับจากการอบรม มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาและวิเคราะห์กฎหมายที่ทำให้ภาคเอกชนยอมรับส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้ทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงานที่ได้รับจากการอบรม และเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติเกี่ยวกับแก้ไขกฎหมายในการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้ทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงานที่ได้รับจากการอบรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยเอกสาร ผลการวิจัยพบว่าประเทศไทยได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังในการฝึกอาชีพในเรือนจำ แต่ด้วยประวัติที่การกระทำผิดของผู้พ้นโทษ เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการภาคเอกชนไม่ไว้วางใจที่จะรับเข้าทำงาน เนื่องจากภาคเอกชนมีความเป็นห่วงเกี่ยวกับเรื่องความเสียหายต่อชีวิต หรือทรัพย์สิน และชื่อเสียง ที่อาจถูกทำให้เสียหายได้

คำสำคัญ

ผู้ต้องขัง ผู้พ้นโทษ เรือนจำ

ABSTRACT

The research of managements of private sector and acceptance of law amendment to promote the ex-convicts to work according to their experiences and labour skills acquiring from training is aimed to research and analyze the law that make private sector accepting and promoting ex-convicts to work with according to their experiences and labour skills acquiring from training and to propose recommendation in both policy and practices relating to amend the law in promoting ex-convicts to work according to their experiences and labour skill acquiring from training. This research is the qualitative research based on documentary research. From the research, it is finding that the Thailand has prepared them before releasing by providing occupational training in prisons. However, due to the criminal record of ex-convicts, it is the reason that the business operators in private sector have not trusted to accept them to work with because the private sector has concern about damage to life, assets and reputation which may be damaged.

Keywords

Prisoners, Ex-convicts, Prisons

ความสำคัญของปัญหา

ด้วยสถิติจำนวนผู้ต้องขังจากกรมราชทัณฑ์ หากพิจารณาย้อนหลัง 5 ปี จะพบว่า ในปีพ.ศ. 2563 มีจำนวน 294,078 คน ปี พ.ศ.2562 มีจำนวน 363,702 คน ปีพ.ศ. 2561 มีจำนวน 365,561 คน ปี พ.ศ.2560 มีจำนวน 314,265 คน ปี พ.ศ.2559 มีจำนวน 299,679 คน ส่วนสถิติการรับตัวผู้ต้องขังรายใหม่และปล่อยตัวผู้ต้องขังรายปีย้อน หลังในปี พ.ศ. 2563 มีการรับตัวจำนวน 208,575 คน ปล่อยตัวจำนวน 212,600 คน ปีพ.ศ.2562 มีการรับตัวจำนวน 220,793 คน ปล่อยตัวจำนวน 221,878 คน ปี พ.ศ.2561 มีการรับตัวจำนวน 227,025 คน ปล่อยตัวจำนวน 176,090 คน ปีพ.ศ.2560 การรับตัวจำนวน 220,021 คน ปล่อยตัวจำนวน 206,083 คนปีพ.ศ.2559 มีการรับตัวจำนวน 209,354 คน ปล่อยตัวจำนวน 220,381 คน

เมื่อพิจารณาจำนวนคนดังกล่าว ภายหลังผู้ต้องขังพ้นโทษแล้ว จะเห็นว่า มีจำนวนประชาชนกับเข้าสู่สังคมจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งในทางปฏิบัติการราชทัณฑ์หรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการจัดโครงการเพื่อเสริมสร้างความรู้ การอบรมฝึกทักษะงานฝีมือให้แก่ผู้ต้องขัง เช่น งานไม้ งานทำอาหารเครื่องดื่ม งานทอผ้า งานผลิตของชำร่วย ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษแล้ว สามารถใช้ความรู้และทักษะด้านงานฝีมือนำไปสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว

อย่างไรก็ดี ภาคเอกชนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะรับเอาจำนวนผู้ต้องขังพ้นโทษดังกล่าวเข้าสู่การทำงานตามผู้ต้องขังผ่านการอบรมฝึกทักษะมานั้น โดยเฉพาะภาคเอกชนที่อยู่ในรูปแบบนิติบุคคล เช่น ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด ฯลฯ แต่เงื่อนไข ข้อบังคับต่าง ๆ เช่น เงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติการเข้าทำงาน ฯลฯ ของภาคเอกชน มักกำหนดคุณสมบัติต้องห้ามเกี่ยวกับการที่ผู้สมัครรับโทษทางคดีความมาก่อนหรือไม่ และเป็นส่วนที่ทำให้ฝ่ายบุคคลของภาคเอกชนต่าง ๆ ปฏิเสธการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงานที่ได้รับจากการอบรมในขณะรับโทษภายในเรือนจำ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอันก่อให้เกิดอุปสรรคเกี่ยวกับการจ้างงานผู้พ้นโทษ อีกทั้ง ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพสังคมและความมั่นคงของประเทศไทยด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขทางกฎหมายเกี่ยวกับการทำงานของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ
2. เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ

ความหมายเกี่ยวกับการพ้นโทษ

1. เพื่อค้นหาและวิเคราะห์กฎหมายที่ทำให้ภาคเอกชนยอมรับส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้ทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงานที่ได้รับจากการอบรม
2. เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติเกี่ยวกับแก้ไขกฎหมายในการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้ทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงานที่ได้รับจากการอบรม

แนวคิดเกี่ยวกับการให้ผู้ต้องขังมีประสบการณ์ฝีมือแรงงาน

ตามหลักทฤษฎีวิทยาการฝึกอบรมความประพฤติและฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขังเป็นมาตรการที่นำมาใช้แก้ไขผู้ต้องขังด้วยวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ภายหลังผู้ต้องขังพ้นโทษแล้ว ผู้ต้องขังดังกล่าวจะไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก (อัจฉริยา ชูตินันท์, 256) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญเนื่องจากผู้ต้องขังมีความสามารถในการสร้างรายได้และเข้าสู่การใช้ชีวิตในสังคมตามปกติ (พรนภา นิมิตรธนะเศรษฐ์, 2562) ดังนั้น ในระหว่างการบังคับโทษทางอาญาแก่ผู้ต้องขังจึงมีการพัฒนาและฝึกฝีมือให้แก่ผู้ต้องขัง (กรรณิการ์ แสงทอง, 2563) ซึ่งในภาคเอกชนก็อาจเข้ามามีบทบาทในส่วนการพัฒนาฝีมือผู้ต้องขังด้วย เช่น การให้ผู้ต้องขังฝึกทำขนม ฝึกทำเครื่องดัด ฯลฯ โดยมีภาคเอกชนอาจอยู่ในรูปแบบผู้ประกอบการธุรกิจส่วนตัวหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดดำเนินการให้การสนับสนุนอุดหนุนสินค้าของผู้ต้องขัง เป็นต้น (บุญธรรม บุญชูวงศ์, 2562) ซึ่งแนวคิดและวิธีการปฏิบัติในลักษณะนี้ย่อมส่งเสริมให้ผู้ต้องขังสามารถวางแผนการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษของตนเองเกี่ยวกับการประกอบอาชีพได้

กฎหมายเกี่ยวกับการภาคเอกชนในการรับบุคคลเข้าทำงาน

สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับภาคเอกชนในการรับบุคคลเข้าทำงาน ภาคเอกชนดังกล่าวนี้อาจอยู่ในรูปแบบห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1013 แล้วแต่กรณี ซึ่งการกำหนดคุณสมบัติบุคคลที่จะเป็นลูกจ้างขึ้นอยู่กับฝ่ายผู้บริหารภาคเอกชนโดยอิสระ เนื่องจากกฎหมายจะเข้ามามีสภาพบังคับเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่เมื่อเกิดสัญญาจ้างแรงงานขึ้นแล้วโดยมีฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “นายจ้าง” (Employer) และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ลูกจ้าง” (Employee) (พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น, 2563 น. 25-30)

กรณีนายจ้างมีลูกจ้างตั้งแต่สิบคนขึ้นไป นายจ้างต้องทำทะเบียนลูกจ้าง ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 112 วรรคหนึ่ง “ให้นายจ้างซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่สิบคนขึ้นไปจัดทำทะเบียนลูกจ้างเป็นภาษาไทย และเก็บไว้ ณ สถานที่ประกอบกิจการหรือสำนักงานของนายจ้าง พร้อมทั้งจะให้พนักงานตรวจแรงงานตรวจได้ในเวลาทำการ” โดยต้องดำเนินการภายในระยะเวลาตามมาตรา 112 วรรคสอง “การจัดทำทะเบียนลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ให้นายจ้างจัดทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ลูกจ้างเข้าทำงาน” ส่วนรายละเอียดของทะเบียนลูกจ้างจะต้องครบถ้วนตามมาตรา 113 วรรคหนึ่ง “ทะเบียนลูกจ้างนั้นอย่างน้อยต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้ (1) ชื่อตัวและชื่อสกุล (2) เพศ (3) สัญชาติ (4) วันเดือนปีเกิด หรืออายุ (5) ที่อยู่ปัจจุบัน (6) วันที่เริ่มจ้าง (7) ตำแหน่งหรืองานในหน้าที่ (8) อัตราค่าจ้างและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่นายจ้างตกลงจ่ายให้แก่ลูกจ้าง (9) วันสิ้นสุดของการจ้าง” และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนายจ้างต้องดำเนินการตามมาตรา 113 วรรคสอง “เมื่อมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนลูกจ้าง ให้นายจ้างแก้ไขเพิ่มเติมทะเบียนลูกจ้างให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้น หรือภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ลูกจ้างได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงให้นายจ้างทราบ”

ดังนั้น การก่อเกิดนิติสัมพันธ์ทางแรงงานจึงต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 6 ว่าด้วยการจ้างแรงงาน (วิจิตร ฟุ้งลัดดา, 2562 น. 63-79) ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 575 กำหนดลักษณะของสัญญาจ้างแรงงานไว้เพียงว่า “อันว่าจ้างแรงงานนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าลูกจ้าง ตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้าง ตลอดเวลาที่ทำงานให้” ด้วยเหตุนี้ หากไม่มีการตกลงเกี่ยวกับการทำงานและการให้สินจ้าง สัญญาจ้างแรงงานย่อมไม่เกิดขึ้น ซึ่งเคยมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13163/2558 วินิจฉัยว่า “คดีมีปัญหาวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของโจทก์ว่า โจทก์เป็นลูกจ้างของจำเลยหรือไม่ เห็นว่า นิติสัมพันธ์ที่จะเป็นสัญญาจ้างแรงงานนั้นเป็นไปตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 575 และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 มาตรา 5 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ คือ คู่สัญญามีเจตนาตรงกันว่าฝ่ายหนึ่งเป็นนายจ้างว่าจ้างอีกฝ่ายหนึ่งเป็นลูกจ้างเพื่อการทำงานให้นายจ้างจ่ายค่าตอบแทนการทำงานเป็นค่าจ้าง นายจ้างมีอำนาจบังคับบัญชาให้ลูกจ้างต้องปฏิบัติตามคำสั่งในการทำงานและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับในการทำงาน เมื่อได้ความว่าโจทก์ไม่มีที่ทำงานเป็นกิจจะลักษณะ ไม่มีเนืองงานความรับผิดชอบที่แน่ชัดว่าทำงานใดให้แก่บริษัทจำเลย แม้ในตอนแรกจะมีตำแหน่งเป็นถึงผู้อำนวยการฝ่ายบุคคล และต่อมาเปลี่ยนตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของนาย อ. ก็เป็นการแต่งตั้งโดยนาย อ. ซึ่งเป็นบิดาของโจทก์ และไม่ปรากฏว่าโจทก์มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงานอะไรเป็นกิจจะลักษณะตามตำแหน่งเดิมและตำแหน่งใหม่ โจทก์ไม่ต้องเข้าทำงานทุกวันจะเข้าบริษัทจำเลยต่อเมื่อได้รับคำสั่งจากนาย อ. ย่อมแสดงว่าโจทก์มิได้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บริหารอื่นตามสายงานของบริษัทจำเลย นอกจากนาย อ.ซึ่งเป็นบิดาโจทก์เท่านั้น และโจทก์ไม่มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการงานบุคคลตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของบริษัทจำเลย ไม่อยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของบริษัทจำเลย ดังนี้ โจทก์จึงไม่มีนิติสัมพันธ์เป็นลูกจ้างของจำเลย เพราะไม่ได้ทำงานให้จำเลยและไม่ได้อยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานและการบังคับบัญชาตามสายงานปกติของจำเลย โจทก์เข้ามาทำงานในบริษัทจำเลยก็เพื่อช่วยเหลืองานของบิดาเท่านั้น ย่อมเป็นความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและไม่ถือວ່านาย อ. ว่าจ้างโจทก์แทนจำเลยโดยชอบ จึงไม่ผูกพันจำเลยซึ่งเป็นนิติบุคคลแยกต่างหาก”

ตามบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13163/2558 ดังกล่าว จะเห็นว่า สัญญาจ้างแรงงานจะเกิดขึ้นหรือไม่ ต้องพิจารณาถึงการทำงานร่วมด้วย หากเป็นกรณีทำงานช่วยเหลือส่วนบุคคลเท่านั้นก็ไม่เกิดความผูกพันเป็นสัญญาจ้างแรงงาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าก่อนผู้ต้องขังพ้นโทษตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 มาตรา 64 กำหนดให้เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ รวมทั้งต้องให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรื่องส่วนตัว เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและชุมชน

ส่วนหน่วยงานภาคเอกชน แม้ผู้ต้องขังจะผ่านกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยมาแล้วก็ตาม แต่ภาคเอกชนยังไม่มี ความไว้วางใจต่อบุคคลที่ประสงค์จะสมัครเป็นลูกจ้าง ซึ่งภาคเอกชนมีความเป็นห่วงเกี่ยวกับเรื่องความเสียหายต่อชีวิต หรือทรัพย์สิน และชื่อเสียง ที่อาจถูกทำให้เสียหายได้ การคัดสรรบุคคลที่จะเข้าทำงานจึงกำหนดให้ผู้สมัครแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับการรับโทษทางคดีความทั้งทางแพ่งและทางอาญาด้วย ซึ่งแบ่งได้ 2 กรณี

1. กรณีให้ตอบคำถามลงในใบสมัคร

สำหรับกรณีนี้ใบสมัครงานเป็นลูกจ้างจะปรากฏข้อความ เช่น “ท่านเคยต้องโทษทางอาญาหรือไม่ Have you ever been convicted ?” “ท่านเคยถูกจับ / เคยตกเป็นผู้ต้องหา/คดีแพ่งหรืออาญาหรือไม่” “ท่านเคยถูกจับกุมหรือต้องโทษในคดีทางอาญาหรือไม่? / have you ever been arrested and/or convicted of crime?” “เคยต้องโทษทางแพ่งหรือทางอาญาหรือไม่” “ท่านเคยถูกจับหรือต้องโทษคดีอาญาหรือไม่ Have you ever

been arrested and convicted of crime?” เป็นต้น โดยผู้สมัครต้องตอบคำถามในใบสมัครตามความเป็นจริงทุกประการ

2. กรณีกำหนดไว้ในประกาศรับสมัครสำหรับกรณีนี้ประกาศรับสมัครของภาคเอกชนจะมีข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติกำกับไว้ เช่น “ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือพ้นโทษแล้วเกินห้าปี” “ไม่เคยถูกจำคุกเว้นแต่ความผิดลหุโทษ” เป็นต้น เพื่อให้ผู้สมัครพิจารณาคุณสมบัติของตนเองก่อนว่าตรงตามข้อกำหนดในการสมัครหรือไม่

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย แม้กฎหมายราชทัณฑ์จะกำหนดให้เรือนจำเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยริเริ่มเตรียมการตั้งแต่ได้รับตัวผู้ต้องขังไว้ในเรือนจำ เพื่อให้มีกระบวนการในการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสมแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากงานต่าง ๆ ของภาคเอกชน การกำหนดนโยบายและเงื่อนไขการเข้ารับทำงานของห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด ผู้บริหารของภาคเอกชนดังกล่าวมีดุลพินิจโดยตรงในการยอมรับหรือการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้ทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงานที่ได้รับจากการอบรมจากภายในเรือนจำขณะที่เป็นผู้ต้องขัง

ปัจจัยสำคัญจึงขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้บริหารของภาคเอกชนที่มีต่อผู้พ้นโทษ การแก้ไขความไม่ไว้วางใจของผู้บริหารภาคเอกชนที่จะรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน เรือนจำซึ่งเป็นหน่วยงานขนาดเล็กเฉพาะพื้นที่ย่อมมีข้อจำกัดในการสร้างกระบวนการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังก่อนการพ้นโทษ การที่ผู้พ้นโทษฝึกอบรมทักษะงานด้านฝีมือมาอย่างเชี่ยวชาญ แต่อาจถูกตัดโอกาสตั้งแต่เริ่มต้นสมัครงาน เช่น การให้ตอบคำถามทางคดีความในใบสมัครงาน หรือการกำหนดข้อห้ามในประกาศรับสมัครงาน จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่จะให้ผู้พ้นโทษกลับคืนเข้าสู่สังคมได้ ดังนั้น จึงควรมีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างผู้ต้องขังที่ยังรับโทษกับผู้บริหารของภาคเอกชนในระดับห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัดต่าง ๆ ให้เกิดการยอมรับและส่งเสริมผู้ต้องขังเกี่ยวกับการประกอบอาชีพตั้งแต่ยังไม่พ้นโทษจนกระทั่งผู้ต้องขังดังกล่าวพ้นโทษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย กรมราชทัณฑ์ควรริเริ่มสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารภาคเอกชนกับผู้ต้องขัง เพื่อให้เกิดการส่งเสริมภายหลังผู้ต้องขังพ้นโทษได้ทำงานตามประสบการณ์ฝีมือแรงงานที่ได้รับจากการอบรมจากในเรือนจำ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรให้ผู้บริหารภาคเอกชนจัดส่งพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอบรมผู้ต้องขังตั้งแต่ขณะรับโทษตลอดจนถึงขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความไว้วางใจแก่ผู้บริหารภาคเอกชนต่อผู้พ้นโทษ

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ แสงทอง. (2563). แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผู้ต้องขัง. *วารสารกำลังใจ*, 8(2). 15-18.
- บุญธรรม บุญชูวงศ์. (2562). นวัตกรรมเรือนจำ. *วารสารกำลังใจ*, 7(2). 17-26.
- พงษ์รัตน์ เครือกลิ่น. (2563). คำอธิบายกฎหมายแรงงานเพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์. สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- พรณภา นิมิตรณะเศรษฐ์. (2562). ก้าวทันวิจัยในพระตำรา. *วารสารกำลังใจ*, 7(3). 75-80.
- วิจิตรา ฟุ้งลัดดา. (2562). กฎหมายแรงงาน. วิญญูชน.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2563). อาชีววิทยาและพันธุวิทยา. วิญญูชน.

ศึกษาแนวคิดทางสังคมที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา

STUDY THE SOCIAL CONCEPT THAT APPEAR ON THE FACEBOOK FANPAGE WOONPLAEPASA

นุชิตา วิชาสิต¹ สุพัตรา ชูชื่น² และพิชญานิ เชิงศิริ ไชยยะ³

Nuchita Wichasit¹, Suphattra Chuchuen², and Pitchayanee Choengkeereechaiya³

¹⁻³ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Bachelor Of Arts Program In Thai Language For Communicative Innovation Faculty of Humanities
and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
E-mail : natthaphon@vru.ac.th

Received : June 28, 2023

Revised : June 21, 2024

Accepted : June 21, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา โดยศึกษาและเก็บข้อมูลจากข้อความโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา รวมทั้งสิ้น 128 โพสต์ ซึ่งเป็นโพสต์ที่ปรากฏในช่วงเดือนมิถุนายนและเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565

ผลการศึกษาพบว่า การนำเสนอแนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา ที่พบมากที่สุด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม รองลงมา คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนมุมมองหรือความคิดของบุคคลในสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการบอกเล่าข่าวกระแสสังคม แนวคิดเกี่ยวกับความบันเทิง ตามลำดับ โดยการนำเสนอแนวคิดที่พบน้อยที่สุด คือ แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเมือง

กล่าวคือ เฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา เป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจซึ่งมีรูปแบบเป็นสาธารณะอีกทั้งยังมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก จึงต้องมีการกรองเนื้อหาของสารให้เหมาะสมต่อผู้รับสาร ซึ่งจุดประสงค์หลักในการก่อตั้งเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา คือ การบัญญัติความหมายของคำศัพท์โดยทั่วไป ให้กลายเป็นความหมายใหม่ส่งผลให้เห็นถึงความพึงพอใจของบุคคล ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง โดยการสร้างความหมายใหม่ให้แก่คำศัพท์ต่าง ๆ ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา ก็มักจะเกิดขึ้นจากทัศนคติ มุมมอง ซึ่งสะท้อนจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ในบริบทของสังคม ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้เฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา นั้นเป็นหลักรีกออนไลน์ที่บันทึกทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงไปในกระแสสังคมได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ

แนวคิด เฟซบุ๊กแฟนเพจ พฤติการณ์

ABSTRACT

The research purpose was to study the ideas that appear on the page of on Facebook Fanpages called “Woonplaepasa”. The data was studied and collected from the 128 messages posted on “Woonplaepasa” from June to July 2022.

Respectively, it was found that the idea presentations that appeared on these Facebook Fanpages were mostly the concept of irony or mockery of society, the concept of the individual viewpoints of social reflection, the ideas of social news, and entertainment concepts. However, the least common concepts presented were economic and political concepts.

That is to say, Facebook Fanpage called “Woonplaepasa” was a Facebook Fanpage with a public image and a large number of followers. Therefore, the content must be screened to suit the audience. The main purpose of establishing this Facebook Fanpage is to create a new meaning for words used in general. This resulted in the satisfaction of the viewers in real situations. Creating the new definition for the word “Woonplaepasa” often came from attitudes and perspectives that reflected the changing situations. For this reason, “Woonplaepasa” became an online inscription that recorded pinpoints that changed social trends.

Keywords

Concept, Facebook Fanpage, Behavior

ความสำคัญของปัญหา

สื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยี โดยการถ่ายทอดและรับรู้ข่าวสารผ่านเครื่องมือหรือ อุปกรณ์ทางอินเทอร์เน็ต เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต ที่เป็นตัวกลางในการสื่อสาร ซึ่งทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารในยุคปัจจุบัน โดยสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทและอิทธิพลต่อสังคมในยุคปัจจุบันอย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้เกิดเป็นสังคมดิจิทัลที่มีการติดต่อสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น (กาญจนา ตันโพธิ์, 2563 น. 2)

ปัจจุบันมีผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊กจำนวนมากทั่วโลก ซึ่งเฟซบุ๊กเป็นช่องทางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารของกลุ่มบุคคลผ่านระบบออนไลน์ โดยเป็นเครื่องมือที่สามารถโพสต์ข่าวสารและความคิดเห็น แบ่งปันรูปภาพหรือไฟล์วิดีโอ เล่นเกมส์ รวมถึงใช้งานโปรแกรมเสริม อีกทั้งทั้งการสนทนาในลักษณะออนไลน์ของกลุ่มบุคคล (แอนนา อินทรา, 2557 น. 4-6)

วีรพงษ์ พวงเล็ก (2560 น. 19) ได้กล่าวว่า เฟซบุ๊กแฟนเพจ (Facebook Fanpage) เป็นเครื่องมือทางการสื่อสารในการเข้าถึงและโน้มน้าวใจผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยเรียกว่าการตลาดแบบกองโจร (Guerilla Marketing) อันส่งผลให้เกิดกระแสปากต่อปากที่กล่าวถึงกันอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักสื่อสารการตลาดได้ตามต้องการ จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติ (Attitude) และพฤติกรรมของผู้รับสารได้ตามเป้าหมาย (Kotler & Lee, 2008 อ้างถึงใน วีรพงษ์ พวงเล็ก, 2560 น. 19)

เพจวุ่นแปลภาษา (<https://web.facebook.com/woonplaepasa>) เป็นแฟนเพจที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิงที่มาพร้อมสาระและความสนุก ซึ่งเป็นเว็บเพจหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจเป็นอย่างมาก โดยมีผู้ติดตามจำนวนแปดแสนสามหมื่นคน (ข้อมูล ณ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2566) ซึ่งเนื้อหาที่ถ่ายทอดจากเพจวุ่นแปลภาษามีการนำเสนอเรื่องราวในปัจจุบันที่ยกคำศัพท์มาอธิบายแบบพจนานุกรมฉบับออนไลน์ด้วยการยกคำตั้งแสดงหมวดคำแล้วอธิบายความหมาย แต่ลักษณะความหมายจะอธิบายด้วยการตีความใหม่ต่างจากความหมายในพจนานุกรม

ทั่วไป (ชนนิกันต์ ศรีพิทักษ์และคณะ, 2564: 60-61) จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษามีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหา เช่น การอ้างอิงรูปภาพ การประชันประชันหรือการล้อเลียนสังคม การบอกเล่าเรื่องราวข่าวสารกระแสวิกฤต อีกทั้งยังพบแนวคิดที่ปรากฏในเฟซบุ๊กแฟนเพจ เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกระแสวิกฤต ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ความรู้ ความบันเทิง และแนวคิดที่สะท้อนมุมมองหรือความคิดเห็นของบุคคลในสังคม เช่น การแสดงความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลต่อข่าวสารที่เป็นประเด็นในสังคม เป็นต้น โดยเฟซบุ๊กแฟนเพจวุ่นแปลภาษามีการใช้ภาษาที่ดึงดูดมีการใช้ภาษาที่ดึงดูดความสนใจจากผู้ใช้งานบนสื่อสังคมออนไลน์รวมถึงมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบันมาถ่ายทอดเพื่อทำให้ผู้รับสารเกิดความคิดเห็นร่วมกัน และได้รับอิทธิพลจากการ รับสารที่สอดแทรกสาระความรู้พร้อมกับความบันเทิงส่งผลให้ผู้รับสารเกิดความสนใจในเนื้อหา อีกทั้งได้รับอิทธิพลของรูปแบบการใช้ภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ชนนิกันต์ ศรีพิทักษ์และคณะ (2564 น. 61) ได้ให้แนวคิดถึงเพจวุ่นแปลภาษาไว้ว่า ผู้เขียนต้องการแสดง เจตนาในฐานะผู้ส่งสารเมื่อกล่าวได้ว่า ไม่ต้องเกรงใจจึงเปรียบเสมือนการชักชวนให้ผู้รับสารอยู่ในความรู้สึกที่ผ่อนคลายเป็นกันเองหรือให้ความรู้สึกสนิทสนมมากขึ้น ส่วนผู้รับสารเมื่อได้ฟังคำพูดนั้นก็ควรมีมารยาทมากขึ้นและอยู่บนพื้นฐานของความเกรงใจและไม่ล้ำเส้นมากเกินไป เพราะผู้พูดอาจพูดเพื่อแสดงมารยาทเท่านั้นผู้ฟังจึงต้องคำนึงถึงมารยาทและบริบทในขณะนั้นด้วย ดังเช่น คำว่า “ไม่ต้อง” แต่กลับให้ความหมายโดยนัยว่า “เหนื่อยก็ดี” หรือ คำว่า “เปล่า ไม่ได้จน (วลี) ที่หมายถึง “จน” แสดงถึงการประชันประชันรวมถึงตีความหมายในเชิงขัดแย้งหรือตรงข้ามกับความหมายตามรูปคำในข้อความนั้น

คณะผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา ซึ่งเป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ในการใช้รูปแบบภาษาที่ดึงดูดความสนใจจากผู้ใช้งานบนสื่อสังคมออนไลน์ทั้งรูปแบบการใช้ภาษาที่แปลกใหม่ และเข้ากับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคม โดยทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดรูปแบบการใช้ภาษา อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและแนวคิดการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางสังคม กลวิธีการใช้ภาษาประชันประชันเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. เก็บข้อมูลจากเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา เพื่อศึกษาแนวคิดทางสังคมที่ปรากฏ ช่วงระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 ทั้งที่เป็นข้อความและรูปภาพที่ผู้ก่อตั้งเพจได้โพสต์โดยระบุช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลจากเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา
3. นำข้อความและรูปภาพมาวิเคราะห์ จำแนกแนวคิดที่ปรากฏ แล้วนำเสนอผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้กรอบแนวคิดทางสังคมของวิเลสกี้ จันทิลาด (2562) กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาของกาญจนา ตันโพธิ์ (2563)
4. สรุปและอภิปรายผล แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย

ผลการวิจัย

จากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา ระยะเวลาตั้งแต่ เดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 คณะผู้ศึกษาพบว่า มีแนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา หลายด้าน

แนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบอกเล่าข่าวกระแสสังคม

วริศ พันธุ์โอสถ (4 ตุลาคม 2565) ได้อธิบายความสำคัญและบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในกระบวนการการทำงานข่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์สามารถเป็นช่องทางนำเสนอข่าวสารได้รวดเร็วกว่าสื่อกระแสหลัก อีกทั้งยังเป็นการรวมตัวของกลุ่มคนในสังคมออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ที่สามารถเป็นตัวช่วยกรองข้อมูลชั้นดีให้กับ การทำงานข่าวอีกด้วย ซึ่งผู้ศึกษาได้พบแนวคิดเกี่ยวกับการบอกเล่าข่าวกระแสสังคมที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

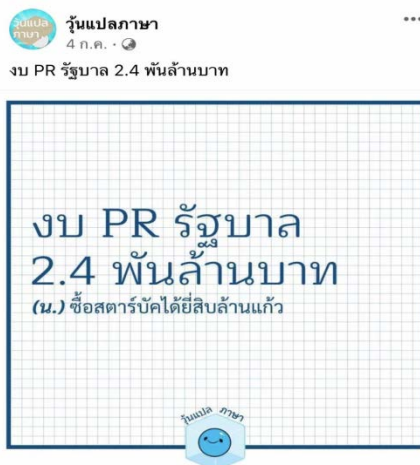
ภาพที่ 1 ตัวอย่างโพสต์แนวคิดเกี่ยวกับการบอกเล่าข่าวกระแสสังคม
ที่มา (เพจวันแปลภาษา, 8 มิถุนายน 2565)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของเพจ วันแปลภาษา ที่กล่าวถึง ข่าวกระแสสังคมในบริบทนี้เป็นการแสดงความคิดเห็นในโลกออนไลน์ที่ต่างพบปัญหาคล้าย ๆ กันในการสังเกต แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ผู้ส่งสารให้ข้อมูลไม่ชัดเจน ทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจรายละเอียดที่ถกเถียง เช่น การแสดงข้อมูลที่ให้ผู้รับสารหรือก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในการสื่อสาร ส่วนที่ 2 ผู้รับสารอ่านรายละเอียดของผู้ส่งสารไม่ครบถ้วน จึงทำให้เกิดเป็นกระแสสังคม เช่น มีผู้ใช้เฟซบุ๊กท่านหนึ่งได้คอมเมนต์ที่โพสต์ของไทยรัฐ tv ได้ความว่า ถ่ายช่องไหนครับ ซึ่งทางเพจของไทยรัฐ tv ได้แจ้งไว้ชัดเจนและเป็นการแสดงความคิดเห็นที่เจอประจำในโพสต์แจ้งถ่ายทอดสด

2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเมือง

ความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและบริบทโลกด้านการเมืองจากโลกาภิวัตน์แบ่งเป็นสองส่วน คือ ความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองข้ามพรมแดนของรัฐ เป็นการเมืองระหว่างประเทศ เป็นความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกหลังสงครามเย็นในทศวรรษที่ 1990 กับ ความเปลี่ยนแปลงภายในรัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่สรรค์สร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยนำมาสู่การปฏิรูปการเมือง การเปิดพื้นที่ของสังคมที่สัมพันธ์กับการเมือง และร่องรอยปัญหาจากปัจจัยภายนอกความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและบริบทโลกด้านเศรษฐกิจจากโลกาภิวัตน์ มาจากลัทธิเสรีนิยมใหม่มีจุดเริ่มต้นจากทุนนิยม นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการพัฒนา ระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ การเงินระหว่างประเทศ การลงทุนระหว่างประเทศและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ เพราะสรรค์สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องที่สำคัญ

คือ ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว (ธโรธร ตูทองคำ, ม.ป.ป.: 13) ผู้ศึกษาได้พบแนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเมืองที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ตัวอย่างโพสต์แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเมือง
ที่มา (เพจวันแปลภาษา, 4 กรกฎาคม 2565)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของเพจ วันแปลภาษาที่กล่าวถึงเศรษฐกิจและการเมือง ในบริบทนี้เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงเนื้อหาข่าวเศรษฐกิจ ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่ใช้ในการโฆษณา หรือเชิญชวนโดยการจ้างดารา หรือผู้มีชื่อเสียงมาช่วยประชาสัมพันธ์ให้รัฐบาลดูดี โดยใช้งบประมาณไป 2.4 พันล้านบาทและเป็นที่มาของคำว่า งบ PR รัฐบาล 2.4 พันล้านบาท สามารถชื่อสตาร์บัคได้ยี่สิบล้านแก้ว มินียะที่เป็นการกล่าวถึงราคาเศรษฐกิจของกาแฟสตาร์บัค เป็นกาแฟที่มีราคาค่อนข้างสูง เพจ วันแปลภาษา จึงมีการเปรียบเทียบว่า หากรัฐบาลนำเงิน 2.4 พันล้านบาท มาซื้อสตาร์บัคก็จะได้สตาร์บัคยี่สิบล้านแก้ว ซึ่งถือว่าเป็นเงินที่มีจำนวนค่อนข้างมากหรือกล่าวโดยนัยว่างบของ รัฐบาลที่ใช้จ้าง PR มาโปรโมตนั่นดูสิ้นเปลือง

3. แนวคิดเกี่ยวกับความบันเทิง

ความบันเทิง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ ที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ เช่น อินสตาแกรม เฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นต้น ซึ่งทำให้ได้รับความสุข ความบันเทิงและเกิดความประทับใจในการใช้งาน โดยเกิดจากการกำหนดเนื้อหาของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและกิจกรรมของผู้เข้ามาเยี่ยมชม เช่น กระแสวิพากษ์วิจารณ์ การเมือง เศรษฐกิจ ความบันเทิงที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นต้น โดยจะนำเสนอด้วยเนื้อหาที่เป็นวิดีโอ รูปภาพหรือภาพเคลื่อนไหว ทำให้ได้รับข้อมูลที่ทันสมัยตลอดเวลาและดึงดูดความสนใจบุคคลให้เข้าไปอ่านหรือรับชม ส่งผลต่อการแนะนำให้สมาชิกคนอื่นเข้ามาเยี่ยมชมเครือข่ายสังคมออนไลน์ด้วย อีกทั้งบุคคลก็มีการแบ่งปันข่าวสารซึ่งจะเป็นการทำให้บุคคลรู้จักเรื่องราวต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ สื่อสังคมออนไลน์ซึ่งผู้ศึกษาได้พบแนวคิดเกี่ยวกับความบันเทิงที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจวันแปลภาษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 3 ตัวอย่างโพสต์แนวคิดเกี่ยวกับความบันเทิง
ที่มา (เพจวันแปลภาษา, 25 กรกฎาคม 2565)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของเพจ วันแปลภาษา ที่กล่าวถึงความบันเทิง ในบริบทนี้เป็นการแสดงให้เห็นถึงความบันเทิง ความสนุก ของ PUBG MOBILE ที่ดึง BLACK PINK วงไอดอลเกาหลีให้เข้ามามีบทบาทในเกมเพื่อสร้างสีสัน ความบันเทิงและความสนุก อีกทั้งยังเป็นการดึงดูดบุคคลที่ชื่นชอบ BLACK PINK หรือบุคคลที่ชอบเล่นเกม ซึ่ง PUBG MOBILE ได้จัดรูปแบบการเล่นเกมโดยมีการจัดคอนเสิร์ตออนไลน์ถ่ายทอดสด

5. แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนมุมมองหรือความคิดของบุคคลในสังคม

มนุษย์ในสังคมย่อมมีแนวทางที่แตกต่างกันในด้านความคิด ความรู้ การใช้ชีวิต ทัศนคติ และอุดมการณ์ ทัศนคติของมนุษย์จึงเป็นกระจกสะท้อนความเป็นไปของสังคม ซึ่งสังคมไทยในยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง เกิดขึ้นมากมาย ส่งผลให้สถานการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ของบ้านเมืองกลายเป็นจุดศูนย์กลางที่ประชาชนให้ความสนใจและเป็นสิ่งที่ประชาชนควรรับรู้ โดยการกระทำของบุคคลในสังคมส่วนใหญ่มักจะสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างค่านิยมและทัศนคติรวมถึงความเชื่อหลายความเชื่อซึ่งเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นเพียงสิ่งเดียว โดยความคิดเห็นมักจะมีค่านิยมและความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ มาเกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยผู้ศึกษาได้พบแนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนมุมมองหรือความคิดของบุคคลในสังคมที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ตัวอย่างโพสต์แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนมุมมองหรือความคิดของบุคคลในสังคม
ที่มา (เพจวันแปลภาษา, 22 กรกฎาคม 2565)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของเพจ วันแปลภาษา ที่กล่าวถึงการสะท้อนมุมมองหรือความคิดของบุคคลในสังคม คำว่า คนไทย ในเพจวันแปลภาษา ได้ให้ความหมายว่า คนตลก ในบริบทนี้เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้รถไฟฟ้า BTS ที่ได้มีประกาศห้ามนำสัตว์ทุกประเภทเข้ามาในระบบรถไฟฟ้า BTS เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดอันตรายของสัตว์เลี้ยงและผู้ให้บริการ แต่ทว่าเกิดการแสดงความคิดเห็นผ่านทางโลกออนไลน์ไปทางตลกขบขัน เช่น หมาในปากมีเป็นฝูงอดขึ้น BTS ตลอดชีวิตเลยเรา, ตัวเงินตัวทองอย่างเรา ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัตว์ใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของคนไทยที่มีเอกลักษณ์ ยิ้มง่าย ใจดี รวยน้ำใจและอีกอย่าง คนไทยส่วนใหญ่ก็น่าจะมีอารมณ์ขันไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ตึงเครียดก็ตาม

6. แนวคิดเกี่ยวกับการประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม

วิเลสส์ จันทิลาต (2019) ได้กล่าวว่า สภาพสังคมแต่ละยุคสมัย เกิดจากผู้คนที่ขาดศีลธรรมในใจ ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้สังคมเสื่อมถอยลงทุกวัน ท่ามกลางสังคมที่เต็มไปด้วยความเลวร้ายในด้านต่าง ๆ เช่น สังคมที่บีบคั้นการดำรงชีวิตของมนุษย์ ไม่รู้จักพอเพียง พอดีสร้างนิสัยการเอาเปรียบระหว่างชนชั้น ความไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรมของสังคมที่ผู้คนต่างคิดว่าตนเองอยู่เหนือคนอื่น หวังแย่งชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จนเกิดการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐและเอกชน โดยมีแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์มา จากข้อมูลจากตำรา หนังสือ เอกสาร และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลทางสถิติเกี่ยวกับสภาพปัญหาสังคมทั่วไป เช่น ข้อมูลปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาได้พบแนวคิดเกี่ยวกับ การประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม ที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ตัวอย่างโพสต์แนวคิดเกี่ยวกับการประตประชันหรือการล้อเลียนสังคม
ที่มา (เพจวันแปลภาษา, 16 กรกฎาคม 2565)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแนวคิดของเพจ วันแปลภาษา ซึ่งแสดงออกถึงการล้อเลียนกลุ่มบุคคลที่ชื่นชอบในการเสี่ยงโชค โดยบริบทนี้เป็นการล้อเลียนถึงกลุ่มบุคคลบางกลุ่มในสังคมที่ชื่นชอบการซื้อสลาก กินแบ่งรัฐบาลหรือเรียกสั้น ๆ ว่า ชอบซื้อหวย (โดยหวยก็จะแบ่งเป็นหวยประเภทที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย) ซึ่งสลากกินแบ่งรัฐบาลจะทำการประกาศเลขที่ออกโดยการสุ่มจับตัวเลขในขวดโหลทุก ๆ วันที่ 1 และวันที่ 16 ของแต่ละเดือน โดยทางเพจ วันแปลภาษา ก็ได้นำข่าวสารที่เกี่ยวกับสลากกินแบ่งรัฐบาลโดยการถ่ายภาพหน้าจอ ของเลขที่ออกในแต่ละรางวัลมาเผยแพร่ให้บุคคลที่ติดตามได้ทราบข่าว พร้อมทั้งใส่คำบรรยายในเชิงล้อเลียนแบบขำขันต่อบุคคล ที่ไม่ถูกสลากกินแบ่งรัฐบาลในงวดนี้ ด้วยคำว่า คลอ รวมถึงให้ความหมายของคำดังกล่าวว่า (ก.) อาการของน้ำตาที่เอ่อล้นเต็มตา เหมือนการล้อเลียนถึงอาการเสียใจ ร้องไห้ เพราะไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ทั้งนี้เห็นได้ว่าทางเพจ วันแปลภาษา นั้นได้มีการแสดงออกทางความคิดเห็นในเชิงล้อเลียนที่ปนไปด้วยความขำขันถึงกลุ่มบุคคลในสังคมที่ไม่สมหวังในเรื่องโชคชะตา อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมซึ่งเป็นลักษณะของกลุ่มบุคคลในสังคมไทยส่วนใหญ่ที่มักจะหวังพึ่งโชคชะตาและมีความเชื่อในเรื่องดวงเป็นอย่างมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา ซึ่งมีลักษณะแนวคิดที่เป็นรูปแบบคำและวลี ทำให้เห็นถึงความโดดเด่น เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้สามารถเข้าใจความหมายของคำรวมถึงวลีได้อย่างชัดเจน จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่ปรากฏบนเพจบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา คณะผู้ศึกษาได้พบประเด็นแนวคิดที่ปรากฏ ดังต่อไปนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการประตประชันหรือการล้อเลียนสังคม จำนวน 46 โพสต์ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนมุมมองหรือความคิดของบุคคลในสังคม จำนวน 43 โพสต์ 3) แนวคิดเกี่ยวกับการบอกเล่าข่าวกระแสสังคม จำนวน 19 โพสต์ 4) แนวคิดเกี่ยวกับความบันเทิง จำนวน 11 โพสต์ 5) แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเมือง จำนวน 9 โพสต์ รวมทั้งหมด 128 โพสต์

ตารางสรุปแนวคิดที่แนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา

แนวคิด	จำนวนโพสต์	ร้อยละ
แนวคิดเกี่ยวกับการประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม	46	36.0
แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนมุมมองหรือความคิดของบุคคลในสังคม	43	34.0
แนวคิดเกี่ยวกับการบอกเล่าข่าวกระแสสังคม	19	14.5
แนวคิดเกี่ยวกับความบันเทิง	11	8.5
แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการเมือง	9	7.0
รวม	128	100

เฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา จึงเปรียบเสมือนการบันทึกแนวคิดทางสังคมที่ปรากฏขึ้นในช่วงระยะเวลานั้น ตามที่ผู้ก่อตั้งเฟซบุ๊กแฟนเพจได้นำเสนอประเด็น เป็นการนำเสนอเรื่องราวที่เกิดขึ้นยุคปัจจุบันเอาไว้ อีกทั้งยังเป็นตัวแทนเสมือนภาพสะท้อนที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเรื่องราวต่าง ๆ ในสังคมที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละวัน นำมาสู่ประเด็นของการนำเสนอแนวคิดของเพจ วุ่นแปลภาษา ที่ผู้ศึกษานั้นพบได้มากที่สุด คือแนวคิดเกี่ยวกับการประชดประชันหรือการล้อเลียนสังคม โดยเกิดจากการแสดงออกทางความคิดเห็นในเชิงล้อเลียนหรือเสียดสีถึงกลุ่มบุคคลในสื่อสังคมออนไลน์ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม รวมถึงการล้อเลียนหรือประชดประชันถึงเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งไม่สมเหตุสมผลในสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของอุมาภรณ์ สังขมาน (2559) ที่กล่าวว่าวาทกรรมเสียดสีเป็นวาทกรรมที่เด่นที่สุดของการใช้ภาษาเพื่อสร้างความตลกขบขันโดยเฉพาะการใช้ถ้อยคำประชดประชันที่เป็นกลวิธีที่ต้องตีความตรงข้ามกับถ้อยคำ เพราะมีความหมายต่างกับความหมายที่ปรากฏตามรูปภาพ แนวคิดที่พบรองลงมา คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนมุมมองหรือ ความคิดของบุคคลในสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกิดจากการแสดงออกทางทัศนคติ มุมมองหรือการแสดงออกทาง ความคิดเห็นต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมของกลุ่มบุคคลในสังคม รวมถึงกลุ่มบุคคลที่อยู่บนสื่อสังคมออนไลน์ แนวคิดเกี่ยวกับการ บอกเล่าข่าวกระแสสังคม ซึ่งเป็นแนวคิดของผู้ส่งสาร โดยเป็นการนำข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นใน สังคมมาถ่ายทอดให้ผู้รับสารได้ทราบ และร่วมแบ่งปันหรือแสดงความคิดเห็นต่อข่าวที่เกิดขึ้น แนวคิดเกี่ยวกับ ความบันเทิง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผู้ส่งสารได้ถ่ายทอดแบ่งปัน หรือร่วมแสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาความบันเทิง เพื่อสร้างความจรรโลงใจให้แก่ผู้รับสาร ไม่ว่าจะเป็นสื่อที่ให้ความบันเทิง อาทิ เพลง ภาพยนตร์ เกม โฆษณา ละคร ซีรีส์ รายการโทรทัศน์และรายการในช่องยูทูบ รวมถึงข่าวสารของนักแสดง ศิลปิน ในวงการบันเทิงทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ตามลำดับ ส่วนประเด็นของการนำเสนอแนวคิดที่พบน้อยที่สุด คือ แนวคิดเกี่ยวกับ เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผู้ส่งสารได้แสดงทัศนคติทางการเมือง โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นการแสดง ทัศนคติในเชิงเสียดสีหรือล้อเลียนการบริหารเศรษฐกิจของรัฐบาลในขณะนั้น อย่างไรก็ตามเพจ วุ่นแปลภาษา จะนำเสนอแนวคิดดังกล่าวเป็นระยะ แต่ไม่ได้นำเสนอบ่อยครั้ง เพราะการแสดงออกเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองนั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน

เฟซบุ๊กแฟนเพจ วุ่นแปลภาษา เป็นเฟซบุ๊กแฟนเพจที่มีรูปแบบเป็นสาธารณะ มีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก จึงต้องมีการกลั่นกรองเนื้อหาของสารให้เหมาะสมต่อผู้รับสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิกานต์ ศรีพิทักษ์และคณะ (2564) ที่กล่าวถึงเฟซบุ๊กแฟนเพจ "วุ่นแปลภาษา" ไว้ว่า การที่ข้อความและความหมายนั้น ๆ ได้รับความสนใจจากผู้ใช้งานสื่อออนไลน์ก็เนื่องจากผู้เขียนใช้คำในชีวิตประจำวันเป็นข้อความสั้น ๆ หากเป็นวลีและประโยคก็เป็นเพียงข้อความง่าย ๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของข้อความและความหมาย อีกทั้งการตีความหมายนั้นเป็นการหยิบยกสิ่งที่เป็นเหมือนส่วนหนึ่งใน ชีวิตมาถ่ายทอดอย่างตรงใจผู้อ่านคำและข้อความที่นำเสนอเป็นมากกว่าตัวอักษร แต่ยังหมายถึงผู้คนและสังคมที่ประกอบมันขึ้นมา ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ ทำให้เพจเฟซบุ๊ก "วุ่นแปลภาษา" กลายเป็นที่นิยมของคนในสังคมอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะนิยมอย่างต่อเนื่อง เพราะภาษาเกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลาและความหมายใหม่ย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสิริยุญา สุขสวัสดิ์ (2558) เรื่อง ลักษณะภาษาและกลวิธีการใช้ภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ในหน้าแฟนเพจ "ข้อความโดน ๆ" ในเฟซบุ๊ก กล่าวว่า วาทกรรมเสียดสีและวาทกรรมประชดที่พบเป็นการระบายอารมณ์ความรู้สึก

ที่ไม่พึงพอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงแสดงอารมณ์ความรู้สึกผ่านข้อความ ยังมีวัจนกรรมสั่ง วัจนกรรมขอร้อง วัจนกรรม ตักเตือน เป็นต้น นอกจากนี้การละเมิดหลักการสนทนาที่ก่อให้เกิดความหมายซึ่งกันเป็นนัยขึ้นได้ ทำให้ส่วนใหญ่มีความตลกเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมออนไลน์ชอบเรื่องที่มีความขบขัน การอ่านข้อความต่าง ๆ ทำให้สามารถคลายเครียดจากการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวัน จึงทำให้ข้อความลักษณะนี้ดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง แนวคิดที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา คณะผู้ศึกษาค้นคว้า มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ศึกษากลยุทธ์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา ที่ดึงดูดความสนใจของแต่ละช่วงวัย
2. ศึกษาลักษณะของเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา ที่เป็นเพจย่อย
3. ศึกษาแนวคิดและการแสดงความคิดเห็นที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ วันแปลภาษา

บรรณานุกรม

- กาญจนา ตันโพธิ์. (2563). การศึกษาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในเฟซบุ๊กแฟนเพจยอดนิยมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 39(1), 2.
- ชนิกานต์ ศรีพิทักษ์ และคณะ. (2564). การศึกษามูลบททางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ปรากฏบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ “วันแปลภาษา”. *วารสารวรรณวิทัศน์*, 21(2), 60-61.
- ธโรธร ตูทองคำ. (2561). แนวคิดกระแสโลกและบริบทโลก, *นโยบายสาธารณะในบริบทโลก* เล่ม 1 (น. 1-39). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วัฒณี ภูวทิศ. (2554). การใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมออนไลน์และผลกระทบเชิงจริยธรรมในการนำเสนอข่าวสารของผู้สื่อข่าว. *วารสารนักบริหาร*, 31(1), 166-174.
- วิเลสก์ จันทิลาด. (2562). ศิลปะแห่งการประชันประชันเสียดสีสังคม. *วารสารศิลป์ พีระศรี*, 6(2), 1-22.
- วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2560). การสื่อสารผ่านแฟนเพจเฟซบุ๊กกับผลที่เกิดขึ้นต่อเจ้าของแฟนเพจเฟซบุ๊ก: กรณีศึกษาแฟนเพจเฟซบุ๊กที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 10(1), 19.
- สิริญา สุขสวัสดิ์. (2558). ลักษณะภาษาและกลวิธีการใช้ภาษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ในหน้าแฟนเพจ “ข้อความโดน ๆ” ในเฟซบุ๊ก. [วิทยานิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสถียร เขยประทับ. (2552). *มติมหาชน การสื่อสาร และการเมือง*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาภรณ์ สังขมาน. (2559). กลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย. *วารสาร มนุษยศาสตร์*, 23(1), 154-178.
- แอนนา อินทรา. (2557). เล่น Facebook Line Instagram. โอซีดีฯ.

อิทธิพลตัวแปรคั่นกลางของความเข้มแข็งทางจิตใจในความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุน
ทางสังคมและความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา

MEDIATOR EFFECT OF RESILIENCE IN THE RELATIONSHIP BETWEEN
SOCIAL SUPPORT AND STUDY-LIFE BALANCE OF A SECONDARY
SCHOOL'S STUDENTS IN CHACHOENGSAO PROVINCE

วิภาพร ตันทสวัสดิ์*
Vipaporn Tantasawat

* สาขาวิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Psychology Program, Walaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
E-mail: vipaporn@vru.ac.th

Received : October 26, 2023

Revised : May 1, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม ความเข้มแข็งทางจิตใจ ความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียน และ 2) เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของความเข้มแข็งทางจิตใจที่เป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งสิ้น 172 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบสองขั้นตอน สถิติที่ใช้ประกอบด้วย 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) สถิติเชิงอนุมานใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM)

ผลจากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าไค-สแควร์ = 1.456, ค่า GFI = 0.975, ค่า AGFI = 0.968, ค่า CFI = 0.945, ค่า RMSEA = 0.043, ค่า SRMR = 0.042 โดยทุกค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียน การสนับสนุนทางครอบครัวมีอิทธิพลทางบวกกับความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน และความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนมีอิทธิพลทางบวกต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียน และ 2) ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียน

คำสำคัญ

ความเข้มแข็งทางจิตใจ การสนับสนุนทางสังคม ความสมดุลของชีวิตและการเรียน

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the relationship between social support, resilience, and the study-life balance of students and 2) examine the mediating effect of resilience in the relationship between social support and study-life balance of students. The samples used in this research were 172 secondary school students in Chachoengsao Province which selected by two-stage random sampling. Statistics used in this study consisted of 1) descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation 2) inferential statistics were analyzed by Structural Equation Model (SEM)

The results of the analysis of the structural equation model showed that the outputs indicated that the model aligned with empirical data generation (Chi-Square = 1.467, GFI = 0.975, AGFI = 0.968, CFI = 0.945, RMSEA = 0.043, SRMR = 0.042). The research results found that 1) social support had a positive direct effect on the study-life balance of students, social support had a positive direct effect on the resilience of students, resilience had a positive direct effect on the study-life balance of students 2) resilience had a positive indirect effect with social support as related to the study-life balance of students.

Keywords

Resilience, Social Support, Study-Life Balance

ความสำคัญของปัญหา

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งมีอายุระหว่าง 15-18 ปี นักเรียนในกลุ่มนี้มักได้รับความกดดันจากการเรียน ความคาดหวังของครอบครัว และสังคม อีกทั้งยังต้องรับผิดชอบในหลายบทบาท เช่น บทบาทของลูก เพื่อนร่วมชั้น และอาจต้องเป็นพนักงานชั่วคราวที่ทำงานนอกเวลาเรียนเพื่อหารายได้เสริม เป็นต้น การสวมบทบาทที่แตกต่างกันนี้ อาจเกิดความขัดแย้งกันเองในภาระหน้าที่ของแต่ละบทบาท ทำให้นักเรียนรู้สึกลำบากใจในการจัดการและจัดลำดับความสำคัญของบทบาทต่าง ๆ เพราะต้องคำนึงถึงความต้องการของตนเอง หน้าที่รับผิดชอบต่อการเรียน การทำงาน และครอบครัว ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้มีผลต่อการปรับสมดุลทางด้านการเรียน สุขภาพกาย สุขภาพจิต งานอดิเรก การเงิน ความสัมพันธ์ทางสังคม และการพัฒนาตนเองเป็นอย่างมาก (Ceyhan & Ceyhan, 2006) นักเรียนที่ไม่สามารถจัดการปัญหาได้ บางรายอาจมีพฤติกรรมก้าวร้าว หรืออาจจะแยกตัวจากสังคม หรือจากกลุ่มเพื่อน (Fergusson & Woodward, 2002) แต่ในทางตรงกันข้าม หากนักเรียนสามารถปรับสมดุลการใช้ชีวิตให้สามารถรับผิดชอบต่อกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมในชีวิตได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม ก็จะทำให้เกิดความเจริญงอกงามในการใช้ชีวิตได้เป็นอย่างดี ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเส้นทางชีวิตให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต (Kalliath & Brough, 2008)

ความสมดุลของชีวิตและการเรียน (Study-life balance) เป็นแนวคิดที่รากฐานมาจากแนวคิดความสมดุลของชีวิตและการทำงาน (Work-life balance) ของคนวัยทำงาน ซึ่งถูกนิยามว่า เป็นความสามารถในการจัดการบทบาทและความต้องการด้านต่าง ๆ ของชีวิตได้อย่างเหมาะสมพอดี หรือมีดุลยภาพกับความต้องการ จนเกิดความพึงพอใจและปราศจากความขัดแย้งในบทบาทที่รับผิดชอบ (Greehouse, Collins & Shaw, 2003) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเกิดความสมดุลของชีวิตและการทำงานของบุคคลนั้น ตามทฤษฎีการปกป้องทรัพยากร (conservation of resources theory) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่อธิบายถึงกลไกความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม ความเข้มแข็งทางจิตใจ และความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ทฤษฎีนี้ Hobfoll (2012)

พัฒนาขึ้นมาเพื่อค้นหาปัจจัยที่ทำให้บุคคลสามารถตอบสนองและต้านทานการเปลี่ยนแปลงเพื่อไม่ให้เกิดเป็นความเครียดในชีวิต จากการศึกษา พบว่า บุคคลจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ 2 ประการ ประการแรกคือ ความเข้มแข็งทางจิตใจ ซึ่งเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการอดทนต่อผลเชิงลบที่ก่อให้เกิดความตึงเครียดและเป็นบาดแผลทางจิตใจ รวมทั้งยังทำให้บุคคลสามารถปรับตัวและฟื้นตัวกลับสู่ภาวะปกติได้ ประการที่สอง คือ ความสามารถตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาดแม้ต้องเผชิญกับความยากลำบากในชีวิต โดย Hobfoll อธิบายแหล่งที่มาของความเข้มแข็งทางจิตใจว่ามาจากการที่บุคคลจะต่อสู้เพื่อให้ได้มาและปกป้องทรัพยากรของตน ซึ่งมีคุณค่าที่เป็น 1) ทรัพยากร เช่น บ้าน รถยนต์ และอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวก 2) ลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความยืดหยุ่น รูปลักษณ์ภายนอก 3) สถานะทางสังคม เช่น การมีคู่สมรสที่ดี การมีเครือข่ายทางสังคม และ 4) ทรัพยากรที่เพิ่มพลังความสามารถ เช่น เวลา เงิน และความรู้ ซึ่งตามทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นอันดับแรก เพราะบุคคลจะเกิดความเครียด ถ้าไม่สามารถปกป้องและสูญเสียหรือลดคุณค่าของทรัพยากรนั้นลง ดังนั้นบุคคลจึงต้องพยายามสะสมเพิ่มพูนทรัพยากรตลอดเวลา โดยบุคคลจะไขว่คว้าหาเพิ่มเติมเพื่อลดโอกาสในการสูญเสีย และหากมีทรัพยากรมากโอกาสที่จะเสียทรัพยากรก็จะน้อยลงไปด้วย ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ทรัพยากรเหล่านี้อยู่คงเพียงพอสอดคล้องและเพิ่มพูนมากขึ้น คือ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากจะสามารถจัดการกับความต้องการต่าง ๆ ได้ง่ายกว่าผู้ที่มีการสนับสนุนทางสังคมน้อย ดังนั้นการมีเครือข่ายทางสังคมที่สนับสนุนไม่ว่าจะเป็นความผูกพันที่ดีในครอบครัว การได้รับสนับสนุนจากเพื่อนและบุคคลรอบข้างจะเพิ่มความเข้มแข็งทางจิตใจ ช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับสถานการณ์เชิงลบและเปลี่ยนเป็นมุมมองเชิงบวก ทำให้ตนเองกลับมาปฏิบัติงานในทุกบทบาทที่ได้รับมอบหมายได้ตามปกติ และสามารถแยกชีวิตการทำงานกับชีวิตส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้เกิดเป็นความสมดุลของชีวิตและการทำงาน (Kim & Windsor, 2015)

แม้ว่าแนวคิดดังกล่าวจะอธิบายในแง่มุมมองของความสมดุลของชีวิตและการทำงานของคนวัยทำงาน แต่ก็มีนักวิชาการที่มีความเห็นว่า อาจนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการอธิบาย “ความสมดุลของชีวิตและการเรียน” ได้เช่นกัน แต่ควรต้องปรับให้มีความสอดคล้องกับบริบทที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชีวิตและการเรียนของนักเรียน ดังที่ Frone (2003) ได้แบ่งความสมดุลของชีวิตและการเรียนออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความขัดแย้งในชีวิตและการเรียน (Study-life balance; SLB) เป็นประสบการณ์ในการแก้ปัญหาหรือความขัดแย้งเพื่อทำให้เกิดความสมดุลของชีวิตและการเรียน และ 2) ความสมบูรณ์ของงานในชีวิตและการเรียน (Study-life enrichment; SLE) เป็นประสบการณ์เชิงบวกที่ส่งเสริมความสมดุลของชีวิตและการเรียน ทั้งนี้จากผลงานวิจัยหลายงานพบว่า มีปัจจัยสาเหตุมาจากความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความเข้มแข็งทางจิตใจ โดยระดับของความเข้มแข็งทางจิตใจจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมเพิ่มขึ้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เพื่อน และบุคคลรอบข้าง จะทำหน้าที่เป็นปัจจัยในการเพิ่มความเข้มแข็งทางจิตใจให้กับบุคคล ปกป้องบุคคลจากผลกระทบของเหตุการณ์เชิงลบ รวมทั้งยังเพิ่มผลกระทบเชิงบวกให้กับบุคคล เช่น ก่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น ซึ่งในบริบทนี้ความไม่สมดุลระหว่างชีวิตและการเรียนเป็นสถานการณ์ที่ทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงลบในชีวิตของแต่ละบุคคล ดังนั้นการสนับสนุนทางสังคมถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการลดผลกระทบของสถานการณ์เชิงลบนี้ และเป็นเกราะปกป้องบุคคลจากความไม่สมดุลระหว่างชีวิตและการเรียนด้วย (Uygun et al., 2020)

จากการศึกษาส่วนใหญ่ที่ผ่านมาจะเป็นการศึกษาในเชิงความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และพบว่าส่วนใหญ่ มีรายงานการศึกษาวิจัยกับ “กลุ่มคนวัยทำงาน” แต่มีการศึกษาวิจัยจำนวนไม่มากนัก ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม ความเข้มแข็งทางจิตใจ และความสมดุลระหว่างชีวิตและการเรียนของ “นักเรียน” ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าของการสนับสนุนทางสังคม และความเข้มแข็งทางจิตใจ ความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหรือไม่ รวมทั้งศึกษาความเข้มแข็งทางจิตใจว่ามีบทบาทเป็นสื่อกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความสมดุลของชีวิตและการเรียนหรือไม่ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นการเติมเต็มช่องว่างการวิจัย (Research Gap) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคมควบคู่ไปกับความเข้มแข็งทางจิตใจที่จะส่งผลให้เกิดความสมดุลของชีวิต

และการเรียนเพิ่มมากขึ้น เป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้สนับสนุนและส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่สร้าง
 สานสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ปกครอง ครู เพื่อนร่วมชั้นของนักเรียน อันก่อให้เกิดความเข้มแข็งทางจิตใจและพัฒนา
 ความสมดุลของชีวิตและการเรียนได้ต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การสนับสนุนทางสังคม ความสมดุลของชีวิตและการเรียน และความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน มีความสัมพันธ์กันหรือไม่
2. ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่าง การสนับสนุนทางสังคมกับ ความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียนหรือไม่ และมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดกับความสมดุลของชีวิตและ การเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม ความเข้มแข็งทางจิตใจ ความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียน
2. เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของความเข้มแข็งทางจิตใจที่เป็นตัวแปรคั่นกลางในความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

0 f“ ‘ cf. Δ“cfΔat0}}œvâ®

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวนทั้งหมด 385 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ประมาณค่าด้วยวิธีโลกลิขิตสูงสุด (Maximum Likelihood) จากการพิจารณาความเหมาะสมของตัวอย่างที่ตามหลักอัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างต่อตัวแปร (the sample-to-variable ratio) ที่เสนอว่าควรใช้อัตราส่วน 15:1 หรือ 20:1 ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดอัตราส่วน 20:1 เมื่อพิจารณาในแบบจำลองมีตัวแปรสังเกตได้จำนวนทั้งสิ้น 7 ตัวแปร ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมไม่ต่ำกว่า $140 (7 \times 20)$ ตัวอย่าง และเมื่อพิจารณาจากจำนวนปัจจัย (Factors) กรณีโมเดลมีโครงสร้าง (Constructs) เท่ากับ 7 โครงสร้าง หรือน้อยกว่า ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมจึงต้องไม่ต่ำกว่า 150 ตัวอย่าง (Hair et al., 2019) ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้กำหนดขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 175 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามระดับชั้นปีที่นักเรียนกำลังศึกษาและการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากจากบัญชีรายชื่อของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดความสมดุลของชีวิตและการเรียน (The study-life balance) ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดความสมดุลของชีวิตและการทำงานของ Pookaiyadom (2015) แบบวัดเป็นลักษณะให้รายงานตนเอง ข้อคำถามเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scales) 6 ระดับ คือ “ไม่จริงเลย” จนถึง “จริงที่สุด”

แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม (Social Support Scale) ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดการสนับสนุนทางสังคมของเด็กและวัยรุ่น (Child and Adolescent Social Support Scale: CASSS) ของ Malecki, Demaray & Elliot (2000) มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การสนับสนุนจากครอบครัว (Parent Support) การสนับสนุนจากครู (Teacher Support) และการสนับสนุนจากเพื่อน (Classmate Support) แบบวัดเป็น

ลักษณะให้รายงานตนเอง ข้อคำถามเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scales) 6 ระดับ คือ “ไม่จริงเลย” จนถึง “จริงที่สุด”

แบบวัดความเข้มแข็งทางจิตใจ (Self-Presentation through Avatars in Metaverse Scale) เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแนวคิดของกรอทเบอร์ก (Grotberg, 1995) และมาตราวัดพลังสุขภาพจิต RQ (Resilience Quotient) (กรมสุขภาพจิต, 2555) แบบวัดเป็นลักษณะให้รายงานตนเอง มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการรู้ตัว (I am) ความสามารถในการปรับตัว (I have) และความสามารถในการฟื้นตัว (I can) ข้อคำถามเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scales) 6 ระดับ คือ “ไม่จริงเลย” จนถึง “จริงที่สุด”

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยงตรง (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยกระบวนการดังนี้

1) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบวัดให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Indexes of Item-Objective Congruence: IOC) แบบวัดทุกฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบวัด ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับแก้ไขในกระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ภาคสนาม (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 30 คน จากนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสัมพันธ์แต่ละข้อคำถามกับภาพรวมของเครื่องมือทั้งชุด (Item-Total Correlation) และความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (n = 30)

ตัวแปรแฝง/ตัวแปรสังเกตได้	จำนวนข้อ	แบบวัดฉบับทดลองใช้	
		ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ	ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
1. แบบวัดความสมดุลของชีวิตและการเรียน	13	.389 - .821	.924
2. แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม	36		.873
2.1 การสนับสนุนจากครอบครัว	12	.513 - .756	.794
2.2 การสนับสนุนจากครู	12	.559 - .863	.832
2.3 การสนับสนุนจากเพื่อน	12	.648 - .862	.876
3. แบบวัดความเข้มแข็งทางจิตใจ	28		.915
3.1 ความสามารถในการรู้ตัว	9	.358 - .730	.765
3.2 ความสามารถในการปรับตัว	11	.483 - .806	.893
3.3 ความสามารถในการฟื้นตัว	8	.594 - .904	.932

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับโรงเรียนที่ใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทางโรงเรียนมอบหมายให้ครูแนะแนวที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามบัญชีรายชื่อของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างไว้ จำนวน 175 คน และมีนักเรียนที่ตอบกลับมาจำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 98.285 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาหาค่าทางสถิติ และตรวจสอบข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เป็นส่วนการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) แบบเพียร์สัน เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity)

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาความเหมาะสมของโมเดล ดังนี้ 1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) โดยค่าไคสแควร์ควรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แต่ถ้ามีนัยสำคัญทางสถิติผู้วิจัยจะทำการหาอัตราส่วนไคสแควร์กับค่าองศาอิสระ ซึ่งจะต้องไม่เกิน 2 2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index; GFI) ควรมีความมากกว่า 0.95 3) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index; AGFI) ควรมากกว่า 0.90 ขึ้นไป 4) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index; CFI) ควรมากกว่า 0.95 5) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation; RMSEA) ควรน้อยกว่า 0.05 และ 6) ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standard Root Mean Square Residual; SRMR) น้อยกว่า 0.05 (Hair et al., 2019)

ผลการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 172 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนเพศหญิง จำนวน 113 คน (ร้อยละ 65.7) เรียนอยู่ในมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 82 คน (ร้อยละ 47.70) เรียนในสายวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จำนวน 105 คน (ร้อยละ 61) มีเกรดเฉลี่ย 3.01-3.50 จำนวน 60 คน (ร้อยละ 34.90) มีการวางแผนที่จะเรียนต่อมหาวิทยาลัยของภาครัฐ จำนวน 107 คน (ร้อยละ 62.20) การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 77 คน (ร้อยละ 44.80) มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 85 คน (ร้อยละ 49.40) และมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 10,001-30,000 บาท จำนวน 105 คน (ร้อยละ 61)

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 6 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว (fam) การสนับสนุนจากครู (tea) การสนับสนุนจากเพื่อน (pee) ความสามารถในการรู้ตัว (iam) ความสามารถในการปรับตัว (iha) ความสามารถในการฟื้นตัว (ica) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อเรียงจากมากไปน้อย 3 ลำดับ พบว่า ความสามารถในการรู้ตัวมีค่าเฉลี่ย (Mean) มากที่สุดที่ 4.791 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ที่ 0.632 รองลงมา คือ การสนับสนุนจากครู มีค่าเฉลี่ยที่ 4.785 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.658 และความสามารถในการฟื้นตัวมีค่าเฉลี่ย 4.762 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.772 สำหรับการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง พบว่า ตัวแปรทุกคู่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 6 ตัวไม่เกิดปัญหาภาวะร่วมของเส้นตรง เนื่องจากความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่มีค่าไม่เกิน 0.90 (Hair et al., 2019) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูง

ตาราง 2 ค่าสหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

	1	2	3	4	5	6
fam	1					
tea	.342**	1				
pee	.358**	.573**	1			
iam	.681**	.533**	.510**	1		
iha	.475**	.560**	.577**	.654**	1	
ica	.402**	.520**	.599**	.553**	.523**	1
mean	4.296	4.785	4.410	4.762	4.791	4.651
S.D.	0.868	0.658	0.812	0.772	0.632	0.772

การตรวจสอบโมเดลการวัด

การวิเคราะห์โมเดลการวัด พบว่า จากการวิเคราะห์ห้่องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อประเมินความเชื่อมั่นของตัวแปรทั้งหมดและเพื่อยืนยันองค์ประกอบที่สร้างมาจากทฤษฎี ผลพบว่า โมเดลการการสนับสนุนทางสังคม พบว่า ค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้คะแนนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.76 – 0.91 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($t > 1.96$) โดยตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมมีค่า AVE = 0.672 และ CR = 0.721 ส่วนโมเดลการวัดความสมดุลของชีวิตและการเรียน มีค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้คะแนนมาตรฐาน (Factor Loading) อยู่ระหว่าง 0.68 – 0.87 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($t > 1.96$) มีค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ย (Average Variance Extracted; AVE) = 0.631 และค่าความเชื่อมั่นองค์ประกอบของตัวแปร (Composite Reliability; CR) = 0.734 และโมเดลการการสนับสนุนทางสังคม พบว่า ค่าน้ำหนักตัวบ่งชี้คะแนนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.69 – 0.94 ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ($t > 1.96$) โดยตัวแปรแฝงการสนับสนุนทางสังคมมีค่า AVE = 0.692 และ CR = 0.732 จากการพิจารณา ค่าความแปรปรวนที่สกัดได้เฉลี่ยทุกตัวแปร มีค่ามากกว่า 0.5 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ในโมเดลการวัดเป็นตัวแทนที่แท้จริงของตัวแปรแฝงได้ นอกจากนี้ ค่าน้ำหนักของปัจจัยมีค่ามากกว่า 0.70 แสดงว่าโมเดลการวัดของการศึกษาคั้งนี้มีความเหมาะสม (Fornell & Larcker, 1981) จึงสามารถนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในลำดับต่อไปได้

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ห้่องค์ประกอบเชิงยืนยัน

โมเดลการวัด	CR	AVE	Factor Loading
การสนับสนุนทางสังคม (sos)	0.721	0.672	0.76 – 0.91**
ความสมดุลของชีวิตและการเรียน (slb)	0.734	0.631	0.68 – 0.87**
ความเข้มแข็งทางจิตใจ (res)	0.732	0.692	0.69 – 0.94**

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่าไค-สแควร์ = 1.456, ค่าดัชนี GFI = 0.975, ค่า AGFI = 0.968, ค่า CFI = 0.945, ค่า RMSEA = 0.043, ค่า SRMR = 0.042 โดยทุกค่ามีค่าผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (Hair et al., 2019) แสดงให้เห็นว่าโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในเกณฑ์ดี (Good Fit) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้มีค่านัยสำคัญทางสถิติ

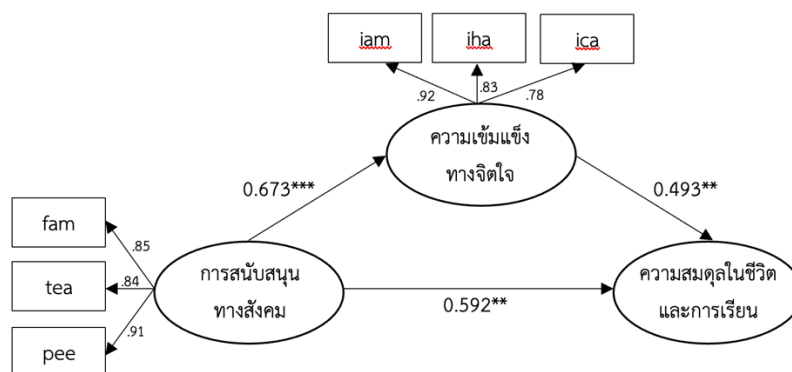
ตาราง 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	โครงสร้างโมเดล	β	t-value	p-value	การทดสอบสมมติฐาน
1	sos $\rightarrow$ slb	0.592**	3.209	.001	ยอมรับ
2	sos $\rightarrow$ res	0.673***	2.922	.001	ยอมรับ
3	res $\rightarrow$ slb	0.493**	3.396	.001	ยอมรับ
4	sos $\rightarrow$ res $\rightarrow$ slb	0.311**	3.612	.001	ยอมรับ

หมายเหตุ: sos = การสนับสนุนทางสังคม, slb = ความสมดุลของชีวิตและการเรียน, res = ความเข้มแข็งทางจิตใจ

** $p < .01$ *** $p < .001$

จากตาราง 4 สามารถสรุปการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างได้ดังนี้ การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.592$, $t = 3.209$, $p < 0.001$) แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 นอกจากนี้ การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งทางจิตใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.673$, $t = 2.922$, $p < 0.001$) ทำให้ยอมรับสมมติฐานที่ 2 และเมื่อดูผลการทดสอบระหว่างความเข้มแข็งทางจิตใจกับความสมดุลของชีวิตและการเรียน พบว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจมีอิทธิพลต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ($\beta = 0.493$, $t = 3.396$, $p < 0.001$) แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 3 และเมื่อ ทดสอบความสัมพันธ์ทางอ้อมของโครงสร้างโมเดล พบว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นตัวแปรคั่นกลาง (Mediator) ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = 0.311$, $t = 3.612$, $p < 0.001$) แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 4

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม

จากการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของโมเดลสมการโครงสร้างที่ผ่านเกณฑ์พิจารณาความสอดคล้อง พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ของการสนับสนุนทางสังคม ความเข้มแข็งทางจิตใจ และความสมดุลของชีวิตและการเรียนมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม ดังตาราง 5 พบว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจได้รับอิทธิพลทางบวกโดยตรงจากการสนับสนุนทางสังคม มีค่าอิทธิพลเส้นทาง เท่ากับ 0.673 ความสมดุลของชีวิตและการเรียน ได้รับอิทธิพลทางบวกโดยตรงจากความเข้มแข็งทางจิตใจ มีค่าอิทธิพลเส้นทาง เท่ากับ 0.493 เมื่อพิจารณาการสนับสนุนทางสังคมและความสมดุลของชีวิตและการเรียน จะเห็นว่าความสมดุลของชีวิตและการเรียนได้รับอิทธิพลทางบวกโดยตรง เท่ากับ 0.592 และมีอิทธิพลทางบวกโดยอ้อมจากความเข้มแข็งทางจิตใจ เท่ากับ 0.311 ทำให้มีอิทธิพลโดยรวม เท่ากับ 0.903

ตาราง 5 ตารางแสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลโดยรวม

ตัวแปรสาเหตุ	ตัวแปรผล					
	ความเข้มแข็งทางจิตใจ			ความสมดุลของชีวิตและการเรียน		
	ทางตรง	ทางอ้อม	โดยรวม	ทางตรง	ทางอ้อม	โดยรวม
การสนับสนุนทางสังคม	0.673***	-	0.673***	0.592**	0.311**	0.903**
ความเข้มแข็งทางจิตใจ	-	-	-	0.493**	-	0.493**

** $p < .01$ *** $p < .001$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลในทางบวกต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียน แสดงให้เห็นว่าการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากครู และการสนับสนุนจากเพื่อนมีส่วนสำคัญในการเพิ่มความสมดุลของชีวิตและการเรียนให้กับนักเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะการอยู่ในสังคมที่มียืดหยุ่นและให้การสนับสนุนช่วยเหลือจะทำให้นักเรียนสามารถจัดสรรเวลาเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตได้ตามต้องการของตนเอง เช่น การได้รับการดูแลสุขภาพร่างกาย การช่วยเหลือทางจิตใจ การสนับสนุนทางการเงิน การมีที่พักผ่อนหรือทำงานอดิเรก และการได้รับยอมรับจากสังคม (Shahzad & Bilal, 2023) โดยเฉพาะในช่วงเวลาแห่งวิกฤตและความยากลำบาก แต่ละบุคคลจะรู้สึกว่าการจำเป็นต้องไว้วางใจและพึ่งพาสมาชิกในครอบครัว ครู หรือเพื่อน เพื่อขอความช่วยเหลือ ทำให้สามารถลดผลกระทบด้านลบจากชีวิตที่ตึงเครียดจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น (Wallace et al., 2005) การมีแหล่งทรัพยากรที่คอยสนับสนุนจะทำให้ให้นักเรียนสามารถนำทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ในการรักษาความสมดุลระหว่างชีวิตและการเรียนของตนเองได้เป็นอย่างดี (Daniel, 2020) รวมทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการทางสังคมของบุคคลอีกด้วย เช่น ความรัก ความเป็นเจ้าของ และความปลอดภัย ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และเกิดพลังใจและความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง (Sollbarra-Rovillard & Kuiper, 2011) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคม ช่วยให้นักศึกษาปรับตัวเข้ากับชีวิตในมหาวิทยาลัยและเกิดความสมดุลทางวิชาการและสังคมที่มหาวิทยาลัย (Dikmen, Yilmaz & Usta, 2017) การสนับสนุนทางสังคมจึงถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการช่วยให้บุคคลบรรลุตามบทบาทของตนทั้งชีวิตในการทำงานและชีวิตนอกรางาน และบรรลุความสมดุลด้วยการลดผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากความไม่สมดุลระหว่างกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมนอกเหนือจากวิชาการ (O' Driscoll et al., 2003)

การสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อความเข้มแข็งทางจิตใจ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ว่าตนเองได้รับการสนับสนุนทั้งจากครอบครัว ครู และเพื่อนมีแนวโน้มที่นักเรียนจะมีความเข้มแข็งทางจิตใจเพิ่มขึ้นด้วย เพราะการมีแหล่งทรัพยากรส่วนบุคคลทำให้นักเรียนสามารถจัดการกับความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นในชีวิต และเพิ่มความรู้สึกในการควบคุมชีวิตของตนเองจากการได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่น โดยการสนับสนุนทางสังคมประกอบด้วย การสนับสนุนทางอารมณ์ เป็นการให้ความช่วยเหลือด้วยความเห็นอกเห็นใจ ความอบอุ่น ความรัก และความไว้วางใจ การสนับสนุนด้วยเครื่องมือ เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุและบริการตามความต้องการ การสนับสนุนด้านข้อมูล เป็นการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาด้วยการให้คำแนะนำหรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และการสนับสนุนการประเมิน เป็นการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการประเมินตนเอง (Taylor et al., 2007) การได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านี้จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว (I have) รวมทั้งยังสามารถที่จะสื่อสารกับใครสักคน เพื่อให้เข้าใจความคิดและความรู้สึกของตนเอง สามารถพึ่งพาหรือขอความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาและการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม (I can) ทำให้เกิดความรู้สึก ทัศนคติ และความเชื่อทางบวกเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเป็นทรัพยากรภายในที่ช่วยทำให้เื้อื้อต่อการผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ได้ (I am) (Markstrom, Marshall & Tryon, 2000) การสนับสนุนทางสังคมจึงเป็นการ

ช่วยให้บุคคลรับมือและฟื้นตัวจากสถานการณ์ที่ยากลำบากและความทุกข์ยาก และปรับปรุงสภาพจิตใจเชิงบวกของแต่ละบุคคล (Yildirim & Tanriverdi, 2020)

ความเข้มแข็งทางจิตใจมีอิทธิพลในทางบวกต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียน โดยผลการศึกษาี้แสดงให้เห็นว่าการมีความเข้มแข็งทางจิตใจจะมีแนวโน้มทำให้นักเรียนมีความสมดุลของชีวิตและการเรียนที่เพิ่มมากขึ้น เพราะ ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นความสามารถในการฟื้นตัวจากความยากลำบากและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งความสามารถในการฟื้นตัวของแต่ละคนเป็นทรัพยากรภายในส่วนบุคคล ที่ช่วยทำให้บุคคลสามารถยืดหยุ่นในการปรับตัวกับสภาวะต่าง ๆ ตลอดจนสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี และมีทัศนคติเชิงบวกและมีจิตใจเข้มแข็งเมื่อเผชิญกับความทุกข์ยาก (Avey et al., 2011) โดยเฉพาะในสถานการณ์ความเครียดและภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้กระทบต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความต้องการทางการศึกษา และการทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ นักเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ต้องมีความเข้มแข็งทางจิตใจ เพราะเป็นกระบวนการที่ส่วนช่วยในการปรับตัวและทำให้นักเรียนสามารถรับมือกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรค ความยากลำบาก ความท้าทาย การถูกกระทบกระเทือนจิตใจ ภัยคุกคามทางสังคม ความเครียดสะสมจากงาน และปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาชีวิต ปัญหาความรัก ปัญหาเรื่องงาน ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น ดังนั้นการจัดการสภาวะทางอารมณ์ให้สามารถยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยน หรือปรับเปลี่ยนทัศนคติกลับสู่สภาพปกติได้อย่างรวดเร็วก็จะส่งผลต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียนมากที่สุดเช่นกัน (Ferreria & Gomes, 2003)

จากการศึกษาพบว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นตัวแปรต้นกลางความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม และความสมดุลของชีวิตและการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ที่ยืนยันว่าความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นกุญแจสำคัญที่จะเชื่อมโยงไปยังผลลัพธ์ในเชิงบวก เช่นการศึกษาของ Guo (2018) ที่พบว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นตัวแปรต้นกลางความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษา สำหรับผลการวิจัยในครั้งนี้เมื่อพิจารณาในแง่ของความเข้มแข็งทางจิตใจบนพื้นฐานของทฤษฎีการปกป้องทรัพยากร (Hobfoll, 2012) ทฤษฎีนี้มีข้อเสนอว่าบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจจะพยายามต่อสู้เพื่อให้ได้มาและปกป้องทรัพยากรของตนซึ่งมีคุณค่า เช่น ทรัพย์สิน สถานะทางสังคม สถานะส่วนตัวและทรัพยากรที่เพิ่มพลังความสามารถ ไม่ยอมสูญเสียหรือลดคุณค่าของทรัพยากรนั้นลง รวมทั้งต้องพยายามสะสมเพิ่มพูนทรัพยากรตลอดเวลา โดยมีความเชื่อว่าหากมีทรัพยากรมากโอกาสที่จะเสียทรัพยากรจะน้อย ซึ่งการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจะมีส่วนช่วยในไขว่คว้าหาโอกาสเพิ่มเติมทรัพยากร รวมทั้งยังช่วยลดโอกาสในการสูญเสียทรัพยากรอีกด้วย ทำให้ไม่เกิดความเครียดจากการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ผลก็คือบุคคลสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างสมดุล โดยพบว่า ยิ่งมีความเข้มแข็งทางจิตใจมากขึ้นเพียงใด ก็จะมีผลต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียนมากขึ้นไปด้วย หรือกล่าวได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมที่ได้รับจากบุคคลรอบข้างจะทำให้เกิดความเข้มแข็งทางจิตใจซึ่งนำไปสู่ความสมดุลของชีวิตและการเรียนอีกทอดหนึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ Sevda, Beril & İrep (2021) ที่พบว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นตัวแปรต้นกลางความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับความสมดุลของชีวิตและการเรียน โดยการศึกษาพบว่าบุคคลที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจต้องมาจากการมีเครือข่ายทางสังคมที่คอยสนับสนุนและให้การส่งเสริมการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างเพียงพอที่จะส่งผลให้เกิดความสมดุลของชีวิตและการเรียนได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่มาจากโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งจำเป็นต้องมีการพิสูจน์และทำการวิจัยเพิ่มเติม เพื่อยืนยันโมเดลความสัมพันธ์ของการสนับสนุนทางสังคม และความเข้มแข็งทางจิตใจที่มีผลต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียนของนักเรียน รวมทั้งการศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นการศึกษาวิจัยนี้อาจไม่สามารถนำเสนอปรากฏการณ์ให้กับนักเรียนในบริบทอื่นที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้วิจัยเสนอแนะให้ทำวิจัยครั้งต่อไปกับนักเรียนในบริบทอื่น

2. การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้ทำการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความสมดุลของชีวิตและการเรียนระหว่างนักเรียนของรัฐและเอกชน

นักเรียนชาย และนักเรียนหญิง เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การค้นพบนี้อาจมีส่วนช่วยเป็นอย่างมากในการกำหนดโครงการในอนาคต และยังช่วยเจาะลึกขยายผลการศึกษาค้นคว้าที่ยังไม่ชัดเจนจากการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

3. การศึกษาค้นคว้าศึกษาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของความเข้มแข็งในชีวิต ดังนั้น ควรมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในชีวิตควรมีการศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในชีวิตเชิงทำนายและหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ที่น่าจะเกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในชีวิต เช่น ความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง ความฉลาดทางอารมณ์ สัมพันธภาพในครอบครัวหรือเพื่อน เป็นต้น รวมถึงควรศึกษาปัจจัยผลลัพธ์อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากความสมดุลระหว่างการเรียนและชีวิต

4. การศึกษาค้นคว้านี้ได้ศึกษาอิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อความสมดุลระหว่างการเรียนและชีวิต ดังนั้น ควรมีการศึกษาในประเด็นของเทคโนโลยีกับความสมดุลระหว่างการเรียนและชีวิต โดยสำรวจบทบาทของการใช้เทคโนโลยีกับความสมดุลของชีวิตและการเรียน เพื่อตรวจสอบว่าการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลโซเชียลมีเดีย และแพลตฟอร์มออนไลน์ของนักเรียน ส่งผลต่อพวกเขาอย่างไร และส่งผลต่อความสมดุลของชีวิตและการเรียนหรือไม่ และอยู่ระดับที่มากน้อยเพียงใด

การนำไปประยุกต์ใช้

1. นักจิตวิทยาและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลนักเรียน ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการรับรู้ถึงแรงสนับสนุนทางสังคมจากทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครอง ครู และเพื่อนนักเรียน เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันซึ่งกันและกัน เพราะการสนับสนุนทางสังคมเป็นการได้รับการตอบสนองปัจจัยพื้นฐานจากสังคม การส่งเสริมให้มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการได้รับการช่วยเหลือทางสังคมจะเป็นกันชนสำหรับปกป้องความรู้สึกจากสภาวะอารมณ์เชิงลบของนักเรียน ลดแรงกดดันสร้างพลังบวกให้กับตนเอง จนสามารถเผชิญอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ และสามารถปรับสมดุลการใช้ชีวิตกับการเรียนได้

2. นักจิตวิทยาและผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพจิตของนักเรียน ควรจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ ที่อาจเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง รับผิดชอบต่อสาเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์ ใช้กลไกในการปรับตัวที่ดี และระบายอารมณ์ทางลบด้วยวิธีการสร้างสรรค์ เช่น การทำงานอดิเรกที่ชอบ การออกกำลังกาย การดูหนังฟังเพลง เป็นต้น ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากจากข้อค้นพบที่ว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจเป็นอิทธิพลทางอ้อมของความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและความสมดุลของชีวิตและการเรียน อันจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนสามารถที่จะจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ว่าจะประสบกับเหตุการณ์หรืออยู่ในสภาวะที่ยากลำบากในชีวิต ก็จะสามารถผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคไปได้ และมีความสมดุลของชีวิตและการเรียนต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. (2563). *เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี พลัสสุขภาพจิต RQ: Resilience Quotient*. สำนักวิชาการสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- Avey, J. B., Reichard, R. J., Luthans, F., & Mhatre, K. H. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance. *Human Resource Development Quarterly*, 22(2), 127-152.
- Ceyhan, A. A., & Ceyhan, E. (2011). Investigation of university students' self-acceptance and learned resourcefulness: A longitudinal study. *Higher Education*, 61(6), 649-661.
- Daniel, S. J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49, 91-96.
<https://doi.org/10.1007/s11125-020-09464-3>.
- Dikmen, Y., Yılmaz, D., & Usta Yıldırım, Y. (2017). Hemşirelik öğrencilerinde algılanan sosyal destek ile boyun eğici davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi. *European Journal of Therapeutics*, 23(1), 12-18.
<https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TWprME9ESXpNdz09>.
- Fergusson, M., & Woodward, J. (2002). Mental Health, Educational, and Social Role Outcomes of Adolescents with Depression. *Archives of General Psychiatry*, 59(3), 225-231.
- Ferreira, P., & Gomes, S. (2023). Work-Life Balance and Work from Home Experience: Perceived Organizational Support and Resilience of European Workers during COVID-19. *Administrative Sciences*, 13(6), 153. <https://doi.org/10.3390/admsci13060153>.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Frone, M. R. (2003). Work-family balance. in J. C. Quick & L. E. Tetrick (Eds.), *Handbook of Occupational Health Psychology* (pp. 143-162). Washington, DC: American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10474-007>.
- Greenhaus, J. H., & Powell, G. N. (2003). When work and family collide: Deciding between competing role demands. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 90, 291-303.
- Grotberg, E. (1995). *A guide to promoting resilience in children. Strengthening the spirit. Early Childhood Development: Practice and Reflection Series, Bernard van Leer Foundation*. <http://www.resilnet.uiuc.edu/library/grotb95b.html>.
- Guo, Y. (2018). Relationship between Social Support and Life Satisfaction of College Students: Resilience as a Mediator and Moderator. *Ethics in Progress*, 8(2), 28-43.
<https://doi.org/10.14746/eip.2017.2.3>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate Data Analysis (7th ed.)*. Cengage Learning.
- Hobfoll, S. E. (2012). Conservation of resources theory: Its implication for stress, health and resilience. In S. Folkman (Ed.), *The Oxford handbook of stress, health and coping* (pp. 127-147). University Press.
- Kalliath, T., & Brough, P. (2008). Work-life balance: A review of the meaning of the balance construct. *Journal of Management & Organization*, 14(3), 323-327.
<https://doi.org/10.1016/j.apmr.2016.09.127>

- Kim, M., & Windsor, C. (2015). Resilience and work-life balance in first-line nurse manager. *Asian Nursing Research*, 9(1), 21–27. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2014.09.003>.
- Malecki, C. K., Demaray, M. K., & Elliott, S. N. (2000). *The Child and Adolescent Social Support Scale*. DeKalb, IL: Northern Illinois University.
- Markstrom, C. A., Marshall, S. K., & Tryon, R. J. (2000). Resiliency, social support, and coping in rural low-income Appalachian adolescents from two racial groups. *Journal of Adolescence*, 23(6), 693–703.
- O'Driscoll, M. P., Poelmans, S., Spector, P. E., Kalliath, T., Allen, T. D., Cooper, C. L., & Sanchez, J. I. (2003). Family-responsive interventions perceived organizational and supervisor support, work-family conflict, and psychological strain. *International Journal of Stress Management*, 10(4), 326–344. <https://doi.org/10.1037/1072-5245.10.4.326>.
- Pookaiyaudom, G. (2015). Assessing different perceptions towards the importance of a work-life balance: A comparable study between Thai and international programme students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 267–274. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.657>.
- Sevda Köse, B., Baykal, B., & İrep Kiroglu Bayat. (2021). Mediator role of resilience in the relationship between social support and work life balance. *Australian Journal of Psychology*, 73(3), 316–325. <https://doi.org/10.1080/00049530.2021.1895678>.
- Shahzad, A. B., & Bilal, A. S. (2023). Study Life Balance of College Students: Evidence from Higher Education Sector of UT of Jammu and Kashmir. *Journal of Learning and Educational Policy*, 3(03), 37–41. <http://hmjournals.com/journal/index.php/JLEP/article/view/2084>.
- Sollbarra-Rovillard, M., & Kuiper, N. A. (2011). Social support and social negativity findings in depression: Perceived responsiveness to basic psychological needs. *Clinical Psychology Review*, 31(3), 342–352. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2011.01.005>.
- Taylor, S. E., Welch, W. T., Kim, H. S., & Sherman, D. K. (2007). Cultural differences in the impact of social support on psychological and biological stress responses. *Psychological Science*, 18(8), 831–837. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2007.01987>.
- Uygun, E., Cebeci, R. B., Özsoy, E., Başar, Ş., Erim, B. R., & Erkoç, N. Ş. (2020). Investigation of the relationship between perceived social support and psychological resilience in bipolar disorder: A cross-sectional study. *Anadolu Psikiyatri Derg*, 21(1), 37–44. <https://doi.org/10.5455/apd.44293> *Anadolu Psikiyatr. Derg.*
- Wallace, D. S., Paulson, R., Bond, C. F., & Lord, C. G. (2005). Pressure and perceived difficulty. *Review of General Psychology*, 9(3), 214–227. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.9.3.214>.
- Yildirim, M., & Tanriverdi, F. C. (2020). Social support, resilience, and subjective well-being in college students. *Journal of Positive School Psychology*. <https://journalppw.com/index.php/JPPW/article/view/229>.

ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก

SATISFACTION OF THE PUBLIC WITH THE QUALITY OF SERVICE PROVIDED BY
THE POLICE OFFICERS IN MUEANG NAKHON NAYOK POLICE STATION

กนกวรรณ ยิ้มย้อย¹ อรนันท กุลันทปุระ²
Kanokwan Yim-yoi¹, Oranan Gluntapura²

¹ สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Political Science Department of Political Science and Public Administration, Kasetsart University
E-mail: Kanokwan91125@gmail.com

² สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Political Science Department of Political Science and Public Administration, Kasetsart University

Received : February 5, 2024

Revised : June 22, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่มาใช้บริการสถานีตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก จำนวน 399 คน โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่(Frequency) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอนุมานใช้วิเคราะห์สมมติฐาน ได้แก่ T-test, One-Way ANOVA และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.18 , S.D. =0.596) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณภาพการให้บริการที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ การให้บริการอย่างเพียงพอ เห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.31 , S.D. = 0.732) รองลงมา คือ การบริการอย่างทันเวลา เห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.21 , S.D. = 0.665) การให้บริการอย่างเสมอภาค เห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.17 , S.D. = 0.678) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง เห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.14 , S.D. =0.700) ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า เห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.05 , S.D. =0.762) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานความพึงพอใจของประชาชนที่มีคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

ความพึงพอใจ คุณภาพการให้บริการ เจ้าหน้าที่ตำรวจ

ABSTRACT

This research aims to: 1) study the satisfaction of the public with the quality of service provided by the police officers in Nakhon Nayok City Police Station, and 2) compare the satisfaction of the public with the quality of service provided by the police officers in Nakhon Nayok City Police Station. The research used a sample of 399 individuals who utilized the services of Nakhon Nayok City Police Station. Data was collected through surveys, and statistical software was used for data analysis, including percentage, frequency, mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), and statistical tests like T-test, One-Way ANOVA, and pairwise comparisons using the LSD method.

The research results indicate that the overall public satisfaction with the quality of service provided by the police officers in Nakhon Nayok City Police Station is at a moderate level ($\bar{x} = 3.18$, S.D. = 0.596). When considering individual aspects, the highest satisfaction is with the adequacy of service, which is at a moderately agreeable level ($\bar{x} = 3.31$, S.D. = 0.732). This is followed by timeliness, which is at a moderately agreeable level ($\bar{x} = 3.21$, S.D. = 0.665), consistency, also at a moderately agreeable level ($\bar{x} = 3.17$, S.D. = 0.678), continuity, at a moderately agreeable level ($\bar{x} = 3.14$, S.D. = 0.700), and progressiveness, at a moderately agreeable level ($\bar{x} = 3.05$, S.D. = 0.762).

Regarding the hypothesis testing of public satisfaction with the quality of service provided by the police officers in Nakhon Nayok City Police Station, it was found that factors such as gender, occupation, age, education level, and income did not significantly affect public satisfaction, with a statistical significance level of .05.

Keywords

Satisfaction, Quality of Service, Police Officers

ความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ที่ทั่วโลกต้องเผชิญกับปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ซึ่งส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ส่งผลทำให้เกิดการเลิกจ้างงาน การว่างงานที่เพิ่มสูงขึ้น โดยประชาชนในกลุ่มเสี่ยงที่จะหันมาพึ่งพาการใช้สารเสพติดเพื่อขจัดความเครียด ความยากจน โดยภาพรวมจากสถิติการรับแจ้งเกี่ยวกับฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ จำนวน 94.93% ฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน 86.38% ฐานความผิดโจรกรรมรถยนต์/จักรยานยนต์ (สถิติฐานความผิดคดีอาญาหน่วยงานตำรวจภูธรภาค 2, 2565)

จังหวัดนครนายกนับว่าเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีอัตราการกระทำผิดที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การทำร้ายร่างกายเพื่อปล้นชิงทรัพย์ การลักลอบค้ายาเสพติด วิ่งราวทรัพย์ การค้าประเวณี เป็นต้น โดยส่วนใหญ่มักจะมีการก่อเหตุตามจุดอับหรือพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีผู้คนสัญจรไปมา จากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นผลทำให้ประชาชนในให้พื้นที่นั้นๆได้รับความเดือดร้อน เพราะรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน

"ตำรวจ" เป็นข้าราชการหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาท และความสำคัญต่อสังคมไทยมาอย่างยาวนาน ในฐานะที่มีหน้าที่รักษาความปลอดภัย ดูแลสารทุกข์สุขดิบให้กับประชาชน หากได้รับความเดือดร้อน จากเหตุการณ์ความไม่สงบ ก็สามารถเข้าดำเนินการแจ้งความได้ที่สถานีตำรวจที่ตนพักอาศัยอยู่ ดังนั้นการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด จึงเป็นภารกิจหลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ด้วยเหตุนี้ตำรวจจึงเป็นอีกสถาบันที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ซึ่งอาจจะต้องพบเจอกับการกระทำผิดในรูปแบบต่างๆมากมาย ที่นับวันปัญหาเหล่านี้ล้วนแล้วแต่จะมีแนวโน้มที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งสิ้น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้นั้น ส่วนหนึ่งก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนทุกฝ่าย ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก ทั้งในเรื่องของการให้บริการ หรือการดูแลรักษาความสงบ ทั้งนี้ผลของการศึกษาที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงคุณภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนทั่วไปผู้ที่มาใช้บริการของสถานีตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก และเป็นผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก ประชากรจำนวนทั้งสิ้น 234,115 คน (สถิติประชากรทางทะเบียนราษฎร รายเดือน อ้างถึงใน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย) ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม 2566

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนทั่วไปผู้ที่มาใช้บริการของสถานีตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก โดยการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคำนวณตามสูตรของทาโรยามาเน (Yamane, 1973) (สุนารี แสนพยุห์, 2557) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 399 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยขั้นพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอำเภอ โดยใช้คำถามแบบให้เลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 คุณภาพการบริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก ได้แก่ การให้บริการอย่างสม่ำเสมอ การให้บริการอย่างทันเวลา การให้บริการอย่างเพียงพอ การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และการให้บริการอย่างก้าวหน้า โดยใช้คำถามแบบให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ทำการนำแบบสอบถามไปใช้ในการตรวจสอบทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้วยวิธีดังนี้

- การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วไปที่มาเข้ารับบริการในสถานีตำรวจนครบาลดอนเมือง จำนวน 30 ชุด จากนั้นนำผลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งแบบสอบถามนี้จะสามารถนำไปใช้ได้ก็ต่อเมื่อมากกว่า 0.7 ขึ้นไป การกำหนดโดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

การวิเคราะห์ข้อมูล

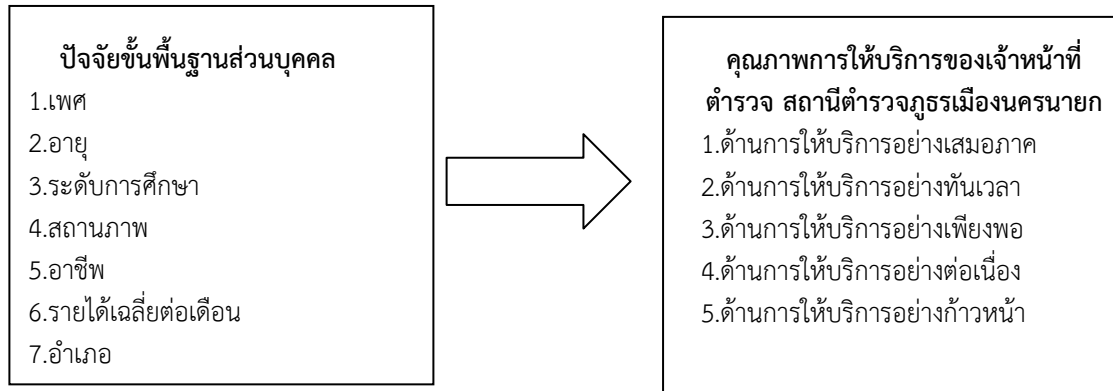
ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้จากการสำรวจความพึงพอใจประชาชนที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก มารวบรวมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

1. ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์สมมติฐานตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การทดสอบการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม t – test (Independent)
2. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบหาสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 3 กลุ่มขึ้นไป จากนั้นเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD

กรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
ที่มาจาก John.D.Millet (1954)(อ้างถึงใน จิตติกร สิงห์พันธ์,2557)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลปัจจัยขั้นพื้นฐานส่วนบุคคล
ของผู้ตอบแบบสอบถาม
(n = 399)

ปัจจัยขั้นพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน) n = 399	ร้อยละ (100.00)
1. เพศ		
ชาย	142	35.6
หญิง	257	64.4
2. อายุ		
น้อยกว่า 21 ปี	58	14.5
21 – 40 ปี	167	41.9
41 – 60 ปี	125	31.3
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	49	12.3
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	71	17.8
มัธยมศึกษา – อนุปริญญา	133	33.3
ปริญญาตรี	148	37.1
สูงกว่าปริญญาตรี	47	11.8

ปัจจัยขั้นพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน) n = 399	ร้อยละ (100.00)
4. สถานภาพ		
โสด	194	48.6
สมรส	152	38.1
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	53	13.3
5. อาชีพ		
นักเรียน/นักศึกษา	57	14.3
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	104	26.1
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	66	16.5
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	125	31.3
การเกษตร/ประมง	47	11.8
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	60	15.0
5,000 - 10,000 บาท	81	20.3
10,001 - 15,000 บาท	130	32.6
มากกว่า 15,000 บาท	128	32.1
7. อำเภอ ที่ท่านพักอาศัยในปัจจุบัน		
อำเภอเมืองนครนายก	146	36.6
อำเภอปากพลี	38	9.5
อำเภอบ้านนา	108	27.1
อำเภอองครักษ์	107	26.8

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยขั้นพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 อายุ 21-40 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9 มีระดับการศึกษา ตั้งแต่ปริญญาตรี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 มีสถานภาพโสด จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.6 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 ใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 และที่พักอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองนครนายก จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกเป็นรายด้าน

(n = 399)

คุณภาพการให้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค	3.17	0.678	ปานกลาง
2. ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา	3.21	0.665	ปานกลาง
3. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	3.31	0.732	ปานกลาง
4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	3.14	0.700	ปานกลาง

5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า	3.05	0.762	ปานกลาง
ภาพรวมด้านคุณภาพการให้บริการ	3.18	0.596	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก พบว่า ภาพรวมด้านคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับความคิดเห็นเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.18, S.D. = 0.569)

เมื่อพิจารณาคุณภาพการให้บริการเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.31, S.D. = 0.732) รองลงมา คือ ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.21, S.D. = 0.665) ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.17, S.D. = 0.678) ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.14, S.D. = 0.700) และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.05, S.D. = 0.762) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
ประชาชนที่มีเพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน	0.071	ปฏิเสธสมมติฐาน
ประชาชนที่มีอายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน	0.001*	ยอมรับสมมติฐาน
ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน	.042*	ยอมรับสมมติฐาน
ประชาชนที่มีสถานภาพที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน	.000*	ยอมรับสมมติฐาน
ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน	.343	ปฏิเสธสมมติฐาน
ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน	.002*	ยอมรับสมมติฐาน

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ และอาชีพที่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมือง นครนายก รายคู่ด้วยวิธี LSD เมื่อจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สรุปได้ดังนี้

3.1 จำแนกตามอายุ พบว่า มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 คู่ คือ คู่ที่ 1 คือ กลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี ($\bar{X} = 3.49$) มีความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการในการให้บริการ มากกว่ากลุ่มอายุน้อยกว่า 21 ปี ($\bar{X} = 3.13$) คู่ที่ 2 พบว่า กลุ่มอายุมากกว่า 60 ปี ($\bar{X} = 3.49$) มีความพึงพอใจ คุณภาพการให้บริการในคุณภาพการให้บริการมากกว่ากลุ่มอายุ 21-40 ปี ($\bar{X} = 3.13$) คู่ที่ 3 พบว่า กลุ่มอายุ มากกว่า 60 ปี ($\bar{X} = 3.49$) มีความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการในคุณภาพการให้บริการมากกว่ากลุ่มอายุน้อย กว่า 41-60 ปี ($\bar{X} = 3.13$)

3.2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ คือ คู่ที่ 1 พบว่า กลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.38$) มีความพึงพอใจคุณภาพการ ให้บริการในการให้บริการมากกว่ากลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.10$)

3.3 จำแนกตามสถานภาพ พบว่า มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ คู่ที่ 1 พบว่า กลุ่มสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ ($\bar{X} = 3.53$) มีความพึงพอใจคุณภาพการ ให้บริการในการให้บริการมากกว่ากลุ่มสถานภาพโสด ($\bar{X} = 3.12$) คู่ที่ 2 พบว่า กลุ่มสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ ($\bar{X} = 3.53$) มีความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการในการให้บริการมากกว่ากลุ่มสถานภาพสมรส ($\bar{X} = 3.12$)

3.4 จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ คู่ที่ 1 พบว่า กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ($\bar{X} = 3.25$) มีความพึง พึงพอใจคุณภาพการให้บริการในการให้บริการมากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท ($\bar{X} = 3.08$) คู่ ที่ 2 พบว่า กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท ($\bar{X} = 3.27$) มีความพึงพอใจคุณภาพการให้บริการใน การให้บริการมากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท ($\bar{X} = 3.08$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกออกเป็นรายด้าน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค พบว่า ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจให้บริการด้วยความเสมอภาคและเท่าเทียมโดยไม่เลือก ปฏิบัติว่าเป็นบุคคลใด กลุ่มใดหรือหน่วยงานใด เป็นการบริหารงานของรัฐให้เป็นไปด้วยความยุติธรรม ในฐานะที่ เป็นปัจเจกบุคคลเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ John.D Millet (1954)

1.2 ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา พบว่า ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจคอยประจำอยู่ที่สถานีตำรวจเพื่อคอยให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน (2525)

1.3 ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ พบว่า ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บริเวณภายนอกสถานีตำรวจมีที่จอดรถไว้สำหรับบริการประชาชนที่มา ติดต่อราชการได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Chansky & Thoma การบริการที่ เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกจากการเดินทางหรือ ทำเลที่ตั้ง

1.4 ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง พบว่า ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตน โดยไม่ละทิ้งหน้าที่ในระหว่างการทำงาน โดยผู้ปฏิบัติงานนั้นมีความพอใจในงานนั้น หากงานนั้นให้ผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งตรงกับความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Yoder (1985)

1.5 ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า พบว่า ความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานีตำรวจมีการนำอุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร หรือให้ข้อมูลแก่ผู้มารับบริการด้วยความรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Parasuraman, Zeithaml, and Berry (1985)

2. ผลจากการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายก สรุปได้ว่า

2.1 ประชาชนที่มีเพศที่ต่างกันส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภสร ใจแก้วและ อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (2565)

2.2 ประชาชนที่มีอายุที่ต่างกันส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชุดน หิมพาน ทองธนัญญภาพ (2561)

2.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล เวชกิจ (2565)

2.4 ประชาชนที่มีสถานภาพที่ต่างกันส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิเชฐ ขอบอาพั๊ด (2561)

2.5 ประชาชนที่มีอาชีพที่ต่างกันส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมัทยา พงษ์นิ (2559)

2.6 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล สงวนศักดิ์ และคณะ (2560)

สรุปผล

เพศ อาชีพต่างกันมีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.เมืองนครนายกที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนอายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจภูธรเมืองนครนายกแตกต่างกัน และระดับความพึงพอใจ ด้านการบริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างพอเพียง ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ไม่แตกต่างกัน ผลจากการตอบแบบ สอบถามปลายเปิด แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เพื่อให้ความรู้ และทราบถึงแนวทางการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรืออาจเพิ่มช่องทางผ่าน Application ในการแจ้งปัญหา ร้องทุกข์ หรือแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระให้กับบุคคลกรของหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย

ควรมีขอบเขตหรือระยะเวลาของการทำงานที่ระบุเอาไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถทราบถึงเพิ่มช่องทางการติดตามคดี เช่น การทำเป็นเว็บไซต์หรือช่องทางออนไลน์ เพื่อให้สามารถเข้ามาติดตามความคืบหน้าของคดี และยังเป็นการช่วยลดภาระการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้อีกด้วย อีกทั้งควรเพิ่มสื่อ หรือข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น TikTok, Youtube, facebook ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร หรือข้อกฎหมาย เพื่อประชาชนให้ทราบถึงแนวทางการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจผ่านทาง Application เพื่อแจ้งปัญหา ร้องทุกข์ หรือเสนอแนะความคิดเห็น

เชิงการให้บริการ

เพิ่มประสิทธิภาพในการออกตรวจตราตามพื้นที่หรือจุดเสี่ยง ที่มักจะเกิดเหตุอยู่บ่อยครั้ง เพื่อลดปัญหาการเกิดเหตุอาชญากรรม อีกทั้งยังเป็นการคอยป้องกันและเฝ้าระวังภัย ให้กับประชาชนเมื่อได้รับแจ้งเหตุทันที ควรปรับปรุงสถานที่ภายในให้มีความทันสมัย ด้วยการเพิ่มจำนวนที่นั่งและสถานที่จอดรถให้มีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการด้วยการ รวมถึงรักษาความสะอาดของภายในสถานี อีกทั้งยังต้องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยประจำอยู่ในสถานีตลอด 24 ชม. เพื่อคอยรับแจ้งเหตุฉุกเฉิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจของจังหวัดอื่นๆ
2. ควรทำการศึกษาตัวแปรอื่นๆเพิ่มเติม เช่น แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ปัจจัยที่เป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการทำงาน
3. เก็บรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำ ตรงประเด็นและเป็นเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงคุณภาพงานของหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- จิตตกร สิงห์พันธ์. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด. [วิทยานิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรีชา ฤกษ์มาสกุล. (2556). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลทรายมูล อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร. [วิทยานิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานบริหารการทะเบียน. (2566). สถิติประชากรทางการทะเบียน(รายเดือน). กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
- สุนารี แสนพยห์. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลโพธิ์ทองอำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดร้อยเอ็ด. [วิทยานิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมรรัตน์ บุญภา. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดนนทบุรี. [วิทยานิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาษาอังกฤษ

- Fitzerald, Michael R. and Durant, Robert F. (1980). *Citizen Evaluation and Urban Management: Service Delivery in an Era of Product*. Public Administration.
- Millet, J. D. (1954). *Management in Public Science*. New York: Mc Graw-Hill Book.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd. Harper and Row.

การพัฒนาแม่พิมพ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด ชุมชนตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

DEVELOPMENT OF COCONUT JELLY MOLDS FOR FRESH COCONUT MILK TAI KAO SUBDISTRICT COMMUNITY, SAM KHOK DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

กฤตยชญ์ คำมิ่ง¹ ออมสิรี ปานดำรงค์² ประกาศิต ประกอบผล³ และภัทรภรณ์ จุงพันธ์⁴
Kridtayot Khamming¹ Omsiree Pandamrong² Prakasit Pragobphol³ and Pattharaporn Joongpun⁴

¹ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Bachelor of Fine and Applied Arts Program Visual Arts Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage E-mail : Kridtayot@vru.ac.th

² หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Bachelor of Fine and Applied Arts Program Visual Arts Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage E-mail : Omsiree@vru.ac.th

³ หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Bachelor of Education Program Social studies field Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage E-mail : Prakasit.pra@vru.ac.th

⁴ นักวิจัยอิสระ
Independent Researches E-mail : Pattharaporn.jo@gmail.com

Received : February 13, 2024

Revised : May 9, 2024

Accepted : June 22, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทความต้องการของกลุ่มวุ้นมะพร้าวกะทิสด ตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด และสร้างแบบพิมพ์วุ้นมะพร้าวกะทิสดที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของตำบลท้ายเกาะ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประชานและสมาชิกของกลุ่มมะพร้าวกะทิสด ตลอดจนเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายเกาะ โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาเพื่อสำรวจข้อมูลบริบทชุมชนและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มนำไปสู่ ระยะที่ 2 การวางแผนออกแบบและพัฒนาารูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และระยะที่ 3 การพัฒนาทักษะการทำแม่พิมพ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด เพื่อการจัดจำหน่ายในร้านค้าออนไลน์และร้านค้าในชุมชน ผลการศึกษาถึงลักษณะความต้องการรูปแบบของผลิตภัณฑ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด พบว่า วุ้นมะพร้าวกะทิสดรูปแบบเดิมมีรสชาติที่ดี แต่ยังรูปแบบของวุ้นยังขาดอัตลักษณ์เฉพาะของผลิตภัณฑ์ ซึ่งโครงการฯ ได้ดำเนินการออกแบบและพัฒนาารูปแบบของพิมพ์วุ้นมะพร้าวกะทิสดให้มีอัตลักษณ์ ด้วยหลักสูตรการอบรมการทำพิมพ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด จำนวน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรการสร้างต้นแบบของพิมพ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด และหลักสูตรการสร้างแม่พิมพ์สำหรับหล่อวุ้นมะพร้าวกะทิสด เกิดผลลัพธ์การยกระดับเศรษฐกิจชุมชนชุมชนมีโอกาสสร้างงาน สร้างอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น

คำสำคัญ

วุ้นมะพร้าวกะทิสด แบบพิมพ์ ยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน เศรษฐกิจชุมชน

ABSTRACT

This research aims to study the context and the needs of the fresh coconut milk jelly group in Taikao Subdistrict, Samkhok District, Pathum Thani Province, Thailand. The obtained data will be used to design and develop fresh coconut milk jelly products and create fresh coconut milk jelly molds with unique characteristics of Taikao Subdistrict. The research methodology employed is Participatory Action Research (PAR), involving product design and development experts, the president and members of the fresh coconut milk group, and Taikao Subdistrict Administrative Organization officials. The research is divided into three phases: Phase 1: Data collection on the community context and the group's products. Phase 2: Design and development of the appearance of fresh coconut milk jelly products to meet customer needs. Phase 3: Development of skills in making fresh coconut milk jelly molds for distribution in online and community stores. The results of the study on the characteristics of the needs for the form of fresh coconut milk jelly products found that the original form of fresh coconut milk jelly has a good taste, but the form of the jelly still lacks a unique product identity. The project has designed and developed a unique form of fresh coconut milk jelly mold. Two training courses on making fresh coconut milk jelly molds were conducted: Course 1: Creation of fresh coconut milk jelly mold prototypes. Course 2: Creation of molds for casting fresh coconut milk jelly. The results of the project have led to the economic upliftment of the community, creating job opportunities, generating income, and enhancing product identity.

Keywords

Fresh coconut milk jelly, Mold, Community product development, Community economy

ความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2539 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางมีทั้งหมด 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านชนมเปี้ยก หมู่ที่ 2 บ้านแกกร้อน หมู่ที่ 3 บ้านต้นสะตือ และหมู่ที่ 4 บ้านลาดท้องวัง สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลท้ายเกาะเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีลำคลองต่าง ๆ แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก บางปีที่มีปริมาณน้ำฝนมากก็จะประสบปัญหาน้ำท่วมเกือบเต็มพื้นที่ ตำบลท้ายเกาะมีที่ตั้งห่างจากอำเภอสามโคก ประมาณ 6 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ 7.46 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,662 ไร่ 2 งาน โดยมีอาณาเขตใกล้เคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับตำบลโคกช้าง อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทิศใต้ติดกับตำบลบางกระบือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันออก ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาและอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และทิศตะวันตก ติดกับตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี (องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายเกาะ. (2567). *องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี*. http://www.taykoa.go.th/general6_02.php.)

เนื่องด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ลงไปดำเนินการในชุมชนตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี เพื่อทำการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ในพื้นที่ ซึ่งโครงการเป็นการบูรณาการระหว่างมหาวิทยาลัยและชุมชน เกิดกระบวนการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมใน

พื้นที่อย่างเป็นระบบ (Area Based System Integrator) โดยที่บุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ ซึ่งมีคุณธีรพร มदनาค เป็นประธานกลุ่มชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ ก่อนตั้งขึ้น เมื่อปี 2559 มีสมาชิกกลุ่ม 15 คน มีการจำหน่ายทั้งรูปแบบออนไลน์ และจำหน่ายในร้านค้าภายในชุมชน ทางกลุ่มผู้ประกอบการมีความต้องการที่จะพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ชุมชนมะพร้าวกะทิสต์มีอัตลักษณ์เฉพาะ และเพื่อเพิ่มยอดขายจำหน่าย สร้างงาน สร้างอาชีพให้คนในชุมชน (ธีรพร มदनาค, สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2565)

จากเหตุผลที่กล่าวมา คณะผู้วิจัยภายใต้การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ทำการออกแบบและพัฒนาแบบของผลิตภัณฑ์ชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ เพื่อให้ชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ของตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ และเป็นการยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลท้ายเกาะให้มีคุณค่า และมีมูลค่ามากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทความต้องการของกลุ่มชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ ตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนมะพร้าวกะทิสต์
3. เพื่อสร้างแบบพิมพ์ชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตำบลท้ายเกาะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มที่ทำการศึกษา งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ในตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ประกอบการ ผู้ผลิต และเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่น งานวิจัยนี้ใช้ วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ประกอบด้วยกลุ่มชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ 15 คน และเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบล 5 คน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชน และอัตลักษณ์ของชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ในท้องถิ่น

2. การดำเนินการวิจัย งานวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก คือ การเตรียมตัวก่อนการวิจัย การปฏิบัติการวิจัย และการสรุปผลการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการเตรียมตัวก่อนการวิจัย ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูล เอกสาร งานวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปออกแบบงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ ชี้แจงวัตถุประสงค์ของงานวิจัยให้ผู้เข้าร่วมโครงการทราบ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาเพื่อสำรวจข้อมูลบริบทชุมชนและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ระยะที่ 2 การวางแผนออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า และระยะที่ 3 การพัฒนาทักษะการทำแม่พิมพ์ชุมชนมะพร้าวกะทิสต์ เพื่อการจัดจำหน่ายในร้านค้าออนไลน์และร้านค้าในชุมชน

2.2 ขั้นตอนการปฏิบัติการวิจัย ผู้วิจัยจะดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ประกอบด้วย การวางแผนการดำเนินการ การปฏิบัติตามแผน การสังเกตวิธีการดำเนินงานของกลุ่ม และการนำเสนอผลการสังเกตและความคิดเห็นของชุมชนต่อที่ประชุมผู้ร่วมวิจัย

2.3 ขั้นตอนการสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยมาเรียบเรียง วิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผล เขียนสรุปผล อภิปรายผล นำเสนอแนวคิด และสร้างองค์ความรู้ใหม่

2.4 งานวิจัยนี้มุ่งหวังที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชน และอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมพรวัวกะทิสต์ในท้องถิ่น ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ยกย่องผลิตภัณฑ์ชุมชน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ประกอบด้วย แบบสำรวจ (Survey) การบันทึกภาพ (Video recording) การสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) เครื่องมือเหล่านี้ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ตรงประเด็น และนำไปวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลด้วยแบบสำรวจและการบันทึกภาพ ผู้วิจัยจะลงพื้นที่ตำบลท้ายเกาะ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ บันทึกภาพวิดีโอและภาพถ่าย เพื่อเก็บข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การจำหน่าย และบรรจุภัณฑ์เดิม

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ประธาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้คำถามแบบกึ่งกำหนด ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบริบทสถานการณ์ ประเด็นคำถามครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ข้อมูล การจำหน่าย บรรจุภัณฑ์เดิม ปัญหา และความต้องการของกลุ่มชุมชน

3.3 ขั้นตอนการจัดประชุมกลุ่ม ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ ประเมินผลการดำเนินโครงการ และระดมความคิดเห็น เพื่อหาแนวทางแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

3.4 ผลจากการใช้เครื่องมือที่หลากหลายเหล่านี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ตรงประเด็น และนำไปวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ ยกย่องชุมชน และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

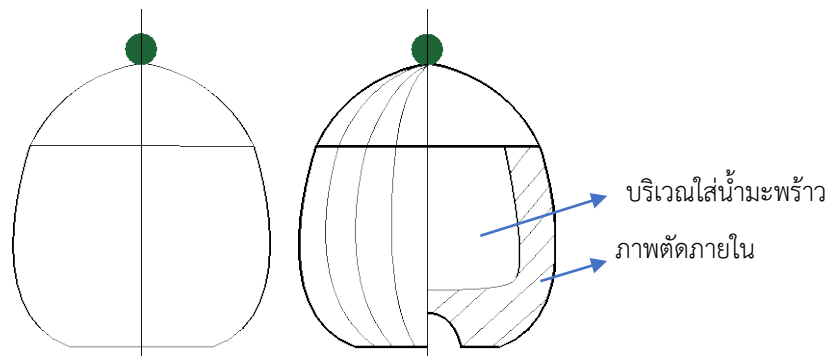
4. การสรุปผล การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการดังกล่าว มาแยกแยะเนื้อหา รูปแบบ วิธีการ เป็นกลุ่มข้อมูล และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สรุปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ประชุมสอบถามถึงความต้องการของกลุ่มชุมชน

จากการประชุมกลุ่มระหว่างนักวิจัย ผู้ประกอบการ ผู้ผลิต และเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่น มุ่งเป้าหมายรูปแบบวัฒนธรรมพรวัวกะทิสต์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดดเด่นไม่เหมือนใคร เหนือกว่าอื่นทั่วไปในท้องตลาด ผลสรุปจากการประชุม ลงความเห็นตรงกันว่า ต้องการให้วันมี รูปลักษณะเป็นลูกมะพร้าว สอดคล้องกับชื่อ "วัฒนธรรมพรวัวกะทิสต์" อย่างไรก็ตาม นักวิจัยได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า ภายในลูกมะพร้าว ควรมีน้ำมันมะพร้าวหรือน้ำมันมะพร้าวอยู่ด้วยเพื่อเสริมรสชาติและความน่าสนใจให้กับวัน การผสมผสานระหว่างน้ำมันมะพร้าวหรือน้ำมันมะพร้าวเข้ากับวัฒนธรรมพรวัวกะทิสต์ รูปทรงลูกมะพร้าว นอกจากจะสร้างความแปลกใหม่ ดึงดูดสายตาแล้ว ยังช่วยเพิ่มรสชาติและความอร่อยกลมกล่อม ยกย่องวัฒนธรรมพรวัวกะทิสต์สูตรนี้ให้พิเศษอีกด้วย

ภาพที่ 1 ประชุมกลุ่มเพื่อหาอัตลักษณ์เฉพาะของวัน
ที่มา: กฤตยชญ์ คำมิ่ง 20/1/2567

ภาพที่ 2 ร่างแบบ 2 มิติของวุ้นมะพร้าวกะทิสด
ที่มา: กฤตยชญ์ คำมิ่ง 22/1/2567

นำเสนอแบบร่าง 3 มิติ ให้ทางกลุ่มประชุมพิจารณาเพื่อแก้ไข ปรับปรุง
ประชุมกลุ่มเพื่อให้ชุมชนวุ้นมะพร้าวกะทิสดพิจารณาลักษณะลูกมะพร้าว ที่จะนำมาใช้ในการทำ
ต้นแบบพิมพ์ซิลิโคน ครั้งที่ 1

ภาพที่ 3 ลักษณะต้นแบบลูกมะพร้าว 3 มิติ
ที่มา: กฤตยชญ์ คำมิ่ง 26/1/2567

1) นำต้นแบบมาทำพิมพ์ซิลิโคน (Food Grade Silicone)

นำต้นแบบ (Model) มาทำพิมพ์ สำหรับนำไปหล่อเพื่อทำวุ้นมะพร้าวกะทิสด โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชนด้วยการฝึกปฏิบัติ

ภาพที่ 4 อบรมทำพิมพ์ซิลิโคนสำหรับหล่อวุ้นมะพร้าวกะทิสด
ที่มา: กฤตยชญ์ คำมิ่ง 28/1/2567

ภาพที่ 5 พิมพ์หล่อวุ้นมะพร้าวกะทิสด
ที่มา: กฤตยชญ์ คำมิ่ง 29/1/2567

ภาพที่ 6 วุ้นมะพร้าวกะทิสดและบรรจุภัณฑ์
ที่มา: กฤตยชญ์ คำมิ่ง 29/1/2567

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย เริ่มจากการศึกษาผลิตภัณฑ์วุ้นมะพร้าวกะทิสดแบบเดิม นำมาทำการออกแบบและพัฒนาอัตลักษณ์และต่อยอดให้เกิดคุณภาพมากขึ้น โดยมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำวุ้นมะพร้าวกะทิสด ดังนี้ การฝึกอบรมการทำแม่พิมพ์สำหรับหล่อผลิตภัณฑ์วุ้นมะพร้าวกะทิสด และการฝึกอบรมการผลิตวุ้นมะพร้าวกะทิสดตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผลลัพธ์ในการยกระดับเศรษฐกิจชุมชน พบว่า ชุมชนมีโอกาสรสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการทำงานประจำ ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์วุ้นยังมีเอกลักษณ์เฉพาะ จึงเป็นช่องทางการหารายได้ที่เพิ่มขึ้นหลังจากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเปิดช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในร้านค้าออนไลน์หรือออฟไลน์แล้ว นอกจากนี้ยังเกิดการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันในการดำเนินการหารายได้ เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยคำนึงถึงศักยภาพและทุนที่มีอยู่เป็นสำคัญ อันก่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง อีกทั้งยังบรรลุเป้าหมายของโครงการฯ ที่วางไว้ คือ การพัฒนาจากตำบลที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไปสู่ตำบลที่มุ่งสู่ความพอเพียง และสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย โครงการพัฒนาแม่พิมพ์พื้นมะพร้าวกะทิสด ตำบลท้ายเกาะ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งงานวิจัยใช้ทฤษฎีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการสื่อสารการตลาดดิจิทัลของชุมชน เพื่อการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืนของ อลิษา ดาโอ๊ะ และคณะ โดยพบว่า ปัญหาของชุมชน คือ ผลิตภัณฑ์ยังขาดอัตลักษณ์เฉพาะตัว จึงจำเป็นต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความน่าสนใจ และเพื่อให้เกิดการยกระดับเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มโอกาสการสร้างงาน สร้างอาชีพ และมีรายได้เพิ่ม การรวมกลุ่มของชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นรูปธรรมของการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต / ผู้ร่วมผลิต / ผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น / ผู้สร้างอัตลักษณ์ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543) กล่าวไว้ว่า การที่ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนนั้น จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเข้มแข็ง ตรงกับคำกล่าวของ อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว และชูศักดิ์ ทองแกมแก้ว (2552) การรวมกลุ่ม ร่วมกันคิด ร่วมในการศึกษา ร่วมกำหนด และร่วมกันปฏิบัติ นั้น จะสามารถทำให้งานต่าง ๆ ที่ได้มุ่งหมายไว้สำเร็จได้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน นับเป็นการปฏิบัติงานของชุมชนแบบมีส่วนร่วม และยังทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ เกิดความรู้สึกรู้ถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ชุมชน จนสามารถร่วมกันจำหน่ายสินค้าออกได้ สร้างรายได้ พัฒนาสัมมาชีพและสร้างอาชีพ ทำให้เกิดการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตำบลให้มีความหลากหลาย รวมทั้งได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) อาหารควรจะได้รับ การรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)
2. ขยายช่องทางการจัดจำหน่ายจากการขายออนไลน์สู่การขายพื้นที่เชิงกายภาพ เช่น การออกร้านตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ลูกค้าได้รู้จักสินค้าที่เกิดจากการร่วมกลุ่มสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชน

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คมสันต์ คำสิงหา. (2561). *ประวัติศาสตร์คนเหมือน*. วาดศิลป์.
- ชนศักดิ์ ตั้งทองจิตร. (2555). *วันหลากสไตล์*. เพชรประกาย.
- อัญชลี สิริศักดิ์. (2555). *วันน่านาชนิด*. เพชรกะรัต.
- อลิษา ดาโอ๊ะ และคณะ. (2565). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแนวทางการสื่อสารการตลาดดิจิทัลของชุมชน เพื่อการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน*.วารสารสุขโขทัยธรรมมาธิราช, ปีที่ 35(2), 63 - 85.
- อุไรวรรณ ทองแกมแก้ว ชูศักดิ์ ทองแกมแก้ว. (2552). *การวิจัยแบบมีส่วนร่วมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพืชท้องถิ่น เพื่อแปรรูปเป็นอาหาร เครื่องสำอาง น้ำยาทำความสะอาด และกิจกรรมนันทนาการ*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- SUCCESS STORY. (2023). *โครงการยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

กลวิธีภาษากับการสื่อสารทางการเมืองของ “ศิธา ทิวารี”:
กรณีศึกษาการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566

LANGUAGE STRATEGIES AND POLITICAL COMMUNICATION OF “SITA DIVARI”:
A CASE STUDY OF GENERAL ELECTION CAMPAIGNING IN 2023

อิสราภรณ์ บัวนาค¹ อีระยุทธ สุริยะ²
Issaraporn Buanak¹, Thirayut Suriya²

¹ นักศึกษาด้านภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Undergraduate Student, Bachelor of Arts Program in Thai, Faculty of Liberal Arts,
Mahidol University

E-mail Issaraporn.bua@student.mahidol.edu

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Lecturer Dr., Department of Thai, Faculty of Liberal Arts, Mahidol University
E-mail Thirayut.sur@mahidol.edu

Received : February 18, 2024

Revised : May 10, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาและบทบาทหน้าที่ของภาษาในการสื่อสารทางการเมืองของ “ศิธา ทิวารี” ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 เก็บรวบรวมข้อมูลจากเทปบันทึกรายการดีเบตที่เผยแพร่ทางช่องยูทูบ (Youtube) ระหว่างวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2566 ถึง 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 จำนวนทั้งสิ้น 12 เทปบันทึกการถกเถียง โดยใช้กรอบแนวคิดสัมพันธสารและการสื่อสารทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่าการใช้กลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำเพื่อแบ่งขั้วทางการเมือง การใช้คำสร้างใหม่ การใช้คำสแลง การใช้คำอุทาน การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การซ้ำคำ การใช้อุปมาอุปไมย การใช้สัทพจน์ และการใช้โครงสร้างประโยคแสดงเหตุผล นอกจากนี้ภาษาที่ใช้ยังมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทางการเมือง ได้แก่ การแสดงวิสัยทัศน์และนโยบายของพรรค การแสดงจุดยืนทางการเมืองของพรรค และการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวทางการเมือง รวมถึงมีบทบาทหน้าที่ในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของศิธา ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความจริงใจ ชัดเจน และตรงไปตรงมา เป็นผู้ที่อยู่ข้างคนรุ่นใหม่ และเป็นผู้ที่เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์

คำสำคัญ

กลวิธีการใช้ภาษา ภาษากับการสื่อสารทางการเมือง การเลือกตั้งทั่วไป

ABSTRACT

The objective of this research article is to examine the use of language and the roles of language in the political communication of “Sita Divari” during the general election campaign in 2023. Data were collected from debates broadcast on the YouTube channel between March 20, 2023, and May 13, 2023, comprising a total of 12 tape recordings. The conceptual framework of the research encompasses discourse and political communication. The findings reveal various linguistic strategies including using words to convey political polarization, neologism, slang, interjections, modality, reiteration, metaphors, intertextuality, and cause-and-effect sentences. Furthermore, language plays a key role in political communication, encompassing the articulation of the party's vision and policies, conveying the party's political stance, and expressing Sita's personal political opinions. Moreover, language contributes to the construction of his identity, portraying him as a sincere, clear, and forthright individual, aligning him with the new generation, and demonstrating respect for the monarchy.

Keywords

Linguistic Strategy, Language and Political Communication, General Election

ความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นหัวใจหลักของการสื่อสารและเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ หรือค่านิยมระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร (วิรัช วงศ์ภินันท์ วัฒนา, 2563) ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ภาษามีรูปแบบที่ต่างกันคือวัตถุประสงค์หรือบริบทในการใช้ภาษา ยกตัวอย่าง เช่น ภาษาข่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อแจ้งหรือรายงานสิ่งที่เกิดขึ้น ภาษากฎหมายมีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ให้คนปฏิบัติตาม ภาษาวิทยาศาสตร์มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอข้อเท็จจริงอย่างเป็นกลางและไม่มีอคติ เหล่านี้ล้วนเป็นตัวอย่างของวิธภาษาที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของผู้พูดทั้งสิ้น (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2556)

ในบริบทของการสื่อสารทางการเมือง ภาษามีวัตถุประสงค์เฉพาะคือเพื่อสื่อสารเรื่องราวทางการเมือง การปกครอง กล่าวคือ นักการเมืองไม่ว่าจะอยู่ในระบอบการปกครองแบบใดก็ตาม ย่อมต้องยุ่งเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้คนในสังคม เช่น การปราศรัย การรณรงค์หาเสียง การออกกฎหมายข้อบังคับ การแจ้งข่าวสาร หรือการนำเสนอนโยบายในการบริหารประเทศ (Rozina and Karapetjana, 2009 อ้างถึงใน อนงค์นาฏ นุศาสตร์เลิศ, 2558)

สถานการณ์การสื่อสารที่ปรากฏการใช้ภาษาการเมืองอย่างเห็นได้ชัดในช่วงเวลาที่ผ่านมา คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2566 ในช่วงเวลานี้มีนักการเมืองที่มีลีลาการหาเสียงที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์หลายบุคคล หนึ่งในนั้นคือ “ศิธา ทิวารี” ผู้ลงสมัครเลือกตั้งในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจากพรรคไทยสร้างไทย

“ศิธา ทิวารี” เริ่มเข้าสู่เส้นทางการเมืองโดยลงสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคไทยรักไทย ภายหลังถูกตัดสิทธิทางการเมืองในคดียุบพรรคการเมือง พ.ศ. 2549 เนื่องจากเป็นกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ต่อมาลาออกจากพรรคเพื่อไทยเข้าร่วมงานกับพรรคไทยสร้างไทย โดยมีคุณหญิงสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์เป็นหัวหน้าพรรค จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2565 ได้ลงสมัครเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง จนมาลงสมัครอีกครั้งในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ได้ลงสมัครในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคไทยสร้างไทย แต่ไม่ได้รับเลือกเช่นกัน (Thai PBS, 2566)

อย่างไรก็ตาม แม้สุดท้ายศิธาจะไม่ได้รับเลือกจากตำแหน่งที่ลงสมัคร แต่เขาได้รับความนิยมและถูกพูดถึงในพื้นที่สื่ออยู่เสมอ ความนิยมนี้สังเกตได้จากช่องทางออนไลน์อย่างเพจเฟซบุ๊ก “น.ต.ศิธา ทิวารี – Sita divari” ที่มีผู้ติดตามกว่า 499,000 คน หรือบัญชีอีเมลหรือทวิตเตอร์ “SitaDivari” ที่มีผู้ติดตาม 386,000 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 11 ก.ย. 2566) ไปจนถึงการพูดถึงลักษณะการหาเสียงของศิธาที่เป็นที่ชื่นชอบของประชาชน จนเกิดแฮชแท็ก เช่น #แต่ดีดีปุ่น #แต่ดีดีศิธา #ศิธาทิวารี ฯลฯ หรือแม้กระทั่งการได้รับเชิญให้ไปออกรายการสัมภาษณ์ต่าง ๆ เช่น รายการกรรมกรข่าวคุยนอกจอ รายการช่อง Jomquan รายการถ้าหนูรับที่จะรักปะ หรือรายการ The driver ฯลฯ ถือได้ว่าศิธาเป็นที่นิยมอย่างมาก

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ศิธาได้รับความนิยมเป็นอย่างมากคือ การใช้ภาษาในการสื่อสารประเด็นทางการเมือง ศิธามักแสดงจุดยืนทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมา แม้เขาจะเป็นนักการเมืองจากพรรคขนาดเล็ก แต่ทุกครั้งที่มีการติเบตในรายการต่าง ๆ เขามักถูกกล่าวถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อสังคมออนไลน์ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1 [หัวข้อการติเบตเรื่อง พรรคเพื่อไทยจะประกาศไม่จับมือกับพรรคพลังประชารัฐหรือไม่]

“ในฐานะที่เคยอยู่เพื่อไทยนะ ไอ้โฮ ไม่เอาอะพี่หมอ พี่หมอบอกว่าความชัดเจนเนี่ย คือเป็นหัวหน้าพรรคพูดไปแล้วจะลาออก มันมาตรฐานเดียวกับประชาธิปไตย มาตรฐานเดียวกับอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มันไม่เอาอะเพื่อไทยมันพรรคเก่าผมอะ [...] แล้วก่อนหน้านี้เนี่ย คุณอึ้งอึ้งกับคุณเศรษฐาพูดปั๊บ ชัดจบ แล้วผมจะไม่ว่าอะไรเลย ไอ้โฮ ให้เพื่อไทยเป็นพี่ใหญ่ฝั่งประชาธิปไตย ก้าวไกลเป็นพี่รองก็ได้อะ ชัดเจนอย่างนั้นะ ผมมีกำลังใจเดิน แต่กลายเป็นว่าพี่รองมาชัดเจนกว่าพี่ใหญ่ ผมไม่เอาอะพี่หมอ เอาชัด ๆ ไป”

(Thairath Online, 28 เม.ย. 2566)

ข้อความดังกล่าวเป็นถ้อยคำของศิธาในการติเบตหัวข้อเรื่อง “พรรคเพื่อไทยจะประกาศไม่จับมือกับพรรคพลังประชารัฐหรือไม่” โดยในตอนนี้นายแพทย์ชลน่าน ศรีแก้ว หัวหน้าพรรคเพื่อไทยได้กล่าวว่า ถ้าพรรคเพื่อไทยร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับชั่วคราวเดิม ตนเองจะลาออกจากหัวหน้าพรรคเพื่อไทย ทำให้ศิธากล่าวข้อความข้างต้น จากตัวอย่างจะเห็นว่าเขาใช้คำอุทาน “ไอ้โฮ ไม่เอาอะพี่หมอ” เพื่อแสดงความคิดเห็นว่าพรรคเพื่อไทยยังขาดความชัดเจนเรื่องการร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับพรรคพลังประชารัฐ

นอกจากนี้ยังพบการใช้อุปมาอุปไมย โดยศิธาเปรียบความสัมพันธ์ในฝั่งประชาธิปไตยว่าเหมือนกับครอบครัว คำว่า “พี่ใหญ่” คือผู้ที่เกิดก่อนหรือมีอายุมากกว่า ในที่นี้หมายถึง พรรคเพื่อไทยอยู่ในการเมืองมานานกว่าจึงเป็นผู้นำของฝั่งประชาธิปไตย ส่วนคำว่า “พี่รอง” คือผู้ที่เกิดหลังและมีอายุน้อยกว่าหมายถึงพรรคก้าวไกล การใช้อุปมาอุปไมยดังกล่าวนี้สะท้อนความคิดของเขาว่า การจัดตั้งรัฐบาลฝั่งพรรคเพื่อไทยและก้าวไกลควรไปด้วยกัน และไม่ร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับชั่วคราวเดิม

ที่ผ่านมางานวิจัยที่ศึกษาการใช้ภาษาในสัมพันธสารประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองจำนวนมาก เช่น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547) ศึกษาวัจนลีลาของทักษิณ ชินวัตร อนุสรณ์ พานโพธิ์ทอง (2550) ศึกษาภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของชูวิทย์ กมลวิศิษฐ์ รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม และอนุสรณ์ พานโพธิ์ทอง (2551) ศึกษาอุปมาอุปไมยที่นักการเมืองใช้ นิภาดา โพธิ์เรือง และศิริพร ภักดีผาสุข (2566) ศึกษาอุปมาอุปไมยเชิงวิพากษ์จากวาทกรรมการหาเสียงเลือกตั้ง สุภาพ กรังรัมย์ (2555) ศึกษาการโน้มน้าวใจของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไพรัตน์ ทองสอดแสง (2563) ศึกษาวัจนลีลาของธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ และชฎาพร สิทธิสาตร์ และคณะ (2566) ศึกษากลวิธีทางภาษาของ “ซัชชาติ สิทธิพันธุ์” ในการหาเสียงรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครผ่านสื่อออนไลน์ แต่ยังไม่มีการศึกษาใดที่ศึกษาการใช้ภาษาของศิธา ทิวารี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้ภาษาของศิธา ทิวารี ในช่วงของการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 เพื่อตอบคำถามที่ว่า ศิธาใช้กลวิธีภาษาใดบ้าง และภาษาที่ใช้มีบทบาทหน้าที่อย่างไรต่อการสื่อสารทางการเมือง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาของศิธา ทิวารี ในบริบทการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมืองของศิธา ทิวารี ในบริบทการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสัมพันธสารวิเคราะห์ (Discourse Analysis) และแนวคิดการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. คัดเลือกรายการดีเบตที่เผยแพร่ทางช่องทางยูทูบ (Youtube) ระหว่างวันที่ 20 มีนาคม – 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) กำหนดให้มีการหาเสียงเลือกตั้ง โดยคัดเลือกเฉพาะรายการที่ศิธา ทิวารีเข้าร่วมการดีเบต รวมทั้งหมด 12 เทปบันทึกรายการ

ตารางที่ 1 เทปบันทึกการดีเบตช่วงการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566

ลำดับ	ชื่อเทปบันทึกการดีเบต	ช่องรายการ	วันที่เผยแพร่
1	LIVE รายการพิเศษ เลือกตั้ง 66 เปลี่ยนใหม่หรือไปต่อ ตอน ตัวตึง!!!	สรยุทธ สุทัศนะจินดา กรรมกรข่าว	28 มี.ค. 2566
2	BIG DEBATE เชียงใหม่ : เปิดหน้าชน ขุนพลภาคเหนือ 10 เม.ย. 66 Ch7HD	Ch7HD	10 เม.ย. 2566
3	เลือกตั้ง 66 #วาระคนไทย BIG DEBATE เวที พะเยา 11 เม.ย. 66 Ch7HD		11 เม.ย. 2566
4	DEBATE ประเทศไทย ส่งท้ายการเมืองระดับภูมิภาคที่กำลังเข้มข้น กับเวที ชี้ชะตาอนาคตประเทศ	Nation Online	22 เม.ย. 2566
5	FULL VERSION : Reunion 4 ขุนพล กทม. เลือกตั้ง 66 "วิโรจน์-ศิธา-สกลธี-สุชัยวีร์" : Matichon TV	Matichon TV	25 เม.ย. 2566
6	LIVE เลือกตั้ง 2566 ดีเบตเลือกตั้ง 2566 โค้งสุดท้าย "ฝ่าวิกฤตประเทศไทย" PPTV ดีเบต	PPTV HD 36	26 เม.ย. 2566
7	Live : ไทยรัฐดีเบต เลือกตั้ง 66 ประชันนโยบาย "ปิดฝุ่นปัญหาภาคเหนือ" ThairathTV 28 เม.ย. 66	Thairath Online	28 เม.ย. 2566
8	Live : ไทยรัฐดีเบต เลือกตั้ง 66 ประชันนโยบาย "เศรษฐกิจ-ท่องเที่ยว ภาคใต้" 5 พ.ค. 66 ThairathTV		5 พ.ค. 2566
9	"ตัวจริงชิงสภา" เวทีประชันวิสัยทัศน์กับตัวแทน 9 พรรคการเมือง	ข่าวช่องวัน	29 เม.ย. 2566
10	LIVE : (รีรัน) ดีเบต มติชนxเดลินิวส์ "สงคราม 9 พรรค The Last War" ช่วงขุนศึกประจัญบาน	Matichon TV	2 พ.ค. 2566
11	ดีเบต มงกระแส-ประกาศจุดยืน-โอกาสจับมือทางการเมือง? THE STANDARD NOW MINI DEBATE	The Standard	9 พ.ค. 2566
12	เกาะติดศึกเลือกตั้ง 2566 วิชั่นตัวตึงพรรคการเมือง 9 พ.ค. 66 FULL TOP NEWS	Top News Live	9 พ.ค. 2566

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการถอดเทปเป็นตัวอักษรเพื่อนำมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ศิธา ทิวารีใช้ โดยอาศัยแนวคิดเรื่องสัมพันธสารวิเคราะห์ (Discourse Analysis) ของบราวน์และยูล (Brown and Yule, 1983) โดยแนวคิดนี้มองว่าสัมพันธสารเป็นภาษาในบริบทการใช้ ซึ่งเป็นมุมมองของนักภาษาศาสตร์กลุ่มหน้าที่นิยม (Functionalism) ตามแนวคิดนี้ภาษาที่ใช้เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมและมีหน้าที่ในเชิงสังคม โดยบราวน์และยูลกล่าวว่า สิ่งสำคัญของการวิเคราะห์สัมพันธสารคือ ควรศึกษา

ภาษาร่วมกับวัตถุประสงค์หรือบทบาทหน้าที่ในการสื่อสาร รวมถึงสนใจกระบวนการผลิตและตีความ เช่น ใครเป็นผู้พูด พูดกับใคร มีเจตนาในการสื่อสารอย่างไร กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ตามแนวคิดนี้สัมพันธสารเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ในงานวิจัยนี้จะวิเคราะห์การใช้ภาษาของศิธา ทิวารี โดยอธิบายรูปแบบการใช้ภาษาที่พบในสัมพันธสารการหาเสียงเลือกตั้ง แล้วเชื่อมโยงกับบทบาทหน้าที่ของการใช้ในเชิงการสื่อสารการเมือง โดยอาศัยการตีความจากการสื่อสารและบริบทรายล้อมเป็นสำคัญ ด้านมิติของบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมือง ผู้วิจัยจะนำแนวคิดของแมคเนียร์ (McNiar, 2011 อ้างถึงใน นันทนา นันทวโรภาส, 2558) มาประยุกต์ใช้ แนวคิดนี้มองว่า การสื่อสารทางการเมืองเริ่มต้นจากนักการเมืองหรือพรรคการเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากการสื่อสารผ่านสื่อโดยมีการรับรู้ของประชาชน และบางครั้งสื่อก็อาจจะทำหน้าที่กำหนดวาระข่าวสาร ประชาชนก็อาจจะแสดงความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับนักการเมือง ด้วยเหตุนี้ นักการเมืองจึงต้องใช้การสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจและรักษาคะแนนเสียงและเสถียรภาพด้านความนิยมไว้ ในกรณีศึกษาของศิธาผู้วิจัยจะพิจารณาว่า ศิธาสื่อสารเพื่อวัตถุประสงค์ใดและเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

3. สรุปและอภิปรายผล แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมยกตัวอย่างประกอบการอธิบาย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ กลวิธีทางภาษาในการสื่อสารทางการเมืองของศิธาผ่านเวทีอภิปราย (Debate) ในสื่อสาธารณะ และบทบาทหน้าที่ของภาษาในการสื่อสารทางการเมือง โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. กลวิธีทางภาษาในการสื่อสารทางการเมืองของศิธา ทิวารี

จากผลการวิเคราะห์พบกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำเพื่อแบ่งขั้วทางการเมือง การใช้คำสร้างใหม่ การใช้คำสแลง การใช้คำอุทาน การใช้คำแสดงทัศนภาวะ การซ้ำคำ การใช้อุปลักษณ์ การใช้สัทพจน์ และการใช้โครงสร้างประโยคแสดงเหตุผล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 การใช้คำเพื่อแบ่งขั้วทางการเมือง หมายถึง การเลือกใช้คำศัพท์เพื่อนำไปสู่การแบ่งขั้วทางการเมือง เช่น ผีประชาธิปไตย ผีเผด็จการ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่าง 2 [หัวข้อการติเบตเรื่อง จุดยืนในการจัดตั้งรัฐบาล]

“ที่ผมบอกก็คือเพื่อไทยอยู่ในผีประชาธิปไตยอยู่แล้ว และเป็นพี่ใหญ่ของผีประชาธิปไตยอยู่แล้ว แต่เวลาชี้แจงเนี่ยมันอาจจะคลุมเครือนิดหนึ่ง [...] อยากให้พี่ใหญ่แสดงว่า เฮ้ย ชัดเจน ปักหลักให้แน่นอนว่าไม่เอาเผด็จการ ไม่รวมเผด็จการ”

(สรยุทธ สุทัศนะจินดา กรรมกรข่าว, 28 มี.ค. 2566)

ตัวอย่าง 3 [หัวข้อการติเบตเรื่อง จุดยืนในการจัดตั้งรัฐบาล]

“ผมอยากให้คนเลือกผีประชาธิปไตยให้ถล่มทลาย และพรรคไหนมีจุดแข็งชอบคนไหนก็เลือกคนนั้น แต่สิ่งที่เราต้องการรู้เนี่ย เราจะสู้กับหนึ่งก็คือเผด็จการ ซึ่งเดี๋ยวก็น่าประเด็นว่าใครเป็นเผด็จการ ที่เผด็จการที่แผ่ร่างเข้ามาในประชาธิปไตยนี้แหละครับ คือตัวอันตราย”

(Thairath Online, 28 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าคำที่ขีดเส้นใต้ ได้แก่คำว่า “ผีประชาธิปไตย” “เผด็จการ” “เผด็จการที่แผ่ร่างเข้ามาในประชาธิปไตย” สะท้อนให้เห็นว่า ผู้พูดมองว่าพรรคการเมืองที่ลงสมัครเลือกตั้งเป็นผีประชาธิปไตยกับผีเผด็จการ และเห็นว่าการจัดตั้งรัฐบาลต้องคำนึงถึงจุดยืนนี้ การใช้ภาษาดังกล่าวจึงสัมพันธ์กับการสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือ สะท้อนให้เห็นจุดยืนของศิธา ทิวารีที่มีต่อการจัดตั้งรัฐบาลว่าเขาจะไม่ร่วมจัดตั้งรัฐบาลกับกลุ่มอำนาจเดิม

1.2 การใช้คำสร้างใหม่ หมายถึง คำที่เกิดจากการคิดขึ้นใหม่ หรือการนำคำศัพท์ทั่วไปมาประสมกันจนเป็นคำใหม่ซึ่งให้ความหมายที่ต่างไปจากเดิม (แน่นน้อย บุญเนตร, 2529 อ้างถึงใน ปิยะวรรณ มากหอม, 2548) ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง “ยกระดับรายได้” แก้ไขปัญหาคนจนเพิ่มอย่างไร]

“บัตรพลังประชารัฐ [...] มันไม่ได้ใช้เงินของพรรคพลังประชารัฐแม้แต่บาทเดียว หนักเข้าไปอีกมาตั้งเป็นบัตรลุงตู่ ไม่ได้เป็นเงินลุงตู่สักบาทเดียวเหมือนกัน มันเป็นเงินภาษีอากรของพี่น้องประชาชน เพราะฉะนั้นผมจะเสนอว่าไปเปลี่ยนชื่อ ต้องตั้งว่า**บัตรภาษี** แล้วถึงเวลาไปไหนเราบอกบัตรลุงตู่ ประชาชนก็บอก ไม่ใช่**บัตรภาษี**”

(PPTV HD 36, 26 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่าง พบการสร้างคำใหม่คำว่า “บัตรภาษี” แทนคำว่า “บัตรพลังประชารัฐ” หรือบางคนเรียก “บัตรลุงตู่” ซึ่งในที่นี้คำว่า “บัตรภาษี” หมายถึงบัตรที่ได้มาจากภาษีของประชาชน การสร้างคำใหม่นี้สะท้อนให้เห็นจุดยืนของศิธาที่มีต่อรัฐบาลเดิม และมองว่าการทำนโยบายมาจากการใช้เงินภาษีดังนั้นไม่ควรตั้งชื่อให้เป็นประโยชน์กับพรรคการเมือง

1.3 การใช้คำสแลง หมายถึง ถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง ไม่ใช่ภาษาที่ยอมรับกันว่าถูกต้อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) จากการวิเคราะห์พบว่าศิธาใช้คำสแลง เช่น ห่วย ฟิน ชิง คนคุย นักสืบโซเซียล เครื่องด่าลุงตู่ ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 5 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง จุดยืนในการจัดตั้งรัฐบาล]

“วันก่อนอีกเวทีหนึ่ง ผมก็บอกว่าลุงสองคนน่าจะควรกลับไปเลี้ยงหลานได้แล้ว พี่โรจน์ก้าวไกลนี้เขาเถียงผมซะ เขาบอกว่าเขาไม่เคยเถียงพี่ศิธาเลย ขอเถียงเรื่องเดียวเลย บอกที่บ้านผม พ่อแม่ผมบอกเลยบอกว่า คนอย่างนี้เอาไปเลี้ยงหลานก็**เจี๊ยะ**”

(CH7, 11 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่างคำว่า “เจี๊ยะ” เป็นคำสแลงที่ศิธาใช้เพื่ออธิบายถึงสมรรถภาพของ “ลุงสองคน” ซึ่งหมายถึง พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ ว่าไม่มีความสามารถ คำศัพท์ดังกล่าวนี้จึงเป็นการประเมินค่าบุคคล ทั้งยังสะท้อนให้เห็นจุดยืนของผู้พูดว่าอยู่คนละฝั่งกับบุคคลที่ตนกล่าวถึง

1.4 การใช้คำอุทาน หมายถึง คำที่เปล่งออกมาแบบไม่รู้ตัว เป็นคำที่สะท้อนความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้พูด การใช้คำอุทานเป็นลักษณะหนึ่งของภาษาพูดแบบไม่เป็นทางการ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2547) จากการวิเคราะห์พบการใช้คำอุทานเพื่อใช้แสดงอารมณ์ ความรู้สึก และประกอบการพูดแสดงความคิดเห็น เช่น โอ้โฮ โอ๊ย เอ๊ย เอ่อ แม่ง เว้ย เอ๊ย ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 6 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง การแก้ปัญหาการทุจริต]

“อย่างที่ผมสักรู้ที่หมอวรงค์บอก ยกเลิกแบงก์พัน ผมเชื่อว่ายกเลิกยันแบงก์ 20 นะครับ แล้วก็ใช้แต่เหรียญบาทเหรียญสลึงเนี่ย **แม่งก็ยังทุจริตได้อยู่ดี**”

(Thairath Online, 5 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่างเป็นสถานการณ์ที่ตัวแทนพรรคการเมืองอภิปรายและเสนอทางแก้ปัญหาการทุจริต นายแพทย์วรงค์ เดชกิจวิกรมจากพรรคไทยภักดีได้เสนอให้ยกเลิกการใช้ธนบัตรมูลค่าหนึ่งพัน เมื่อศิธาพูดต่อกีกล่าวว่า ยกเลิกธนบัตรทุกประเภทจนเหลือแต่เหรียญก็ยังคงมีการทุจริต ดังข้อความที่ว่า “แม่งก็ยังทุจริตได้อยู่ดี” จากถ้อยคำข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ศิธามองว่าการแก้ปัญหาในรูปแบบดังกล่าวอาจจะเป็นปลายเหตุ และเขาไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตามการใช้คำอุทาน “แม่ง” มาประกอบการพูดอภิปรายแม้จะดูไม่สุภาพ แต่ก็สะท้อนอารมณ์ความรู้สึก และผลที่ตามมาคือข้อความในช่วงดังกล่าวได้กลายเป็นกระแส (viral) ในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งผู้ใช้งานส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่

1.5 การใช้คำแสดงทัศนภาวะ คือ การให้ความเห็นของผู้พูดต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผ่านการใช้ถ้อยคำสำคัญที่แสดงความรู้สึกต่อเรื่องนั้น ๆ (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2562) จากการวิเคราะห์พบว่าศิธาใช้คำแสดงทัศนภาวะเพื่อช่วยแสดงความเชื่อมั่น และความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 7 [หัวข้อการติเบตเรื่อง ข้อเรียกร้องจากประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง]

“ผมสั้น ๆ นะฮะ ก็คือเอาคำว่า กระบวนการในการคัดสรรองค์กรอิสระเนี่ย ต้องเป็นอิสระอย่างแท้จริง แล้วก็คนที่เข้าไปนั่งในทุกตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาล องค์กรอิสระ หรืออะไรก็แล้วแต่เนี่ย ทำเรื่องทุกอย่างตรงไปตรงมา และเห็นประโยชน์ของประชาชนเป็นตัวตั้ง ทำถูกให้เป็นถูก ทำผิดให้เป็นผิด เรื่องแบบนี้จะไม่เกิดขึ้นแน่นอนครับ”

(The Standard, 9 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่าง พบคำแสดงทัศนภาวะ “ต้อง...อย่างแท้จริง” “...แน่นอน” ดังที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่าง เมื่อพิจารณาพร้อมกับบริบทแวดล้อมที่ปรากฏจากกล่าวได้ว่า ศิธาต้องการสื่อสารเพื่อเน้นย้ำความสำคัญและความจำเป็นในการคัดเลือกร่างองค์กรอิสระให้มีความถูกต้องและยุติธรรมตามกฎหมายเกณฑ์การคัดเลือก

1.6 การซ้ำคำ หมายถึง การกล่าวถึงคำศัพท์ใดคำศัพท์หนึ่งซ้ำกันในประโยคเดียวกัน หรือต่างประโยคกัน แต่ยังคงอยู่ในประโยคเดียวกันอยู่ (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2562) ศิธาใช้การซ้ำคำเพื่อเชื่อมโยงความให้มีความต่อเนื่องกัน ทำให้ผู้รับสารสามารถติดตามฟังได้ตั้งแต่ต้นไปจนจบ อีกทั้งยังเป็นการเน้นย้ำความหมายซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของคำที่กล่าวถึงได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8 [หัวข้อการติเบตเรื่อง การแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 ในประเทศไทย]

“ปัจจุบันมีปริมาณความเป็นพิษที่มากขึ้นนะครับ ความเป็นพิษที่มากขึ้นเกิดจากอะไร เกิดจากพวกรถยนต์ พวกรถที่ใช้น้ำมันดีเซลครับ รวมถึงรถที่ใช้ไบโอดีเซล เพราะว่าเครื่องยนต์บ้านเราเนี่ยออกแบบมาสำหรับใช้น้ำมันดีเซล เมื่อเราเอาไบโอดีเซลไปเนี่ย เอาไปใช้นะ มันเกิดความผิดปกติในการเผาไหม้นะครับ เพราะฉะนั้นก็เพิ่มปริมาณความเป็นพิษครับ”

(Ch7HD, 10 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่าง พบการซ้ำคำศัพท์ “ความเป็นพิษ” เป็นการซ้ำคำเพื่อเชื่อมโยงความให้ต่อเนื่องกัน ช่วยให้ผู้ฟังติดตามได้ ช่วยเน้นย้ำความหมายเกี่ยวกับความเป็นพิษ ทำให้ผู้ฟังเห็นความสำคัญของปริมาณความเป็นพิษที่เพิ่มขึ้น และเห็นถึงต้นตอปัญหาได้อย่างชัดเจน อีกนัยหนึ่งก็สะท้อนให้เห็นว่าศิธาเข้าใจปัญหาดังกล่าว

1.7 การใช้อุปลักษณ์ คือ การเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่ง โดยที่ทั้งสองต้องเป็นสมาชิกของกลุ่มความหมายที่ต่างกัน (Lakoff and Johnson, 1980 อ้างถึงใน กฤษภรณ์ จันทา และคณะ, 2562) จากการวิเคราะห์พบว่าศิธาใช้อุปลักษณ์เพื่อใช้อธิบายสิ่งที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 9 [หัวข้อการติเบตเรื่อง แนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ]

“ทุกโครงการของทุกพรรคผมถือว่าจำเป็นต้องใช้หมด ใครที่บอกว่าหนึ่งหมื่นบาท หรือห้าแสนล้านบาทของพรรคเพื่อไทยแพงเกินไป ผมจะบอกให้ว่าแค่ชื้อดเดียวไม่พอ ต้องมีต่อเนื่องอีกเยอะครับ ของเราคือเดือนละสามพันบาท แล้วให้ไปเรื่อย ๆ เพื่อไทยมองว่าต้องใช้ไฟฟ้าชื้อดหัวใจขึ้นมาก่อน ของเรามองว่าให้น้ำเกลือละลายดีไปเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นทุกนโยบายของทุกพรรคสำคัญทั้งสิ้น”

(Matichon TV, 2 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่าง พบถ้อยคำอุปลักษณ์คือคำว่า “ชื้อด” “ไฟฟ้าชื้อดหัวใจ” “น้ำเกลือ” แสดงให้เห็นว่า ศิธาเปรียบนโยบายการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของพรรคการเมืองเป็นเหมือนการรักษาทางการแพทย์ นโยบายดังกล่าวจะเป็นสิ่งที่ช่วยรักษาชีวิตประชาชนหรือทำให้คุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารเพื่อสื่อนโยบายของพรรคอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 10 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง วิสัยทัศน์ของพรรคไทยสร้างไทย]

“ต่อไปครับเราต้องยอมรับครับว่า ปัจจุบันคนรุ่นใหม่เก่งมาก เราจะเป็นนั่งร้านเป็นเสาเข็มให้กับคนรุ่นใหม่ได้เข้ามาช่วยพัฒนาประเทศนะครับ เพราะฉะนั้นเราก็จะสนับสนุนในกลุ่มคนรุ่นใหม่”

(Nation Online, 22 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่าง พบคำว่า “นั่งร้าน” “เสาเข็ม” ซึ่งเป็นถ้อยคำแสดงอุปลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่า ศิธาเองประเทศเป็นเหมือนสิ่งก่อสร้างหรืออาคาร ส่วนตนเองและพรรคเป็นเสาเข็มหรือเป็นรากฐานของอาคาร บางส่วนอาจจะนั่งร้าน เมื่องานส่วนหนึ่งเสร็จแล้วควรเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามาทำต่อ การใช้อุปลักษณ์นี้เป็น การสื่อสารให้เห็นจุดยืนที่ศิธามีต่อคนรุ่นใหม่ในเชิงบวก และน่าจะเป็นหนึ่งในหลายปัจจัยที่ทำให้เขาได้รับความนิยมจากคนรุ่นใหม่

1.8 การใช้สทบท หมายถึง ลักษณะของตัวบทที่สื่อให้รู้ว่ามีความคิดหรือตัวบทอื่นอยู่ก่อนแล้วในตัวบทหรือข้อความที่กำลังวิเคราะห์ (จันทิมา อังคพณิกิจ, 2562) โดยลักษณะสทบทที่ศิธาใช้มักจะเป็นการนำคำพูดของบุคคลอื่นที่ได้เคยกล่าวเอาไว้แล้วก่อนหน้านำมาผลิตซ้ำในตัวบทเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ และเพิ่มอรรถรสในการสื่อสาร ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 11 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง กระแสการเลือกตั้งของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา]

“คือที่บอกว่า ทำแล้ว ทำอยู่ ทำต่อเนี่ย ผมก็ไม่ว่าจะไปทำไม แล้วก็ควรจะหยุดได้แล้ว เพราะฉะนั้นเนี่ยจุดแข็งของเราคือ ถ้าเราเข้าไปเนี่ย ไม่มีโอกาสได้ทำต่อแน่นอนนะครับ **ทำแล้ว ก็แล้วไป ทำอยู่ ก็หยุดได้แล้ว ทำต่อ ก็ไม่มีทาง**”

(The Standard, 9 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการนำตัวบทที่มีอยู่แล้วก่อนหน้า คือ คำขวัญการหาเสียงของพรรครวมไทยสร้างชาติที่ว่า “ทำแล้ว ทำอยู่ ทำต่อ” ศิธาได้นำข้อความดังกล่าวมาอ้างอิงซ้ำในถ้อยคำของตน อีกทั้งยังมีการดัดแปลงตัวบทว่า “ทำแล้ว ก็แล้วไป ทำอยู่ ก็หยุดได้แล้ว ทำต่อ ก็ไม่มีทาง” การใช้ภาษาดังกล่าวนั้นนอกจากจะช่วยให้เกิดอรรถรสทางภาษาในการอภิปรายแล้ว ยังสื่อให้เห็นจุดยืนทางการเมืองของศิธาว่าเขาเป็นฝ่ายตรงข้ามกับพรรครวมไทยสร้างชาติ

1.9 การใช้โครงสร้างประโยคแสดงเหตุผล หมายถึง การใช้รูปประโยคที่แสดงความเป็นเหตุและผลของสิ่งต่าง ๆ การใช้ภาษาประเภทนี้จะสื่อให้เห็นวิธีคิด จากการวิเคราะห์พบว่าศิธามักใช้โครงสร้างประโยคนี้ และมักปรากฏคำเชื่อม “เพราะฉะนั้น” ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 12 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง “น้ำมันแพง ค่าไฟพุ่ง” ถ้าคุณเป็นรัฐบาลจะแก้ไขอย่างไร]

“แก๊สซึ่งเป็นพลังงานจากอ่าวไทยที่เราได้มาฟรี ๆ ควรเอามาให้ประชาชนใช้เนี่ย กลับเอาไปให้บริษัทเอกชนใช้ก่อน และประชาชนใช้ทีหลัง ตอนนี้อีกไม่กี่ปีก็หมด **เพราะฉะนั้น**เราจะโดนค่าไฟแพงซ้ำซาก เราต้องแก้ปัญหาด้วยการไปคุยกับนายทุนแล้วก็เบรกลัญญาอันนี้ไว้ ใช้เมื่อต้องการครับ”

(Top News Live, 9 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ศิธามีการกล่าวถึงสาเหตุของค่าไฟแพงว่ามาจากสัญญาระหว่างรัฐบาลกับนายทุน แล้วจึงสรุปว่า ต้องแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจากับนายทุนเพื่อยุติสัญญาข้อตกลงนี้ การใช้โครงสร้างประโยคแสดงเหตุผลนี้ยังสะท้อนให้เห็นวิธีคิดในการแก้ไขปัญหาของผู้พูดด้วย

จากที่กล่าวไปจะเห็นว่ากลวิธีทางภาษาที่ศิธาใช้สัมพันธ์กันกับจุดประสงค์ของการสื่อสาร หัวข้อการตีเบตและผู้ร่วมสนทนา สะท้อนให้เห็นว่าภาษามีความสัมพันธ์กับบริบทและหน้าที่ทางสังคม เช่น แสดงจุดยืนทางการเมือง สะท้อนตัวตนของผู้พูด นำเสนอนโยบายต่าง ๆ ให้ฐานเสียงของตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ในหัวข้อถัดไป

2. บทบาทหน้าที่ของภาษาในการสื่อสารทางการเมือง

ผลการศึกษาพบว่าบทบาทหน้าที่ของภาษาที่ศึกษาไว้ในสัมพันธสารการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ บทบาทหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมือง และบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอตัวตน โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.1 บทบาทหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม อุดมการณ์ทางการเมือง ภายในระบบการเมืองอย่างมีเป้าหมาย (วรัญญา ประเสริฐ, 2559) สอดคล้องกับลักษณะของรายการดีเบตเลือกตั้งที่ให้ตัวแทนของแต่ละพรรคการเมืองแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นทางการเมืองที่กำหนดหัวข้อโดยผู้ดำเนินรายการ จากการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ ได้แก่ การแสดงวิสัยทัศน์และนโยบายของพรรค การแสดงจุดยืนทางการเมืองของพรรค และการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวทางการเมือง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 การแสดงวิสัยทัศน์และนโยบายของพรรค

บทบาทของภาษาในบริบทการดีเบตคือ การแสดงวิสัยทัศน์และประชาสัมพันธ์นโยบาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงมุมมองวิสัยทัศน์ของพรรคและชี้ให้เห็นถึงแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ยกตัวอย่างเช่น นโยบายแก้ไขราคาสินค้าเกษตร นโยบายแก้ไขปัญหาค่าไฟ นโยบายสนับสนุนธุรกิจรายย่อย ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 13 [หัวข้อการดีเบตเรื่อง วิสัยทัศน์ของพรรคไทยสร้างไทย]

“สินค้าเกษตรครับจะต้องมีราคาสูงนะครับ เกษตรกรต้องสามารถกำหนดราคาสินค้าได้ กำหนดราคาสินค้าได้คืออะไรครับ คือในห่วงโซ่อุปทานห่วงโซ่ทางเศรษฐกิจ คนที่เหนื่อยที่สุดคือชาวไร่ชาวนาคือเกษตรกร คือคนที่ได้ผลประโยชน์น้อยที่สุด แต่คนที่เหนื่อยน้อยที่สุดคือนายทุนคือเจ้าของโรงสี คือเจ้าของที่มาซื้อสินค้าเกษตรจากพี่น้องประชาชนแต่ได้กำไรมากที่สุดทั้ง ๆ ที่ตัวเองไม่เหนื่อยเลย ตรงนี้ต้องเปลี่ยนไปนะครับ”

(Nation Online, 22 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าศิธากล่าวถึงนโยบายแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรของพรรค โดยกล่าวถึงประเด็นสำคัญของนโยบายว่าจะต้องแก้ไขราคาสินค้าเกษตรให้มีราคาสูงขึ้น ด้วยการปรับเปลี่ยนให้เกษตรกรเป็นผู้ตั้งราคาสินค้าได้เอง เนื่องจากปัญหาราคาสินค้าเกษตรเกิดจากที่นายทุนหรือเจ้าของโรงสีเป็นผู้ตั้งราคาสินค้า การสื่อสารที่แสดงวิสัยทัศน์ของศิธามักสะท้อนให้เห็นว่า พรรคต้นสังกัดของเขาต่อต้านทุนใหญ่และอยู่เคียงข้างกับประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่อาจจะไม่มีอำนาจและยากลำบาก ทั้งนี้จะมาจากการที่พรรคไทยสร้างไทยต้องการฐานเสียงของประชาชนกลุ่มนี้ โดยหากมองในภาพกว้างของการหาเสียงของพรรคไทยสร้างไทยจะสอดคล้องกันอย่างมาก เนื่องจากในช่วงดังกล่าวจะมีป้ายหาเสียงของหัวหน้าพรรคคือคุณหญิงสุรารีตน์ เกตุราพันธ์ กอดกับประชาชนพร้อมคำโปรยบนป้ายว่า “พอกันที 8 ปีที่โคตรเหนื่อย” ป้ายหาเสียงดังกล่าวได้รับการพูดถึงในวงกว้าง เพราะเป็นรูปแบบของภาพเน้นอารมณ์ความรู้สึกของประชาชน

2.1.2 การแสดงจุดยืนทางการเมืองของพรรค

การแสดงจุดยืนทางการเมืองของพรรค นอกจากจะมีหน้าที่ยืนยันจุดยืนกับประชาชนแล้ว ยังมีบทบาทต่อนักการเมืองพรรคอื่น ๆ เพื่อการวางแผนพรรคร่วมรัฐบาลหรือฝ่ายค้านในอนาคต ผู้วิจัยพบว่าศิธามักแสดงจุดยืนทางการเมืองอย่างตรงไปตรงมา เช่น พรรคไทยสร้างไทยอยู่ในฝ่ายประชาธิปไตย พรรคไทยสร้างไทยจะไม่เข้าร่วมกับฝ่ายเผด็จการหรือพรรคร่วมรัฐบาลเดิม พรรคไทยสร้างไทยจะไม่เข้าร่วมกับพรรครวมไทยสร้างชาติที่นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และพรรคพลังประชารัฐที่นำโดยพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 14 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง จุตแข็งที่คิดว่าต่างจากพรรคอื่นคืออะไร เตรียมเดินเกมจัดตั้งรัฐบาลอย่างไร]

“การเมืองต้องพูดกันชัด ๆ ครับ ไทยสร้างไทยจะไม่ประนีประนอมกับพรรคเผด็จการและไม่สนับสนุนทุกกลุ่มเป็นนายกครับ”

(Ch7HD, 11 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่างจะเห็นว่ามีการกล่าวถึงประเด็นการจัดตั้งรัฐบาลในฐานะตัวแทนพรรค ซึ่งศิธากล่าวถึงจุดยืนทางการเมืองของพรรคไทยสร้างไทยว่าจะไม่ร่วมมือกับพรรคฝ่ายเผด็จการ และไม่สนับสนุนทุกกลุ่มเป็นนายก ในบริบทนี้หมายถึง ไม่สนับสนุนพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ ให้เป็นนายกรัฐมนตรี การสื่อสารประเด็นนี้เป็นเรื่องของการนำเสนอความชัดเจน กล่าวคือ ในช่วงเวลาดังกล่าวประเด็นทางการเมืองที่ถกเถียงกันทั้งในสื่อมวลชน สื่อออนไลน์ และในชีวิตประจำวันคือ ประเด็นการจัดตั้งรัฐบาล ว่าพรรคการเมืองใดจะร่วมกับพรรคใดได้บ้าง การประกาศชัดเจนเป็นสิ่งที่ประชาชนต้องการ และมีผลต่อคะแนนเสียง

2.1.3 การแสดงความคิดเห็นส่วนตัวทางการเมือง

ในบริบทของรายการตีเบตนอกจากผู้ดำเนินรายการจะตั้งคำถามเกี่ยวกับนโยบายและจุดยืนของพรรคแล้ว บางครั้งจะมีการตั้งคำถามเพื่อต้องการให้ตัวแทนของแต่ละพรรคแสดงวิสัยทัศน์ส่วนตัว ดังนั้นภาษาจึงมีบทบาทหน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวทางการเมืองด้วย ยกตัวอย่างเช่น การกล่าวถึงกระแสความนิยมของพรรคการเมือง ประเด็นการทุจริตในการเลือกตั้ง ฯลฯ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 15 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง มองกระแสความนิยมของพรรคตนเองอย่างไร]

“ในเรื่องของกระแส ผมจะพูดอยู่เสมอว่ามันคือ กระแส กระสุน บ้านใหญ่ ที่นี้ในมุมมองของคนที่เราใจการเมืองจริง ๆ เนี่ย กระแส กระสุน บ้านใหญ่เนี่ย เวลาเราทำโพลเนี่ย กระแสมันจะเด่นชัดในโพล เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีกระแสโพลมันจะไม่ขึ้น กระแสมันคือเสียง แต่กระสุนมันคือเงิน และบ้านใหญ่มันคือคะแนน [...] ถ้าเกิดคนที่มีกระสุนกับบ้านใหญ่เยอะ พอมีเยอะเนี่ย ถึงกระแสน้อยก็ตามเนี่ย แต่ว่าคะแนนจะเยอะ ก็จะได้คะแนนจากตรงนั้น เพราะฉะนั้นก็ต้องบอกว่าเพล่า ๆ ลงนิดหนึ่งมันป่วนกันหมดแล้ว ที่กรุงเทพก็ป่วนกันหมดแล้วกับพวกที่มีกระสุนเยอะ”

(The Standard, 9 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่าง หัวข้อการตีเบตคือ มองกระแสความนิยมของพรรคตัวเองอย่างไร เป็นคำถามที่มุ่งเน้นถามความคิดเห็นส่วนตัวของนักการเมืองโดยตรง โดยศิธาได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้เกี่ยวกับกระแส กระสุน และบ้านใหญ่ ซึ่งนำมาเปรียบเทียบกับความนิยม เงิน และคะแนนตามลำดับ อาจตีความได้ว่า พรรคที่ได้รับความนิยมจะเห็นกระแสเด่นชัดในการสำรวจคะแนนประชามติ (Poll) ส่วนพรรคที่ไม่ได้รับความนิยมจะใช้เงินเพื่อซื้อสิทธิขายเสียง และการกระทำเช่นนี้ก็ส่งผลกระทบต่อความวุ่นวายทางการเมือง การนำเสนอประเด็นดังกล่าวนี้ก็เพื่อนำเสนอด้านลบของพรรคการเมืองที่กระทำการดังกล่าว และกระตุ้นเตือนประชาชนไม่ให้ลงคะแนนให้พรรคการเมืองเหล่านั้น

2.2 บทบาทหน้าที่ในการนำเสนอตัวตน

บทบาทของภาษาอีกประการหนึ่งคือ นำเสนอตัวตนหรืออัตลักษณ์ (Identity) ของผู้พูด ภาษาที่ผู้พูดใช้จะสะท้อนให้เห็นตัวตน จากการศึกษาพบว่าศิธาได้ใช้ภาษาเพื่อนำเสนอตัวตนของเขาในหลายมิติ ได้แก่ เป็นผู้ที่มีความชัดเจน จริงใจ และตรงไปตรงมา เป็นผู้ที่อยู่ข้างคนรุ่นใหม่ และเป็นผู้ที่เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 เป็นผู้ที่มีความชัดเจน จริงใจ และตรงไปตรงมา

จากการศึกษาพบว่า ศิธามักนำเสนอว่าเขาเป็นคนชัดเจน จริงใจ และตรงไปตรงมา สังเกตได้จากการเน้นย้ำความสำคัญของการเป็นนักการเมืองที่ชัดเจน จริงใจ และการกล่าวถึงประเด็นปัญหาสังคมอย่างตรงไปตรงมา ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 16 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง ถ้าพรรคได้เป็นรัฐบาล ประเทศไทยจะเป็นอย่างไร]

“ตัวผมเองก็เป็นตัวตบอย่างเจี๊ยงครับ อาจจะเป็นทหารมาก่อน แต่ว่าด้วยความที่เป็นทหารมาก่อนแล้วเราก็มองความคิดที่เป็นประชาธิปไตย แล้วก็พุดอะไรที่ตรงไปตรงมากับพี่น้องประชาชน สื่อสารกันตรง ๆ คัพท่ง่าย ๆ ไม่ต้องพุดอะไรให้งออย่างเจี๊ยง ผมว่ามันก็จะเป็นจุดแข็งอีกอันหนึ่ง”

(The Standard, 9 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่างดังกล่าว ศิธามีการนำเสนอตัวตนของตัวเอง โดยการกล่าวถึงภูมิหลังของตนเองว่าเคยเป็นทหารมาก่อนและมีแนวคิดสนับสนุนประชาธิปไตย ตนจึงเป็นคนที่พุดอะไรตรงไปตรงมา เน้นการใช้คำศัพท์ง่าย ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย

ตัวอย่างที่ 17 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง ตันตอปัญหาฝุ่น PM 2.5]

“เขาที่เอ่ยนามไม่ได้นี้ใคร นายทุนหมายถึงใคร คือผมว่าเราต้องให้ความเป็นธรรมกับนายทุนด้วยนะครับ และจริง ๆ ไม่ได้เป็นการหมิ่นประมาทเขาจนครับ คือที่พุดกันเนี่ย ทุกคนกำลังหมายถึงบริษัทซีพีรีบหรือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์”

(Thairath Online, 28 เม.ย. 2566)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าศิธากล่าวถึงชื่อบริษัทเอกชนในถ้อยคำที่ว่า “ทุกคนกำลังหมายถึงบริษัทซีพีรีบหรือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์” ซึ่งก่อนหน้าถ้อยคำนี้ศิธามีการกล่าวว่า “เขาที่เอ่ยนามไม่ได้นี้ใคร นายทุนหมายถึงใคร” แสดงให้เห็นว่า การเอ่ยชื่อบริษัทเอกชนสำหรับนักการเมืองท่านอื่นเป็นเรื่องหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึง เพราะการกล่าวถึงบุคคลที่สามในเชิงลบอาจเป็นการหมิ่นประมาทได้ (เอกสิทธิ์ ศรีสังข์, 31 ธ.ค. 2566) แต่ศิธาคือคนเดียวที่กล้าเอ่ยถึงต้นตอของปัญหาให้ประชาชนทราบ

การสื่อสารและการเสนอว่าตนเองเป็นชัดเจน จริงใจ และตรงไปตรงมาทำให้ภาพตัวแทนของศิธาในมุมมองของผู้ฟังเป็นคนตรง และหลายครั้งมักจะพุดด้วยภาษาระดับกันเอง ผู้วิจัยมองว่าการที่ศิธานำเสนอประเด็นเหล่านี้คาดว่าน่าจะเป็นเพราะพรรคไทยสร้างไทยต้องการคะแนนเสียงจากคนรุ่นใหม่ และตัวแทนของพรรคไทยสร้างไทยที่จะดึงคะแนนจากคนกลุ่มนี้ได้คือ ศิธา ทิวารี

2.2.2 เป็นผู้ที่อยู่ข้างคนรุ่นใหม่

ศิธานำเสนอตัวตนของศิธาว่าเป็นผู้ที่อยู่ข้างคนรุ่นใหม่ สังเกตได้จากการแสดงความเข้าใจต่อคนรุ่นใหม่ และสนับสนุนให้เปิดใจรับฟังคนรุ่นใหม่ ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 18 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง คิดเห็นอย่างไรกับการออกมาประท้วงของคนรุ่นใหม่]

“คนที่บอกว่าจะดำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันแล้วคุณไม่คุยกับเด็ก อีก 30 ปีคนเหล่านี้จะล้มหายตายจาก และเด็กจะโตเป็นผู้ใหญ่มา ตอนนี้เด็กเปิดโอกาสที่จะคุย ขอพื้นที่พุดคุย ขอพื้นที่พุดกันด้วยเหตุผล แต่เราไม่คุยกับเขาเนี่ย ถึงเวลาอีก 30 ปีข้างหน้า เด็กเขาไม่มาเคาะฝาโลงแล้วก็บอกว่า เอ๊ย ขออนุญาตคุยหน่อย เขาไม่ทำแล้ว เขาอยากทำอะไรก็ทำเลยไม่ต้องมาเคาะ ตรงนี้เป็นสิ่งที่ [...] ต้องคุยให้เข้าใจตั้งแต่วันนี้”

(สรยุทธ สุทัศนะจินดา กรรมกรข่าว, 28 มี.ค. 2566)

จากตัวอย่างดังกล่าวมีการกล่าวถึงความสำคัญของการพุดคุยกันให้เข้าใจระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่ต่างกัน และเน้นย้ำว่าผู้ใหญ่ต้องเปิดใจรับฟังเด็กในตอนที่ยังมีโอกาส การสื่อสารประเด็นดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่า ศิธายพยายามสื่อสารว่าเขาเข้าใจคนรุ่นใหม่และพยายามโน้มน้าวคนรุ่นก่อนให้สื่อสารและทำความเข้าใจกัน

2.2.3 เป็นผู้ที่เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์

ศิธานำเสนอตัวตนของศิธาว่าเป็นผู้ที่เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ สังเกตได้จากการพุดถึงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันกษัตริย์เป็นสิ่งที่สูงส่ง สถาบันกษัตริย์เป็นสิ่งที่ไม่ควรเกี่ยวข้องกับการเมือง และสนับสนุนให้สถาบันกษัตริย์อยู่อย่างยืนสืบต่อไป ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 19 [หัวข้อการตีเบตเรื่อง คิดเห็นอย่างไรกับมาตรา 112]

“ผมมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผมอยากให้ทั้ง 3 สถาบันเนี่ย อยู่ยืนยงสถาพรไปจนหลังจากที่ผมเสียชีวิตไปแล้วเนี่ย ก็ให้ยืนยงอยู่ นี่คือความต้องการของผม”

(Top News Live, 9 พ.ค. 2566)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ศิธาให้ความสำคัญกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งการแสดงว่าตนมีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของประเทศ รวมถึงมีความปรารถนาให้สถาบันยังยืนยงสืบต่อไป ทั้งนี้ประเด็นนี้เป็นหนึ่งในหัวข้อตีเบตที่มักถกเถียงกัน แต่ละพรรคมีจุดยืนต่างกันไป อย่างไรก็ตามศิธาได้นำเสนอได้อย่างตรงไปตรงมา

จากที่กล่าวไปทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าในบริบทของการสื่อสารทางการเมือง ศิธา ทิวารีได้นำเสนอประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมในขณะนั้น ภาษาที่เขาพูดจึงเป็นการสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง ทั้งในแง่ของการแสดงจุดยืน การนำเสนอนโยบาย การสะท้อนวิสัยทัศน์ ฯลฯ กระบวนการดังกล่าวผ่านการคิดและการประเมิน เพื่อให้การสื่อสารเป็นประโยชน์ต่อเขาและพรรคไทยสร้างไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงกลวิธีทางภาษาที่ศิธา ทิวารี ใช้ในการตีเบตเพื่อหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 โดยพบกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำเพื่อแบ่งขั้วทางการเมืองซึ่งทำให้มุมมองของเขาต่อพรรคการเมืองว่าแบ่งเป็นกลุ่มก้อน และการจัดตั้งรัฐบาลควรคำนึงถึงจุดยืนทางการเมือง การใช้คำสร้างใหม่ เป็นการสร้างคำใหม่เพื่อใช้สื่อความคิดหรือความรู้สึก เนื่องจากคำที่มีอยู่เดิมไม่สามารถใช้สื่อความหมายได้ อีกทั้งยังพบการใช้คำสแลง ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ทราบความหมายโดยทั่วไปและอยู่ในบริบทสังคมปัจจุบัน การใช้คำสแลงช่วยลดระยะห่างระหว่างผู้ฟังและช่วยให้การสื่อสารของศิธาเข้าถึงผู้ฟังได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบการใช้คำอุทาน เพื่อช่วยแสดงอารมณ์ความรู้สึกประกอบการแสดงความคิดเห็นของศิธา ส่วนการใช้คำแสดงทัศนภาวะ ใช้เพื่อแสดงความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่กล่าวถึงเพื่อเน้นย้ำให้ผู้ฟังเชื่อว่าเป็นเรื่องจำเป็นหรือเป็นเรื่องที่สำคัญ และยังพบการซ้ำคำ เป็นการซ้ำคำเพื่อเชื่อมโยงความทำให้ผู้ฟังติดตามฟังได้อย่างต่อเนื่องและเป็นการเน้นย้ำความหมายของคำให้ชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังพบการใช้อุปลักษณ์เปรียบเทียบแบบเข้าใจง่าย เนื่องจากบางประเด็นทางการเมืองอาจเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ดังนั้นการใช้อุปลักษณ์จึงช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายได้รวดเร็วและชัดเจนมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบการใช้สหพท ที่ใช้เพื่ออ้างถึงตัวบทอื่นเพื่อช่วยเพิ่มอรรถรสในการสื่อสาร รวมถึงการใช้โครงสร้างประโยคแสดงความเป็นเหตุผลที่มักใช้เพื่อสรุปความและเน้นย้ำให้เห็นประเด็นสำคัญได้อย่างชัดเจน

ในมิติของบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมือง พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการสื่อสารทางการเมือง โดยพบบทบาทหน้าที่ในการแสดงวิสัยทัศน์และนโยบายของพรรค เพื่อชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังมีบทบาทหน้าที่ในการแสดงจุดยืนทางการเมืองของพรรค โดยการยืนยันจุดยืนว่าอยู่ข้างฝ่ายประชาธิปไตย ต่อต้านเผด็จการ และไม่สนับสนุนฝ่ายอนุรักษนิยม นอกจากนี้ยังพบบทบาทหน้าที่ในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัวทางการเมือง ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบรายการตีเบตที่มีผู้ดำเนินรายการเป็นผู้ตั้งคำถาม จึงอาจมีคำถามรายบุคคลเพื่อต้องการให้นักการเมืองแสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้น ๆ จากมุมมองส่วนตัว

นอกเหนือไปจากหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมือง ภาษาที่ศิธา ทิวารีใช้ยังมีบทบาทหน้าที่ในการนำเสนอตัวตนของศิธา โดยพบการนำเสนอตัวตนของศิธาผ่านเนื้อหาหรือสารที่สื่อสารออกมา ได้แก่ การเป็นผู้ที่มีความชัดเจน จริงใจ และตรงไปตรงมา การเป็นผู้ที่อยู่ข้างคนรุ่นใหม่ และการเป็นผู้ที่เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์

กลวิธีทางภาษาและบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมืองที่ได้กล่าวไปเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ศิธา ได้รับความนิยม ดังจะเห็นได้จากความคิดเห็นที่กล่าวถึงศิธาในสื่อออนไลน์ เช่น “ชื่นชอบแนวคิด ชอบความชัดเจน ชอบความตรงไปตรงมา ชอบความจริงใจของผู้ชายคนนี้จริง ๆ ศิธา ทิวารี” (Sorkorlao, 21 เม.ย. 2566) หรือ “ดีเอ็นเอเด็ดดี เหมาะมากจะอยู่ก้าวไกล แต่เสียดายแกยังยืนในโรงหนัง แต่ก็เข้าใจคนรุ่นใหม่ ถือว่าเป็นรอยัลลิสต์ที่มีสมองมาก เป็นตัวอย่างที่ดีของคนรุ่นใหม่ #ศิธา #ไทยสร้างไทย” (Atikit14, 30 มี.ค. 2566)

ผู้วิจัยเห็นว่าภาษาที่ศิธาใช้มีสถานะเป็นสัมพันธสารทางการเมือง หรือวาทกรรมการเมือง (Political Discourse) ดังที่ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556) กล่าวว่า “วาทกรรมการเมือง” สามารถนิยามความหมายได้ 2 แบบ โดยอาจจะหมายถึงวาทกรรมของนักการเมือง หรือวาทกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเมืองซึ่งอาจจะสร้างโดยนักการเมือง สื่อ หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและบทบาทหน้าที่ในการสื่อสารทางการเมืองยังสะท้อนให้เห็นมุมที่น่าสนใจว่า การสื่อสารของศิธานำไปสู่ภาพตัวแทนเชิงบวกของฝ่ายประชาธิปไตยหรือพรรคร่วมฝ่ายค้านเดิม ในทางกลับกันก็นำเสนอเชิงลบต่อฝ่ายอนุรักษ์นิยมหรือพรรคร่วมรัฐบาลเดิม ลักษณะดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “จัตุรัสอุดมการณ์” (Ideological Square) แนวคิดดังกล่าวนี้เสนอโดยพาน ไคก์ (Van Dijk, 2009) โดยกล่าวว่าในเชิงการสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมือง ผู้ผลิตตัวบทจะกล่าวถึงสิ่งที่เป็นบวกของตนเอง และเน้นสิ่งที่เป็นลบของฝ่ายตรงข้าม นอกจากนี้หากฝ่ายตนเองมีประเด็นเชิงลบก็จะพยายามลดทอนด้านลบ ในทางตรงกันข้ามหากฝ่ายคู่แข่งมีประเด็นในเชิงบวกผู้ผลิตตัวบทก็จะหลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึง ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการวิเคราะห์การใช้ภาษาของนักการเมืองท่านอื่น เพื่อให้เห็นการใช้ภาษาร่วมกันของนักการเมืองในฐานะที่เป็นวิภาษภาษาประเภทหนึ่ง หรือมุ่งศึกษาภาษาของศิธา ทิวารี ในฐานะที่เป็นวาทกรรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กฤษฎกรณ์ จันทา และคณะ. (2562). “พันธง พันดวง” : วัจนลีลาการทํานายดวงชะตา ของนายลักษณะ เรขานิเทศ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 13(1), 142-159.
- ข้าวช่องวัน. (2566, 29 เมษายน). “ตัวจริงชิงสภา” เว็บไซต์ขั้ววิสัยทัศน์กับตัวแทน 9 พรรคการเมือง. https://www.youtube.com/live/Fk9ehy70lt0?si=ToP2R3O_39TEfwZV.
- จันทิมา อังคพณิกิจ. (2562). *การวิเคราะห์ข้อความ (Discourse Analysis)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชญาพร สิทธิศาสตร์, นริกันต์ ศรีสินธ์, พชรวิศา วรรณะ และวิไลศักดิ์ กิ่งคำ. (2566). การศึกษากลวิธีทางภาษาของ ชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ในการหาเสียงรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครผ่านสื่อออนไลน์. *วารสารภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย*, 9(1), 43-68.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2550). จาก “เจ้าพ่ออ่างทองคำ” สู่ “คนชนชั้นธรรมดาที่กล้าแฉ” : กลวิธีทางภาษากับการนำเสนออัตลักษณ์ของชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ในวาทกรรมการหาเสียงเลือกตั้ง. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 24(2), 271-296.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษา วาทกรรมในภาษาไทย*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นันทนา นันวโรภาส. (2558). *สื่อสารการเมือง: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สถาพรบุ๊คส์ จำกัด.
- นิภาดา โพธิ์เรือง และศิริพร ภักดีผาสุข. (2566). นักการเมืองพาเราเดินทางอย่างไร?: การศึกษามโนอุปลักษณ์ [การเมืองคือการเดินทาง] ในวาทกรรมการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2562 จากมุมมองฉากทัศน์อุปลักษณ์และอุปลักษณ์วิเคราะห์เชิงวิพากษ์. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 41 (2), 31 -57.
- ปิยะวรรณ มากหอม. (2548). *สแลงในเพลงไทยสากลสมัยนิยม* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/6873>.
- ไพลิน ทองสอดแสง. (2562). วัจนลีลาของ ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- รัชนิยา กลิ่นน้ำหอม และ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2551). การเมืองคือการรักษาโรค: มโนอุปลักษณ์ที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ของนักการเมืองไทย. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 25(2). 132 -157.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). สแลง. <https://dictionary.orst.go.th/index.php>.
- วรัญญา ประเสริฐ. (2559). การสื่อสารทางการเมืองในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ คีฬาระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2559 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:90345.
- วิรัช วงศ์กัณน์ท้าวหนา. (2563). ภาษากับการสื่อสารมวลชน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาพ กรังรัมย์. (2555). กลวิธีการโน้มน้าวใจในการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งทั่วไป ปี พ.ศ. 2554 ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรและนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. *วารสารภาษาและภาษาศาสตร์*, 31(1), 20-43.
- สรยุทธ สุทัศนะจินดา กรรมกรข่าว. (2566, 28 มีนาคม). LIVE รายการพิเศษ เลือกตั้ง66เปลี่ยนใหม่หรือไปต่อดอน ตัวตึง!!! <https://www.youtube.com/live/gpGQ6NyCxXE?si=8jaF-L6Ukj0XMHkD>.
- อนงค์นาฏ นุศาสตร์เลิศ. (2558). ภาษาแห่งอำนาจ: การวิเคราะห์วาทศิลป์ของภาษากฎหมาย ภาษา การเมือง ภาษาสื่อ และภาษาวិชาการของสังคมไทย: การวิเคราะห์วาทศิลป์ภาษาการเมืองไทย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- อมรา อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547). วาทศิลป์ทักซิณ: วาทศิลป์กึ่งใจประชาชน. ในอมรา อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (บรรณาธิการ). *รู้ทันภาษา รู้ทันการเมือง*. น.149-169. ขอนคิตด้วยคน.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2556). *ภาษาศาสตร์สังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกสิทธิ์ ศรีสังข์. (2566, 31 ธันวาคม). หมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา แบบเข้าใจง่าย และรวม 9 ประเด็นข้อต่อสู้คดีหมิ่นประมาท ฉบับสมบูรณ์. <https://srisunglaw.com/หมิ่นประมาท-ต่อสู้คดีหมิ่น/>
- Atikit14. (2566, 30 มีนาคม). ดีเอ็นเอแดดดี เหมาะมากจะอยู่ก๊วไกล แต่เสียดายแก็งยีนในโรงหนัง แต่ก็เข้าใจคนรุ่นใหม่ ถือว่าเป็นรอยัลลิสที่มีสมองมาก เป็นตัวอย่างที่ดีของคนรุ่นใหม่ #คิธา #ไทยสร้างไทย. <https://rb.gy/4t5yin>
- Ch7HD. (2566, 10 เมษายน). BIG DEBATE เชียงใหม่ : เปิดหน้าชน ขุนพลภาคเหนือ | 10 เม.ย. 66 | Ch7HD. <https://www.youtube.com/live/jlxlpknvLo?si=lFciQa26xBq5kcvj>.
- Ch7HD. (2566, 11 เมษายน). เลือกตั้ง 66 #วาระคนไทย BIG DEBATE เวที พะเยา | 11 เม.ย. 66 | Ch7HD. <https://www.youtube.com/live/jx7Eq6EHbY0?si=nBUvcgNllzRopw9S>.
- Nation Online. (2566, 22 เมษายน). DEBATE ประเทศไทย ส่งท้ายการเมืองระดับภูมิภาคที่กำลังเข้มข้น กับเวทีชี้ชะตานาคตประเทศ. <https://www.youtube.com/live/qDPRD99Lzls?si=ggvM-wlUBpUyIj00>.
- Matichon TV. (2566, 25 เมษายน). FULL VERSION : Reunion 4 ขุนพล กทม.เลือกตั้ง 66 "วิโรจน์-คิธา-สกลธี-สุชัยวีร์" : Matichon TV. <https://youtu.be/Fsg4NednEk4?si=kTkXCh-PiwNE2Lel>
- Matichon TV. (2566, 2 พฤษภาคม). LIVE : (รีรัน) ดีเบต มติชนxเดลินิวส์ "สงคราม 9 พรรค The Last War" ช่วงขุนศึกประจัญบาน. https://www.youtube.com/live/6E0wnmlxu70?si=rOWBtpCl81s_5N1u
- PPTV HD 36. (2566, 26 เมษายน). LIVE เลือกตั้ง 2566 | ดีเบตเลือกตั้ง 2566 โค้งสุดท้าย "ผ่าวิกฤตประเทศไทย" / PPTV ดีเบต. <https://www.youtube.com/live/JSdXzffsZoM?si=weG72AdEnbfaudWO>.
- Prachatai. (2566, 15 กุมภาพันธ์). 'ทุนจีนสีเทา' ยังถูกทลาย 'ทุนไทยสีเขียว' เมื่อไรจะตรวจสอบ 'จิราพร' จี๊หลานประยุทธ์เอี่ยวทุจริต. <https://prachatai.com/journal/2023/02/102779>.
- Sorkorlao. (2566, 21 เมษายน). ขึ้นขอบแนวคิด ขอบความชัดเจน ขอบความตรงไปตรงมา ขอบความจริงใจของผู้ชายคนนี้จริง ๆ คิธา ทิวารี. <https://rb.gy/rmf0ej>.
- Thai PBS. (2566, 24 พฤษภาคม). เลือกตั้ง 2566: "คิธา ทิวารี" เป็นใคร?. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/328153>

- Thairath Online. (2566, 28 เมษายน). Live : ไทยรัฐทีวีเลือกตั้ง'66 ประชันทันโยบาย "ปัดฝุ่น ปัญหาภาคเหนือ" / ThairathTV / 28 เม.ย. 66.
https://www.youtube.com/live/J3Xh3ln0PD0?si=owMFGC-_MSR9R0JM.
- Thairath Online. (2566, 5 พฤษภาคม). Live : ไทยรัฐทีวีเลือกตั้ง'66 ประชันทันโยบาย "เศรษฐกิจ-ท่องเที่ยวภาคใต้" / 5 พ.ค. 66 / ThairathTV. <https://www.youtube.com/live/8-XCyfmDGVE?si=pYF8Zzl3XkoNRkQK>.
- The Standard. (2566, 9 พฤษภาคม). ดีเบต มองกระแส-ประกาศจุดยืน-โอกาสจับมือทางการเมือง? / THE STANDARD NOW MINI DEBATE.
https://www.youtube.com/live/ALPBWc3Mofl?si=TLHrKJoq8u_n8bRd.
- Top News Live. (2566, 9 พฤษภาคม). เกาะติดศึกเลือกตั้ง 2566 วิชั่นตัวตึงพรรคการเมือง / 9 พ.ค. 66 / FULL / TOP NEWS. https://www.youtube.com/live/6JiwRgg4nZ8?si=rvd4CfAjUYOO_e1a.

ภาษาอังกฤษ

- Brown, G. and Yule, G. (1983). *Discourse Analysis*. Cambridge University Press.
- van Dijk, T. A. (2009). Discourse and Ideology. In T.A. van Dijk (Ed.), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* (pp. 379-407). Sage.

การกำหนดฐานความผิดทางอาญากับพระภิกษุตามประมวลกฎหมายอาญา

DETERMINATION OF CRIMINAL OFFENSES AGAINST MONKS UNDER THE PENAL CODE

ธนาวุฒิ วงศ์อนันต์¹ รัตติกาล พานเงิน² ชนัญชิตา ทองชุบ³ และวรรณิษา แท่นดี⁴
Tanawat Wonganan¹, Ratikan Panngen², Chananchida Thongchub³ and Wannisa Tandee⁴

¹⁻⁴ หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Bachelor of Laws Program Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
E-Mail: tanawut_wonganan@hotmail.com

Received : February 20, 2024

Revised : May 5, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

ศาสนาพุทธอยู่เคียงคู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยมีพระภิกษุเป็นผู้เผยแผ่คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของศาสนาพุทธ บรรดาพระภิกษุทั้งหลายจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนา บุคคลเหล่านี้ย่อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและดำรงตนเป็นผู้เผยแผ่พุทธศาสนาให้แก่พุทธศาสนิกชน ยึดถือปฏิบัติตาม แต่ในปัจจุบันนี้กลับมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นจากการกระทำของพระภิกษุดังที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่บ่อยครั้ง และในทางปฏิบัติส่วนใหญ่พบว่าการกระทำของพระภิกษุเหล่านี้ แม้จะถือว่าผิดวินัยสงฆ์แต่ก็จะได้รับโทษ เพียงให้สึกจากสมณเพศและรับโทษทางอาญาอย่างบุคคลทั่วไปเท่านั้นตามไม่มีบทบัญญัติกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับแก่พระภิกษุที่กระทำความผิดอาญาได้โดยตรง มีเพียงฐานความผิดอาญากรณีบุคคลทั่วไปกระทำความผิดเท่านั้น แม้ในประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับศาสนาไว้ ก็เป็นเพียงบทบัญญัติที่มุ่งลงโทษผู้ที่มาก่อนความเดือดร้อนเสียหายแก่ศาสนาเท่านั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติลงโทษแก่พระภิกษุแต่อย่างใด ทั้งที่การกระทำผิดอาญาของพระภิกษุถือเป็นเรื่องร้ายแรงเพราะพระภิกษุถือเป็นบุคคลที่มีสถานะสูงในสังคมและได้รับความไว้วางใจจากสังคม โดยอาจเทียบได้กับบรรดาบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะหรือเจ้าพนักงานที่ต้องระมัดระวังการประพฤติตนให้มากกว่าบุคคลทั่วไป เมื่อพระภิกษุกลับกลายเป็นผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมเสียเอง ลำพังเพียงพระธรรมวินัยเป็นเพียงหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมไม่มีสภาพบังคับอย่างสภาพบังคับทางอาญาตามกฎหมายบ้านเมืองที่จะสามารถควบคุมพระภิกษุมิให้กระทำความผิดได้ จึงควรมีแนวทางในการลงโทษพระภิกษุเหล่านี้ให้หนักกว่ากรณีบุคคลทั่วไป งานวิจัยฉบับนี้ผู้เขียนได้ศึกษาถึงมาตรการทางสงฆ์และทางอาญาควบคู่กันไปจากการศึกษาพบว่าควรกำหนดเพิ่มโทษแก่พระภิกษุที่กระทำความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเรื่องเพศในฐานข่มขืนกระทำชำเราและอนาจาร ซึ่งเป็นความผิดที่เกิดขึ้นบ่อยจากการกระทำของพระภิกษุในปัจจุบัน

คำสำคัญ

พระภิกษุ พระธรรมวินัย การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

ABSTRACT

Buddhism has been with Thai society for a long time, with monks propagating the teachings of the Buddha, who is the teacher of Buddhism. Monks are therefore like representatives of Buddhism. Buddhist monks must be good role models and dedicate themselves as propagators of Buddhism for Buddhists to follow. However, it appears that criminal offenses are now often committed by monks, as often seen in the news. Although the actions of these monks are considered violations of monastic discipline, the punishment is only disqualification from the priesthood and the same criminal penalties as ordinary people. There is no criminal law that directly applies to monks who commit criminal offenses. There are only criminal offenses that any person can commit. In the current Criminal Code, religious offenses are merely provisions intended to punish those who harm their religion. There is no punishment provision specifically for monks, even though a monk's offense is serious because the monk is considered a person of high status and trust in society. It may be compared to a specialized professional or an officer. Monks must be more careful with their behavior than the general public. When a monk becomes an offender, it causes problems for society. Dharmavinaya are only moral criteria without any compulsory conditions, unlike criminal enforcement under civil law that can control monks from committing crimes. Therefore, there should be a way to punish these monks more severely than ordinary people. In this research, the authors studied concurrent monastic and criminal measures. The results showed that it is necessary to impose additional penalties on monks who commit offenses under the Criminal Code, particularly property offenses and sexual offenses such as rape, which are now often committed by monks.

Keywords

Buddhist monks, Dharmavinaya, Property offences, Sexual offences

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันศาสนาในสังคมไทยมีหลากหลายศาสนา ศาสนาพุทธเป็นลัทธิความเชื่อของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่พึ่งทางใจของมนุษย์ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2555) มีหลักธรรมคำสั่งสอนที่มุ่งหมายสั่งสอน ให้คนที่เป็นสมาชิกในสังคมเป็นคนดีมีคุณธรรม มีพิธีกรรมและ เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นศาสนานั้น ๆ แต่สำหรับคนไทย ศาสนาเป็นสถาบันสำคัญของสังคมไทยโดยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาสำคัญประจำชาติและเปิดโอกาสให้บุคคลนับถือศาสนาต่าง ๆ ได้โดยอิสระ (สถานทูตสหรัฐ ฯ และสถานกงสุลประเทศไทย, 2565) แต่ศาสนาพุทธเป็นจุดรวม จิตใจของคนไทยส่วนใหญ่ จึงได้ยึดหลักธรรมมาเป็นพื้นฐานของชีวิตเพื่อที่จะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศด้วย ดังที่(สำนักกองทุนสนับสนุนวิจัย , 2540) กล่าวว่าศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์สามารถจูงใจและผูกใจคนไว้ได้อย่างแน่นแฟ้น มนุษย์จะนำศาสนาที่ตนเองนับถือติดตัวไปปฏิบัติหรือเผยแพร่ในที่ใหม่ ศาสนาไม่ใช่ของที่อยู่กับที่แต่จะอยู่ตรงที่หนึ่งที่ได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ยังไม่อพยพไปไหน บุคคลที่เกิดมาในศาสนาใดก็จะนับถือศาสนานั้น และมีความประพฤติกัลยาณกับบุคคลที่นับถือศาสนานั้น ๆ ซึ่งศาสนาต่าง ๆ จะมีนักบวชเป็นผู้สืบทอดศาสนาก่อนที่จะเป็นพระภิกษุบุคคลนั้นย่อมมีสถานะเป็นบุคคลธรรมดามาก่อน เพียงแต่เป็นผู้ที่ผ่านการอุปสมบทตามแนวทางของพระพุทธศาสนา เมื่อเป็นพระภิกษุแล้ว พระภิกษุนั้นย่อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้เผยแพร่ศาสนาให้กับบุคคลทั่วไปยึดถือปฏิบัติตาม ซึ่งพระภิกษุนั้นมีอิทธิพลต่อความเชื่อและการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของบุคคลให้เป็นคนดีอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข แต่จากรายงานวิจัยของภุณัช รัตนชัย,

(2565) ปัจจุบันพบว่าพระภิกษุกระทำความผิดทางอาญาปรากฏในข่าวและสื่อต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง (อมรินทร์ เทเลวิชั่น, 2565) และในการรับโทษนั้น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจ จัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้

ขณะนี้ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายอาญามาตราใดที่จะเอาผิดแก่พระภิกษุที่กระทำความผิดโดยตรง ซึ่งการที่พระภิกษุกระทำความผิดควรได้รับโทษสถานหนักกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป เพราะเป็นการกระทำความผิด ของพระภิกษุที่ฉวยโอกาสจากการที่บุคคลทั่วไปให้ความศรัทธาเคารพนับถือ เป็นแบบอย่างและเป็นผู้เผยแผ่ ศาสนาให้กับบุคคลทั่วไปมาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดแสวงหาประโยชน์ส่วนตนโดยมิชอบ และยังเป็น การทำให้ศาสนาหมิ่นหมองโดยการกระทำความผิดนั้นๆ เกิดจากความรู้สึกรังเกียจได้สำนึกส่วนตัวขาดการยับยั้งชั่งใจ มิใช่คำสอนของศาสนาแต่อย่างใดทั้งนี้ การกระทำความผิดนั้นร้ายแรงซึ่งพระภิกษุเป็นบุคคลที่สังคมให้ความนับถือ และเชื่อถือว่าควรที่จะปฏิบัติตนอยู่ในกรอบบทบัญญัติหรือข้อห้าม แต่เมื่อพระภิกษุกระทำความผิดเสียเองกลับมี บทลงโทษทางวินัยเพียงให้สละสมณเพศเสียและให้รับโทษทางอาญาเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาการกระทำความผิด ของพระภิกษุควรได้รับโทษที่หนักกว่าบุคคลธรรมดา เพื่อให้สมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการห้ามปรามไม่ให้บุคคลใน สังคมกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษ ในเรื่องของการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติหรือมาตราใดที่ใช้บังคับกับพระภิกษุเพื่อให้พระภิกษุได้รับโทษทางอาญา โดยเฉพาะ จึงทำให้พระภิกษุได้รับโทษเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดาจึงควรแก้ไขปรับปรุงเพิ่มโทษของพระภิกษุให้ ได้รับโทษที่มากกว่าบุคคลธรรมดาการกระทำความผิดในสัดส่วนที่เหมาะสมและสมควรในฐานะที่กระทำความผิดใน ขณะที่เป็นพระภิกษุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาและแนวคิดในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อลงโทษแก่พระภิกษุในอดีตจนถึงปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์มาตรการและแนวทางในการกำหนดโทษทางกฎหมายอาญาในกรณีความผิดที่ควรใช้ ในพระภิกษุต้องลงโทษหนักขึ้น
3. เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาเพื่อใช้ลงโทษพระภิกษุที่กระทำความผิด ในทางอาญาให้ลงโทษหนักขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาข้อมูลโดยวิธีวิจัยเอกสาร(Documentary Research) โดยค้นคว้าจากประมวลกฎหมาย อาญาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้โทษกับพระภิกษุ ตามขอบเขตที่ผู้วิจัยศึกษาทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ ค้นคว้าและรวบรวมจากตำรากฎหมาย บทความทางวิชาการ รายงานวิจัย เอกสารทางวิชาการ หนังสือ วารสาร ทางกฎหมาย คำสั่ง คำวินิจฉัยของศาล ผลงานการวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือนักวิชาการ จากนิตยสารต่างๆ หนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบันต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ วิจัย เปรียบเทียบให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยใช้เทคนิคในการ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการสร้างฐานข้อมูลความรู้ในการวิเคราะห์สังเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อ สรุปเป็นประเด็นที่สำคัญและประมวลผลต่อไป

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยนี้พบว่า การกระทำความผิดทางอาญาของพระภิกษุสมควรที่จะถูกกำหนดโทษสูงกว่าบุคคลทั่วไปคือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและเพศ เนื่องจากผู้กระทำความผิดเป็นผู้ที่อยู่ในชายผ้าเหลืองและมีวิธีการในการกระทำความผิดตามความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี แต่กฎหมายที่มีกลับมิได้มีเพื่อจะใช้ควบคุมบุคคลเหล่านี้ได้เหมาะสม กล่าวคือ ไม่มีการลงโทษที่สอดคล้องกับการกระทำความผิดนั้นได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนและไม่เพียงพอที่จะตอบแทนวิธีการที่บุคคลเหล่านี้ใช้กระทำความผิด การกระทำความผิดโดยพระภิกษุนั้นฝ่าฝืนต่อศีลธรรมอันดีงามของประชาชนอย่างร้ายแรง โดยเฉพาะประชาชนชาวไทยที่ส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน เป็นสิ่งที่ชั่วร้ายมากเสียยิ่งกว่าคนธรรมดาเป็นผู้กระทำความผิดเพราะเป็นการฝ่าฝืนศีลธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยบุคคลซึ่งได้ชื่อว่ามีความดีสูงกว่าบุคคลธรรมดาและควรจะเป็นผู้รักษาศีลธรรมอันดีนั้นให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน มิใช่กลายเป็นผู้กระทำการที่ฝ่าฝืนต่อศีลธรรมนั้นเสียเอง (คณิต ณ นคร, 2549) การกระทำที่ผิดศีลธรรมนั้นเพียงพอที่จะกำหนดเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ไม่ว่าจะพิจารณาตามความหมายอย่างแคบหรืออย่างกว้าง การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและเพศของพระภิกษุจึงสมควรที่จะถูกกำหนดไว้เป็นความผิดอาญา การกระทำความผิดของพระภิกษุนั้นย่อมเป็นทั้งการผิดศีลธรรมในตัวเองและยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่นอีกด้วย จึงควรมีการบัญญัติกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับแก่พระภิกษุที่กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและความผิดเกี่ยวกับเพศโดยตรง มิใช่ให้รับผิดเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา นอกจากนี้ การกระทำความผิดของพระภิกษุนั้นถือได้ว่าเป็นการกระทำความผิดที่อาศัยเหตุแห่งสถานะมาเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดอย่างหนึ่ง จึงอาจเทียบได้กับการกระทำความผิดของเจ้าพนักงานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่มีบทกฎหมายกำหนดความผิดและโทษไว้อย่างชัดเจน แยกต่างหากจากกรณีบุคคลธรรมดากระทำความผิด เจ้าพนักงานเหล่านี้ก็ต้องรับผิดชอบเพราะสถานะของตนด้วยเหตุที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่ที่ถือเป็นตัวแทนของรัฐ มีอำนาจเหนือบุคคลต่าง ๆ และมีกฎหมายให้ความคุ้มครองในการปฏิบัติหน้าที่มากกว่าประชาชนทั่วไป จึงต้องมีกฎหมายในทางควบคุมเจ้าพนักงานเหล่านี้ให้เข้มงวด เพื่อมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่มิชอบ อันอาจก่อให้เกิดผลกระทบแก่ผู้อื่นได้เป็นวงกว้าง หรืออาจเทียบได้กับกรณีผู้มีวิชาชีพกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ซึ่งก็มีกฎหมายกำหนดความรับผิดไว้โดยเฉพาะ เมื่อศึกษาถึงมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้แก่กรณีพระภิกษุกระทำความผิดตั้งแต่อดีต ก็พบว่าในอดีตมีการควบคุมความประพฤติของพระภิกษุเข้มงวดกว่าปัจจุบัน ตั้งแต่จารีตประเพณีพระธรรมวินัย โดยเฉพาะพระธรรมวินัยที่หากมีการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดและมีความศักดิ์สิทธิ์ในการบังคับให้ปฏิบัติตามแล้วก็จะช่วยแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดีแต่เหตุที่ในปัจจุบันมีภิกษุจำนวนมากไม่ได้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและไม่มีความเกรงขามที่มีสภาพบังคับเพียงพอที่จะทำให้พระภิกษุเหล่านี้อยู่ในกรอบพระธรรมวินัยเป็นเพียงกฎเกณฑ์ศีลธรรมเท่านั้น แม้ในปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่กำหนดบทบาทเกี่ยวกับพระภิกษุไว้โดยเฉพาะ แต่ก็เป็นไปในทางคุ้มครองพระภิกษุและพระพุทธศาสนา มากกว่าที่จะควบคุมความประพฤติพระภิกษุ บทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับกรณีพระภิกษุกระทำความผิดอาญา ก็มีเพียงให้สึกสละสมณเพศและถือว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอย่างบุคคลธรรมดาเท่านั้น ยังไม่ไปในทางการควบคุมเท่าใดนัก ซึ่งทั้งหลายเหล่านี้จะไม่เพียงพอต่อการควบคุมพระภิกษุเหล่านี้มิให้กระทำความผิดและรู้สึกเข็ดหลาบ จำเป็นต้องมีกฎหมายบ้านเมืองมาควบคุมดูแลความประพฤติพระภิกษุอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้เกิดสภาพบังคับทางอาญาซึ่งร้ายแรงกว่าสภาพบังคับทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้พระพุทธศาสนายังคงเป็นที่พึ่งทางจิตใจของพุทธศาสนิกชนไทยทุกหมู่เหล่าได้อยู่ อันจะทำให้ประเทศชาติพัฒนาขึ้นสืบไป

ปัญหาอันเป็นความผิดทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศของสังคมไทยในปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่อันตรายร้ายแรงต่อสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน และนับวันปัญหานี้ก็ได้เพิ่มจำนวนและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งบุคคลธรรมดาและพระภิกษุ เนื่องจากบริบททางสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละยุคสมัย ประกอบกับความแตกต่างตามสภาพแวดล้อมซึ่งก็เป็นตัวกำหนดบริบทของสังคมในของแต่ละพื้นที่ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันโอกาสที่พระภิกษุอาศัยความเป็นสมณเพศที่จะกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้ง่ายนั้นก็คือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและความผิดเกี่ยวกับเพศ ด้วยความเป็นสมณเพศ

ย่อมมีโอกาสที่จะกระทำความผิดสูงเนื่องจากมีความใกล้ชิดกับทรัพย์สินที่ได้จากการบริจาค และมีความใกล้ชิดกับสตรีที่เข้ามาเนื่องจากสมณเพศจะได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือจากพุทธศาสนิกชน

ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยพบว่าในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีการบัญญัติอยู่แล้วในประมวลกฎหมายอาญา ควรจะมีการบัญญัติกำหนดฐานความผิดในความผิดเหล่านั้นเพิ่มเติมเฉพาะกรณีที่พระภิกษุได้กระทำความผิดในเรื่องดังกล่าว โดยผู้วิจัยเขียนแยกวิเคราะห์ถึงแต่ละฐานความผิด ไว้ดังนี้

กรณีพระภิกษุลักทรัพย์ จากการวิจัยพบว่าในประมวลกฎหมายอาญายังไม่มีการบัญญัติถึงการลักทรัพย์ที่กระทำโดยพระภิกษุ ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีสถานะที่มีความน่าเชื่อถือในสังคมไทยและสามารถอาศัยสถานะมาใช้ในการกระทำความผิดได้ง่ายขึ้น จึงควรกำหนดให้พระภิกษุได้รับโทษหนักขึ้น โดยอาจกำหนดเป็นมาตรา 334/1 ถือเป็น การกำหนดเพิ่มโทษจากสถานะของผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลทั่วไป

กรณีพระภิกษุยกยอกต้องพิจารณาว่าความผิดยกยอกนั้นพระภิกษุจะทำได้ในกรณีใดนั้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักตามพระธรรมวินัยเข้ามาช่วยในการวินิจฉัยความรับผิดชอบทางอาญา โดยจากการศึกษาพบว่าพระธรรมวินัยได้อนุญาตให้พระภิกษุมีของส่วนตัวได้บางอย่างเท่านั้น ทรัพย์สินที่ไม่อนุญาตให้พระภิกษุมีหากพระภิกษุรับไว้ย่อมเป็นอาบัติ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การที่พระภิกษุมีทรัพย์สินนอกเหนือจากที่พระธรรมวินัยอนุญาตถือว่าเป็นการครอบครองแทนวัดเพื่อทำนุบำรุงพระศาสนา การที่พระภิกษุนำทรัพย์สินเหล่านั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวอันเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบ ย่อมเป็นการยกยอกทรัพย์สินของวัด อย่างไรก็ตามถ้าพระภิกษุที่กระทำความผิดมีตำแหน่งในทางปกครองคณะสงฆ์ ก็จะมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานซึ่งจะมีโทษหนักกว่าบุคคลทั่วไปอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นเพียงพระภิกษุธรรมดา ผู้วิจัยเห็นควรกำหนดฐานความผิดเฉพาะกรณี โดยอาจบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา 335/1 เพื่อให้พระภิกษุผู้กระทำความผิดได้รับโทษหนักกว่าบุคคลทั่วไป

กรณีภิกษุฉ้อโกง จากการศึกษพบว่าควรกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษหนึ่งในความผิดฐานฉ้อโกงจะมีเหตุการณ์ที่คล้ายกับการกำหนดเหตุการณ์เนื่องจากสถานะของผู้กระทำความผิดอยู่แล้ว คือ การแสดงตนเป็นคนอื่น และการอาศัยความเบาสติปัญญา ในประมวลกฎหมายอาญามีการบัญญัติความผิดฐานฉ้อโกงไว้แล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรกำหนดความผิดสำหรับพระภิกษุที่เป็นผู้กระทำการฉ้อโกงโดยเฉพาะที่สมควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกันเพื่อให้ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงอยู่ในที่เดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่การกระทำความผิดของพระภิกษุนั้นก็มักจะเป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยการบริจาคเงินให้วัดหรือภิกษุนั้น มักจะเป็นการบอกบุญให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปสามารถมาร่วมทำบุญบริจาคเงินแก่วัด เช่น ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน ตูรับเงินบริจาคในวัด หรือผ่านทางมัคทายกเป็นผู้รวบรวมเงินทำบุญมามอบแก่วัด และการหลอกลวงประชาชนนั้น หมายถึง การหลอกลวงบุคคลทั่วไป ไม่จำกัดจำนวน และไม่ว่าจะจำนวนเท่าใด หากเป็นการหลอกลวงที่ไม่เจาะจงตัวบุคคล แม้มีประชาชนหลงเชื่อเพียงคนเดียวก็มีความผิดฐานนี้แล้ว ดังนั้น หากมีการหลอกลวงให้ประชาชนเหล่านั้นมาร่วมทำบุญพระภิกษุที่กระทำการหลอกลวงเช่นนี้ก็ย่อมมีความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ซึ่งต้องรับโทษหนักกว่ากรณีฉ้อโกงธรรมดาโดยเห็นควรกำหนดเป็นมาตรา 341/1 ที่กำหนดจะเป็นบทเฉพาะสำหรับพระภิกษุที่กระทำความผิด

ในกรณีเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ใน มาตรา 276 ในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และมาตรา 277 ในความผิดฐานกระทำชำเราเด็กซึ่งแม้เด็กจะไม่ยินยอมก็เป็นความผิดเพื่อเป็นแนวทางในการยับยั้งและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ข่มขืนกระทำชำเราขึ้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้อาจกำหนดเป็น (/) ในมาตรา 276 และมาตรา 277 และเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งมาปรับใช้กับพระภิกษุที่กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราในประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากปัจจุบันพบเห็นการข่มขืนกระทำชำเราจากพระภิกษุปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นภัยอันตรายที่น่ากลัวและควรศึกษาหาวิธีการเพื่อยับยั้งป้องกันมิให้เกิดการข่มขืนกระทำชำเราขึ้น จึงอยากให้มึบทลงโทษเกี่ยวกับพระภิกษุที่กระทำความผิด

1. จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 กำหนดการลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยการลงโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้อาจอ่างกำหนดเพิ่มเป็นมาตรา 276/1 เป็นกรณีที่พระภิกษุที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่มกึ่งหนึ่งจากบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตรา 276

2. จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 กำหนดการลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยการลงโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้อาจอ่างกำหนดเพิ่มเป็นมาตรา 277/1 เป็นกรณีที่พระภิกษุที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่มกึ่งหนึ่งจากบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตรา 277

กรณีพระภิกษุกระทำความผิดฐานอนาจาร

ในกรณีเกี่ยวกับการอนาจาร ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ใน มาตรา 278 และมาตรา 279 เพื่อเป็นแนวทางในการยับยั้งและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์อนาจารขึ้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้อาจอ่างกำหนดเป็น (/) ในมาตรา 278 และมาตรา 279 และเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งมาปรับใช้กับภิกษุที่กระทำความผิดฐานอนาจารในประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากปัจจุบันมีพระภิกษุที่ใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองมาใช้ในการอนาจารผู้อื่นจึงอยากให้มีบทลงโทษเกี่ยวแก่พระภิกษุที่กระทำความผิด

1. จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 กำหนดการลงโทษฐานอนาจาร โดยการลงโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้อาจอ่างกำหนดเพิ่มเป็นมาตรา 278/1 เป็นกรณีที่พระภิกษุที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่มกึ่งหนึ่งจากบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตรา 278

2. จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 กำหนดการลงโทษฐานอนาจาร โดยการลงโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาทสูงสุดสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้อาจอ่างกำหนดเพิ่มเป็นมาตรา 279/1 เป็นกรณีที่พระภิกษุที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่มกึ่งหนึ่งจากบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตรา 279

อภิปรายผลการวิจัย

มาตรการลงโทษและอัตราโทษที่เหมาะสมในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและเพศนี้ ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง ข่มขืนกระทำชำเรา หรืออนาจารโทษที่ระบุอยู่ในประมวลกฎหมายอาญานั้น ได้แก่ โทษปรับ และ โทษจำคุก หากกำหนดให้พระภิกษุได้รับหนักขึ้นโดยการบัญญัติเพิ่มไว้ในมาตราต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว หรือกำหนดฐานความผิดขึ้นใหม่ประชาชนนั้นก็ล้วนจะได้รับโทษปรับหรือโทษจำคุกเช่นกัน จึงต้องพิจารณาว่าการใช้โทษดังกล่าวจะเหมาะสมแก่การกระทำความผิดที่กระทำโดยพระภิกษุด้วยหรือไม่

เมื่อพิจารณาแล้วว่าควรกำหนดโทษจำคุกและปรับแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิดเพื่อให้สมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการห้ามปรามไม่ให้บุคคลในสังคมกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษ ในเรื่องของการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ผู้เขียนจึงได้ วิเคราะห์ในลำดับต่อไปว่าในความผิดแต่ละฐานที่อยู่ในขอบเขตของการศึกษานั้น ควรกำหนดอัตรา โทษเหล่านี้ไว้เท่าใด แบ่งออกเป็นโทษกรณีลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง ข่มขืนกระทำชำเรา และอนาจาร ดังต่อไปนี้

(1) โทษกรณีพระภิกษุลักทรัพย์

หากได้กำหนดเพิ่มเป็น มาตรา 334/1 เป็นกรณี ผู้ใดกระทำความผิดฐานลัก ทรัพย์โดยอาศัยสถานะแห่งความเป็นพระภิกษุต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่มกึ่งหนึ่งจากผู้กระทำความผิดตามมาตรา 334 ซึ่งเหมาะสมแล้วเพราะการกระทำความผิดนั้นอาศัยสถานะ

(2) โทษกรณีพระภิกษุยกยอก

การกำหนดอัตราโทษแก่พระภิกษุที่กระทำการยกยอกให้รับโทษหนักกว่าคนธรรมดาและให้เทียบเท่ากับเจ้าพนักงานดังที่วิเคราะห์มานั้นเห็นควรกำหนดเป็นมาตร 353/1 กำหนดเป็นบทเฉพาะสำหรับพระภิกษุที่กระทำความผิด

(3) โทษกรณีพระภิกษุฉ้อโกง

ผู้วิจัยเห็นว่าควรกำหนดให้เป็นหนึ่งในเหตุการณ์ความผิดฐานฉ้อโกงตาม มาตรา 341 อาจกำหนดเพิ่มเหตุการณ์ไว้ในมาตรา 341/1 เป็นกรณีการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง โดยผู้กระทำเป็นพระภิกษุด้วย แล้วพระภิกษุผู้กระทำความผิดก็จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งมากกว่าการฉ้อโกงธรรมดาที่ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 60,000 บาท ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเหมาะสมแล้วเพราะเป็นการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิดที่มีเหตุ พิเศษให้ได้รับโทษหนักขึ้น เป็นไปตามหลักการลงโทษที่ควรกำหนดโทษไว้เป็นลำดับขั้นตามลักษณะของความผิด

(4) โทษกรณีพระภิกษุกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้อาจกำหนดเป็น (/) ในมาตรา 276 และมาตรา 277 และ เพิ่มโทษกึ่งหนึ่งมาปรับใช้กับพระภิกษุที่กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราในประมวลกฎหมายอาญา โดยบทลงโทษที่เหมาะสมและสมควรแก่พระภิกษุผู้กระทำความผิด มีดังต่อไปนี้

1. กำหนดเพิ่มเป็นมาตรา 276/1 เป็นกรณีที่พระภิกษุที่กระทำความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่มกึ่งหนึ่งจากบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตรา 276 จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 กำหนดการลงโทษฐานข่มขืนกระทำชำเรา โดยการลงโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปี สูงสุดยี่สิบปีและปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นบทลงโทษที่สมควรแก่ความผิดที่ได้กระทำ

2. กำหนดเพิ่มเป็นมาตรา 227/1 เป็นกรณีที่พระภิกษุที่กระทำความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่มกึ่งหนึ่งจากบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตรา 277 จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 กำหนดการลงโทษฐานอนาจาร โดยการลงโทษจำคุกไม่เกินยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนถึงสี่แสนบาท ซึ่งการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราถือเป็นความผิดร้ายแรงที่มีผลกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นสมควรได้รับโทษสถานหนักอยู่แล้ว และยิ่งไปกว่านั้นคือกรณีที่พระภิกษุได้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราในขณะที่มีฐานะเป็นพระภิกษุ ยิ่งสมควรได้รับโทษที่ หนักกว่าบุคคลทั่วไปกระทำความผิด

(5) โทษกรณีภิกษุกระทำความผิดฐานอนาจาร

ผู้วิจัยเห็นว่าควร กำหนดเป็น (/) ในมาตรา 278 และมาตรา 279 และเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งมาปรับใช้กับภิกษุที่กระทำความผิด ฐานอนาจารในประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากปัจจุบันมีพระภิกษุที่ใช้อำนาจหน้าที่ของตนเอง มาใช้ในการอนาจารผู้อื่นจึงเห็นควรให้มีบทลงโทษเกี่ยวแก่พระภิกษุที่กระทำความผิด ดังนี้

1. ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้อาจกำหนดเพิ่มเป็นมาตรา 278/1 เป็นกรณีที่ พระภิกษุที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่มกึ่งหนึ่งจากบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตรา 278 จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 278 กำหนดการลงโทษฐานอนาจาร โดยการลงโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้อาจกำหนดเพิ่มเป็นมาตรา 279/1 เป็นกรณีที่พระภิกษุที่กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับเพิ่ม กึ่งหนึ่งจากบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตรา 279 จากเดิมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 กำหนดการลงโทษฐานอนาจาร โดยการลงโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข้อเสนอแนะ

เมื่อพระภิกษุเป็นผู้มีสถานะสูงในสังคมไทยและมีพุทธศาสนิกชนให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมากมีกฎหมายให้ความคุ้มครองมากกว่า และยังสามารถอาศัยสถานะนั้นช่วยในการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ และเพศได้อีกด้วย แต่พระธรรมวินัยไม่มีสภาพบังคับเพียงพอและกฎหมายที่มีอยู่ยังไม่เหมาะสมแก่การควบคุมการกระทำความผิดของพระภิกษุ ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะทางกฎหมายว่าควร กำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และเพศของภิกษุเนื่องจากสถานะของผู้กระทำ ซึ่งในวิจัย ฉบับนี้ได้ศึกษาและเสนอไว้เฉพาะในความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก และฉ้อโกง ข่มขืนกระทำชำเราอนาจาร เพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้พระภิกษุซึ่งถือว่าเป็นสถานะเป็นที่เคารพของชนในสังคมในสังคมกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษ ในเรื่องของการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) และส่งผลให้พระภิกษุไม่กล้าที่จะกระทำความผิดมากขึ้น

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1* พิมพ์ครั้งที่ 9. จีระการพิมพ์.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2554). *ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18* บัญญัติ. จีระการพิมพ์.
- คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายอาญาภาคความผิด* พิมพ์ครั้งที่ 9. วิญญูชน.
- เด่นเดือน เชษฐสุน. (ม.ป.ป.). *การดำเนินคดีกับเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157*
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2555). *นิติศาสตร์แนวพุทธ* พิมพ์ครั้งที่ 13. วิญญูชน,
- พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 มาตรา 140-147. (2551, 5 กุมภาพันธ์). เล่ม 125 ตอนที่ 27 ก. หน้า 1-58.
- ทวีพร คงแก้ว. (2553). *เหตุการณ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์], บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพ (ฉบับที่ 19) เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2553 ข้อ 27,28.
- รายงานวิจัย โครงการวิจัยพุทธศาสนศึกษาศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- รายงานการวิจัย ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสงขลา, 2531.
- วารสารวิจัยธรรมศึกษา ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 2565.
- อานวย ยัสโยธา. (2531). กระบวนการต้องโทษในประมวลกฎหมายอาญากับวินัยสงฆ์ การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ. รายงานการวิจัย ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสงขลา.
- กลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนาและจริยศึกษา ศาสนาศึกษา กรมศาสนาศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *อธิบายวินัยสำหรับนักธรรมชั้นโท* พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์การศาสนา
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพ. (2553). เรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี. (ฉบับที่ 19). ข้อ 27,28
- พนิดา กันทะเขียว. (2565, 9 กรกฎาคม) ความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับการดำเนินชีวิต.
<https://sites.google.com/site/panidaple59/home>
- สถานทูตสหรัฐ ฯ และสถานกงสุลประเทศไทย. (2565, 9 กรกฎาคม). *รายงานว่าด้วยเสรีภาพทางศาสนา นานาชาติในประเทศไทย 2563*. <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2020-international-religious-freedom-report-thailand-th/>
- อมรินทร์ เทเลวิชั่น (2565, 22 กรกฎาคม). ดาวแชทไลน์หลุดพระสงฆ์กับสีกา 26 เมษายน 2565.
<https://www.amarintv.com/news/detail/131715,สืบค้นวันที่ 25 กรกฎาคม 2565>.
- Herbert L. Packer. (1968). *The limits of the criminal sanction*. p.296.

A STUDY OF FINE ARTS: THE METAL EMBOSSING TECHNIQUE AND ITS PERFORMANCE IN PRESENTING CONTEMPORARY ART

ออมสิรี ปานดำรงค์¹ กฤตยชญ์ คำมิ่ง² และภัทรภรณ์ จุงพันธ์³
Omsiree Pandamrong¹ Kridtayot Khamming² and Pattharaporn Joongpun³

¹ หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Bachelor of Fine and Applied Arts Program Visual Arts Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage E-mail : Omsiree@vru.ac.th

² หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Bachelor of Fine and Applied Arts Program Visual Arts Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage E-mail : Kridtayot@vru.ac.th

³ นักวิจัยอิสระ
Independent Researcher E-mail : Pattharaporn.jo@gmail.com

Received : February 13, 2024

Revised : May 9, 2024

Accepted : June 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมเทคนิคการดุนโลหะ และศักยภาพในการนำเสนอศิลปะร่วมสมัยดังนี้ 1) ตั้งคำถามและตีความผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เน้นความสำคัญ เรื่องวัสดุโลหะที่มีทั้งรูปทรงของสเตนเลส ทองแดง ทองเหลือง ด้วยวิธีศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ 2) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างร่องรอยของการวาดเส้นบนวัสดุโลหะเพื่อการถ่ายทอดความคิดจินตนาการ ออกมา 3) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างพื้นที่เชิงบวกและเชิงลบในงานศิลปะเพื่อแสดงศักยภาพของงานดุนโลหะ ในฐานะศิลปะร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนี้ทำให้เห็นว่าเทคนิคที่ปฏิบัติกันมา เป็นประเพณีในศิลปะไทยนั้นสามารถนำมาเป็นสื่อในการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยได้โดยอาศัย 1. เทคนิคการสร้าง รูปที่มีลักษณะแบบภาพลายเส้น ทั้งนี้เทคนิคการกดลงและดุนนูนขึ้นทำให้ลายเส้นมีเสน่ห์กว่าปกติ แสดงออก ซึ่งเนื้อหาเรื่องราวธรรมชาติและสวยงามได้ดี 2. การทำงานบนแผ่นอลูมิเนียมขนาด 0.3 มิลลิเมตร นั้น เมื่อกดจุด และลายเส้นลงไปทำให้พื้นที่โดยรอบของส่วนที่กดเหมือนนูนขึ้น เกิดพื้นที่เชิงลบที่เด่นชัด กลายเป็นลักษณะเด่น ของงานชุดนี้ พื้นที่เชิงลบนี้ยังมีการพัฒนาจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 5 ที่แตกต่างกันอีกด้วย 3. การทำงานบนโลหะอัน เป็นงานที่คนทั่วไปคาดหมายว่าจะต้องปฏิบัติโดยใช้แรงงานสูงกลับกลายเป็นงานของศิลปินหญิงที่อาศัยความเพียร พยายามอย่างมาก ทำให้ผู้ชมรับรู้ความงามของผลงานอย่างละเอียดถี่ถ้วนขึ้นอีกโสตหนึ่ง

คำสำคัญ

ดุนโลหะ ศิลปะร่วมสมัย การสร้างร่องรอย การวาดเส้นบนวัสดุโลหะ

ABSTRACT

This research article aimed to study and analyze artistic work, specifically focusing on the metal embossing technique and its performance in presenting contemporary art. The objectives were outlined as follows: 1) raising questions and providing interpretations of contemporary artworks with a focus on metal materials, including shapes of stainless steel, copper, and brass through methods of studying and analyzing the creation process; 2) analyzing the process of drawing and creating traces on metal materials to convey ideas and imagination; and 3) analyzing the process of creating positive and negative space in artworks to explore the potential of metal embossing in contemporary art. The study's results indicated that the technique traditionally employed in Thai art could also be applied to creating contemporary pieces. Specifically, the research highlighted: 1) the utilization of line art drawing techniques, employing debossing and embossing methods to enhance the charm and expressiveness of the lines, thereby effectively conveying natural beauty; 2) the use of 0.3-millimeter aluminum sheets in the creation process, where debossing traces or lines created a sense of curvature in the surrounding space, resulting in distinct negative space with variations in negative space development across different pieces ranging from 1 to 5, thus becoming a distinctive feature of the artwork; and 3) the demonstration that working with metal materials, often perceived as requiring substantial energy, could be effectively executed by a female artist through dedication and effort. This enhanced the audience's appreciation of the meticulous beauty of the artwork, elevating their perception to a higher level.

Keywords

Metal embossing technique, Contemporary art, Creating traces, Drawing on metal materials

ความสำคัญของปัญหา

จุดเริ่มต้นของผู้วิจัยอยู่ที่ความสนใจในกระบวนการทางช่างของไทยประเภทหนึ่งคือการดุนโลหะ ซึ่งเทคนิคทางการช่างประเภทนี้ถือได้ว่าเป็นงานที่ช่างไทยปฏิบัติกันมาแต่โบราณ ดังปรากฏในงานศิลปกรรมหลายประเภท ทั้งในพุทธศาสนา เครื่องใช้ของชนชั้นสูงตลอดจนเครื่องใช้ของชาวบ้านสามัญ กล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งในเทคนิคที่แพร่หลายที่สุดของศิลปะไทย แต่กลับไม่ได้รับการนำมาศึกษาต่อเพื่อสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะร่วมสมัยมากเท่าใดนัก กระบวนการวิจัยจึงเริ่มด้วยการศึกษาถึงงานช่างสาขานี้ จากนั้นจึงแสวงหาวัสดุ เครื่องมือ และนำแรงบันดาลใจที่มีต่อธรรมชาติมาเป็นจุดเริ่มต้น นอกจากจะเป็นธรรมชาติในสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังเป็นธรรมชาติที่ปรากฏในศิลปะไทยประเพณีที่ผู้วิจัยสกัดเอารูปแบบและแนวความคิดในอุดมคติออกมา จากนั้นจึงนำมาสร้างสรรค์ตามแนวทางของตนเอง ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยในแต่ละชาตินั้นส่วนหนึ่งสามารถนำมาจากพื้นฐานของศิลปะประจำชาติของตนเองได้ ซึ่งจุดเด่นคือการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของแต่ละชาติที่โดดเด่นออกมาจากงานสร้างสรรค์โดยรวม

การศึกษาจากงานช่างไทยโบราณ และการสำรวจงานโลหะประเภทแผ่นทอง แผ่นเงินโบราณในกรุงเทพมหานครหรืออยุธยา รวมถึงการผลักดันขอบเขตทางศิลปะชั้นสูงให้สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการคิดผ่านจินตภาพส่วนตนอย่างร่วมสมัย ในบริบทแวดล้อมปัจจุบันและมิติของภาพ ซึ่งมีที่มาจากสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมอันหลากหลายรอบตัว ยังคงสะท้อนความเป็นศูนย์รวมจิตใจ การนำเสนอมิติที่ซับซ้อนของเทคนิคคุณโลหะในระนาบสองมิติที่บอกเล่าจินตภาพในมุมมองร่วมสมัย

วัสดุหลักที่นำมาใช้คือ “แผ่นโลหะ” ซึ่งในกรณีนี้ได้เลือกใช้แผ่นอลูมิเนียมที่มีลักษณะแข็งแรงคงทนนำมา วาด กัด จาร ขูด ขีด ให้เกิดรูป และให้ความสำคัญกับการแสดงออกทางความงามที่เกิดจากการวาดเส้นบนแผ่น โลหะ ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกของสุนทรียภาพทางศิลปะในมุมมองร่วมสมัย ทั้งนี้ กระบวนการสร้างสรรค์มีลักษณะของการวาดลายเส้นเป็นหลัก ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สุดของการแสดงออกทางศิลปะ ของมนุษยชาติ จากประวัติศาสตร์ศิลปะยุคแรกๆ ที่พบการวาดลายเส้นตามผนังถ้ำด้วยวัสดุเรียบง่าย แสดงหลักฐานที่ เก่าแก่จนถึงสมัยปัจจุบันที่ก็มีศิลปินอาศัยสื่อที่เรียบง่ายนี้แสดงออกซึ่งความคิดของตนเอง และจะเห็นได้ว่าการ วาดลายเส้นเป็นสื่อสำคัญที่สามารถแสดงออกอย่างกว้างขวาง ทั้งเนื้อหาที่เรียบง่ายและซับซ้อน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อตั้งคำถามและตีความผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เน้นความสำคัญเรื่องวัสดุโลหะที่มีทั้งรูปทรงของ สเตนเลส ทองแดง ทองเหลือง ด้วยวิธีศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างร่องรอยของการวาดเส้นบนวัสดุโลหะเพื่อการถ่ายทอดความคิด จินตนาการออกมา
3. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการสร้างพื้นที่เชิงบวกและเชิงลบในงานศิลปะเพื่อแสดงศักยภาพของงานบุคลิก โลหะในฐานะศิลปะร่วมสมัย

บทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้ ข้อมูลทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 เอกสารข้อมูลที่ได้จากการสลักคุณโลหะ

จิตรกรรมฝาผนัง ลวดลายปูนปั้น ตามศาสนสถาน หรือโบราณสถาน และศิลปวัตถุ เช่น ผนังอุโบสถ วิหาร กรุ กุหา เจดีย์ และสมุดภาพ นับเป็นร่องรอยของอดีตเป็นหลักฐานสำคัญในการบันทึกเหตุการณ์ทาง ประวัติศาสตร์ และเป็นสิ่งที่บรรพชนสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความศรัทธา เพื่อเป็นพุทธบูชาแสดงถึงอารยธรรมของคน ไทยในชาติ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากเรื่องราวทางพุทธศาสนาในหลักธรรมคำสอนของพุทธประวัติ ทศชาติ ชาดก ไตร ภูมิ ตามคติแบบประเพณีนิยมในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้กาลเวลาเปลี่ยนแปลงแต่การพัฒนา ลักษณะแนวคิดรูปแบบการแสดงออกทางศิลปะรูปแบบใดก็ตาม ในงานศิลปะไทยยังคงสะท้อนเนื้อหาสาระความศรัทธา และความเชื่อภายใต้แนวคิดของการทำงานที่ใช้รากฐานดั้งเดิมของไทย โดยมีรูปแบบการแสดงออกที่พัฒนา สืบเนื่องผสมผสานกับรูปแบบร่วมสมัย

งานบุคลิกโลหะ ถือเป็นงานช่างประณีตศิลป์อีกอย่างหนึ่งของไทย มีลักษณะเป็นการตกแต่งผิวภายนอก ของศิลปวัตถุ และสถาปัตยกรรมให้เกิดความงาม มีคุณค่า และคงทนถาวร ในสมัยโบราณ ช่างบุได้ถูกจัดให้เป็นช่าง หลวง อยู่ในจำพวกช่างสิบหมู่ คือ ช่างบุ เป็นช่างฝีมือที่มีความสามารถทำการช่างในการรีด หรือตีแผ่นโลหะต่างๆ โดยใช้โลหะที่เป็นวัตถุดิบจากทองคำ เงิน นาก ทองแดง ทองเหลือง ดีบุก ตกแต่งผิวภายนอกให้สวยงามทำให้มี คุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

บุ หมายถึง การตี การแผ่ การกดทับโดยการเอาโลหะลักษณะบางทำการหุ้มของบางสิ่งเข้าไว้ หรือการตี ให้เข้ารูป ดังนั้น การบุในเชิงช่างบุ จึงหมายถึง การนำเอาโลหะชนิดใดชนิดหนึ่งมาตีแผ่ออกเป็นแผ่นบางๆ ตาม ขนาดที่ต้องการนำเข้าไปปิดทับบนหุ่นเพื่อประดับผิวภายนอกให้เกิดรูปทรง ซึ่งมักทำขึ้นด้วย ปูน ไม้ โลหะ ให้เกิด ความงาม มีคุณค่า และคงทนถาวร นอกจากบุโลหะแล้วยังต้องสร้างความสวยงามของพื้นผิวเนื้อโลหะให้เกิดลาย เป็นรูปรอยนูนขึ้น เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับงาน เรียกว่า “การนูน” การบุและการนูนเป็นศักยภาพของการทำงานบน แผ่นโลหะที่ไม่พบในวัสดุอื่น

ช่างบุ มีความหมายทางช่างว่าเป็นผู้ทำการบุคนโลหะให้เกิดความสวยงามตามแบบศิลปกรรมไทย จึงเป็นกรรมวิธีพิเศษที่ต้องอาศัยความชำนาญ สิ่งสำคัญของงานบุเกี่ยวข้องกับวัสดุที่เหมาะสมสำหรับนำมาปฏิบัติงาน เช่น ทองเหลือง ทองแดง สำริด เงิน ฯลฯ

เครื่องมือ และอุปกรณ์สำหรับงานบุ ได้แก่ ค้อนเหล็ก ค้อนไม้ ค้อนเขาควาย ทั้งเหล็ก กระล่อน (คล้ายทั่งแต่หน้าเล็กและมน) เตั้งไม้ (ทำด้วยไม้ท่อนหนา) กรรไกร ชันเคียว สิวสลักหน้าต่างๆ (ทำด้วยโลหะ) ชันแก้ว (กรมศิลปากรช่างสิบหมู่, 2549: 57-61)

งานบุคนโลหะของไทยนั้นมีหลักฐานทางศิลปวิทยืนยันว่ามีมานานแล้ว โดยมากมักบุบนหุ่นที่เป็นสิ่งก่อสร้างประเภทก่ออิฐถือปูน สร้างปูชนียสถานต่างๆ เช่น พระปรางค์ พระเจดีย์ทรงปราสาท พระสถูปเจดีย์ พระมหาเจดีย์ เป็นต้น อีกทั้งยังปรากฏการบุคนโลหะพระพิมพ์เงินบุทองในศิลปะหริภุญชัย และศิลปวัตถุอื่นๆ ในสมัยลพบุรีอีกด้วย อีกทั้งยังมีการตีโลหะแผ่นเป็นแผ่นแล้วนำมาหุ้มพระพุทธรูปหล่อโลหะสัมฤทธิ์ หรือไม้แกะสลัก เรียกว่า หุ้มแผ่น

ภาพที่ 1 งานบุคนโลหะพระพุทธรูปนทองคำปางประธานอภัย ศิลปะอยุธยา พุทธศตวรรษที่ 20
ได้จากวัดพระราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา : (กรมศิลปากร, 2549 :116)

ภาพที่ 2 ชิ้นส่วนแผ่นทองคำเปลว เทคนิคสลักหุ่น ศิลปะสมัยอยุธยา
พบในกรุพระปรางค์วัดมหาธาตุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ที่มา : (ศรีณยู นกแก้ว, 2567)

กล่าวโดยสรุปผู้วิจัยศึกษาและเก็บบันทึกรวบรวมภาพข้อมูลโครงสร้างต่างๆ สัญลักษณ์ และลวดลายใน โบราณสถาน โบราณวัตถุ สมุดภาพ หนังสือไตรภูมิ สารานุกรมไทย และศึกษาค้นคว้าบทความ มุมมองแนวคิด รวมถึงแนวคิด นัยยะ และที่มาจากสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมที่สะท้อนคุณค่าทั้งที่ตาม จากความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์และสังคมร่วมสมัย เมื่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงผลงาน ศิลปกรรมย่อมมีการเปลี่ยนแปลงทั้งแนวคิดรูปแบบและสุนทรีย์ภาพจนเกิดการพัฒนาแต่คุณค่าทางความงามยังคง สืบเนื่องมาจากรูปแบบดั้งเดิม

1.2 เอกสารจากงานหัตถกรรมเครื่องเงินในประเทศไทย

ในส่วนเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่ใช้ในการดูนนั้นพบตัวอย่างจากงานหัตถกรรมเครื่องเงินทั่วทั้ง ภูมิภาคในประเทศไทย ลวดลายส่วนใหญ่มีที่มาจากธรรมชาติ เช่น ลวดลายดอกไม้ ลายเครือเถาไม้ ลายสัตว์ใน วรรณคดีต่างๆ ในอุดมคติของไทย ซึ่งจะปรากฏในงานหลากหลายประเภท ส่วนใหญ่เป็นจำพวกภาชนะเครื่องใช้ใน บ้าน เช่น ชันเงิน พานรอง จานชาม เขียนหมาก ช้อน ตลับเงิน และเครื่องประดับเงิน เช่น เข็มขัด กำไลข้อมือ สร้อยคอ แหวน ต่างหู ปิ่นปักผม ทับทรวง รวมไปถึงงานประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ สืบสานจากบรรพบุรุษ ซึ่งในปัจจุบันยังคงรูปแบบเดิม

ผู้สร้างสรรค์เก็บบันทึก รวบรวมภาพข้อมูลอัตลักษณ์ของเครื่องเงินในประเทศไทย ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนารูปแบบผลงานสร้างสรรค์สู่การพัฒนาแบบศิลปะไทยร่วมสมัยจากคุณค่าทางความงามยังคง สืบเนื่องมาจากรูปแบบดั้งเดิม

ภาพที่ 3 งานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิม
ที่มา : (ลดาวัลย์ ตาไชยยศ, 2565)

ภาพที่ 4 งานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิม
ที่มา : (สารคดี, 2563)

จะเห็นได้ว่างานช่างการกด จาร และคุณโลหะซึ่งในภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสเรียกว่าเรอปูสเซ่ (embossing, repoussé) นั้น เป็นเทคนิคทางศิลปะหัตถกรรมที่ใช้กันตั้งแต่งานช่างศิลปะชั้นสูงจนกระทั่งชาวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเป็นหนึ่งในเทคนิคทางการช่างของไทยที่ทรงคุณค่า แต่ไม่สามารถสืบเนื่องมาจนงานศิลปะร่วมสมัยได้ ซึ่งอาจจะเนื่องเพราะการทำงานต้องอาศัยความอดสาหัสฝ่าฟันความยากลำบากด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อตั้งคำถามและตีความผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เน้นความสำคัญเรื่องวัสดุโลหะ ศิลปกรรมเทคนิคการกดจารและคุณโลหะ ด้วยวิธีศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ร่วมกับผลงานศิลปะไทยประเพณีและศักยภาพในการนำเสนอศิลปะร่วมสมัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมแนวคิดและทฤษฎี แรงบันดาลใจ หรือประเด็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามกระบวนการสร้างสรรค์และสุนทรียภาพในงานศิลปะร่วมสมัยดังนี้

1) การตั้งคำถามและตีความผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เน้นความสำคัญเรื่องวัสดุโลหะที่มีทั้งรูปทรงของสเตนเลส ทองแดง ทองเหลือง

1.1 "Complete Set of 24 Silver Plates" ปี ค.ศ. 1955-1956 โดย Pablo Picasso

ปาโบล ปิกัสโซ (ค.ศ. 1881 ถึง 1973) ศิลปินที่มีการสร้างสรรค์มากที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ 20 เห็นได้จากการสร้างงานศิลปะในสื่อแทบทุกประเภท ตั้งแต่จิตรกรรม ประติมากรรม เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ ปิกัสโซเป็นศิลปินที่มีวินัยกับตัวเองมากที่สุดท่านหนึ่ง ประวัติกเล่าว่าปิกัสโซจะวาดลายเส้นทุกเช้า งานอีกกลุ่มหนึ่งของปิกัสโซที่ไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากนักคือชุดงานเงินเทคนิคคุณนูนด้านหลังเพื่อให้เกิดผลของการมองจากด้านหน้าที่เรียกในภาษาฝรั่งเศสว่า เรอปูสเซ่ งานชุดนี้ศิลปินเป็นคนออกแบบลวดลายด้วยการวาดเส้นแล้วให้ช่างทำงาน ร่วมกับตนเองหนึ่งชุดจำนวน 24 ใบ จัดทำขึ้นระหว่างปี 1956 ถึง 1967 รวมทั้งสิ้น 20 ชุด งานแต่ละใบมีลายเซ็นของศิลปินประทับ มีหมายเลข และประทับตราของช่างเงิน

ตัวอย่างของงานใบหนึ่งในชุดนี้เป็นภาพวัว วัวเป็นภาพที่ปิกัสโซใช้เสมอทั้งในแง่ที่ค่อนข้างเหมือนจริงที่เป็นความทรงจำจากวัฒนธรรมสเปนบ้านเกิดและวัวที่มีลักษณะกึ่งนามธรรมเช่นในจิตรกรรมบางชิ้น ในงานใบนี้ปิกัสโซใช้ลายเส้นแบบง่าย ลายเส้นภายในกับเส้นรอบรูปขนาดเท่ากัน ตัดทอนรูปทรงจนเหลือแค่โครงที่ดูแข็งแรงของหัววัวต่อลงมายังหนอกคอหนาเต็มเส้นผ่านศูนย์กลางของงาน ไม่มีการเว้นขอบและกดให้มีความลึก รวากับว่าศิลปินมองว่างานใบนี้เป็นแค่แผ่นโลหะกลม เป็นการแสดงออกที่เรียบง่าย สะอาดชื่

ในขณะที่งานอีกใบหนึ่งปิกัสโซออกแบบลวดลายจากขอบนอก ใช้ลักษณะเฉพาะของงานที่มีขอบรอบนอกสร้างความลึกโดยมีวงกลมของพื้นที่งานอยู่ภายใน ลวดลายภายนอกเป็นวงกลมมีรัศมีแบบพระอาทิตย์สลับกับลายเรขาคณิตทางตั้งคล้ายกิ่งไม้ ส่วนลายภายในเป็นรูปบุคคลหรือเทพที่ส่วนหัวใกล้เคียงกับรูปร่างกลมพระอาทิตย์ภายนอก รูปบุคคลเต็มตัวนี้นั่งบนหลังสัตว์พาหนะคล้ายม้า หันหน้ามาทางขวามือของงาน ลวดลายมีส่วนบนกับส่วนล่างอย่างชัดเจน ต่างกับลวดลายรอบนอกที่หมุนรอบ ไม่มีบนล่าง ลายเส้นที่เรียบง่ายแต่คุณนูนแบบมีรายละเอียดเต็มแผ่นโลหะงาน

ภาพที่ 5 ผลงานชื่อ "Complete Set of 24 Silver Plates" ค.ศ. 1955-1956
ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 25-42 เซนติเมตร
ที่มา : (Hedonist Gallery, 2024)

ภาพที่ 6 ผลงานชื่อ "Complete Set of 24 Silver Plates" ค.ศ. 1955-1956
ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 25-42 เซนติเมตร
ที่มา : (Hedonist Gallery, 2024)

1.2 ศึกษาผลงานชื่อ “จินตภาพ” เทคนิคสื่อผสม พ.ศ. 2559 โดย วิโชค มุกดามณี

วิโชค มุกดามณี (พ.ศ.2496 ถึง 2563) ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (สื่อผสม) ใช้วัสดุประเภทโลหะ อะลูมิเนียม ผ้า พลาสติก เชือกทอพลาสติก เซรามิก สร้างสรรค์ผลงานแนวสื่อประสมบางชิ้นถูกพัฒนาจนมีลักษณะเป็นผลงานสามมิติและผลงาน เชิงจัดวาง ประเด็น เนื้อหาเรื่องสิ่งแวดล้อม ผลกระทบจากสังคมอุตสาหกรรม และ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เป็นแรงบันดาลใจสำคัญในการทำงาน และพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่องจากรูปร่างและเรื่องราวของมนุษย์ จากนั้นจึงนำเรื่องราวชีวิตมนุษย์ ธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมของสังคมไทยที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความเจริญทางด้านวัตถุและสภาวะการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาพัฒนาการสร้างสรรค์ โดยแสดงออกสู่รูปแบบศิลปะแนวสื่อผสม

ผลงานที่ใช้เทคนิคการดุนโลหะที่เห็นได้ชัดเจน เช่น “จินตภาพ” ในผลงานขนาดค่อนข้างใหญ่นี้ศิลปินบุและดุนแผ่นโลหะ รวมถึงเจาะรูด้วย เมื่อมองภาพรวมจะเห็นเป็นเหมือนภาพดอกไม้ขนาดใหญ่ลอยอยู่กลางภาพ แต่ไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่าเป็นดอกไม้อะไรเนื่องจากมีลักษณะกึ่งเป็นนามธรรม บริเวณกลางดอกเป็นการดุนจากด้านหลังจนดูขึ้นมาในขณะที่เส้นรอบรูปถูกกดลงไป นอกจากนี้ยังมีการขีดขีดให้ผลลัพธ์คล้ายการวาดลายเส้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ศิลปินระบายสีลงไปในแผ่นโลหะจากนั้นใช้อุปกรณ์ลักษณะเดียวกับหวีชูดลงไปบนสีเปิดให้เห็นแผ่นโลหะด้านล่าง เทคนิคนี้แสดงให้เห็นถึงฝีมือขั้นสูงของการแสดงออกด้วยการวาดเส้นอันเฉียบพลันผสมผสานไปกับการใช้สมาธิกับความอดทนในการทำงานกับแผ่นโลหะที่ค่อนข้างยากกว่าการวาดลายเส้นปกติบนกระดาษหรือบนพื้นผ้าใบ

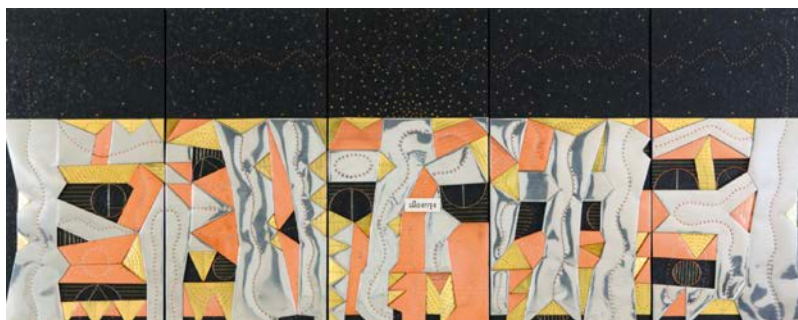

ภาพที่ 7 ชื่อผลงาน จินตภาพ โดย วิโชค มุกดามณี เทคนิคสื่อผสม, ขนาด 124 x 152 เซนติเมตร
ที่มา : (ณรงค์ วสีพร อิงค์ธเนศ, 2564)

1.3 ศึกษาผลงานชื่อ “เมืองกรุง” เทคนิคสีผสม พ.ศ. 2553 โดย เดชา วราขุน

เดชา วราขุน (พ.ศ.2488 ถึงปัจจุบัน) ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์และสีผสม) ชื่อผลงาน เมืองกรุง เทคนิค : สีผสม ขนาด : 250×500 ซม. ปีที่สร้างสรรค์ พ.ศ. 2553 ถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับความเจริญทางวัตถุ เพราะสิ่งแวดล้อมในเมืองเต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างตึกอาคารอันเป็นสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ รูปทรงที่ใช้ในผลงานจึงเป็นรูปทรงเรขาคณิต และวัสดุที่เป็นโลหะที่มีทั้งรูปทรงของสเตนเลส ทองแดง ทองเหลืองและพื้นช่องว่างสีดำ รวมทั้งพื้นที่ว่างผืนใหญ่ด้านบนที่มีจุดเล็กๆครอบคลุมพื้นที่เป็นเหมือนความมืดที่ปรุงแต่งให้รูปทรงโลหะเกิดความงดงามตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์

ผลงานของเดชา วราขุน ใช้แผ่นโลหะห้าชิ้นเคลือบสีหลากหลาย โดยเปิดพื้นที่โลหะขัดมันไว้เพื่อแสดงออกถึงความเจริญทางวัตถุของเมืองกรุงตามแนวคิดของศิลปิน วิธีการจัดองค์ประกอบภาพที่ค่อนข้างกล้าหาญ จัดให้ด้านบนของแผ่นโลหะทั้งสี่เป็นแถบสีดำยาวต่อเนื่องกัน ถ้าอ่านว่าเป็นท้องฟ้ายามค่ำคืน ด้านล่างของภาพก็คือตึกสูงที่เบียดเสียดกันอยู่ในเมือง แถบสีส้มและเหลืองที่เป็นรูปทรงเรขาคณิตและกิ่งเรขาคณิตที่แทรกตัวอยู่ตามแนวดิ่งและแนวนอนทำงานร่วมกับความมันวาวของโลหะ มีการใช้เทคนิคดอกลูกให้แผ่นโลหะเกิดเส้นลายจุดแทรกกรูปรูปทรงขึ้นมาระหว่างแถบสี เห็นศักยภาพของการใช้โลหะมันวาวอย่างชัดเจน

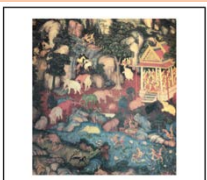
ภาพที่ 8 ชื่อผลงาน เมืองกรุง เทคนิคสีผสม ขนาด 250×500 เซนติเมตร พ.ศ. 2553
ที่มา : (MOCA Museum of Contemporary Art, 2553)

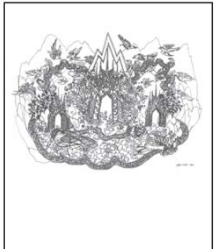
สรุปผลการศึกษา สำหรับในงานศิลปกรรมร่วมสมัยที่ได้รวบรวมข้อมูลการสร้างสรรคจากศิลปินทั้ง 3 ท่านพบว่าศิลปินใช้วัสดุโลหะที่มีทั้งรูปทรงของสเตนเลส ทองแดง ทองเหลือง ทั้งในกรณีที่ศิลปินไม่ได้ใช้สีเคลือบลงไปในโลหะ เช่น งานของปิกัสโซ งานจะแสดงตัวตนออกมาผ่านภาพลายเส้นที่เรียบง่ายและซับซ้อน ในขณะที่ศิลปินไทยสนใจนำแผ่นโลหะมาเคลือบสีในบางบริเวณและปล่อยให้พื้นโลหะทำงานตามลักษณะพื้นฐานในบางบริเวณ ศิลปินทั้งหมดอาศัยศักยภาพในการแสดงออกของแผ่นโลหะหลายประเภทจากทั้งการดูนูนจากด้านหลัง การกดลงไปจากด้านหน้า การเจาะ การขูดให้เกิดร่องรอย ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการผสมผสานเทคนิคจากการวาดลายเส้นเป็นสื่อหลักที่ทำงานร่วมกันด้วย ทั้งนี้เห็นได้ชัดว่าเทคนิคที่เป็นงานศิลปะหัตถกรรมขั้นสูงในอดีตสามารถตอบรับเนื้อหาสมัยใหม่ ทั้งแบบรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงแสดงสภาวะทางจิตใจของศิลปินผ่านการวาดลายเส้นที่ฉับไว ผสมผสานไปกับเทคนิคที่ใช้ระยะเวลาอันยาวนานไปพร้อมๆ กัน

2) การตั้งคำถามและตีความวิธีการเล่าเรื่องผลงานจิตรกรรมฝาผนังแนวประเพณี ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม วัดสุทัศนเทพวราราม พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร

การวิเคราะห์ผลงานภาพร่างซึ่งเลือกขยายผลงานและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากจินตนาการ ความคิด การตั้งคำถามและการตีความจากผลงานจิตรกรรมฝาผนังแนวประเพณี ซึ่งในผลงานชุดนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม วัดสุทัศนเทพวราราม พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และวัดสุวรรณา

รามราชวรวิหารเพื่อให้ผลงานแสดงออกซึ่งจินตภาพในการสร้างสรรค์ ดังนั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจในวิธีการเล่าเรื่องทางจิตรกรรมไทยด้วย โดยเน้นมุมมองร่วมสมัย การวาดเส้น การสลายรูปทรง การตัดทอนโครงสร้างองค์ประกอบทางศิลปะ และภาพสัตว์หิมพานต์ รูปทรงตามธรรมชาติ รูปทรงสถาปัตยกรรมจากการตีความจิตรกรรมไทยแนวประเพณีที่สนใจ โดยเพิ่มเติมจินตนาการส่วนตัวอย่างเรียบง่าย เพื่อบอกเล่าประสบการณ์และชีวิตของผู้สร้างสรรค์ตามแนวทางการเล่าเรื่องของจิตรกรรมไทยซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆที่ปรากฏในภาพร่างดังนี้

ลำดับ	ลักษณะภาพร่าง	ที่มาของแรงบันดาลใจ	วิเคราะห์	การนำไปใช้
1		 จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม	จิตรกรรมฝาผนัง วัดคงคาราม ภาพพุทธประวัติตอนพระ พุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข ภายหลังจากที่ทรงตรัสรู้ = พญานาค + ความสงบ + ศูนย์กลางจิตใจ	✓
2		 จิตรกรรมฝาผนังวัดสุทัศนเทพวราราม	จิตรกรรมฝาผนัง วัดสุทัศนเทพวราราม = ช้างทรงคู่ + อุดมคติ + ชีวิตที่งดงาม	✓
3		 จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม	จิตรกรรมฝาผนัง วัดคงคาราม = ผุ้งน้ำ + วิหารแห่งจิต + ศูนย์รวมจิตใจ	✓
4		 จิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งพุทไธสวรรย์	บันไดพญานาคพระพุทเจ้าเสด็จลงจากดาวดึง จิตร กรรมฝาผนังในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ = พญานาค + ปกปักษ์รักษา + วิหารแห่งศูนย์รวมจิตใจ	✓

5		 จิตรกรรมฝาผนังสุวรรณาราม	จิตรกรรมฝาผนัง วัดสุวรรณารามราช วรวิหาร = วิหารแห่งจิต + ศูนย์รวมแห่งจิต + ความ สงบ	✓
---	---	---	---	---

ภาพร่างที่ขึ้นที่ 1 การแสดงออกของรูปทรง สัญลักษณ์ รวมถึงที่มาและแรงบันดาลใจในส่วนของสัตว์หิมพานต์ พญานาคคู่ที่ปรากฏอยู่ในภาพนั้นได้รับแรงบันดาลใจมาจากจิตรกรรมฝาผนังในหลาย ตอนของพุทธประวัติซึ่งจะเห็นพญานาคที่เป็นมโนทัศน์แห่งความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และการสำรวจองค์ประกอบภาพจิตรกรรมฝาผนังโดยศึกษาภาพเหล่านี้จากวัดคงคาราม ซึ่งมีลักษณะความสนุกสนานและทรงคุณค่า บางส่วนมีการแบ่งพื้นที่ของแม่น้ำ พื้นดิน ภูเขา โคดหิน ต้นไม้ ด้วยเส้นเส้นทแยงที่มีความอิสระ และมีลักษณะเป็นเส้นคลื่นต่อกันยาว ๆ บางส่วนเป็นเส้นลักษณะกลมมน จึงหยิบยืมลักษณะองค์ประกอบบางส่วนมาตัดทอน และเพิ่มเติมจินตนาการส่วนตัวลงไปในงานนี้โดยมีวิหารแห่งศูนย์รวมจิตใจลอยอยู่เหนือสรรพสิ่ง

ภาพร่างที่ขึ้นที่ 2 ใช้สัญลักษณ์ของช้างคู่ที่ปรากฏอยู่ในภาพแสดงให้เห็นความสมดุลของการจัดวางองค์ประกอบจากรูปแบบจิตรกรรมฝาผนัง วัดสุทัศน์เทพวราราม ด้วยความประทับใจในลักษณะของสัตว์หิมพานต์ชั้นสูงที่เขียนขึ้นจากอุดมคติ และกลุ่มฝูงสัตว์หลายประเภทมาอยู่ร่วมกันในภาพ แสดงถึงความสุขความอบอุ่นของมวลชีวิต การวาดเส้นแบบเรียบง่ายด้วยเส้นสายแบนๆในระนาบสองมิติตามแบบไทยประเพณีของภาพช้างกับกิริยาที่แสดงถึงจินตนาการ และขุมวิหารที่ลอยอยู่เหนือขึ้นไปนั้นเป็นส่วนที่เชื่อมโยงเรื่องราวของแนวคิดที่สื่อถึงชีวิตและความสงบของจิตใจเป็นศูนย์กลางของมโนภาพที่เกิดขึ้น

ภาพร่างที่ขึ้นที่ 3 ได้รับแรงบันดาลใจจากสัตว์ชั้นสูงที่เขียนขึ้นจากอุดมคติ ผู้สร้างสรรค์เลือกม้าทรง ซึ่งประดับประดาเครื่องทรงและดอกไม้มาพรรณ ซึ่งประกอบด้วยสัตว์น้อยใหญ่แวดล้อมม้าทรงอย่างเรียบง่าย และเปิดพื้นที่ว่างให้มีความเชื่อมโยงกลุ่มภาพสัตว์ที่ใช้แทนความหมายของชีวิตไปยังองค์ประกอบหนึ่ง และเปิดองค์ประกอบให้มีการถ่ายเทของภาพดอกไม้เล็กๆอย่างเคลื่อนไหว สลับกับลายละเอียดของทศนธาตุต่าง ๆ ทำให้เห็นมิติที่มีความซับซ้อน โดยมุ่งหวังจะปรากฏจินตภาพใหม่ que แสดงรายละเอียดของความงามเล็กๆในเทคนิคนี้

ภาพร่างที่ขึ้นที่ 4 เลือกใช้รูปทรงสัญลักษณ์ภาพสัตว์หิมพานต์หลายประเภท กล่าวคือภาพพญานาคมีปีกกิริยาดัดทอนให้เกิดเป็นรูปลักษณะใหม่พิเศกว่าบิราลสัตว์โดยทั่วไป กำลังชูช่อดอกบัวในตำแหน่งกลางภาพ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาและความสงบ โดยจัดองค์ประกอบให้อยู่ในสถานะของเทพที่ปกปักรักษาวิหารแห่งจิตใจที่ลอยอยู่เหนือสุดของภาพ ซึ่งแรงบันดาลใจมาจากแนวคิดภาพบันไดพญานาคขณะพระพุทธเจ้าเสด็จลงจากดาวดึงส์ จิตรกรรมฝาผนังในพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และนำรูปแบบมาจัดวางองค์ประกอบใหม่ การคลี่คลายรูปทรงเพื่อการสร้างสรรค์ที่แสดงจินตภาพใหม่อย่างลงตัว

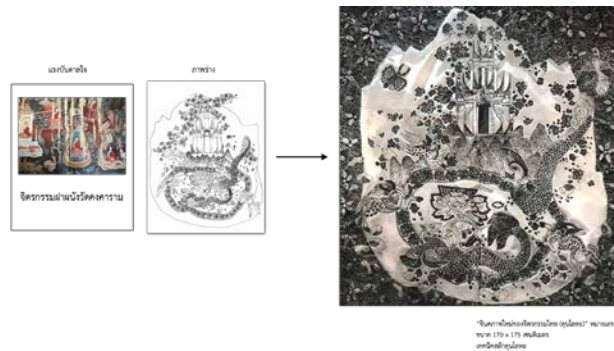
ภาพร่างที่ขึ้นที่ 5 ความโดดเด่นในชิ้นนี้คือวิหารสามหลังที่สะท้อนเนื้อหาและนัยยะแห่งพุทธปรัชญาที่อิงกับมิติแห่งศูนย์รวมจิตใจไว้ให้ไม่เสื่อมสลายในยุคสมัยแห่งความเปลี่ยนแปลงปัจจุบัน ภายนอกวิหารมีสัตว์ป่าตามธรรมชาติมากมายอยู่ร่วมกัน แสดงให้เห็นความรัก ความอบอุ่น และการขยายขอบเขตจินตนาการ การจัดองค์ประกอบในงานก่อให้เกิดจังหวะเหลื่อมล้ำกัน เพื่อช่วยลดความกระด้างของเส้นแนวตั้งและเส้นแนวนอนที่เชื่อมโยงกับวิหาร แม้จะไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงตามที่เห็นในธรรมชาติ แต่ก็ช่วยให้เกิดมิติที่ทับซ้อน การได้รับ

แรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังของไทย วัดสุรรณารามราชวรวิหาร สมุดภาพไตรภูมิ สามารถสะท้อนความเป็นศูนย์รวมจิตใจและความสงบได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการศึกษาคำถามและตีความวิธีการเล่าเรื่องผลงานจิตรกรรมฝาผนังแนวประเพณี ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม วัดสุทัศน์เทพวราราม พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ และวัดสุรรณารามราชวรวิหาร สามารถแสดงออกซึ่งจินตภาพในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ได้ เพื่อทำความเข้าใจที่มาของจิตรกรรมฝาผนัง หน้าที่แบบแผนการวาด โดยอาศัยการวิเคราะห์จิตรกรรมฝาผนังว่าสามารถแสดงมิติของการนำเสนอภาพ และการขับเน้นเรื่องราว องค์ประกอบศิลป์ในแบบศิลปะร่วมสมัยได้หรือไม่ ทั้งนี้ยังทำให้เห็นความสัมพันธ์ของภาพที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาและความสงบ ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับแนวความคิดและการศึกษาความหมายในภาพจิตรกรรมแบบไทยประเพณีที่สำคัญ

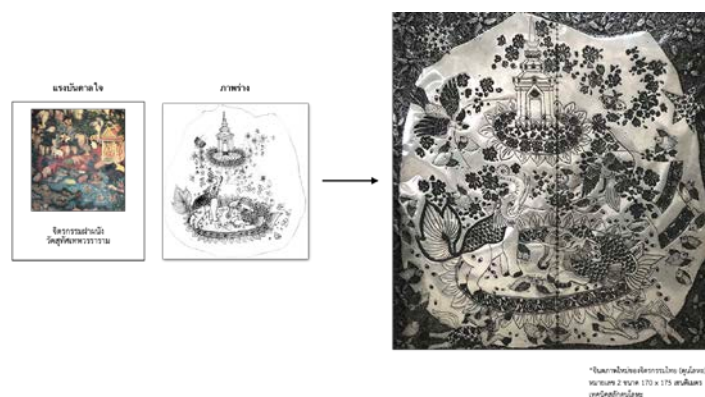
3) ผลงานสร้างสรรค์ชุด “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)”

จากการวาดเส้นบนวัสดุแผ่นโลหะจนเกิดเป็นเทคนิคเฉพาะที่สามารถเข้าใจและเข้าสู่กระบวนการวิจัยและลงมือปฏิบัติการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องจนก่อให้เกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สมบูรณ์ จำนวน 5 ผลงานดังนี้

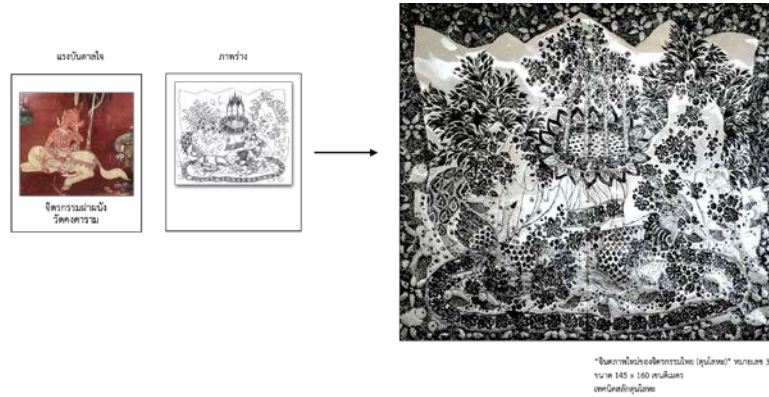
ภาพที่ 9 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 1
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

ในผลงานชิ้นที่ 1 ผู้วิจัยการตีความประเด็นทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากจุดยืนของศิลปินไทยและการสืบทอดลักษณะบางประการของจิตรกรรมไทยรูปทรงแบบประเพณีเพื่อนำเสนอประเด็นใหม่ร่วมสมัยจากจุดยืนที่บริสุทธิ์ เห็นคุณค่าของธรรมชาติทั้งในโลกจริงและในโลกอุดมคติ จากชิ้นที่ 1 ยังไม่พบเทคนิคการเพิ่มรายละเอียดระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกกรอบเฟรมมากนัก ทำให้เห็นพื้นที่เชิงลบเด่นชัดขึ้นมากเป็นบริเวณกว้าง

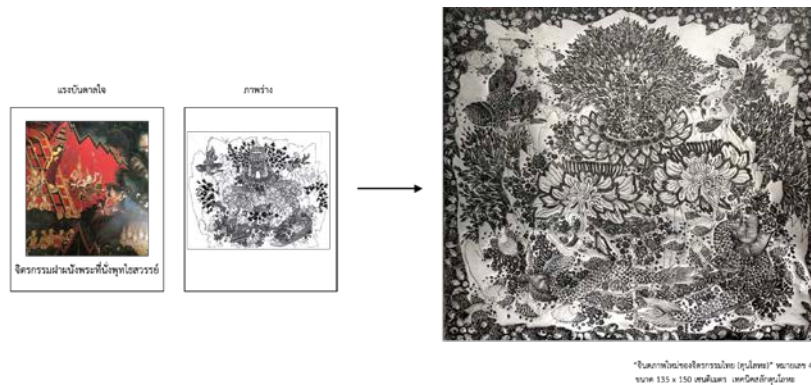
ภาพที่ 10 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 2
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

การสร้างงานชิ้นที่ 2 ใช้วิธีการนำเสนอที่เน้นให้ความสำคัญขององค์ประกอบที่สมบูรณ์ และมีพัฒนาการไปจากชิ้นก่อนๆ ตรงที่เริ่มมีการจัดการโครงสร้างของภาพที่เป็นระเบียบ เพื่อให้สัมพันธ์ไปกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ

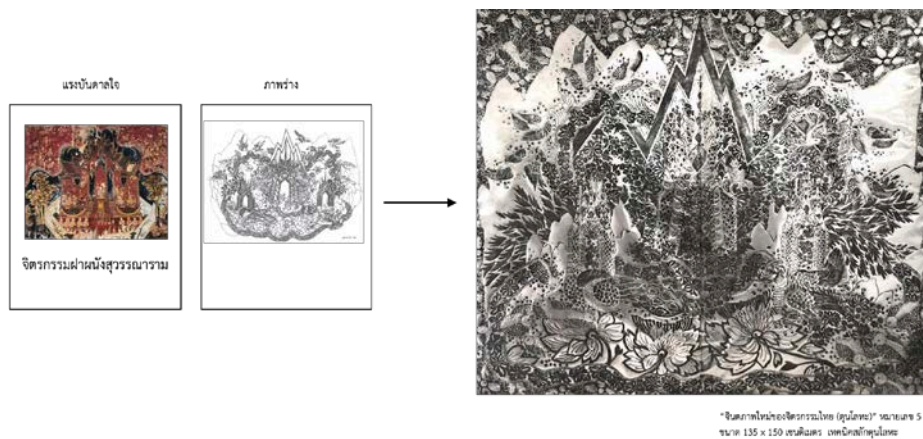
ภาพที่ 11 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 2
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

ในผลงานชิ้นที่ 3 มีทิศทางของการสร้างสรรค์ผลงานที่ดำเนินไปอย่างเป็นลำดับขั้น จากการค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง พบว่ามีความสัมพันธ์ของมิติระหว่างพื้นที่ว่างภายในและภายนอกที่ส่งอิทธิพลมาสู่ตัวงาน การกลดลดกลายลงไปบนพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ ในทางหนึ่งเกิดผลของพื้นที่ที่ลอยขึ้นมา มีลักษณะเป็นพื้นที่เชิงลบของภาพ ดังเช่นพื้นที่สีขาวในผลงานชิ้นนี้ ในส่วนของการดุนนูนจากด้านหลังเกิดผลลดกลายที่ลอยขึ้น ให้ผลลัพธ์แตกต่างจากการกลดกลายและสังเกตได้ว่าในส่วนของพื้นที่สีขาวจะลดน้อยลงเรื่อย ๆ

ภาพที่ 12 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 2
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

ในผลงานชิ้นที่ 4 ให้ความสำคัญกับการทำงานของเส้นและรูปทรงที่มีความอิสระ ขึ้นส่วนประกอบของรูปทรงที่มาจากสัตว์หิมพานต์และธรรมชาติ เส้นที่แสดงความรู้สึกอิสระ กระบวนการทำงานนั้นต้องจดจ่ออยู่กับการร่างเส้นลดกลาย ทั้งเส้นที่มีขนาดเล็กทึบ โปร่ง และเส้นที่มีขนาดใหญ่มีช่องว่างที่กว้างโปร่งบ้าง และทึบบ้าง โดยให้ความสำคัญกับตัวกระบวนการเพื่อให้เกิดทิศทางของเส้นภายในที่สามารถสลายรูปร่างรูปทรงกรอบภายนอก ซึ่งส่งผลให้เกิดจินตนาการ เกิดความคิดใหม่ๆ จากมิติที่ซับซ้อน

ภาพที่ 13 “จินตภาพใหม่ในจิตรกรรมไทย (ดุนโลหะ)” หมายเลข 2
ที่มา (ออมสิริ ปานดำรงค์, 2567)

รูปแบบชิ้นงานที่เกิดจากการสลักดุนโลหะแสดงร่องรอยของความรัก ความนุญ และการเว้นระยะที่มีขนาดขนาดใหญ่ กลางและเล็ก ไม่เพียงแต่แสดงร่องรอยของวิธีการทางทัศนศิลป์ แต่รูปทรงที่เกิดขึ้นมีความเคลื่อนไหวอย่างอิสระและสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกแห่งชีวิตเป็นอย่างดีกว่าชิ้นงานชุดแรกๆ ด้วยกระบวนการที่เน้นให้มีความละเอียดมากขึ้น ซึ่งยังคงสะท้อนความวิริยะอุตสาหะตามแนวคิดในการสร้างสรรค์

สรุปการใช้แผ่นโลหะอลูมิเนียมเป็นจุดเด่นของผลงานชุดนี้ ทั้งนี้เทคนิคที่ปฏิบัติกันมาอย่างยาวนานถูกรื้อฟื้นกลับมาโดยอาศัยรูปทรงและลวดลายแบบจิตรกรรมประเพณีไทย เทคนิคที่ใช้เป็นการทำงานจากทั้งด้านหน้าและด้านหลังของแผ่นอลูมิเนียมส่งผลให้มีลายเส้นที่ถูกกดลงไปเป็นร่องลึกกับลายเส้นที่ถูกดันขึ้นมาเป็นรอยนูนให้ผลกับแสงที่แตกต่างกัน การดุนนูนในรูปทรงขนาดใหญ่เพื่อสร้างผลลัพธ์ของพื้นที่ในองค์ประกอบภาพ เกิดผลลัพธ์แบบพื้นที่ว่างเชิงบวกและพื้นที่ว่างเชิงลบ ซึ่งพื้นที่ว่างเชิงลบที่ทำงานกับรูปทรงต่างๆ ก่อให้เกิดมิติลวงตาซ้อนชั้น เกิดความหมายของการมีโลกหรือจักรวาลซ้อนหลายชั้นในงานชิ้นเดียว ผลลัพธ์แบบนี้อาจจะเกิดได้ในจิตรกรรมเช่นกัน แต่ด้วยการที่พื้นที่ว่างเชิงลบนี้ถูกดุนนูนขึ้นมาทำให้เกิดรสชาติใหม่ที่จิตรกรรมหรือภาพลายเส้นสองมิติแบบปกติทำไม่ได้

4) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างร่องรอยของการวาดเส้นบนวัสดุโลหะเพื่อการถ่ายทอดความคิดจินตนาการออกมา

ร่องรอย หมายถึง ผลลัพธ์ที่หลงเหลือไว้เป็นหลักฐานหรือสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังการกระทำบนที่พื้นของผลงานศิลปะ ซึ่งเป็นวิธีการประเภทหนึ่งของการบันทึก การเก็บข้อมูลจากกระบวนการทางศิลปะ หรือผลของกระบวนการที่แสดงออกมาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

ร่องรอยที่ปรากฏบนวัสดุโลหะซึ่งเป็นพื้นที่ในการสร้างงานศิลปะ คือ การแสดงผลลัพธ์จากกระบวนการสร้างสรรค์ในการสื่อสารแนวความคิด หลักการเลือกวัสดุเป็นสื่อ หรือแม้แต่วงบุนโลหะของไทยสามารถยืนยันได้ว่าเป็นผลลัพธ์ที่หลงเหลืออยู่ สามารถสื่อสารถึงความเป็นอุดมคติข้ามยุคข้ามสมัยจนถึงปัจจุบัน และเป็นจุดเริ่มต้นในการกระตุ้นความคิด การกำหนดขอบเขตในงานศิลปะไทยประเพณี ความอิสระในการแสดงออก และข้อกีดแบบขนบเดิม ๆ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของบริบทในวัฒนธรรมทั้งสิ้น

งานวาดเส้นสร้างสรรค์สำหรับงานเชิงทดลองบนวัสดุโลหะเพื่อให้มีประสิทธิภาพผู้สร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้หลายเทคนิค เช่น วาดเส้นจากวัสดุธรรมชาติ การทดลองวาดเส้นจากเทคนิคภาพพิมพ์โลหะตลอดจนการบันทึกเรื่องราวของเส้นและความหมาย เป็นต้น การหาความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ของการวาดเส้น โดยอิทธิพล ตั้งโฉลกดังนี้

- ใช้เส้นเป็นทัศนธาตุหลักแห่งการสร้างสรรค์
- ค้นคว้าทดลองหาความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ในการใช้เส้นสร้างสรรค์
- ศึกษาเส้นสายในธรรมชาติ เช่น ดอกไม้แห่ง ใบไม้แห่ง ทิวทัศน์ และสิ่งแวดล้อม
- วาดเส้นด้วยใจ กึ่งสำนึกหรือไร้สำนึก โดยการวาดอย่างรวดเร็วและฉับพลัน
- ทำงานวาดเส้นด้วยมือและจิตใจ โดยกำหนดโจทย์ขึ้นเอง
- ทดลองค้นคว้ากระบวนการทางเทคนิคใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อนหรือไม่ได้ทำมานานแล้ว โดย

เอามาผสมกับเทคนิคใหม่

ซึ่งศิลปินส่วนใหญ่จะใช้ภาพร่างเป็นวิธีคิดออกมาเป็นภาษาภาพโดยตรง ปกติศิลปินทุกคนก็เป็นเช่นเดียวกับคนทั่วไปที่คิดเป็นภาษาถ้อยคำ เพื่อการสื่อสารความคิดต่อกันได้ ในทางทัศนศิลป์ก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะผลงานที่เป็นภาษาแห่งความงามและเป็นภาษาแห่งอารมณ์ความรู้สึก (อิทธิพล ตั้งโฉลก, 2560: 15) และเมื่อได้ผลงานจำนวนหนึ่งจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินผล จากการทดลองกระบวนการทางเทคนิคใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อนหรือไม่ได้ทำมานานแล้ว โดยเอามาผสมกับเทคนิคใหม่ พบว่าเป็นสื่อที่ตอบสนองต่อการแสดงออก และพัฒนาความคิดใหม่ ๆ ในการมุ่งสู่เนื้อหาของงานสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอรูปทรงที่บอกเล่าธรรมชาติและชีวิตของผู้สร้างสรรค์อันเป็นศูนย์กลางของจิตใจตนเอง

1. เทคนิคการสร้างรูปที่มีลักษณะแบบภาพลายเส้น ทั้งนี้เทคนิคการกดลงและดันขึ้นทำให้ลายเส้นมีเสน่ห์กว่าปกติ แสดงออกซึ่งเนื้อหาเรื่องธรรมชาติและสวยงามได้ดี การวาดเส้นบนวัสดุแผ่นโลหะจนเกิดเป็นเทคนิคเฉพาะที่สามารถสร้างมิติที่ซับซ้อนได้มากกว่าการวาดเส้นด้วยดินสอหรือปากกาแบบมาตรฐานสะท้อนมุมมองร่วมสมัยในเทคนิคศิลปะไทยประเพณี การแสดงออกของร่องรอยและพื้นผิวในเทคนิคบุณ กด จาร ขุด ชิด จากเหล็กแหลมที่ไม่เพียงเป็นแค่เป็นปรากฏการณ์ทางความงามในแบบอุดมคติเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึก เรื่องราว และแสดงความหมายซึ่งถูกซ่อนอยู่ภายใต้ เส้น น้ำหนัก รูปร่างรูปทรง และพื้นผิว ลึก ชื้น

5) การวิเคราะห์กระบวนการสร้างพื้นที่เชิงบวกและเชิงลบในงานศิลปะเพื่อแสดงศักยภาพของงาน บนโลหะในฐานะศิลปะร่วมสมัย

การทำงานบนแผ่นอลูมิเนียมขนาด 0.3 มม. นั้น เมื่อกดจุดและลายเส้นลงไปทำให้พื้นที่โดยรอบของส่วนที่กดเหมือนนูนขึ้น เกิดพื้นที่เชิงลบที่เด่นชัด กลายเป็นลักษณะเด่นของงานชุดนี้ พื้นที่เชิงลบนี้ยังมีการพัฒนาการจากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 5 ที่แตกต่างกันอีกด้วย

แนวคิดของพื้นที่เชิงบวกและเชิงลบนั้นเป็นพื้นฐานของงานจิตรกรรมทุกประเภท(รวมถึงประติมากรรมและสถาปัตยกรรมในบางกรณีด้วย) ดังที่กล่าวว่า

ในหนังสือ Art Fundamentals: Theory and Practice: 12th Edition ระบุว่า “It is important for beginner artists (as well as those learning to appreciate art) to pay attention to, and consider the effects of, negative areas. Without the proper and sensitive use of negative areas, a picture may seem boring, overcrowded, busy, and / or confusing Traditionally, the figure and foreground position were considered positive, while the background areas were considered negative. The term figure probably came from the human form, which was used as a major subject in artwork and implied a spatial relationship, with the figure occupying the position in front of the remaining background.”

เป็นเรื่องสำคัญสำหรับศิลปินในขั้นเริ่มต้น (รวมไปถึงคนที่กำลังศึกษาการวิจัยงานศิลปะ) ที่จะต้องให้ความสนใจถึงพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากพื้นที่เชิงลบ โดยปราศจากการใช้พื้นที่เชิงลบอย่างเหมาะสมและระมัดระวัง ภาพอาจจะดูน่าเบื่อ อึดอัด รุนแรงและหรือสับสน ตามประเพณีแล้ว ตัวรูปและสิ่งที่อยู่ฉากหน้าจะถูกพิจารณาว่าเป็นพื้นที่เชิงบวกในขณะที่บริเวณฉากหลังจะเป็นเชิงลบ คำว่าตัวรูป (figure) อาจจะมาจากรูปทรง

บุคคลซึ่งถูกใช้เป็นหัวข้อหลักในงานศิลปะและมีนัยถึงความสัมพันธ์เชิงพื้นที่โดยที่มีตัวรูปอยู่ตำแหน่งด้านหน้าของฉากหลังที่เหลือ (Otto Ocvirk, Robert Stinson, Philip Wigg, Robert Bone, David Cayton, 2012 : 30)

ภาพที่ 14 ภาพ A , B และ C แสดงภาพของ Paul Gauguin, Girl with a Fan, 1902. Oil on canvas.

ที่มา: (Otto Ocvirk, Robert Stinson, Philip Wigg, Robert Bone, David Cayton, 2012 : 31)

ตัวอย่างภาพในรูป A แสดงถึงรูปร่างเชิงบวกที่ได้รับการปรับปรุงโดยการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับพื้นที่เชิงลบหรือพื้นที่ที่โดยรอบ ในขณะที่รูป B พื้นที่สีดำบ่งบอกถึงรูปร่างที่เป็นเชิงลบและพื้นที่สีขาวกำหนดตำแหน่งของภาพที่เป็นเชิงบวก

ตัวอย่างภาพในรูป C บ่งบอกลักษณะพื้นที่ที่ได้รับการระบายสีดำและบางพื้นที่ไม่ได้ถูกระบายสี ทำให้เกิดมุมมองที่แปลกใหม่ บางครั้งเหมือนการลวงมิติกับสายตาผู้ชม จึงทำให้ในขณะเดียวกันพื้นที่สีดำเป็นพื้นที่เชิงบวกเนื่องจากสามารถมองเห็นเป็นรูปได้แม้ว่าหลังจากการพิจารณาดังกล่าวแล้วอาจจะแสดงผลการมองเห็นในทางกลับกัน

ชูลูด นิมเสมอ กล่าวว่า “พื้นที่ว่างเชิงบวกคือ ที่ว่างที่มีการกำหนดขอบเขตให้เป็นรูปทรง ส่วนพื้นที่ว่างเชิงลบ คือ ที่ว่างที่เหลืออยู่รอบ ๆ ที่ว่างเชิงบวก” ซึ่งก็เป็นทัศนะเดียวกันว่าพื้นที่สองประเภททำงานร่วมกัน (ชูลูด นิมเสมอ, 2557: 125)

สรุปจากตัวอย่างภาพดังกล่าวระนาบภาพเป็นการทำงานร่วมกันของพื้นที่เชิงบวกและพื้นที่เชิงลบโดยสัดส่วนของพื้นที่ทั้งสองมากหรือน้อยจะเป็นตัวกำหนดว่าภาพนั้นสื่อสารอย่างไรและประสบความสำเร็จในฐานะภาพขนาดไหน

“การสร้างรูป และ การสร้างพื้นที่” การค้นคว้าข้อมูลทำให้เกิดองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเทคนิคของการกด จด จาร ที่ช่างไทยโบราณปฏิบัติกันมา ส่วนการค้นคว้าเพิ่มเติมไปยังเทคนิคการดุนนูนซึ่งศิลปะไทยทำไม่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การดุนนูนบนพื้นที่โลหะขนาดใหญ่ทำให้เกิดพื้นที่ว่างเชิงลบซึ่งเทียบเคียงได้กับพื้นที่ถมสีแดงชาดในกรอบสีเทาที่จิตรกรรมไทยสร้างอย่างสม่ำเสมอแต่งานโลหะยังไม่ค่อยปรากฏ” ทั้งนี้กระทั้งงานศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยที่บทวนในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ก็ไม่ได้สร้างพื้นที่เชิงลบด้วยการดุนนูนจากด้านหลังลักษณะเด่นนี้กล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งในประเด็นที่ประสบความสำเร็จและเป็นองค์ความรู้ที่สามารถส่งต่อให้กับการสร้างสรรค์อื่นได้

การทำงานบนโลหะอันเป็นงานที่คนทั่วไปคาดหมายว่าจะต้องปฏิบัติโดยใช้แรงงานสูงกลับกลายเป็นงานของศิลปินหญิงที่อาศัยความเพียรพยายามอย่างมาก ทำให้ผู้ชมรับรู้ความงามของผลงานอย่างละเอียดถี่ถ้วนขึ้นอีกโสดหนึ่ง

สรุปจากการวิจัยสร้างสรรค์ที่กล่าวมา เห็นได้ว่าเทคนิคแบบประเพณีที่ถูกสืบทอดมาในการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยสามารถนำกลับมาใช้ได้หากมีกระบวนการการทำงานที่ละเอียด แสวงหาวิธีการแสดงออกและเนื้อหาสอดคล้องกับเทคนิค งานวิจัยนี้สามารถเป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยโดยอาศัยเทคนิคประเพณีอื่นๆ ในอนาคตได้อีกด้วย

ผลการวิจัย

การศึกษาผลงานศิลปกรรมเทคนิคการบุद्धโลหะและศักยภาพในการนำเสนอศิลปะร่วมสมัยต้องการนำเสนอการแสดงร่องรอยพื้นผิวจากการกด จาร ขูด ขีดของเหล็กแหลมที่สามารถแสดงให้เห็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. เทคนิคการสร้างรูปที่มีลักษณะแบนภาพลายเส้น ทั้งนี้เทคนิคการกดลงและดันขึ้นทำให้ลายเส้นมีเส้นหักว่าปกติ แสดงออกซึ่งเนื้อหาเรื่องธรรมชาติและความสะดวกสบายได้ดี
2. การทำงานบนแผ่นอลูมิเนียมขนาด 0.3 มิลลิเมตร นั้น เมื่อกดจุดและลายเส้นลงไปทำให้พื้นที่โดยรอบของส่วนที่กดเหมือนนูนขึ้น เกิดพื้นที่เชิงลบที่เด่นชัดกลายเป็นลักษณะเด่นของงานชุดนี้ พื้นที่เชิงลบนี้นี้ยังมีพัฒนาการจากชิ้นที่ 1 ถึงชิ้นที่ 5 ที่แตกต่างกันอีกด้วย
3. การทำงานบนโลหะอันเป็นงานที่คนทั่วไปคาดหมายว่าจะต้องปฏิบัติโดยใช้แรงงานสูงกลับกลายเป็นงานของศิลปินหญิงที่อาศัยความเพียรพยายามอย่างมาก ทำให้ผู้ชมรับรู้ความงามของผลงานอย่างละเอียดถี่ถ้วนขึ้นอีกสักระยะหนึ่ง

จากการทดลองวาดเส้นบนวัสดุแผ่นโลหะจนเกิดเป็นเทคนิคเฉพาะที่สามารถเข้าใจและเข้าสู่กระบวนการคิดผ่านจินตนาการ และลงมือปฏิบัติการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องจนก่อให้เกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะที่สมบูรณ์ดังนี้

หัวข้อ	แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	แนวทางวิเคราะห์	สรุป
1	1) การศึกษาวรรณกรรม 1.1 เอกสารข้อมูลที่ได้จากการสลักคุณโลหะ 1.2 งานหัตถกรรมเครื่องเงินในประเทศไทย	1) ศึกษารูปแบบการสลักคุณโลหะ 2) นำเทคนิคโบราณ การสลักคุณบนแผ่นโลหะ 3) ทดลอง กด ขูด ขีด จาร ฉลุ บนแผ่นอะลูมิเนียมที่มีความหนา บาง แตกต่างกันไป	เก็บบันทึก รวบรวมภาพข้อมูลอัตลักษณ์ของเครื่องเงินในประเทศไทย ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนาสู่รูปแบบศิลปะไทยร่วมสมัยแนวคิดรูปแบบและสุนทรียภาพจนเกิดการพัฒนาแต่คุณค่าทางความงามยังคงสืบเนื่องมาจากรูปแบบดั้งเดิม
2	2) แนวคิดหรือทฤษฎี 2.1 การวาดเส้นเพื่อการถ่ายทอดความคิดจินตนาการออกมาเป็นภาพเบื้องต้น 2.2 เอกสารข้อมูลที่ได้จากจินตภาพในงานศิลปะ 2.3 พื้นที่เชิงบวกและเชิงลบในงานศิลปะ (Positive Areas and Negative Areas)	1) ใช้ประสบการณ์จากการรู้หลายเทคนิค เช่น วาดเส้นจากวัสดุธรรมชาติ การทดลองวาดเส้นจากเทคนิคภาพพิมพ์โลหะตลอดจนการบันทึกเรื่องราวของเส้นและความหมาย 2) ศึกษาเรื่องจินตนาการที่แสดงให้เห็นถึงจินตภาพใหม่ 3) ขวนให้ผู้ชมเข้ามาฟังพิจารณารายละเอียดและร่องรอยของพื้นที่ว่าง	1) เมื่อได้ผลงานจำนวนหนึ่งจึงนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและประเมินผล 2) ศิลปะที่สร้างสรรค์ด้วยตัวอักษรและภาษาหรือภาพต่างๆมีพื้นฐานของการสร้างจินตภาพขึ้นในใจด้วยกันทั้งสิ้น 3) การลงมือปฏิบัติกับสายตาคือเครื่องมือสื่อสารความหมายเชิงสัมพันธ์กับพื้นที่ในงานศิลปะ
3	3) ผลงานสร้างสรรค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3.1 รูปแบบ 3.2 วัสดุ 3.3 เทคนิค 3.4 วิธีการ 3.5 อัตลักษณ์	1) ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับลายเส้นที่เรียบง่ายแต่ดูนูนแบบมีรายละเอียด 2) ศึกษาแผ่นโลหะมาเคลือบสีในบางบริเวณและปล่อยให้พื้นโลหะทำงาน 3) การใช้วัสดุแทนค่าความหมายของเทคโนโลยีและความทันสมัย	เห็นได้ชัดว่าเทคนิคที่เป็นงานศิลปะหัตถกรรมขั้นสูงในอดีตสามารถดัดแปลงเพื่อหาสมัยใหม่ทั้งแบบรูปธรรมและนามธรรม รวมถึงแสดงสภาวะทางจิตใจของศิลปินผ่านการวาดลายเส้นที่ผสมผสานไปกับเทคนิคที่ใช้ระยะเวลาอันยาวนานไปพร้อม ๆ กัน

ภาพที่ 15 สรุปการวิเคราะห์การวิจัยผลงานวาดเส้นบนวัสดุแผ่นโลหะ
ทีมา (อมลสิริ ปานดำรงค์, 2567)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยตามที่บ่งบอกว่าการสร้างสรรค์ใหม่ครั้งนี้วางรากฐานอยู่บนเทคนิคการกด จดจาร ดุนโลหะ ซึ่งมีลักษณะเป็นการทดลองสร้างสรรค์ด้วย เนื่องจากเทคนิคนี้แม้จะเป็นพื้นฐานของศิลปกรรมไทยมาแต่อดีต แต่ไม่ได้ถูกนำมาสร้างสรรค์ต่อในศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัย ทั้งนี้อาจจะเพราะกระบวนการสร้างงานค่อนข้างยาก นอกจากนี้ความรู้บางประการกับเครื่องมือและอุปกรณ์ก็สูญหายไป ต้องการรวบรวมเอกสารเพื่อสร้างฐานความรู้ เหล่านี้กลับมารวมถึงการลงมือปฏิบัติเพื่อให้องค์ความรู้ครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้แต่แรกเมื่อตั้งโครงการวิจัย คาดหมายว่าจะศึกษาค้นคว้าแต่เทคนิค “การสร้างรูป และ การสร้างพื้นที่” การค้นคว้าข้อมูลทำให้เกิดองค์ความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับเทคนิคของการกด จด จาร ที่ช่างไทยโบราณปฏิบัติกันมา ส่วนการค้นคว้าเพิ่มเติมไปยังเทคนิคการ ดุนนูนซึ่งศิลปะไทยทำไม่มาก

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “การดุนนูนบนพื้นที่โลหะขนาดใหญ่ทำให้เกิดพื้นที่ว่างเชิงลบซึ่งเทียบเคียงได้กับ พื้นที่ถมสีแดงชาดในกรอบสีเทาที่จิตรกรรมไทยสร้างอย่างสม่ำเสมอแต่งานโลหะยังไม่ค่อยปรากฏ” ทั้งนี้กระทั้ง งานศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยที่บทวนในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ก็ไม่ได้สร้างพื้นที่เชิงลบด้วยการดุนนูนจาก ด้านหลัง ลักษณะเด่นนี้กล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งในประเด็นที่ประสบความสำเร็จและเป็นองค์ความรู้ที่สามารถส่งต่อ ให้กับการสร้างสรรค์อื่นได้

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2549). *เครื่องทองสมัยอยุธยา*. บริษัททุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977) จำกัด.
- กรมศิลปากรช่างสิบหมู่. (2549). *ดุนโลหะ*. อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2557). *องค์ประกอบศิลป์*. อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ลดาวัลย์ ตาไชยยศ. (2566, 2 ธันวาคม). *งานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิม*. <https://www.sarakadee.com/2022/07/06/ทำพาน/>
- ณรงค์ วลีพร อิงค์ธนศ. (2564, 10 มกราคม). *จินตภาพ*. <https://monwic.com/th/2020/06/11/วิโชค-มุกดาภิ-2/>
- ศรัณยู นกแก้ว. (2567, 30 มกราคม). *พิพิธภัณฑ์เครื่องทองที่ดีที่สุดในไทย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา*. https://www.sarakadeelite.com/arts_and_culture/gold-treasures-of-ayutthaya/
- สารคดี. (2563, 2 ธันวาคม). *งานหัตถกรรมเครื่องเงินแบบดั้งเดิม*. <https://www.sarakadee.com/2020/03/29/สลาล้านนา/>
- อิทธิพล ตั้งโฉลก. (2560). *วาดเส้นพื้นฐาน วาดเส้นสร้างสรรค์และภาพร่าง*. มีเดียโซน พรินต์ติ้งจำกัด
- MOCA Museum of Contemporary Art. (มกราคม 10, 2553) *เมืองกรุง*. <https://mocabangkok.com/th/profile/เดชา-วราชน/>
- Otto Ocvirk, Robert Stinson, Philip Wigg, Robert Bone, David Cayton, (2012). *Art Fundamentals: Theory and Practice*. McGraw-Hill Education.
- Hedonist Gallery. (January 29, 2024). Pablo Picasso (1955-1956). Complete Set of 24 Silver Plates. <https://www.artsy.net/artwork/pablo-picasso-picasso-complete-set-of-24-silver-plates>

ภาคผนวก

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

หลักเกณฑ์การส่งบทความ

ชื่อวารสาร : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn
ISSN (Online) 2730-1516
ISSN (Print) 2408-1205 (สงวนลิขสิทธิ์)

กำหนดเผยแพร่ : 2 ฉบับ ต่อ ปี (ราย 6 เดือน)
ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการบริการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของนักวิจัย นักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป

2. เพื่อเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการ เพื่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ตำบล หมู่บ้านหรือชุมชน แก่นักวิจัย นักวิชาการและบุคคลทั่วไปได้เสนองานผลงานวิจัยสู่สาธารณะ

3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และผลงานทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการบริการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงประสบการณ์ในการวิจัยระหว่างสถาบันขอเขตเนื้อหา : บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่สาขาวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างของบทความประกอบด้วย

1. หลักเกณฑ์ทั่วไป

1.1 บทความวิชาการที่จะเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ต้องเป็นบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย หรือผลงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่ไม่เคยตีพิมพ์ หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน

1.2 บทความวิชาการจะได้รับการตีพิมพ์ เมื่อผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ (ยกเว้นบทความพิเศษ)

2. การเตรียมต้นฉบับ

กองบรรณาธิการจะรับพิจารณากลับกรองเฉพาะต้นฉบับที่เป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

2.1 ต้นฉบับ เป็นต้นฉบับพิมพ์ใช้ภาษาไทยอย่างเดียว หรือภาษาอังกฤษอย่างเดียว ภาษาที่ใช้ควรถูกต้องตามหลักภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกินหลังตัวอักษร ความยาวไม่เกิน 10 หน้า A4 ระบุเลขหน้าให้ชัดเจนบริเวณด้านบนขวาของหน้ากระดาษ

- บทความภาษาไทยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14

- บทความภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14

*ให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ข้อ 4 รูปแบบการพิมพ์

2.2 ชื่อเรื่อง ควรกระชับและตรงกับเนื้อเรื่อง

2.3 ชื่อผู้เขียน ใช้ชื่อเต็ม โดยไม่ระบุชั้นยศ บรรดาศักดิ์ คำนำหน้านาม

2.4 สถานที่ทำงานของผู้เขียน ระบุสังกัดทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ สามารถติดต่อได้สะดวก และ E-Mail

2.5 บทคัดย่อ ให้ทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความอย่างครบถ้วนและมีความยาวไม่เกิน 300 คำ ระบุคำสำคัญ (Keyword) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

2.6 เนื้อหา การนำเสนอเนื้อหาทางวิจัย ควรสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยและครอบคลุมดังนี้

บทนำ อธิบายความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย สมมติฐาน (ถ้ามี) หรือคำถามการวิจัย อาจรวมถึงการตรวจสอบเอกสารไว้ในการอธิบายความสำคัญของปัญหา

การตรวจสอบเอกสาร เป็นการสังเคราะห์สาระจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงแนวความคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับเรื่องที่วิจัย และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ระบุวิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัย

ผลของการวิจัย แสดงผลของการวิจัยและข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยนั้น ๆ อาจมีภาพตารางและแผนภูมิประกอบ ทั้งนี้อาจวิจารณ์ผลการวิจัยด้วยแนวคิดที่ได้จากการตรวจสอบเอกสารได้

บทสรุป วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปผลที่ได้รับจากการวิจัยรวมถึงการอภิปรายผลด้วยแนวคิดที่ได้จากการตรวจสอบเอกสาร และให้ข้อเสนอแนะบนพื้นฐานของผลงานวิจัย

2.7 ภาพประกอบและตาราง ควรมีเฉพาะที่จำเป็น และมีหมายเลขกำกับภาพตามลำดับ ภาพจะต้องชัดเจนแสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่อง ควรเป็นภาพที่สื่อความหมายได้ เมื่อพิมพ์เป็นขาว - ดำ คำอธิบายภาพประกอบและตารางให้ใช้ข้อความกะทัดรัด ชัดเจน

2.8 การอ้างอิงและบรรณานุกรม การอ้างอิงในเนื้อหาและบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ จะต้องตรงกัน โดยอ้างอิงเฉพาะส่วนที่มีความสัมพันธ์โดยตรง วิธีการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการเขียนอ้างอิงตามที่กำหนด จะต้องมีการละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารไว้ครบถ้วน เพื่อความสะดวกในการติดตามเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงไว้

*การอ้างอิงในเนื้อหาควรใช้รูปแบบเดียวกันโดยสม่ำเสมอ โดยใช้ระบบชื่อและปี

2.8.1 การเรียงลำดับเอกสาร เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ เริ่มด้วยรายชื่อเอกสารภาษาไทย และต่อด้วยรายชื่อเอกสารภาษาต่างประเทศ ใช้คำว่า บรรณานุกรม

2.8.2 บรรณานุกรมที่เป็นภาษาไทย ชื่อผู้เขียนใช้ชื่อเต็ม-นามสกุล และให้แปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติมต่อท้ายในหัวข้อ REFERENCES โดยเขียนแบบเดียวกับข้อ 2.8.3 และ 2.8.4

*ดูตัวอย่างในข้อที่ 5 การแปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ

2.8.3 บรรณานุกรมที่เป็นภาษาต่างประเทศ ชื่อผู้เขียนให้อ่านนามสกุลก่อน โดยเขียนเป็นคำเต็มและตามด้วยชื่ออื่นๆ ซึ่งย่อเฉพาะอักษรตัวแรกในกรณีชื่อที่มีคำขึ้นต้น ด้วยคำว่า Van de, der, von ให้เขียนเต็มหน้าหน้าชื่อสกุล

2.8.4 การอ้างอิงและบรรณานุกรมที่เป็นภาษาต่างประเทศ ใช้รูปแบบ APA style (American Psychological Association) ซึ่งผู้เขียนสามารถเลือกใช้ APA Seven Edition ได้จาก Reference ใน Microsoft Word 2007 หรือสูงกว่า

2.9 ข้อเสนอแนะในการใช้ภาษา

2.9.1 ใช้ภาษาที่ถูกต้อง เข้าใจง่ายและกะทัดรัด

2.9.2 ใช้คำศัพท์ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานและประกาศของราชบัณฑิตยสถาน

2.9.3 การใช้ศัพท์บัญญัติทางวิชาการ ควรใช้ควบคู่กับศัพท์ภาษาอังกฤษ

2.9.4 การเขียนชื่อเฉพาะหรือคำแปลจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หากจำเป็นก็ควรพิมพ์ภาษาเดิมของชื่อนั้นๆกำกับไว้ในวงเล็บ เช่น ไทรบุรี (Kedah) เคปเวอร์ด (Cape Verde) เป็นต้น

2.9.5 ไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศในกรณีที่มีคำไทยใช้แพร่หลายอยู่แล้ว

2.9.6 รักษาความสม่ำเสมอในการใช้คำศัพท์การใช้ตัวย่อโดยตลอดทั้งบทความ

2.9.7 การตรวจแก้ไขต้นฉบับ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ตรวจแก้ไขต้นฉบับที่ส่งมาพิมพ์ หากเรื่องตามแต่จะเห็นสมควร ในกรณีที่จำเป็นจะส่งต้นฉบับเดิมหรือฉบับที่แก้ไขแล้วกลับคืนมายังผู้เขียนเพื่อขอความเห็นชอบ

2.9.8 ระยะเวลาในการดำเนินงาน กองบรรณาธิการจะดำเนินการตั้งแต่รับเรื่องจนถึงพร้อมตีพิมพ์ ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน (ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ผู้เขียนใช้ในการแก้ไขตามข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้วย)

3. เงื่อนไขการตีพิมพ์

3.1 ผลงาน หรือบทความวิชาการที่จะเสนอเพื่อตีพิมพ์ต้องเป็นผลงานที่ไม่เคยลงตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน (และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ)

3.2 วารสารฉบับนี้ ไม่มีการเรียกเก็บค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดทั้งสิ้น

3.3 ผู้เสนอบทความต้องดำเนินการแก้ไข หรือปรับปรุงผลงานตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งคืนกองบรรณาธิการวารสารภายในเวลาที่กำหนดหากผู้เสนอไม่ดำเนินการ หรือดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

3.4 กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับและแผ่นบันทึกข้อมูลให้แก่เจ้าของบทความ ทุกกรณี

4. รูปแบบการจัดพิมพ์ มีการกำหนดรูปแบบการพิมพ์ ดังนี้ (โปรดดูในตาราง)

4.1 บทความภาษาไทย ให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK

4.2 บทความภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้แต่ง	เอน	ชิดขวา	16
บทคัดย่อ	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	18
หัวข้อแบ่งตอน	เน้น	ชิดซ้าย	18
หัวข้อย่อย	เน้น	ใช้หมายเลขกำกับ	16
บทความ	ปกติ	-	16
การเน้นความในบทความ	เน้น	-	16
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	14
ข้อความอ้างอิง	เอน	-	14
เอกสารอ้างอิง	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	20

4.3 การจัดพิมพ์ กำหนดระยะขอบกระดาษ ดังนี้

ด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านล่าง 1.5 นิ้ว

ด้านซ้าย 2.0 นิ้ว ด้านขวา 1.0 นิ้ว

5. การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

5.1 ผู้ประสงค์ในการส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในหัวข้อนั้น ๆ ต้องดำเนินการผ่านระบบ ThaiJo 2.0 ของทางวารสารกำหนดเท่านั้น สามารถเข้าถึงระบบการส่งบทความได้ที่ลิงก์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/vrurdihsjournal>

5.2 หรือ ส่งต้นฉบับ (Attached file) ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ถึง คุณกฤตนันท์ ในจิต
E-mail: huso_published@vru.ac.th โทร 0 2529 3914 ต่อ 12
โทรศัพท์มือถือ 06 4958 4951

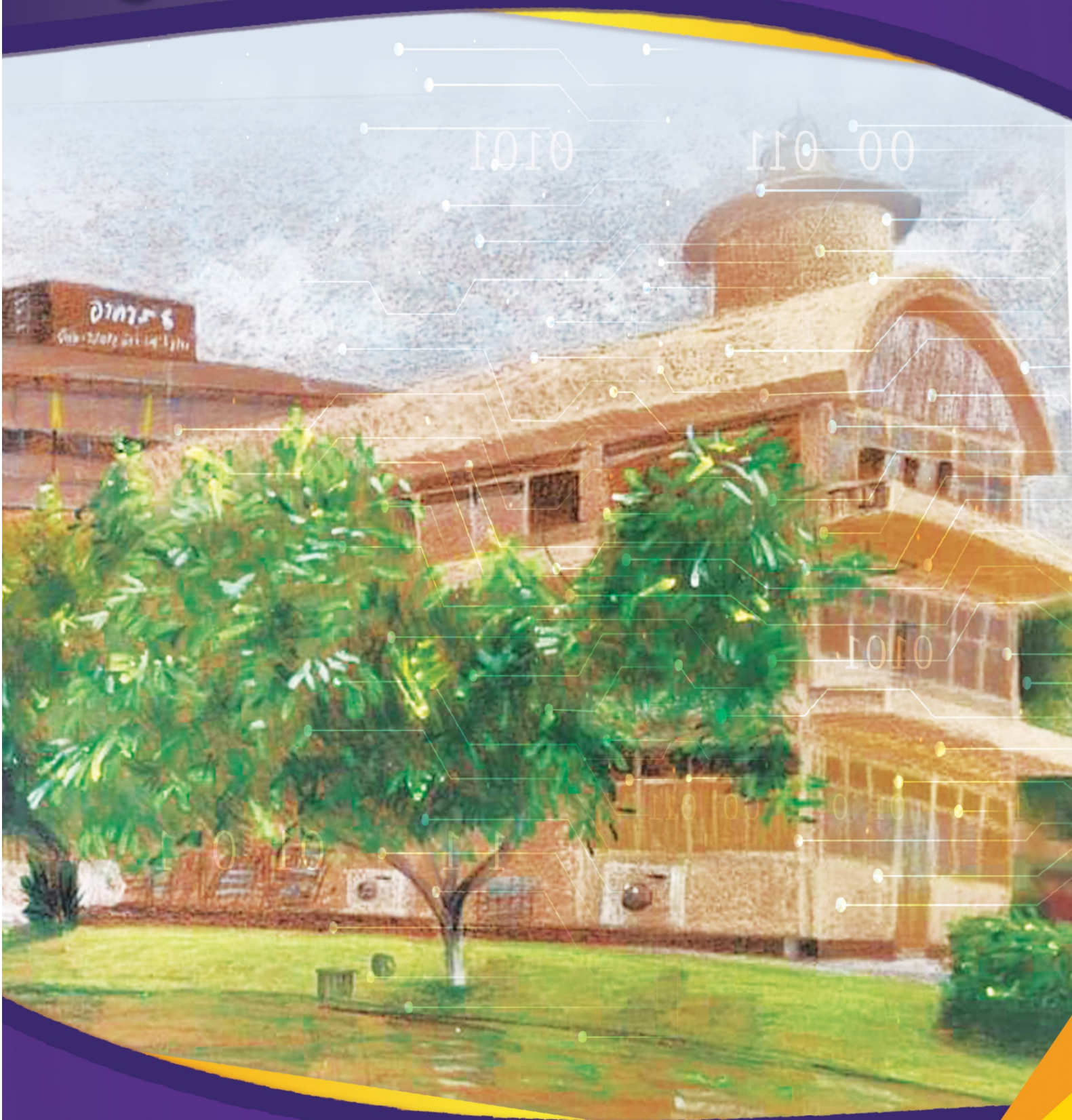

อันเนื่องมาจากปกหลัง

ภาพวาดทิวทัศน์อาคาร 8 ซึ่งเป็นที่ตั้งของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในปัจจุบัน เป็นผลงานภาพวาด โดย นางสาวศิริดา ทัตมาลี นักศึกษาสาขาวิชาทัศนศิลป์ ได้ถ่ายทอดความสามารถและความรู้สึกในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านทัศนศิลป์ ปรากฏเป็นภาพตัวอาคารกิจกรรมนักศึกษา แทงก์น้ำประจำคณะ และอาคาร 8

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ข้อมูลติดต่อ **เบอร์โทรศัพท์ : 02-529 3914 ต่อ 139-146,**
02-529-674-7 ต่อ 139-146 แฟกซ์ : 025293914 ต่อ 13
ที่อยู่ : เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180